

THE BOOK WAS DRENCHED

TIGHT BINDING BOOK

**TEXT FLY WITHIN
THE BOOK ONLY**

Noise Book

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200015

UNIVERSAL
LIBRARY

ತಾಯಿನಾಡು

ಶೀಖರ:—

ಭಿ. ಪ. ಕಾಳೆ

ನ್ಯಾ. ಶೀಶಾಚಲ ಪ್ರೆಸ್ಸು, ಮತ್ತು ಶ್ರೀ. ಶೀ. ಗಂಧಮಾಲೆ,
ಆನಂದವನ.

ಪ್ರಕಾಶಕ:—

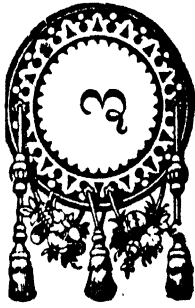
ಯ. ಗು. ಕುಲಕರ್ಣಿ
ಸಂಪಾದಕ, ಸ. ಚ. ಆನಂದವನ.

ತಾಯಿನಾಡು.

[ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿ.]

೧ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ—ಶಿಶು ದರ್ಶನ.

ಸವಿ ಸ೯ ೧೭೯೭ ನೇ ವರುಷದ ಬಾನೇವಾರೀ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯು! ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಹರುಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂಥ ದಿನಮಣಿಯು ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಯನ್ನು ನೇರಲು, ಪೃಥ್ವಿಯ ಮೇಲೆ ಬೆದಾಸೀನತೆಯ ಛಾಯೆಯು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರತೊಡಗಿತು. ತನ್ನ ಮುಖದ ಮೇಲಿರುವ ಈ ಬೆದಾಸೀನ್ಯವನ್ನು ಅನ್ಯರು ನೋಡಬಾರದೆಂಬ ಭಾವ ದಿಂದಲೋ ಎಂಬಂತೆ ವಸುಂಧರಿಯು ಕೃಷ್ಣವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಆಚ್ಛಾದಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ತೋರತೊಡಗಿತು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಲಖಲಖಿಸುವ ತಾರಗಳಿಂದ ಧರಿತ್ರಿಯ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಪ್ರಕಾಶವು ಬೀಳದೆ ಭೀಷಣತೆಯು ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತು.

ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯ ರಾತ್ರಿ; ಅದರಲ್ಲೂ ಗಹನಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾರ್ಗ ಕ್ರಮಣ; ನಡನಡುವೆ ಶ್ವಾಪದಗಳ ಭಯಂಕರ ಆಕ್ರಂದನದ ಶ್ರವಣ. ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಮಾನವರ ಎದೆಯು ಬಿರಿದು ಬೀಳುವದೇ ಸರಿ! ಆದರೆ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಕತ್ತಲೆಗಿಂತಲೂ ಕಪ್ಪಾದ ಹೃದಯವುಳ್ಳ ದುಷ್ಟರಿಗೆ ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಮಾರ್ಗ ಕ್ರಮಣವು ಭಾರತಹುಣ್ಣಿವೆಯ ದೆಳದಿಂಗಳದ ವನನಿಹಾರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸೊಗಸಾಗಿ ತೋರುವದು. ನಮ್ಮ ಕಥಾನಕಕ್ಕೆ ಯಾವ ರಾತ್ರಿಯು ಆರಂಭದ ಕಾಲವಾಯಿತೋ, ಆ ರಾತ್ರಿಯು ಕೃಷ್ಣ ಹೃದಯದ ದುಷ್ಟರಿಗೆ ಮಹದಾನಂದಕರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಆ ದುರ್ಜನರ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಾದ ಆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ೧೭೯೭ನೇ ಜನವರಿ ತಿಂಗಳ ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಭೀಷಣ ಅರಣ್ಯದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಯಂಕರ ಪ್ರಸಂಗವು ಒದಗಿಹೋಯಿತು!

ಭಯಂಕರವಾದ ಅರಣ್ಯ; ಗುಡ್ಡುಗಾಡು ಪ್ರದೇಶ; ಶ್ವಾಪದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಗರ್ಜನ; ಇಂಥ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷದ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಆ ಪ್ರವಾಸಿಯು ಸೈತಾನನಾದರೂ ಇರಬೇಕು; ಇಲ್ಲವೆ ಸರ್ವಸಂಗ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಬೈರಾಗಿಯಾದರೂ ಇರಬೇಕು. ಇವರಿಬ್ಬರ ಹೊರತು ಉಳಿದವರಿಗೆ ಅಂಥಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಲು ಧೈರ್ಯಸಾಲದು! ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರಾಣಾಪತ್ತು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೆಂದರೆ ಎಂಥ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಎಂಥ ಕಟ್ಟಡವಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ ಕಥಾನಕವು ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಆ ಕಾಳುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ದಾರಿಯ ಮೇಲೆ ಕೆಲಹೊತ್ತಿನ ವೊಡಲು ಭಯಂಕರ ಪ್ರಸಂಗವುಂಟಾಗಿತ್ತೋ ಅದೇ ದಾರಿಯಿಂದಲೇ ಕೆಲ ಜನ ರಾಹುತರು ಸಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಗಹನಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲ ದಾರೀ ಕ್ರಮಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಅವರಿಗೆ ತಾವು ಹೋಗತಕ್ಕ ದಾರಿಯ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಬಂಡಿಗಳು ನಿಂತಿರುವವೆಂಬುದು ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ಆ ಬಂಡಿಗಳಿಗೆ ಹೊಡಿದ ಎತ್ತುಗಳು ಹಾಗೇ ಮೆಲಕಾಡಿಸುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದವು. ರಾಹುತರು ಬಂಡಿಗಳ ಒಡೆಯರನ್ನು ಕೂಗಿದರು; ಯಾರೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಮೂರು ಸಾರೆ ಕೂಗಿದರೂ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನವಾದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಆ ರಾಹುತರು ತಮ್ಮ ತವೊಳಗೆ ಏನೇನೋ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡರು.

ಪ್ರಿಯ ವಾಚಕರೇ, ಆ ಕಟ್ಟಡವಿಯಲ್ಲಿ-ಆ ಭಯಂಕರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ-ವ್ಯಥಾರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಆ ರಾಹುತರಾರು? ಅವರು ನೋಡಿದ ಬಂಡಿಗಳಾರವು? ಎಂದು ನೀವು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರಬಹುದಲ್ಲವೇ? ಬಂಡಿಗಳ ಸಂಗತಿಯು ಕಥೆಯನ್ನು ಓದುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ನಿಮಗೇ ತಿಳಿಯಬಹುದಾದ್ದರಿಂದ ವೊಡಲು ರಾಹುತರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ನಿಮಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಡುವೆವು.

ದಿಲ್ಲಿಯ ಬಾದಶಾಹಿಯು ಮುರುಕಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದು, ಆದು ಬೇಗನೆ ನಾನುಶೇಷವಾಗುವದೆಂಬ ಅಕ್ಷಣವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರತೊಡಗಿತ್ತು. ಆಗ ನಮಗೇ ದಿಲ್ಲಿಯ ಸಿಂಹಾಸನವು ದೊರೆಯುವದೆಂಬ ಆಶೆಯಿಂದ ಕಾಬೂಲದ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಜುನಾನಖಾ ಎಂಬವನು ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿದ್ದನು. ಅದರಂತೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕಡೆಯ ಮರಾಟರೂ ದಿಲ್ಲಿಯ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಕಾವೀ ನಿಶಾನೆಯನ್ನು ದಿಲ್ಲಿಯ ದುರ್ಗದ ಮೇಲೆ ಮೆರೆಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೊಂಚುಹಾಕಿದ್ದರು. ದಿಲ್ಲಿಯು ಮರಾಟರ

ಕೈವಶವಾಗಿ ಸರ್ವತ್ರದಲ್ಲಿ ಮರಾಟರ ಅಧಿಕಾರವು ಪ್ರಸ್ಥಾಪಿತವಾಗುವದೆಂದು ಜನರು ಮಾತನಾಡಿತೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಚಮತ್ಕಾರವೇನೆಂದರೆ— ಜುಮಾನಖಾನನೊ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಉಳಿದನು; ಮರಾಟರೂ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಉಳಿದರು. ಪಶ್ಚಿಮ ದೇಶದ ವಣಿಕ ಸಂಘವೊಂದು ದಿಲ್ಲಿಯ ರಾಜ್ಯಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಕೈವಶ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸರ್ವರನ್ನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರನ್ನಾಗಮಾಡಿತು. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈ ವಣಿಕ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಕಂಪನಿ ಸರಕಾರವೆಂದು ಜನರು ಸಂದೋಧಿಸತೊಡಗಿದರು. ಮುಂದೆ ಇಸವಿ ಸನ್ ೧೮೫೨ನೇ ವರುಷವು ಗತಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಈ ಹೆಸರು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನ ಸರಕಾರವೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು. ಇರಲಿ.

ಕಾಬೂಲಾಧಿಪತಿಯು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿದ ಸುದ್ದಿಯು ಕಂಪನೀ ಸರಕಾರದ ಲಾರ್ಡ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಆಗ ಆತನು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಒಟ್ಟು ಗೂಡಿಸಿ ಆ ಕಾಬೂಲಾಧಿಪತಿಯ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳದೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಆತನ ಸೈನಿಕರು ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಯೋಧ್ಯಾ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸತೊಡಗಿದರು; ಆದರೆ ಕಂಪನೀಸರಕಾರದ ಮೇಲೆ ದೈವಾನುಗ್ರಹ ಎದ್ದದರಿಂದಲೋ ಏನೋ ಮರಾಟರಿಗೆ ಗೃಹಕಲಹದ ಮೂಲಕ ದಿಲ್ಲಿಯ ಕಡೆಗೆ ಇಣಕಿ ನೋಡಲು ಸಹ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ ಕಾಬೂಲಾಧಿಪತಿಯ ಅವಸ್ಥೆಯೂ ಆಯಿತು; ಯಾಕೆಂದರೆ ಜುಮಾನಖಾನನು ಕಾಬೂಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬರಲು, ಅಲ್ಲಿಯ ಕೆಲಜನರು ಬೇರೊಬ್ಬ ಪುಂಡನನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸಿ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹವ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದರು. ಈ ಸಂಗತಿಯು ಜುಮಾನಖಾನನಿಗೆ ತಿಳಿದಕೂಡಲೆ ಆತನು ಕಾಬೂಲದ ಕಡೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಬೇಕಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಕೆಲದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇರಾಣಕ್ಕೂ, ಕಾಬೂಲಕ್ಕೂ ಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಜುಮಾನಖಾನನಿಗೆ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬರಲು ಅವಕಾಶವೇ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ; ಆದ್ದರಿಂದ ಕಂಪನೀಸರಕಾರದ ಅಧಿಕಾರವೇ ಸ್ಥಿರವಾಯಿತು. ಶತ್ರುಗಳ ಅಂಜಿಕೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಅಯೋಧ್ಯಾ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಕಂಪನೀ ಸರಕಾರದ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಕೆಲಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಬಂಗಾಲದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗುವಂತೆ ಕರ್ನಲ ಡಬ್ಲಿನ್ ಎಂಬ ಸೈನ್ಯಾಧಿಪತಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಕವು ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ರಾಜುತರು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಂದಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆಂದೂ ಆ ರಾಜುತರು ಬೇರೆ ಯಾರೂ

ಆಗಿರದೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಡಬ್ಲಿಂಗನ ಸ್ವೀಕರಣ ಆಗಿದ್ದರು.

ಈ ರಾಜಕಾರಣಿ ಸರ್ಕಾರ ೨೦-೨೫ ಜನರಬಹುದು. ಇವರು ಕರ್ನಾಟಕ ಡಬ್ಲಿಂಗನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ದಾರಿಯನ್ನು ಗೊತ್ತುಹಚ್ಚುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮುಂದೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯ, ಹಾಗೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಡಬ್ಲಿಂಗನ ಸಾಹೇಬನು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಆ ರಾಜಕಾರಣಿ ಬಂದಿ ಹೊಡೆಯುವವನನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಲು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನವು ನಿಷ್ಫಲವಾದ ಬಳಿಕ ಆತನಿಗೆ ತಮ್ಮ ಬರ್ಚಿಯ ತುದಿಯಿಂದ ತಿವಿದು ನೋಡಿದರು; ಆದರೂ ಅವನಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಆತನನ್ನು ಹಿಡಿದಳಿದರು; ಆದರೆ ಆತನ ದೇಹವು ತಣ್ಣಗೆ ಆಣೀಕಲ್ಲಿನಂತೆ ಹತ್ತಲು, ಆತನ ಮೈಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ ಸ್ವಾರಸು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಈತನು ಸತ್ತಿರುವನು, ಎಂದು ಕೂಗಿದನು. ಬಳಿಕ ಎಲ್ಲ ಸ್ವಾರಸು ಮತ್ತೊಂದು ಬಂದಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಬಂದಿಯನ್ನು ಹೊಡೆಯುವವನು ಮೃತನಾಗಿದ್ದದ್ದು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಬಂದಿಯಲ್ಲಿನಿಟ್ಟು ಬಿದ್ದು, ಒಂದು ಶಿಶುವು ಮಾತ್ರ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಚೀರುತ್ತಿರುವದು ಅವರಿಗೆ ಕೇಳಬಂದಿತು. ಈ ಭಯಂಕರ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ನೋಡಿ, ಆ ರಾಜಕಾರಣಿ ಚಕಿತರಾಗಿ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಡಬ್ಲಿಂಗನ ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಗೆದರು. ನಾಲ್ವರು ಸೈನ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿದರು. ದೂರದಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯವು ಮಂದಗತಿಯಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಸೈನ್ಯದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಡಬ್ಲಿಂಗನ ಸಾಹೇಬನಿದ್ದನು. ಬಂದಿಯ ಬಳಿಯಿಂದ ಹೋದ ಸ್ವಾರಸು ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ತಾವು ನೋಡಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದರು.

ಕರ್ನಾಟಕ ಡಬ್ಲಿಂಗನನು ಉದಾರಚರಿತನಾಗಿದ್ದನು. ಕೂಡಲೆ ಆತನು ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ ಎರಡು-ಮೂರು ಹಿಲಾಲುಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಆ ಬಂದಿಗಳಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು. ಒಂದೇ ಹೊಡೆಯುವವರಿಬ್ಬರೂ ಮೃತರಾದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ತುಂಬಾ ದಯವುಂಟಾಯಿತು. ಇವರಿಗೆ ಮರಣವು ಯಾತರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವೆಂಬದನ್ನು ಸಾಹೇಬನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿರಲು, ಎರಡನೆಯ ಬಂದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿಶುವು ಮತ್ತೆ ಚೀರತೊಡಗಿತು. ಆ ಶಿಶುವಿನ ರೋದನ ಸ್ವರ ಕೇಳಿ ಸಾಹೇಬನ ಅಂತಃಕರಣವು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಕರಗಿತು. ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವು ಈ ಬಂದಿಯಲ್ಲಿದ್ದದರಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರು ಇರಬೇಕು, ಎಂದು ತರ್ಕಿಸಿ ಆ ದಯಾಳುವಾದ ಸಾಹೇಬನು ತನ್ನ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಬಂದಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿಡಿದು ಬಳಿಗೆ ಯಾರಿದ್ದೀರಿ? ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಕೂಸಿನ ರೋದನದ ಹೊರತು

ಬೇರೆ ಯಾವಶಬ್ದವೂ ಕೇಳಬರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಸಾಹೇಬನು ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಕುಬೀಳುವ ಹಾಗೆ ಹಿಲಾಲನ್ನು ಹಿಡಿಯುವಂತೆ ಹೇಳಿ ಬಂಡಿಯ ಮುಂಭಾಗದ ಬುರುಕೆಯನ್ನು ತಾನೇ ಓರೆಮಾಡಿದನು. ಆ ಕೂಡಲೆ ಒಳಗಿನ ಭಯಂಕರ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಾಹೇಬನು ಕಳವಳಗೊಂಡನು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಆತನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಅಶ್ರುಗಳು ಸಹ ಸುರಿದವು. ಪರಮ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯೂ, ಪೂರ್ಣಾಡಂತ್ರ-ವದನೆಯೂ ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರಿಯೂ ಆದ ಓರ್ವ ಸ್ತ್ರೀಯು ಮೃತಳಾಗಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಕಾಲುಗಳು ಬಂಡಿಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದಿದ್ದವು; ಹಾಗೂ ಅವಳ ಮಸ್ತಕವೂ ಬಂಡಿಯ ಎಡಗಡೆಯ ಗಾಲಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಬಿದ್ದಿದ್ದು, ಆಕೆಯ ತಲೆಗೂದಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಗಾಲಿಯ ಮೇಲೆ ಚಲ್ಲುವರೆದಿದ್ದವು. ಆ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯು ಈ ಹೃದಯದ್ರಾವಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಹೃದಯಗಳು ದುಃಖದಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾದವು. ಆಗ ಸಾಹೇಬನು ಆ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಮಲಗಿಸುವಂತೆ ಸೇವಕರಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಲು, ಅವರು ಅದರಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಆ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ನೆಟ್ಟಗೆ ಮಲಗಿಸಲು, ಆ ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವು ಅವ್ವಾ! ಅವ್ವಾ! ಎಂದು ರೋದನ ಮಾಡುತ್ತ ಆ ಮೃತ ಸ್ತ್ರೀಯು ಮೊಲೆಯನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಹತ್ತಿತು. ಆ ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವಿನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ, ಇಂಥ ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಆ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಇಂಥ ಭಯಂಕರ ರೀತಿಯಿಂದ ಮರಣವುಂಟಾದ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ನೋಡಿಯೂ, ಆ ಕೂಸಿನ ಆರ್ತಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ಎಂಥ ಕಲ್ಲೆದೆಯವನ ಹೃದಯವಾದರೂ ಕರಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ದಯಾಳುವಾದ ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬನ ಹೃದಯವು ಕರಗಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು?

ಕೂಡಲೆ ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬನು ಒಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಚಾಚಿ ಆ ಸುಂದರ ಶಿಶುವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಎದೆಗೆವಚಿಕೊಂಡನು. ತಾಯಿಯ ಮೊಲೆಕುಡಿಯದೇಕೆಂದು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಶಿಶುವು ಸಾಹೇಬನ ಸಾಂತ್ವನೆಯಿಂದ ಹ್ಯಾಗೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು? ಸಾಹೇಬನು ಎಷ್ಟು ಪರಿಯಿಂದ ರಮ್ಮಿಸಿದರೂ ಆ ಶಿಶುವಿನ ಆರ್ತಸ್ವರವು ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿತು. ಆ ಕೂಸಿನ ದೈನ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಆಗ ಅವನು ಯುರೋಪಿಯನ ಜಾಲಕರಿಗೆ ಮೊಲೆಯುಣಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ದಂಡಿನ ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಹಿಂದುದಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ, ಆಕೆಗೆ ಆ ಶಿಶುವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದನು.

ಮತ್ತು ಈ ಶಿಶುವನ್ನು ಬಹು ಚನ್ನಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಆ ಹಿಂದುದಾಯಿಗೆ ಆ ಸುಂದರ ಶಿಶುವನ್ನು ನೋಡಿ ಒಳ್ಳೇ ಸಂಭ್ರಮವಾಯಿತು. ಶಿಶುವಿಗೆ ಒಂದುವರ್ಷ ಪೂರಾ ತುಂಬಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ಆ ಶಿಶುವು ಒಳ್ಳೇ ಪುಷ್ಪವೂ ಮನೋಹರವೂ ಆಗಿದ್ದಿತು. ಅದರ ಸುವರ್ಣ ವರ್ಣದ ಮುಖವನ್ನೂ, ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದಲೂಗಳನ್ನೂ, ನೋಡಿಸಾದ ಅವಯವಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ ಆ ಹಿಂದುದಾಯಿಗೆ ಈ ಶಿಶುವು ಯಾವನೊಬ್ಬ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಗೃಹಸ್ಥನದಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಅನಿಸಿತು; ಆದರೆ ಆಕೆಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಆ ಶಿಶುವಿನ ಮೃತತಾಯಿಯನ್ನೂ, ಆಕೆಗೆ ಇಂಥ ಶೋಚನೀಯ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಮರಣವುಂಟಾದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿತುಂಬಾದ. ಋವುಂಟಾಗಿ ಈ ಶಿಶುವು ಹಿಂದುವಾಗಿರುವದು, ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಳು. ತಾಯಿಯು ಎಷ್ಟು ಚಲುವೆಯೋ ಆಕೆಯ ಎರಡಷ್ಟು ಆ ಶಿಶುವು ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆ ಹಿಂದುದಾಯಿಯು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಆ ಕೂಸಿಗೆ ವೊಲೆಯುಂಟಿಸಲು ಅದು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿತು.

ಶಿಶುವು ಸಮಾಧಾನವಾದದ್ದನ್ನು ತಿಳಿದು ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಬಳಿಕ ಅವನು ಆ ಬಂದಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶೋಧಿಸುವ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದನು. ಬಂದಿಯು ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೂ, ಬಂದಿಯ ಅಂತರ್ರಚನೆಯನ್ನೂ ಕಂಡು, ಈ ಬಂದಿಯು ಸಾಮಾನ್ಯರದಾಗಿರದೆ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಶ್ರೀಮಂತನದಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಆ ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಅನಿಸಿತು. ವೊದಲು ಸಾಹೇಬನು ಆ ಮೃತ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಬಂದಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ತೆಗೆಯಿಸಿದನು. ಒಳಗಿದ್ದ ಮತ್ತೊಂದು ಪರದೆಯನ್ನು ಓರೆಮಾಡಲು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯು ಮೃತವಾಗಿರುವಳೆಂಬದು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಆ ಸ್ತ್ರೀಯು ವೊದಲಿನ ಸ್ತ್ರೀಯು ಪರಿಚಾರಕೆಯಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಡಬ್ಲಿನನು ತರ್ಕಿಸಿದನು. ಆ ಬಂದಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಹಾಸಿಗೆ ಇದ್ದಿತು. ಇದು ಈ ಬಂದಿಯ ಯಜಮಾನನದಾಗಿದ್ದು, ಆತನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರಬಹುದೆಂಬದು ತರ್ಕಕ್ಕೆ ನಿಲುಕದ ಮಾತಾಯಿತು.

ಆ ಬಂದಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳಿದ್ದವು; ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಗಂಟು ಇದ್ದಿತು. ಡಬ್ಲಿನನು ಒಂದನೆಯ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಬಾಯಿಯನ್ನು ತೆರೆದನು. ಆದರಲ್ಲ ರತ್ನ ಹಾಗೂ ದಿಲಿಯುಳ್ಳ ಒಡವೆ, ಮುತ್ತು, ಮಾಣಿಕ ವೊದಲಾದ ಸದಾರ್ಥಗಳಿದ್ದವು. ಮತ್ತೊಂದು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಜ್ರದ ಹಿಡಿಕೆಯ ಒಂದು

ಬದ್ಧ ಹಾಗೂ ಜಂಭಿಯಾ ಯುದ್ಧೋಪಯೋಗಿಯ ಬೇರೆ ಆಯುಧಗಳಿದ್ದವು. ಅವೆಲ್ಲ ರತ್ನಜಡಿತವಾಗಿದ್ದವು. ಮೂರನೆಯ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧದ ಹಾಗೂ ದರ್ಬಾರಿಯ ಪೋಷಾಕುಗಳಿದ್ದವು. ಗಂಟಿನಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಸೀರೆ-ಕುಪ್ಪುಸಗಳಿದ್ದವು. ಇವೆಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಡಬ್ಲಿನ್‌ನು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಚಕಿತನಾದನು. ಈ ಬಂಡಿಯ ಒಡೆಯನು ದೊಡ್ಡ ಸರದಾರನಿದ್ದು, ಯಾವದೋ ಒಂದು ವಿಪತ್ತಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಹೀಗೆ ವಿಶೇಷ ಜನ ಸೇವಕರಲ್ಲದೆ ಈ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಿಸನ್ನದ್ದನಾಗಿರುವನು; ಆದರೆ ನೀಚರಾದ ದರವಣಿಗಾರರು ಇವರ ಬಂಡಿಯನ್ನು ಮುತ್ತಿ ಈ ಅನಾಹುತವನ್ನು ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಆ ಸರದಾರನು ಕಳ್ಳರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕದೆ ಓಡಿ ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲವೆ ಕಳ್ಳರ ಕೈವಶನಾಗಿರ ಬೇಕು. ಕಳ್ಳರಿಗೆ ಈ ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಒಯ್ಯಲಿಕ್ಕೆ ಅವ ಕಾಶ ದೊರೆತಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ರಾಜಕುಟುಂಬ ಒಂದದ್ದರಿಂದ ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಸಮೂಪದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು, ಎಂದು ತರ್ಕಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಈ ತರ್ಕವು ನಿಜವೆಂದು ಕಂಡುಬರಲು, ಆ ಸಾಹೇಬನು ತನ್ನ ಸೈನಿಕರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರನ್ನು ಕರೆದು:-ನೀವು ಈಗಲೇ ಈ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲಕ್ಕು ಕಡೆಗೆ ಆದ್ದಾದಿ ಈ ಬಂಡಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಾಚಾರ ನಡಿಸಿದ ಕಳ್ಳರು ಸಿಕ್ಕರೆ ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ನೀವು ಬರುವವರೆಗೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೈಬೀಸುತ್ತ ಮಾತ್ರ ಬರಬಾರದು, ಎಂದು ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು.

ಹೀಗೆ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬನು ಎರಡನೆಯ ಬಂಡಿಯ ಶೋಧಕ್ಕೆ ನಡೆದನು. ಆ ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ ವೊದಲನೆಯ ಬಂಡಿ ಯಂತೆ ಪ್ರೇತಗಳ ಸುಗ್ಗಿಯು! ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಆ ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಎರಡು ಪ್ರೇತಗಳು ಕಂಡುಬಂದವು. ಈ ಪ್ರೇತಗಳು ಆ ಸರದಾರನ ಸೇವಕ ಕರವು ಇರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಸಾಹೇಬನು ಅವನ್ನು ಬಂಡಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ತೆಗೆಯಿಸಿದನು. ಆ ಬಂಡಿಯ ಎರಡನೆಯಿಂದ ಇದು ಸೇವಕರ ಬಂಡಿಯೇ ಇರ ಬಹುದೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಆ ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮಂದಿ ಸೇವಕರಿದ್ದು, ಇಬ್ಬರು ಮೃತರಾಗಿದ್ದು, ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಓಡಿಹೋಗಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರಿತು. ಎರಡೂ ಬಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರೇತಗಳು ಸಿಕ್ಕರೂ, ಅವು ಗಳಿಗೆ ಒಂದಕ್ಕೂ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಾತವಾಗಲಿ, ಬೇರೆ ಪೆಟ್ಟುಗಳಾಗಲಿ ಯಾವುದೂ ಆಗಿ

ದಿಲ್ಲ. ಇವರು ಯಾತರಿಂದ ಮೃತಪಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂಬದರ ರಹಸ್ಯವೇ ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ತುಂಬಾ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟನು.

ಈ ವಿಲಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಭಯಂಕರ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ವಿಚಿತ್ರ ಪರಿಣಾಮವಾಯಿತು. ಒದಗಿದ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತುಂಬಾ ಅಸಮಾಧಾನವುಂಟಾಗಿದ್ದರೂ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಸುಂದರ ಶಿಶುವು ಲಭಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳುಂಟಾಗತೊಡಗಿದವು. ಅವನ ಆ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೆ ಆ ಶಿಶು ದರ್ಶನವೇ ಕಾರಣವಾದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಆ ಶಿಶುವನ್ನು ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಪುನಃ ಪುನಃ ಅದರ ಚುಂಬನವನ್ನು ಹೊಂದತೊಡಗಿದನು.

೨ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ—ಪರದೇಶಕ್ಕೆ ಗಮನ.

ಓದಿನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕನಕಲಾ ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬನು ಆ ಸುಂದರ ಶಿಶುವಿನ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರಲು, ಇನ್ನೂ ರಾತ್ರಿಯು ಬಹಳಿರುವ ದೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸೈನಿಕರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು, ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಉಳಿದವರಿಗೆ ಒಂದು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಬೈಲಲ್ಲಿ ಬೀಡು ಬಿಡಲು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ಅವನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನಿದ್ರೆಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟನು. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ನಿದ್ರೆಯು ಹತ್ತದಂತಾಯಿತು. ಆ ಶಿಶುವನ್ನು ದಾಯಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ರಾಹುಟಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹಲವು ಬಗೆಯ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದನು. ಈ ಹುಡುಗನ ತಂದೆಯು ಯಾರು? ಆತನು ಜೀವಂತ ಇರಬಹುದೇ? ಎಂಬ ವೊದಲಾದ ಯೋಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನ ಈ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗು ಹಂದು ಹೋಯಿತು. ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬನು ರಾಹುಟಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಮತ್ತೆ ಆ ಶವಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದನು. ಶವಗಳ ಬಣ್ಣವು ಹಚ್ಚುಗಾಡ್ಲರಿಂದ ಯಾರೋ ದುಷ್ಟರು ಇವರಿಗೆ ವಿಷಭಕ್ಷಣ ಮಾಡಿಸಿರುವರೆಂದು ಆತನಿಗೆ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಬಳಿಕ ಅವನು ಆ ಬಂಡಿಗಳನ್ನೂ, ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಶೋಧಿಸಿದನು. ಒಂದು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪತ್ರವು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ—“ನಿನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ವಾತಾವರಣವು ಪ್ರಕೃಬ್ಧವಾಗಿ. ನೀನು ಈ

ಪತ್ರ ಕಂಡಕೂಡಲೆ ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಆಶ್ರಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋಗು; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯ-ಲಕ್ಷ್ಮಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಧೂಳಿಸಾತ್ ಆಗುವವಲ್ಲದೆ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣವೂ ಉಳಿಯಲಾರದು; ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ವಿಶ್ವಾಸುಕ ಸೇವಕರೊಡನೆ ರಾಜ್ಯತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡು” ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯಿದ್ದಿತು. ಅದರಿಂದ ಈ ಬಂದಿಯ ಯಜಮಾನನು ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕನೆಂಬುದು ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು; ಆದರೆ ಆತನ ಹೆಸರೇನು-ಸ್ಥಳವಾವುದು? ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬಳಿಕ ಅವನು ಆ ತೋರಿದಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಆ ಮಗುವನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರೊಡನೆ ಎನೋದದಿಂದ ಕಾಲಕಳೆಯ ತೊಡಗಿದನು.

ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಿಲ್ಲ. ತನಗೆ ಸುಂದರ ಮಕ್ಕಳಾಗಬೇಕೆಂದು ಅವನು ಬಹಳವಾಗಿ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿದ್ದನು; ಆದರೆ ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಆತನ ವಾಂಛಿತವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಪರರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ಸಂತೋಷವಾಗುವದು. ಅದರಂತೆ ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬನಿಗೂ ಆ ಸುಂದರ ಶಿಶುವನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆತನು ಆ ಹುಡುಗನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಮುದ್ದಾಡಿದನು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ದಾಯಿಯ ವೊಲೆಹಾಲಿನಿಂದ ಸಂತ್ಯಸ್ತನಾದ ಆ ಬಾಲಕನು ಮಂದಹಾಸ ಮುಖದಿಂದ ಬಹು ಮನೋಹರವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದನು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಲಾಲಿನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಆ ಹುಡುಗನ ಸೌಂದರ್ಯವು ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಚನ್ನಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಬಾಲರವಿಯ ಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ಆ ಹುಡುಗನ ಸೌಂದರ್ಯವು ಸಾಹೇಬನನ್ನು ಆನಂದಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಹುಡುಗನ ಸೌಂದರ್ಯ, ಆತನು ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅನನ್ಯಗತಿಕನಾದದ್ದು ಇವೆಲ್ಲ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆ ಸಾಹೇಬನ ಪ್ರೇಮವು ಆ ಹುಡುಗನ ಮೇಲೆ ಕ್ಷಣ-ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿತು.

ಮನುಷ್ಯನು ಸ್ವಾರ್ಥಪ್ರಿಯನಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ತನ್ನ ಉನ್ನತಿಯ ಕಡೆಗೂ, ಹಾಗೂ ಸುಖದ ಕಡೆಗೂ ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಸಭ್ಯಜನರು ಪರರಿಗೆ ದುಃಖಕೊಡದ ಹಾಗೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ; ಆದರೆ ದುರ್ಜನರು ಪರರಿಗೆ ದುಃಖಕೊಟ್ಟು ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಮಾತ್ರ ನಿಂದ್ಯವಾದದ್ದು. ಇದಕ್ಕೆ ನೀಚ ಸ್ವಾರ್ಥನೆಂಬ ಹೆಸರು. ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬನು ಸಭ್ಯನೂ, ಕುಲೀನನೂ ಆದ

ದ್ದರಿಂದ ಆತನ ಸ್ವಾರ್ಥಪ್ರಿಯತೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬಗೆಯ ದೋಷವೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಈಶ್ವರನು ಈ ಮಗುವನ್ನು ತನಗೆ ದಯಪಾಲಿಸಿದ್ದರೂ ಈ ಶಿಶುವಿನ ಆಪ್ತರನ್ನು ಶೋಧಹೆಚ್ಚುಬೇಕು. ಒಂದುವೇಳೆ ಯಾವ ಶೋಧವೂ ಆಗದಿದ್ದರೆ ಈ ಈ ಶಿಶುವನ್ನು ತಾನೇ ಸಂರಕ್ಷಿಸಬೇಕು, ಎಂದು ಮನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಈ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಂತತಿಯಾದಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು.

ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬನು ಎರಡು-ಮೂರು ತಾಸುಗಳವರೆಗೆ ಆ ಶಿಶುವಿನ ಸಂಗಡ ವಿನೋದದಿಂದ ಕಾಲಕ್ರಮಿಸಿ, ಆ ಶಿಶುವಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಪ್ರೇಮವುತ್ಪನ್ನವಾಗಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಈಶ್ವರೀ ಮಾಯೆಯಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಋಣಸಂಬಂಧದಿಂದಲೋ ಆ ಶಿಶುವು ಡಬ್ಲಿನ್‌ನನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಡತೊಡಗಿತು. ಸ್ವಭಾವತಃ ಆ ಶಿಶುವು ಒಳ್ಳೇ ಸಮಾಧಾನವುಳ್ಳದ್ದಾದ್ದರಿಂದ ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ತನ್ನ ಇಷ್ಟವು ಕೈಗೊಡುವದೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಯಿತು. ಕಳ್ಳರ ಶೋಧಕ್ಕಾಗಿ ಹೋದವರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ತಿರುಗಿ ಬರಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಎರಡು-ಮೂರು ಗುಂಪಿನವರು ಬಂದರು; ಆದರೆ ಕಳ್ಳರ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಸುದ್ದಿ ಸಹ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಗುಂಪಿನವರು ಬಂದರು. ಸಾಹೇಬನು ಅವರೊಬ್ಬರ ಈ ದಡ್ಡತನಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಸಿಟ್ಟುಮಾಡಿದನು. ಒಳಕೆ ಸಾಹೇಬನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಚಾರ ಬಂದಿತು. ಈ ಶವಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಸ್ಕಾರಗೊಳಿಸದೆ, ಸವಿವಿವದ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರಿಗೆ ಈ ಶವಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕು. ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಇವುಗಳ ಗುರುತು ಹಿಡಿದರೆ ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗುವದು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಯೋಚಿಸಿ, ಸಾಹೇಬನು ಆ ಶವಗಳನ್ನು ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಗೆ ತೆರಳಿಹೋದನು.

ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರಿಗೆ ಈ ಸಂಗತಿಯು ವೊದಲೇ ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದಿತು. ಆ ಊರ ಅಗನೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಅಂಗಡಿಕಾರನ ಮನೆಯಿದ್ದಿತು. ಅವನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಈ ಬಂಡಿಗಳು ಹೋಗಿ ನಿಂತವು. ಕೆಲಜನ ಸ್ವಾರರೂ, ಸಾಹೇಬನೂ ಅವನ ಮನೆಯ ಪಡಸಾಲೆಯನ್ನೇರಿದರು. ಅಂಗಡಿಯವನು ಗಾಬರಿಯಾದನು. ಸಾಹೇಬನು ತನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವನೆಂದು ತಿಳಿದು,

ಅವನು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ:—ಸ್ವಾವಿ, ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನದೇನೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಅಂಗಡಿ ಕಾರನಾದ ನಾನು ಮಂದಿಗೆ ವಿಷಕೂಡಿಸಿ ಪದಾರ್ಥಗಳ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ನನ್ನ ಉದ್ದಿಮೆಯು ಹ್ಯಾಗೆ ಸಾಗೀತು!” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಆ ಅಂಗಡಿಕಾರನ ಮಾತು ಕೇಳಿ, ಡಬ್ಬಿನ ಸಾಹೇನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು! ಈತನಿಗೆ ಇವರ ಪರಿಚಯವಿರಬೇಕು. ಇವನನ್ನು ಬೆದರಿಸಿದರೆ ಇದರ ರಹಸ್ಯವು ಹೊರಬೀಳುವದು, ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ:—“ಎಲೋ, ನೀನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಕೊಂಡರೆ ನಾವು ಕೇಳುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಶವಗಳು ಯಾರವು? ಇವರನ್ನು ಹೀಗೆ ಕೊಂದವರಾರು? ಎಂಬ ನಿಜವಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದ ಹೊರತು ನಿನ್ನನ್ನು ನಾವು ಬಿಡಲಾರೆವು. ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಡ. ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳೆಂದು ಗದ್ದರಿಸಿದನು. ಆಗ ಅಂಗಡಿಕಾರನು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದಷ್ಟು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಸ್ವಾವಿ, ಎಂದು ನುಡಿದು ಹೇಳಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದನು:—

“ಈ ಜನರು ಯಾವ ಊರವರು ಎಂಬದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಇವರು ನಿನ್ನ ಹೊತ್ತುಮುಳುಗುವ ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಇವರ ರೀತಿಯಿಂದ ಇವರು ದೊಡ್ಡ ಶ್ರೀಮಂತರಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದೆನು. ಒಂದು ಶ್ರೀಮಂತರೇ ಯಾಕೆ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ರಾಜನಿರಬಹುದೆಂದು ನನಗೆ ತೋರಿತು. ಯಾವದೋ ಒಂದು ಆಪತ್ತು ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಇವರು ಹೀಗೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದೆನು. ಎರಡೂ ಬಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಆ ಜನರಿದ್ದರು. ಬಂದೀ ಹೊಡೆಯುವವರು ಇಬ್ಬರು ಬೇರೆ. ಮೂವರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ಆ ರಾಜನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿದ್ದು, ಉಳಿದಿಬ್ಬರು ದಾಸಿಯರಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದೆನು. ಆ ರಾಜನು ಒಳ್ಳೇ ಸುಂದರನಿದ್ದನು. ಈ ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರೇತವು ಆತನ ಹೆಂಡತಿಯದೇ ಇರಬೇಕು. ಇವರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಕಾರಭಾರಿಯು ಇದ್ದನು. ಎದುರಿಗೆ ಕಾಣುವ ಆ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ನಾನು ಇವರಿಗೆ ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ಹಾಲು-ವೊಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆನು. ಅತ್ತಕಡೆಗೆ ಕಾಣುವ ಮಾವಿನ ಗಿಡಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಆ-೧೦ ಜನ ಬೈರಾಗಿಗಳಿದ್ದರು. ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಇವರಲ್ಲಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ದಾಸಿಯು ೨-೩ ಸಾರೆ ಹೋಗಿ ಬಂದಳು. ಆ ಕಾರಭಾರಿಯೂ ಹೋಗಿ ಬಂದನು. ಆದರೆ ಅವರ ಕಾರಸ್ಥಾನವು ನಮಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು? ಆ ರಾಜನಿಗೂ ತಿಳಿದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಆ ದಾಸಿ ಹಾಗೂ ಕಾರ

ಭಾರಿ ಇವರಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ, ಆ ಬೈರಾಗಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಇಂಥ ಅನಾಹುತ ವನ್ನು ಮಾಡಿರಬಹುದೆಂದು ನನಗೆ ಈಗ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ.”

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಅಂಗಡಿಕಾರನು ನುಡಿಯಲು, ಕರ್ನಲ ಡಬ್ಲಿನನು ಅಂಗಡಿಕಾರನು ಹೇಳಿದ ಸಂಗತಿಯು ನಿಜವಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ವಿಚಾರಿಸಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲೆಂದು ಆ ಊರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಶವಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕಾರಗೊಳಿಸಲು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟು, ಆ ಬಂದಿಗಳನ್ನು ಆಊರಲ್ಲಿ ಬಡವರಾದವರಿಗೆ ಉಚಿತವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ದಂಡು ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಲ್ಲಿಗೆ ನಡೆದನು.

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಹೇಬನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಲವು ವಿಚಾರಗಳು ಒಂದವು. ಈ ಬಾಲಕನಂತೂ ನಮ್ಮ ಪದರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದನು. ಈತನ ತಂದೆಯ ಶೋಧವಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಆಪ್ತರ ಶೋಧವಾಗಲಿ ಆಗುವದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಬಾಲಕನನ್ನು ನಾನೇ ಜೋಪಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದರೆ ಈತನು ಹಿಂದುವು, ನಾನು ಯುರೋಪಿಯನ್ನನು. ನಮ್ಮ ಜನರಿಗೆ ಈ ಸಂಗತಿಯು ಗೊತ್ತಾದರೆ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸದೆ ಇರಲಾರರು. ಯುರೋಪದಲ್ಲಿ ಡಬ್ಲಿನ ಮನೆತನವೆಂದರೆ ಬಹಳ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಾದದ್ದು, ದರ್ಜಾರದಲ್ಲಿಯೂ ನಮಗೆ ಮನ್ನಣೆ ಹೆಚ್ಚು! ಹೀಗಿದ್ದು, ಈ ಹಿಂದೂ ಬಾಲಕನ ಸಲುವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮಾನ-ಮರ್ಯಾದೆಗಳೆಲ್ಲ ಹೊರಟು ಹೋಗುವವು. ಇನ್ನು ಈ ಹುಡುಗನನ್ನು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಹಿಂದುಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕೆಂದರೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪದು. ಬಹಳ ಹೇಳುವದೇನು? ಈ ಶಿಶುವಿನ ವಿಯೋಗವನ್ನು ಒಂದು ತಾಸಾದರೂ ಸಹಿಸಲು ನನಗೆ ಅಶಕ್ಯವಾಗಿರುವದು. ಇಂಥ ನನ್ನ ಪಂಚಪ್ರಾಣವಾದ ಈ ಶಿಶುವನ್ನು ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡುವದು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕು? ನನ್ನ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಾದ ಈ ಶಿಶುವನ್ನು ನಾನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದರೆ ಜಾತಿಯು ನಿರ್ಬಂಧದಿಂದ ನನಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರಬಾರದೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಅನ್ಯಾಯವು! ಆದರೆ ಈ ಅನ್ಯಾಯ-ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಈಗ ಕೇಳುವವರಾರು? ಈ ಬಾಲಕನು ಹಿಂದುವೆಂದು ತಿಳಿದ ಕೂಡಲೆ ನನ್ನ ಜಾತಿ-ಜಾಂಧವರ ವೋರೆಗಳು ಕರ್ರಗಾಗುವವು. ನನ್ನನ್ನು ದೂಷಿಸಹತ್ತುವರು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಕೆಲಸವು ಕೆಟ್ಟುಹೋಗುವದು. ನನ್ನ ಗೌರವವೂ ನನಗೆ ಉಳಿಯಬೇಕು. ಈ ಬಾಲಕನೂ ನನಗೆ ಲಭಿಸಬೇಕು. ಇವೆರಡೂ ಕೆಲಸಗಳು ಸಾಧಿಸುವಂತೆ ಯಾವ ಹಂಚಿಕೆ ಹಾಕಬೇಕು, ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಕೂಡಲೆ

ಅವನಿಗೊಂದು ಯುಕ್ತಿಯು ಹೊಳೆಯಿತು. ಇದರಂತೆ ನಡೆದರೆ ಒಳ್ಳೇದಾಗುವದು, ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಆತನು ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ತಾಳಿದನು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬನು ಸಮಾಧಾನವ ತಳೆಯುತ್ತಿರಲು, ಛಾವಣಿಯು ಬಂದಿತು. ಕೂಡಲೆ ಅವನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡಲಿಕ್ಕೆ ದಂಡಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಕಲಕತ್ತಾ ನಗರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಸೈನ್ಯವು ಪಯಣದ ಮೇಲೆ ಪಯಣ ಮಾಡುತ್ತ ಸಾಗಿತು.

ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳ ದಾರಿಯನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಿದರೆ ಕಲಕತ್ತಾ ನಗರ ಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಷ್ಟು ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ದಂಡಿನ ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟಿತು. ಆಗ ಸಾಹೇಬನು ತಾನು ಯೋಚಿಸಿದಂತೆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ತಾನು ಕಲಕತ್ತಾನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ ಬರಿಯ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಹೋಗಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟನು; ಮತ್ತು ದಂಡಿನಲ್ಲಿ, ಆ ಕೂಸನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದ ದಾಯಿಯು ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬರು ಈ ಹಿಂದೂ ಶಿಶುವನ್ನು ಅದರ ಆಪ್ತರನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡುವರಂತೆ, ಎಂಬ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸಿದನು. ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಈ ಸಂಗತಿಯು ನಿಜವೆಂದು ತೋರಿತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಯುರೋಪಿಯನ್ನ ಗೃಹಸ್ಥನು ಯಾವನೊಬ್ಬ ಹಿಂದೂ ಬಾಲಕನನ್ನು ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವದು ಅಶಕ್ಯವೆಂದು ಅವರು ಮೊದಲೇ ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಸುದ್ದಿಯಿಂದ ತಾವು ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೇ ನಿಜವೆಂದು ಅವರು ತಿಳಿದದ್ದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೇ ಸರಿ!

ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬನು ಒಬ್ಬ ದಾಯಿ ಹಾಗೂ ಇಬ್ಬರು ಮೂವರು ವಿಶ್ವಾಸುಕ ಹಿಂದೂ ಸೇವಕರು ಇಷ್ಟು ಜನರ ಹೊರತು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಜನರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಆ ಜನರ ಸಂಗಡ ಕಲಕತ್ತೆಯ ಲೆಫ್ಟನೆಂಟ್ ಗವರ್ನರರಿಗೆ ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನೂ, ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನೂ ಕಳಿಸಿದ್ದನು. ಹೆಂಡತಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಬರೆಯದೆ ನೀನು ಈ ಪತ್ರ ಕಂಡ ಕೂಡಲೆ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಹೊರಟು ಬಾ ಎಂಬದಿಷ್ಟೇ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದನು.

ಸೈನಿಕರು ಕಲಕತ್ತಾ ನಗರವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬರು ತಮಗೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಹಿಂದೂ ಶಿಶುವನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ಹಿಂದುವನ್ನು ನೋಡಿ ಒಪ್ಪಿಸಲು ನಿಂತುಕೊಂಡಿರುವ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕಲ

ಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರೂ ನಿಜವೆಂದು ನಂಬಿದರು. ಗಂಡನ ಪತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ ಲೇಡೀ ಡಬ್ಲಿನ್‌ನಳು ಕಲಕತ್ತೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ಗಂಡನು ಯಾವ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಳು. ಆಗ ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬನು ಒಬ್ಬನೇ ತನ್ನ ದೇರೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಲೇಡೀ ಡಬ್ಲಿನ್‌ನಳು ಬರಲು ತಮ್ಮ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಯೋಗಕ್ಷೇಮದ ಸಂಗತಿಗಳಾದ ಬಳಿಕ ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು:—ಪ್ರಿಯೇ, ಬಹು ದಿವಸಗಳ ವರೆಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಚಡಪಡಿಸುವ ನಿನಗೆ ದಯಾಳುವಾದ ದೇವರು ಒಂದು ಮಗುವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಿದ್ದರೂ ದೇವರ ದಯದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಆ ಮಗುವು ನಮಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಶಿಶುವಿ ಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತ್ಯಾಸ್ಪದವಾದದ್ದೇ ಸರಿ! ನೀನು ಆ ಮಗುವನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವೆಯೆಂದು ನಂಬುತ್ತೇನೆ, ಎಂದನು.

ಲೇಡೀ ಡಬ್ಲಿನ್‌ನಳು:—(ಸ್ವಲ್ಪ ಅಸಮಾಧಾನ-ಆಶ್ಚರ್ಯಗಳಿಂದ) ದೇವರು ನಮಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಂತತಿಯನ್ನು ಕೊಡದಿದ್ದರೂ; ಜೋಪಾನಮಾಡುವ ದಕ್ಕಾಗಿಯಾದರೂ ಒಂದು ಮಗುವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಆತನ ದಯಾಳುತನವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡೋಣ! ನಿಮಗೆ ದೊರೆತ ಆ ಮಗುವು ಎಲ್ಲಿದೆ?

ಕೂಡಲೆ ಕರ್ನಲ್ ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬನು ದಾಯಿಯನ್ನು ಕೂಗಿ ಮಗುವನ್ನು ತರಲು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಮುಂದೆ ಕ್ಷಣ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದಾಯಿಯು ಆ ಸುಂದರ ಶಿಶುವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದಳು. ಆ ಶಿಶುವನ್ನು ನೋಡಿ ಲೇಡೀ ಡಬ್ಲಿನ್‌ನಳು ಹರುಷನಿರ್ಭರಳಾದಳು. ಆಕೆಯ ತೋಳುಗಳು ಆ ಕೂಸನ್ನೆತ್ತಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಆತುರಪಟ್ಟವು. ಆಕೆಯು ಆ ಮಗುವನ್ನು ಎದೆಗವಚಕೊಂಡು ನೂರಾರು ಬಾರಿ ಆ ಕೂಸಿನ ಚುಂಬನವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡಳು. ಆ ಕೂಸಿನ ಸುಂದರ ಮುಖ, ಶುದ್ಧ ಸುವರ್ಣವನ್ನು ಕೂಡಾ ಹೀಯಾಳಿಸುವಂಥ ಮೈಬಣ್ಣ, ಸಶೇಷವೂ, ಕೆಂಪು ವರ್ಣದವೂ ಆದ ತಲೆಗೂದಲು, ತಿದ್ದಿ ಮಾಡಿದಂತಿದ್ದ ಮೈ-ಕಟ್ಟು ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ—ಡಬ್ಲಿನ್! ಈ ಕೂಸು ನಿಮಗೆ ಎಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಿತು? ಇದು ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಶ್ರೀಮಂತ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಗೃಹಸ್ಥನದಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ವಾಪ! ಈ ಕೂಸಿನ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳು ಯಾವ ವಿಪತ್ತಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿರಬಹುದು? ಎಂದಳು.

ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬನು:—ಅಹುದು! ಈ ಶಿಶುವು ನಮ್ಮ ಒಬ್ಬ ಜಾತಿಬಂಧು ವಿನದು, ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಳುತ್ತ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಸುದೈವ ದಿಂದ ನಮಗೆ ಲಭಿಸಿದೆ. ಯಾಕೆ ಕೂಸು ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ?

ಲೇಡಿ ಡಬ್ಲಿನ್:—ಡಬ್ಲಿನ್, ಈ ಕೂಸು ನಮಗೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಲಭಿಸಿದರೆ, ನಮ್ಮ ಸಮಾನ ಭಾಗ್ಯವಂತರು ಇನ್ನಾರುವರು! ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆ ಸುಂದರ ಶಿಶುಗಳು ಎನಿಸುವಂಥವು ಸಹ ಈ ಶಿಶುವನ್ನು ಸರಿಗಟ್ಟಲಾರವು; ಆದರೆ ಈ ಶಿಶುವು ನಮಗೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಲಭಿಸುವ ಬಗೆಯೆಂತು? ನಾವು ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಗೆ ಹೋದಬಳಿಕ ಈ ಶಿಶುವಿನ ಆಪ್ತೇಷ್ಟರು ಯಾರಾದರೂ ಈ ಶಿಶುವನ್ನು ಬೇಡಿದರೆ ಆಗ ನಮಗೆ ಎಷ್ಟು ದುಃಖವಾಗಬಹುದು?

ಡಬ್ಲಿನ್‌ಸಾಹೇಬ:—ಪ್ರಿಯೇ, ಇನ್ನು ಸುಳ್ಳು ಮಾತಿನಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನ ಎಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಈ ಕೂಸಿನ ನಿಜವಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಈ ಶಿಶುವು ಹಿಂದುಗಳದು. ಇದರ ತಾಯಿಯು ನಾನು ನೋಡಿದ ಒಂದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮೃತವಾಗಿದ್ದಳು. ತಂದೆಯು ಎಲ್ಲಿಗೋ ಜೀವ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗಿರುವನು; ಆದರೂ ಅವನು ಈಗಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಿ ಉಳಿದಿರುವನೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಕೂಸಿನ ಆಪ್ತೇಷ್ಟರನ್ನು ಶೋಧಿಸಿದೆನು. ಯಾರೂ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ; ಆದ್ದರಿಂದ ಬೇವರು ಈ ಕೂಸನ್ನು ನಮಗಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿಸಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿದೆನು. ಈ ಕೂಸನ್ನು ಬೇರೆಯವರು ಯಾರಾದರೂ ಬೇಡಿಯಾರೆಂಬ ಅಂಜಿಕೆಯು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಹಿಂದುವು ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ ಲೇಡೀ ಡಬ್ಲಿನ್‌ನಲ್ಲಿ ಆ ಕೂಸಿನ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ತಿರಸ್ಕಾರವುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹವು ಮಾತ್ರ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಆಗ ಅವಳು ಗಂಡನನ್ನು ಕುರಿತು:—ಡಬ್ಲಿನ್, ಈ ಸಂಗತಿಯು ನಮ್ಮ ಜಾತಿ ಜಾಂಧವರಿಗೆ ತಿಳಿದರೆ ಹ್ಯಾಗೆ? ಹಿಂದುವು ಯುರೋಪಿಯನ್ನನಂತೆ ಮಾನಕ್ಕೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಪಾತ್ರನಾದಾನು? ಎಂದು ನುಡಿದಳು.

ಕರ್ನಾಟಕ ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬ:—ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು! ನಾನು ಈಗ ಕಲಕತ್ತೆಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಐದುವರುಷಗಳ ಕಜಿಯನ್ನು ಬೇಡಿದ್ದೇನೆ. ಕಜಿಯು ಮುಂಜೂರಾಗಿ ಬಂದೊಡನೆ ಪರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಗೆ ಹೋಗೋಣ! ಈ ಬಾಲಕನು ನಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಶಿಶುವಿನಂತೆಯೇ ಇದ್ದದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಶಂಕೆಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳಲಾರರು.

ನನ್ನ ಮಗುವೆಂದು ನೀನು ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರಿಗೆ ಹೇಳು. ಈ ಬಾಲಕನಾದರೂ ನಮ್ಮನ್ನೇ ನಿಜವಾದ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸುವನು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಈಗ ಇವನಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಹಡೆದ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ದೇವರು ನಮಗೆ ಆಪಾರ ಸಂಪತ್ತಿಯನ್ನೂ, ಹೊಲ-ಮನೆಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿರುವನು. ಈ ವೈಭವವನ್ನು ಅನ್ಯರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವದಕ್ಕಿಂತ ನಾವು ಲಾಲನೆ-ಪಾಲನೆ ಮಾಡಿದ ಈ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವದು ಎಹಿತವಲ್ಲವೇ? ಯಾಕೆ ನನ್ನ ವಿಚಾರಗಳು ನಿನಗೆ ಸಮ್ಮತವಿರುವವೋ? ನೀನು ಈ ಮಗುವನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗುವಿನಂತೆ ಜೀವಿಸಾಸ ಮಾಡುವಿಯಾ? ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಹೇಳು.

ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬನ ಈ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಲೇಡೀಡಬ್ಲಿನ್‌ನಳು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು. ಆ ಶಿಶುವಿನ ಮೇಲೆ ಆಕೆಯ ವೋಹವು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ರಜೆಯು ಮಂಜೂರಾಗಿ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಕೆಲ ದಿನ ಪರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಈ ಬಾಲಕನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಟ್ಟು ತಿರುಗಿ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಅವರು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಅವರ ಈ ನಿರ್ಧಾರದಂತೆ ಮುಂದೆ ಕೆಲ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ರಜೆಯು ಮಂಜೂರಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಆಗ ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬನು ಆ ವಿಶ್ವಾಸುಕ ದಾಯಿಯನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆಕೊಂಡು ತಾನು ಹೊರಡುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಸದೆ ವೊದಲು ಆಫ್ರಿಕೆಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರುಷ ಇದ್ದು, ಬಳಿಕ ಅಮೇರಿಕೆಗೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಮೂರು ವರುಷ ಕಾಲ ಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿ, ಬಳಿಕ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ತನ್ನ ಜನ್ಮ ಭೂಮಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದನು.

೩ನೇ ಪ್ರಕರಣ—ವಾಟೆಲೂದ ಯುದ್ಧ.

ಶ್ರೇಷ್ಠವಾನಸೈಯು ಅತ್ಯಂತ ರಮಣೀಯವಾದ, ಅದರಲ್ಲೂ ಒಳ್ಳೇ ಸೌಖ್ಯ
 ಲ್ಲದಾಯಕವಾದ ಕಾಲವು. ಯಾವುದೊಂದು ಶಿಶುವಿನ ಪುಟ್ಟ ಪುಟ್ಟ ಕೈ-
 ಕಾಲು, ಹಾವಭಾವ, ಕುಣಿದಾಟ, ನುಗ್ಗಾಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿಯೂ, ತೊದಲ್ಪಾ
 ತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ಅದಾರಿಗೆ ಆನಂದವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ? ಕರ್ನಲ್ ಡಬ್ಲಿನ್
 ಮತ್ತು ಲೇಡೀ ಡಬ್ಲಿನ್ನರು ಇದುವರೆಗೂ ಸಂತತಿ ವಿಹೀನರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು
 ತಮಗೆ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಲಭಿಸಿದ ಆ ಪರದೇಶಿ ಕೂಸಿನ ಬಾಲಲೀಲೆಗಳನ್ನು
 ಕಂಡು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಆನಂದಭರಿತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ.
 ಭಗವನ್ಮಾಯೆಯ ಮೂಲಕ ಆ ಶಿಶುವು ತುಸು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ತನ್ನ ಬಾಯಿಂದ
 ಹೊರಡುವ “ಅವ್ವಾ-ಅವ್ವಾ” “ಅವ್ವಾ-ಅವ್ವಾ” ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮರೆತು,
 ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ “ಮಮ್ಮಾ-ಮಮ್ಮಾ” “ಪಪ್ಪಾ-ಪಪ್ಪಾ” ಎಂದು
 ತನ್ನ ಪಾಲಕರನ್ನು ಕುರಿತು ಸಂಬೋಧಿಸತೊಡಗಿತು. ಆ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ
 ದಂಪತಿಗಳ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಮೇರೆಯೇ ಉಳಿಯದಾಯಿತು! ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಕ್ಕ
 ಳಿಂದ ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಅದಾವ ಬಗೆಯ ಸಂತೋಷವಾದೀತೆಂಬದರ ಕಲ್ಪ
 ನೆಯೇ ಆಗ ಅವರಿಗಾಗದಾಯಿತು.

ಈ ದೇಶದಿಂದ ಆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಆ ದೇಶದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ
 ಪ್ರವಾಸಮಾಡುವಾಗ ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬನು ತನ್ನ ನೌಕರರನ್ನು ಬದಲಿಸುತ್ತಲೇ
 ಇದ್ದನು. ತನಗೆ ಲಭಿಸಿದ ಆ ಶಿಶುವಿನ ವಿಷಯದ ಗೋಪನ ನೋಟವಾಗ
 ಬಾರದೆಂದೇ ಆತನು ನೌಕರರನ್ನು ಬದಲಿಸುವ ಆ ಬೇತನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದನು. ಅದ
 ರಿಂದ ಅವನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವು ಕೈಗೂಡಿತು. ಶಿಶುವಿಗೆ ವೊಲೆಹಾಲು ಕುಡಿಸು
 ತಿದ್ದ ಹಿರ್ಮ ಹಿಂದೂ ದಾದಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅವನು ಕಡೆಯವರೆಗೂ ಬಿಟ್ಟು
 ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ಅವಳ ವಿಶ್ವಾಸದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅವನ ಖಾತ್ರಿಯಾಗಿತ್ತು.
 ಅಲ್ಲದೆ ವೊಲೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಸುವ ದಾದಿಗಳನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಬದಲಿಸುವದರಿಂದ
 ಶಿಶುಗಳ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೂ, ಸೌಖ್ಯಕ್ಕೂ ಕುಂದು ಉಂಟಾಗುವದೆಂದು ಆ ಸಾಹೇ
 ಬನ ಮತವಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಅವಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದೆ
 ಅವನು ಆ ದಾದಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿರಲಿಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೇನೆಂ
 ದರೆ, ಆ ದಾದಿಯು ಆ ಮಗುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅರಕ್ಷಣ ಕೂಡ ಒಡುಕಿರಲಾರ್ಕೆ

ದಷ್ಟು ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಆ ಕೂಸಿನಲ್ಲಿ ತಾಳಿದ್ದಳು! ಇಂಥ ವಿಶ್ವಾಸುಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರೇಮಲ ದಾದಿಯಿಂದ ರಹಸ್ಯ ಸ್ಫೋಟವಾಗುವ ಅಂಜಿಕೆಯಿಲ್ಲೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವನು ಅವಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲಂಡಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದನು.

ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳ ತರುವಾಯ ಕರ್ನಲ್ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದ ದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ಅವನ ಆಪ್ತೇಷ್ಟರಿಗೂ, ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೂ ಬಹು ಸಂತೋಷ ವಾಯಿತು. ಅವರು ಅವನನ್ನು ಈ ಸಾರೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುವ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಸುಂದರ ಗಂಡು ಶಿಶುವು ಜನಿಸಿದೆಯೆಂದು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಮಗನಾದ ಆ ಪುಟ್ಟ ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ಆ ದೇಶದ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಆಟಗಳಿಗೂ ಇನಾಮಾಗಿ ದೊರೆತವು. ಕರ್ನಲ್ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಇಂಗ್ಲಂಡಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದಾಗ ಪುಟ್ಟ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ವಯಸ್ಸು ಐದು ವರ್ಷದ್ದಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ಕರ್ನಲ್ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಅವನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಿಂದೇ ಅಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನ ಸಾಹೇಬನು ಐದು ವರ್ಷಗಳ ರಜೆ ಪಡಕೊಂಡು ಹಿಂದು ಸ್ತಾನದಿಂದ ಹೊರಟಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಅದಿಲ್ಲ ಕಾಲವು ದೇಶವಿಭ್ರಟನದಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದು ಹೋಗಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಅವನು ಮತ್ತೆ ಆರ್ಜಿಬರಕೊಂಡು ಇನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ರಜೆ ಪಡಕೊಂಡನು. ಕರ್ನಲ್ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತಾನು ಇಂಗ್ಲಂಡ ದಿಂದ ಹೊರಡುವ ಮೊದಲು ಪುಟ್ಟ ಡಬ್ಲಿನ್ನನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ “ಚರ್ಚ್ ಆಫ್ ಇಂಗ್ಲಂಡ” ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಚರ್ಚಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಅವನ ನಾಮಕರಣ ವಿಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು. ಆ ದೇಶದ ರಿವಾಜಿನಂತೆ ಆ ಪುಟ್ಟ ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಧರ್ಮಗುರುಗಳು “ಜೆನರಿ ಡಬ್ಲಿನ್” ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟರು. ಇದರಿಂದ ನಾವಾದರೂ ಆ ಕುಮಾರನಿಗೆ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಜೆನರಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನೆಂದೇ ಸಂಬೋಧಿಸೋಣ.

ರಜೆಯು ತೀರುತ್ತ ಬರುತ್ತಲೆ ಕರ್ನಲ್ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನ್ನ ಆಪ್ತರಿಷ್ಟರಿಗೂ ಎಲ್ಲ ಮಿತ್ರರಿಗೂ ಒಂದು ಸಂಭ್ರಮದ ಮೇಜವಾನಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು. ಆ ದಿನ ಅವನು ಜೆನರಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ಅವರ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನಲ್ಲದೆ, ಅವನ ಶಿಕ್ಷಣ-ಆರೋಗ್ಯಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಡಬೇಕೆಂದು ಅವರಿಲ್ಲರಿಗೂ ಏನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಅವರಿಲ್ಲರೂ ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಮುಂದೆ ತುಸು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಕರ್ನಲ್ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಜನ್ಮ ಭೂಮಿಯಾದ ಇಂಗ್ಲಂಡದೇಶದಿಂದ ಕರ್ನುಭೂಮಿಯಾದ ಹಿಂದುದೇಶದ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದನು.

ಹೆನರಿಡಬ್ಬಿನ್ನನಿಗೆ ಚಲೋ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಿನ್ನನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿ ಒಂದುದರಿಂದಲೂ, ಸ್ವತಃ ಹೆನರಿ ಡಬ್ಬಿನ್ನನು ಒಳ್ಳೆ ತೈಲ ಬುದ್ಧಿಯವನಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಅವನು ಬೇಗಬೇಗನೆ ತನ್ನ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಉಚ್ಚತರಗತಿಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ತನ್ನ ವಯಸ್ಸಿನ ೧೭ನೇ ವರ್ಷ ಮುಗಿಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೆನರಿಯು ಅಲ್ಲಿಯ ಬಿ. ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಮೇಲ್ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣನಾದನು. ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಪರಮ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ಮಗನ ಒಲವಿನ ಪ್ರಕಾರ ಅವನಿಗೆ ನೌಕರಿ ದೊರಕಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಆ ದೊರೆಗಳು ತಮ್ಮ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರೊಡನೆ ಮತ್ತೆ ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

ಹೆನರಿಡಬ್ಬಿನ್ನನು ಒಳ್ಳೆ ಕುಶಾಗ್ರಬುದ್ಧಿಯವನಿದ್ದಂತೆ ಬಲು ಧೈರ್ಯ ಶಾಲಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಶಿವಾಯಿಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಡಬ್ಬಿನ್ನ ಮನೆತನವು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇಂಗ್ಲೆಂಡದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಪರಂ ಪರೆಗನುಸಾರವಾಗಿ ಹೆನರಿಡಬ್ಬಿನ್ನನೂ ದಂಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ನೌಕರಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿದನು. ಮಗನ ಇಚ್ಛೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಿನ್ನನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ದಂಡಿನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಿಗೆ ಫಿಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮಗನನ್ನು ದಂಡಿನಲ್ಲಿ ನೇರಪಡಿಸಿದನು. ವೊದ ವೊದಲು ಹೆನರಿಗೆ ಸಾದಾ ಶಿವಾಯಿಯ ಕೆಲಸವು ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಆತನ ಕರ್ತವ್ಯ ದಕ್ಷತೆ, ಸಮಯಸೂಚಕತೆ ಮುಂತಾದ ಅದ್ವಿತೀಯ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಲುಬ್ಧನಾದ ಆ ದಂಡಿನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನು ತುಸ ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಅವನನ್ನು ಲೆಫ್ಟನೆಂಟ್ ಕರ್ನಾಟಕ ನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು!

ಹೆನರಿ ಡಬ್ಬಿನ್ನನು ದಂಡಿನಲ್ಲಿ ನೇರಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ೧೯ ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಯಾವ ದಂಡು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತೋ ಅದೇ ದಂಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೆನರಿಗೆ ನೌಕರಿಯು ದೊರೆತಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ತುಸ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ಆ ದಂಡಿನೊಡನೆ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಡತಕ್ಕವನಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಅದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅದ್ವಿತೀಯ ಪ್ರತಾಪಾನ್ವಿತನೂ, ದಿಗ್ವಿಜಯಿಯೂ ಆಗಿದ್ದ ಫ್ರೆಂಚ್-ಸಮ್ರಾಟ್ ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಬೋನಾಪಾರ್ಟನು ಯುರೋಪವುಂಡದ ತುಂಬ ಯುದ್ಧದ ಗುಲ್ಲನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಹೆನರಿಯು ಆ ದಂಡು ಇಂಗ್ಲೆಂಡದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ದಂಡುಗಳು ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಕ್ಕೆ ಬರಹತ್ತಿದವು. ಅದರಿಂದ ಹೆನರಿಯು ದಂಡು

ಅಂಥ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಡದೆ, ಅದು ಜರ್ಮನಿಯ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಆಗ ನೆಪೋಲಿಯನ್ನನಿಗೆ ಎದುರಾಳಿಗಳಾದ ಎಲ್ಲ ಯುರೋಪಿಯನ್ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಂಡವೇ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದ್ದಿತು. ಈ ವರೆಗೆ ಲೋಕದೊಳಗೆ ಆದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾಳಗಗಳಲ್ಲಿ ವಾಟಲೂಫದ ಕಾಳಗವು ಜಗತ್ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಹೆನರಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಆ ರಣಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷರ ವತಿಯಿಂದ ಕಾದಿದನು. ನೆಪೋಲಿಯನ್ನನ ಯುದ್ಧಸಿದ್ಧತೆಯು ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿತ್ತು. ಅಂತೇ ಅವನ ವ್ಯೂಹರಚನೆಯು ಆಯತ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಪ್ಪದಿದ್ದರೆ, ಇತರ ಕಾಳಗಗಳಂತೆ ಆ ವಾಟಲೂಫದಲ್ಲೂ ಅವನೇ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಭವಿತವ್ಯತೆಯ ಮೂಲಕ ಆಯತಸಮಯಕ್ಕೆ ಬರತಕ್ಕ ಸಹಾಯಕ ದಂಡುಗಳು ಬಾರದ್ದರಿಂದ ಅವನ ವ್ಯೂಹರಚನೆಯು ವಿಸಂಗತವಾಗಿ, ಅವನು ಅಪಜಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದನು; ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಂಗ್ಲಿಷ ವೀರನಾದ ಡ್ಯೂಕ ಆಫ್ ವೆಲ್ಲಿಂಗ್ಟನ್ನನು ಜಯಶಾಲಿಯಾದನು.

ಈ ವಾಟಲೂಫ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ನೆಪೋಲಿಯನ್ನನ ಪರಾಭವವಾದದ್ದೇನೋ ನಿಜ; ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಅವನ ಚರಿತ್ರಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕುಂದು ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಜಯಾವಜಯಗಳು ಕೇವಲ ಅದೃಷ್ಟದ ಫಲಗಳಾಗಿವೆ. ಕೆಲಜನ ಉಪದ್ರವ್ಯಾಪಿ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ನೆಪೋಲಿಯನ್ನನ ಚರಿತ್ರಕ್ಕೆ ಕಲಂಕ ಹಚ್ಚಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರುವರು; ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಅವರ ಕೃತಕಾರ್ಯವು ಸಾಧಿಸದೆ, ಅವರೇ ಜಗತ್ತಿನ ಉಪಹಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ನೆಪೋಲಿಯನ್ನನಂಥ ಶೂರ, ಸಚ್ಚರಿತ್ರ, ಮುತ್ಸದ್ಧಿ, ಉದಾರ, ಸತ್ಯಭಾಷಿ, ನಿಷ್ಕಪಟಿ ಹಾಗೂ ಧೋರಣಿ ಮನುಷ್ಯನು ನೆಪೋಲಿಯನ್ನನೇ ಹೊರತು ಅನ್ಯರಿಲ್ಲ. ಯುರೋಪದೊಳಗಂತೂ “ಡ್ಯೂಕ ಆಫ್ ವೆಲ್ಲಿಂಗ್ಟನ್ನನು ಹತ್ತೆಂಟು ಜನ ದೊರೆತಾರು; ಆದರೆ ನೆಪೋಲಿಯನ್ನನು ಮಾತ್ರ ಅವನೊಬ್ಬನೇ” ಎಂದು ಲೋಕರೂಢಿಯ ನುಡಿಯಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ನೆಪೋಲಿಯನ್ನನ ಗುಣವರ್ಣನ ಮಾಡಿ ಇತರರನ್ನು ಹಳೆಯಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವಿಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸತಕ್ಕ ಸಂಗತಿಯಷ್ಟೇ, ನಮ್ಮ ಹೆನರಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಆ ವಾಟಲೂಫ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಕಡೆತನಕ ಹಾಜರಿದ್ದು ಒಳ್ಳೇ ಶೌರ್ಯದಿಂದ ಕಾದಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದನು. ಅದರಿಂದ ಅವನ ದಂಡಿನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನು ಕ್ಷಿ ಪ್ರದಳಿಯೇ ಅವನನ್ನು ಕರ್ನಲ್‌ನನ್ನಾಗ ಮಾಡಿದನು.

ವಾಟಲೂಫ ಕಾಳಗದ ನಂತರ ಹೆನರಿಯು ಯಾವ ದಂಡಿನಲ್ಲಿದ್ದನೋ

ಅದು ದೇಗನೆ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ರವಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅದರಿಂದ ಹೆನರಿಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನ್ನ ವಯಸ್ಸಿನ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ತನ್ನ ಜನ್ಮಭೂಮಿಗೆ ಮರಳಬಂದು ತಲುಪಿದಂತಾಯಿತು; ಆದರೆ ತಾನು ತನ್ನ ಜನ್ಮಭೂಮಿಗೆ ಬಂದನೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯು ಸಹ ಆತನಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯಾದ ಹಿಂದುಸ್ತಾನವನ್ನೇ ಆತನು ತನ್ನ ಕರ್ಮಭೂಮಿಯೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದನು; ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವನು ತನ್ನ ಶಸ್ತ್ರವನ್ನು ತನ್ನ ಹಿಂದಿಬಾಂಧವರ ಮೇಲೆ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅವನ ತಪ್ಪಾದರೂ ಏನು? ಅವನು ತಾನೊಬ್ಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗೃಹಸ್ಥನೆಂದೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಹೆನರಿಯು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ-ಪುಟ್ಟ ಯುದ್ಧಗಳು ನಡೆದಿದ್ದವು. ಅದುದರಿಂದ ಅವನು ಇತ್ತ ಬಂದ ಕೆಲವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಒಂದೇಸವನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದನು. ೧೮೧೭-೧೮೧೮ನೇ ಇಸವಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷರು ಮರಾಟರೊಡನೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಹೆನರಿಯು ಇದ್ದೇ ಇದ್ದನು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ತನ್ನ ಶೌರ್ಯ-ಸಾಹಸ-ಮುಕ್ತದ್ವಿಗಿರಿಗಳನ್ನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದನು. ೧೮೨೦ರಲ್ಲಿ ಆದ ಭರತ ಪುರದ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಹೆನರಿಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತೋರಿದ ಯುದ್ಧಚಮತ್ಕಾರದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಸೈನಿಕರು ಆಶ್ಚರ್ಯಭರಿತರಾದರು. ಆಗ ಆ ದಂಡಿನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನು ಹೆನರಿಯ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನ ಕಡೆಗೆ ಕೂಡ ನೋಡದೆ, ಅವನನ್ನು ಆ ದಂಡಿನ 'ಮೇಜರ್' ನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು!

ಹೆನರಿಯು ತನ್ನ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳನ್ನು ಆತ್ಮಂತ ಪೂಜ್ಯರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಅವರಿಗೆ ತನ್ನ ಕುಶಲವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದನಲ್ಲದೆ, ಆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರ ವಿಷಯಕವಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಕರ್ನಲ್ ಡಬ್ಲಿನ್ನ ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಮಗನ ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಪ್ರೇಮಲ ಆಚರಣದಿಂದ ಒಳ್ಳೇ ಸಮಾಧಾನವಾಗುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲದೆ, ಒಂದಿಷ್ಟು ಆಶ್ಚರ್ಯವೂ ಎನಿಸುತ್ತಿತ್ತು; ಯಾಕಂದರೆ ಪ್ರೌಢ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಕಳಕಳಿ ವಹಿಸುವದು ಆಂಗ್ಲ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಪರೂಪವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಅದರಿಂದ ಕರ್ನಲ್ ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ಹಾಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು; ಆದರೆ ಮಾತಾ-ಪಿತೃಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಈ ಹಿಂದು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೆನರಿಯು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡತಕ್ಕಂಥ ಸಂಗತಿಗಳೇನೂ ಕಾಣಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಹೆನರಿಯಾದರೂ ಹಿಂದುರಕ್ತದಿಂದಲೇ

ಜನಿಸಿದವನು. ಆದರೂ ಅವನು ತನ್ನನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷನೆಂದು ತಿಳಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ತಾನು ತನ್ನ ಇತರ ದೇಶಬಾಂಧವರಿಗಿಂತ ಇಷ್ಟೇಕೆ ಮಾತಾ-ಪಿತೃಭಕ್ತನಾಗಿರುವೆನೆಂಬದು ಸ್ವತಃ ಹೆನರಿಗೂ ತಿಳಿಯದ ಮಾತಾಗಿತ್ತು.

ಹೆನರಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ್ನು ಈಗ ೨೦ ೨೨ ವರ್ಷದವನಾಗಿದ್ದರೂ, ನೆನಪು ಇರ ಹತ್ತಿದಂದಿನಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸ್ವಪ್ನವು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಆತ್ಮರ್ಯವೆನಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅವನು ಮತ್ತಾರಿಗೂ, ಅದೇಕೆ ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಗೂ ಒಮ್ಮೆ ಕೂಡ ತಿಳಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಪ್ನ ಬಿದ್ದ ಮರುದಿನವನ್ನೆಲ್ಲ ಅವನು ಆ ಸ್ವಪ್ನದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಸ್ವಪ್ನದಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಉದ್ವಿಗ್ನತೆಯಾಗಲಿ, ವಿಷಾದವಾಗಲಿ, ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾಗಲಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಒಂದೇಸವನೆ ವಿಚಾರಮಗ್ನನು ಮಾತ್ರ ಆಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಂಥ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವಾದ ಆ ಸ್ವಪ್ನವು ಯಾವುದೆಂದರೆ:—

“ತಾನು ತೀರ ಚಿಕ್ಕ ಹಸುಗೂಸಾಗಿದ್ದು, ಒಂದು ಪ್ರಶಸ್ತಾದ ಎತ್ತಿನ ಬಂದಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಯ ಒಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವೆನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಬಂದಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಲಾಲಿನ ಬೆಳಕು ಬೀಳುವದು. ಕೂಡಲೆ ಯಾರೋ ತನ್ನನ್ನು ಆ ಸ್ತ್ರೀಯ ಒಳಿಯಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ದೂರ-ಬಹು ದೂರ-ಒಯ್ಯುತ್ತಿರುವರು.”

ಹೆನರಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ್ನು ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಂದಿನಿಂದ ಅವನ ಅಭ್ಯುದಯವು ಒಂದೇಸವನೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ತುಸ ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಅವನು ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದನಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ದಂಡಿನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಿಗೂ, ಕೈಕೆಳಗಿನವರಿಗೂ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನಾದನು. ವೃದ್ಧ ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗನ ಈ ಸುಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಒಳ್ಳೇ ಸಮಾಧಾನವಾಗುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲದೆ, ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಗನ ಅಭ್ಯುದಯದ ಆನಂದಕ್ಕೆ ತಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಆನಂದವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಮಗನು ಮುಂದೆ ಸುಯಶವಂತನಾಗುವನೋ, ಅಪಯಶಿಯಾಗುವನೋ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಪೇಚಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ದತ್ತಪುತ್ರನ ವಿಷಯವಾಗಿಯಂತೂ ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ದತ್ತಪುತ್ರರು ತಮ್ಮ ದತ್ತಕ ತಂದೆಯ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾಗಿ ಅವನ ಪೂರ್ವಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವದು ಎರಳವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಾಕುಮಗನಾದ ಹೆನರಿಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತಮ್ಮ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಕೃತಜ್ಞ

ನಾಗಿ ನಡೆಯುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ವೃದ್ಧ ಡಬ್ಲಿನ್ನ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾದದ್ದು ಯಥಾರ್ಥವೇ ಸರಿ!

ತನ್ನ ಮಗನ ಅಭ್ಯುದಯವನ್ನು ಕಂಡು ತಾನು ಇನ್ನು ಪೆನ್‌ಶನ್ ಪಡೆದು ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಹರಿ ಹರಿ ಎನ್ನುತ್ತ ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಕಾಲಕಳೆಯಬೇಕೆಂದು ವೃದ್ಧ ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ಅನಿಸಿತು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯಾದರೂ ಆ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣ ಬೆಂಬಲವಿತ್ತಳು. ಕೂಡಲೆ ಅವನು ತನಗೆ ಪೆನ್‌ಶನ್ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಅರ್ಜಿಮಾಡಿಕೊಂಡನು; ಆದರೆ ಸರ್ಕಾರವು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅವನ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಮಂಜೂರ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. “ನೀವು ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದ ಮೂಲಕ ಇನ್ನು ದಂಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕೆಲಸ ಮಾಡದಂತಾಗಿರುವಿರಿಂಬದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿದೆ; ಆದರೆ ನೀವು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಯಾವುದೊಂದು ದಂಡಿನ ಠಾಣ್ಯದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿ ಉಳಿದು, ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟ ದಿನಗಳ ಅನುಭವವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಜಾತಿಬಾಂಧವರಿಗೆ ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಬ್ರಿಟಿಶ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಾಭ್ಯುದಯಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೋರುವೆವು.” ಎಂಬ ಧೋರಣದ ಉತ್ತರವು ಬಂದಿತು. ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ ದಿವ್ಯರೂ ಕರ್ನಲ್ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಮತ್ತೆ ಕೆಲ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಇದ್ದು ಪೆನ್‌ಶನ್ ಪಡೆದು ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು.

ಆಗಿನ ಯುರೋಪದ ಪ್ರವಾಸವು ಈಗಿನಷ್ಟು ಸುಲಭವೂ, ಸುಖಕರವೂ, ನಿರ್ವಿಷ್ಣುವಾದ ಅವಧಿಯದೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಿಂದ ಹೊರಟ ಹಡಗುಗಳು ಆಫ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ೪-೬ ತಿಂಗಳಿಗೆ ವಿಲಾಯತಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ವೃದ್ಧ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಹಡಗವನ್ನೇರಿ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಿಂದ ಹೊರಟನೇನೋ ನಿಜ; ಆದರೆ ಮುಂಜಿ ನಾಲಕ್ಕಾರು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹಡಗದೊಳಗೇ ಕಠಿಣವಾದ ರೋಷವುಂಟಾಗಿ, ತುಸ ತಾಸುಗಳಲ್ಲೇ ಅವಳು ತನ್ನ ವೃದ್ಧ ಪತಿಯನ್ನು ತೊರೆದು ಕ್ರಿಪ್ತಲೋಕವನ್ನು ಕುರಿತು ತೆರಳಿದಳು! ಇದರಿಂದ ಪಾಪ! ಆ ವೃದ್ಧ ಕರ್ನಲ್ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ವಿಪತ್ತೀಕನಾದನು. ವೃದ್ಧಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವದು ಒಂದು ಶೋಚನೀಯ ಸ್ಥಿತಿಯೆಂದು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯರ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ; ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರೌಢರಾಗಿ ಸ್ವಂತದ ಉಪಜೀವಿಕೆಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಹತ್ತುತ್ತಲೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ತಾಯಿತಂದೆಗಳಿಂದ ವಿಭಕ್ತರಾಗಿ ಇರಹಕ್ಕುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ದೊಡ್ಡ ವರಾದ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ

ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಇರಹತ್ತಿದ ಬಳಿಕ ವೃದ್ಧ ದಂಪತಿಗಳೇ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ನೆರವಾಗಿರಬೇಕಾಗುವದು. ಲೇಡೀ ಡಬ್ಲಿನ್ನಳು ಗತಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಕರ್ನಲ್ ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಶೋಕವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲ ಹಾನಿಗಳಿಗಿಂತ ಸತ್ತವರ ಹಾನಿಯು ತುಂಬಿ ಬರಲಾರದ ಹಾನಿಯಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಷ್ಟು ಶೋಕಿಸಿದರೂ, ಹಳ ಹಳಿಸಿದರೂ ಅದು ಎಂದೂ ತುಂಬಿ ಬರಲಾರದು. ಕರ್ನಲ್ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಅಷ್ಟೊಂದು ಅಳಿದೆಯವನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರಿಂದ ಅವನು ಆ ತುಂಬಿ ಬರಲಾರದ ಹಾನಿಗಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶೋಕಿಸುತ್ತ ಕೂಡ್ರದೆ, ಇದ್ದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೇ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ತಾಳಿ ಕಾಲಕ್ರಮಣ ಮಾಡಹತ್ತಿದನು.

ಕರ್ನಲ್ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಹಡಗವು ಇಂಗ್ಲಂಡಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದ ಬಳಿಕ ಅವನು ಆ ದುಃಖದಾಯಕವಾದ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಪತ್ರಮುಖಾಂತರ ಹೆನರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಆದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಇವಳು ಹಡೆದ ತಾಯಿ, ಇವಳು ನಾಕು ತಾಯಿ ಎಂಬ ತಾರತಮ್ಯದ ಗುಟ್ಟೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಹೆನರಿಯು ಲೇಡೀ ಡಬ್ಲಿನ್ನಳನ್ನು ತನ್ನ ಹಡೆದ ತಾಯಿಯೆಂದೇ ತಿಳಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅಂತೇ ಅವನು ಅವಳ ನಿಧನದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ದುಃಖಿಸಿದನು. ಕೆಲ ದಿನಗಳು ಕ್ರಮಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಹೆನರಿಯು ಲೇಡೀಕ ರೂಢಿಯಂತೆ ದೇವರು ಇಟ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೇ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ತಾಳಿ, ತನ್ನ ವೃದ್ಧ ತಂದೆಗೆ ಒಂದು ವಿಪ್ರೃತವಾದ ಪತ್ರ ಬರೆದು, ಅದರಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ಹಾಗು ಆತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದನು. ಆ ಪತ್ರವಾಚನದಿಂದ ವೃದ್ಧ ಕರ್ನಲ್‌ನಿಗೆ ಅತಿ ಶಯವಾದ ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸಿತು.

ಹೆನರಿಯ ಕಲ್ಯಾಣವು ಏತರಿಂದ ಆದೀತು, ಅವನ ಲೌಕಿಕವು ಹೇಗೆ ಬೆಳೆದೀತು, ಅವನು ಯಾತರಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾದಾನು-ಸದ್ಯಕ್ಕೆಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃತಜ್ಞನಾದಾನು? ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಇತ್ತೀಡೆಗೆ ಕರ್ನಲ್ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಒಂದೇಸವನೆ ವಿಚಾರಿಸಹತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಹತ್ತಹತ್ತಿದಂತೆ ಬೇಗನೆ ಹೆನರಿಯ ಲಗ್ನಮಾಡಿದರೆ ಇವೆಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದೇ ಒಂದಾದ ಸಮರ್ಪಕ ಉತ್ತರವು ಲಭಿಸುವದೆಂದು ಅವನ ಖಾತ್ರಿಯಾಯಿತು. ಇಂಗ್ಲಂಡದ ಯಾವ ಊರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಲ್ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನೋ, ಅದೇ ಊರಲ್ಲಿ ಆತನ ಅಣ್ಣನ ಮಗಳ ಮನೆಯಿದ್ದಿತು. ಇವರ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಆ ಮಗಳ ಹೊರತು ಅನ್ಯ ಸಂತಾನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಅಣ್ಣನ ಮಗಳು ತನ್ನ ಗಂಡನೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು, ಡಬ್ಲಿನ್ನ

ಮನೆತನದ ಪೂರ್ವಪರಂಪರೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಜಾಳುವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಒಬ್ಬಳೇ ಒಬ್ಬಳಾದ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಿದ್ದಳು. ಆ ಹುಡುಗಿಯು ಈಗ ೧೮ ವರ್ಷದ ವಯಸ್ಸಿನವಳಿದ್ದು, ಸುರೂಪಿಯೂ, ಸುಶಿಕ್ಷಿತಳೂ ಆಗಿದ್ದಳು. ಆ ಕಸೈಯನ್ನೇ ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಹೆನರಿಗೆ ವಧುವನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಕನಗಲ್ಲ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು; ಮತ್ತು ಅವನು ಅದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಸಾದ್ಯಂತವಾದ ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಈಗ ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಹೆನರಿಗೆ ಒರೆದಿದ್ದು, ಅವನ ಉತ್ತರದ ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದನು.

ಇನೆಯ ಪ್ರಕರಣ—ವಿಚಿತ್ರ ನ್ಯಾಯದಾನ!

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವೆಲ್ಲ ವಧೂ-ವರರದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ದೇಶದಂತೆ ಅದು ಅವರ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಇಲ್ಲವೆ ಆಪ್ತೇಪ್ಪರ ಕೈಯೊಳಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಅವಿವಾಹಿತರಾದ ತರುಣ ತರುಣಿಯರು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಕಲೆತು, ಪರಸ್ಪರರ ಆಚರಣವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವರು; ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಂಡಕಂಡಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅಂಟಲೆಯುವರು. ಹೀಗೆ ಅವರು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ವಿಹರಿಸುವಾಗ ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಪ್ರೇಮವು ಹುಟ್ಟಿದರೆ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುವರು; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲ. ಅವಿವಾಹಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ತರುಣ ತರುಣಿಯರ ಸಹವಾಸಕ್ಕೆ “ಕೋರ್ಟ್‌ಶಿಪ್” ಎಂದು ಅಲ್ಲಿ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆ ಕೋರ್ಟ್‌ಶಿಪ್‌ನ ಅಡಚಣೆಯು ಕೆ.ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಮಗನ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತು ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವನ ಮಗನು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿದ್ದನು; ಆತನ ಭಾವೀಹೆಂಡತಿಯು ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ದಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಅವರಿರ್ವರ ನಡುವೆ ಕೋರ್ಟ್‌ಶಿಪ್ ಉಂಟಾಗುವ ಒಗೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಹೆನರಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನ್ನ ಶಿಕ್ಷಣವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ದಲ್ಲೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಆ ಹುಡುಗಿಯು ಅವನ ಮನೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲೆಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದರಿಂದ ಅವರಿರ್ವರೂ ಕೂಡಿ ಆಡಿದವರೂ ಒಬ್ಬರ ಸ್ವಭಾವವನ್ನೊಬ್ಬರು ಅರಿತಂಥವರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ವೃದ್ಧ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಆ ಕೋರ್ಟ್‌ಶಿಪ್‌ನ ಪೊಳ್ಳುಬೆದರಿಕೆಗೆ ಬೆದರದೆ ತನ್ನ ಮಗನ ಲಗ್ನದ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ನಡಿಸಿದನು.

ಕೆಲ ಕಾಲದ ನಂತರ ಹೆನರಿಯ ಉತ್ತರವು ಡಬ್ಲಿನ್‌ನಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಹಲವು ಸಂಗತಿಗಳು ವಿಶದವಾಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ನಾವು ಅವೆಲ್ಲವುಗಳ ಗೋಚರಿಗೆ ಹೋಗದೆ, ಲಗ್ನದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಏನು ಬರೆದಿರುವನೆಂಬದಷ್ಟನ್ನೇ ನೋಡೋಣ. “ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಯತ್ನವು ನನ್ನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆಂಬದಕ್ಕೆ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ; ಮತ್ತು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ತಾವು ಯಾವಳೊಡನೆ ನನ್ನ ಲಗ್ನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿರುವರೋ ಅವಳೊಡನೆ ಲಗ್ನವಾಗುವದು ನನಗೆ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬೇಡಾಗಿದ್ದರೂ, ನಾನು ತಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೂ ಇಚ್ಛೆಗೂ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಯುವದಿಲ್ಲ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ನಾನು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಗೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬದ್ಧನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ” ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಓದಿ ವೃದ್ಧ ಡಬ್ಲಿನ್‌ನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೂ, ಉದ್ವಿಗ್ನತೆಯೂ ಎನಿಸಿತು. ಆದರೂ ಅವನು ಹೆನರಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಪ ತಾಳದೆ, “ಲಗ್ನವು ನಿಶ್ಚಿತವಾಯಿತು. ರಜೆ ಪಡೆ ಕೊಂಡು ಬೇಗನೆ ಹೊರಟು ಜಾ” ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯು ಪತ್ರವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಬರೆದನು.

ಮರುದಿನ ವೃದ್ಧ ಡಬ್ಲಿನ್‌ನು ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, “ತಂಗೀ, ನೀನು ನಮ್ಮ ಹೆನರಿಯನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗುವೆಯಾ?” ಎಂದು ಆ ದೇಶದ ರೀತಿ ರಿವಾಜಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಮಾಡಿದನು. ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಂದ ಆ ಹುಡುಗಿಯು ಆಶ್ಚರ್ಯಭರಿತಳಾದರೂ ಸಿಟ್ಟಿಗೆಳೆದಳು:—ಅಜ್ಜಾ, ಹೆನರಿಯು ಇಲ್ಲಿರುವಾಗ ಎಂದೂ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದಂತೆ ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗುವದೆಂತು? ಎಂದು ಕೇಳಲು,

“ತಂಗೀ, ಆ ಬಗ್ಗೆ ನೀನು ಸಂಶಯಪಡಬೇಡ; ಅವನು ಇಲ್ಲಿರುವಾಗ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸದಂತೆ ನಿನಗೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅವನು ನಿನೊಡನೆ ಲಗ್ನವಾಗಲು ಒಪ್ಪಿರುತ್ತಾನೆ. ನನಗೆ ಆ ನನ್ನ ಹೆನರಿಯ ಹೊರತು ಅನ್ಯ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲೆಂಬದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ. ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಮನೆತನದ ಆಸ್ತಿ-ಪಾಸ್ತಿಗೂ, ಮಾನ-ಮರ್ಯಾದೆಗೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ನೀನು ಅವನೊಡನೆ ವಿವಾಹವಾಗಲು ಸಮ್ಮತಿಸಿದರೆ, ನಿವಿಧಿವಳರ ಸೌಖ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯೇ ಇರಲಾರದು.

ಹೀಗೆಂದ ಆ ವೃದ್ಧನ ಮಾತಿಗೆ ಆ ನವತರುಣಿಯು ಸ್ವೀಕೃತವಾಗಿ ಸಮ್ಮತಿ ಸೂಚಿಸಿದಳು. ಅದರಿಂದ ಆ ಮುದುಕನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು.

ಅವನ ಮನುಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಮಗನ ಭಾವಿಸುವ-ಸಂತೋಷದ ಚಿತ್ರ ಪಟಗಳು ಒಂದರ ಹಿಂದೊಂದರಂತೆ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅತಿ ದುಃಖವಾದರೂ ಕಷ್ಟ; ಅತಿ ಸುಖವಾದರೂ ಕಷ್ಟ. ಅದರಲ್ಲಿ ತಾರೀರಿಕ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳಿಗಿಂತ ಮಾನಸಿಕ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳ ಒಲವಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿವೆಯಾಗುವದು. ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಹೆನರಿಯ ಲಗ್ನವು ಇನ್ನು ತಿಂಗಳೊಪ್ಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆಗಿ, ಅವನಿಗೆ ಬೇಗನೆ ಒಂದು ಸುಂದರ ಶಿಶುವು ಜನಿಸುವದೆಂದೂ, ಆ ಶಿಶುವಿನೊಡನೆ ಸುಖದಿಂದ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುತ್ತ ತನ್ನ ಶೇಷಾಯುಷ್ಯವನ್ನು ಕಳೆಯಬೇಕೆಂದೂ ಆ ವೃದ್ಧ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು; ಆದರೆ ಅಘಟಿತಘಟನಾಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಕಾಲಮೃತ್ಯುವಿನ ಮುಂದೆ ಅಪಾರ ಆಟವು ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ? ಮುಂದೆ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಆ ವೃದ್ಧ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಆಕಸ್ಮಿಕ ರೋಗದಿಂದ ಮೃತ್ಯುಶಯ್ಯಾವನ್ನನಾದನು. ತಾನು ಇನ್ನು ಬದುಕುವದಿಲ್ಲೆಂಬದೂ, ಸಾಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತನಗೆ ತನ್ನ ಮಗನ ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲೆಂಬದೂ ಖಾತ್ರಿಯಾದೊಡನೆ ಅವನು ಒಂದು ಮೃತ್ಯುಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿದನು. ಆ ಮೃತ್ಯುಪತ್ರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪಕ್ಕಾತ್ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಾವರ ಚಂಗಮ ಆಸ್ತಿಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗನೂ, ಭಾವೀ ಸೊಸೆಯೂ ಮಾಲಿಕರೇ ಹೊರತು ಅನ್ಯರಾಗೂ ಅದರ ಅಂಶವು ಕೂಡ ದೊರೆಯಬಾರದೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿದ್ದನು. ಮೃತ್ಯುಪತ್ರವು ಬರೆದು ನೋಂದಣಿಯಾದ ಬಳಿಕ ಆ ಮುದುಕನು ಆ ಕಾಗದಕ್ಕೆ ತನ್ನಲ್ಲಿಯ ಬೇರೊಂದು ಬಹು ಗುಪ್ತವಾದ ಕಾಗದವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಅವೆರಡನ್ನೂ ಒಂದು ಲಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಮೊಹರು ಮಾಡಿದನು; ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಆಗಾವಿಲ ಸೊಸೆಯಾದ ಆ ತನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಮೊಮ್ಮಗಳ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು, “ತಂಗೀ, ಇದನ್ನು ನಿನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಜೋಕೆಯಿಂದಿಟ್ಟುಕೋ. ನಮ್ಮ ಹೆನರಿಯು ಇನ್ನೊಂದು ವಾರದೊಳಗೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವನು. ಒಂದೆರಡು ತಿಂಗಳೇ ಅವನಿಗೆ ಈ ಮೊಹರುಬಂದ ಲಕೋಟಿಯನ್ನು ಕೊಡು. ಬಳಿಕ ನೀನು ಅವನೊಡನೆ ಲಗ್ನವಾಗಿ ಸುಖದಿಂದ ಇರು. ಅವನು ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆನುಗುಣವಾಗಿ ಚಾಂಚಲ್ಯದಿಂದ ನೀನು ಈ ಲಕೋಟಿಯನ್ನು ಒಡೆದು ನೋಡಿದ್ದಾದರೆ, ನಿನಗೆ ಎಂದೂ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಈ ಮುದುಕನ ಕಡೆಯು ಮಾತು!” ಎಂದು ಹೇಳಿ ತುಸು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ದೈವಾಧೀನನಾದನು!

ವೃದ್ಧ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಎಷ್ಟು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಆ ಲಕೋಟಿಯನ್ನು ಆ ನವ

ತರುಣಿಯ ಕಡೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನೋ, ಅಷ್ಟೊಂದು ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಅವಳು ಸರ್ವಥಾ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ಅವಳು ಹೆಸರಿಯನ್ನು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಅವಳು ಅವನನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಆಲ್ಲ; ಆ ಹೊಯ್ಸಾಲೆಯು ಈ ವೊದಲೇ ಯಾವನೊಬ್ಬ ಮಿಂಡ ನನ್ನು ನೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಅದರಿಂದ ಆ ಚಂಚಲೆಯು ಆ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಕರನಿಗೆ ಆ ವೃದ್ಧನು ಕೊಟ್ಟ ಆ ಇಡುಗಂಟಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದಳು. ಆ ತರುಣನು ವೊದಲೇ ಅಸದೃಶ್ಯವಹಾರಿಯು. ಅದರಲ್ಲಿ ಆ ವೃದ್ಧನ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ನೆಗವಹಾಕಬೇಕೆಂಬ ಲಾಲಸೆಯು ಹುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ ಕೇಳುವದೇನು? ಕೊಡಲೆ ಆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಿಯನ್ನು ಒಡೆದು ಓದಹತ್ತಿದನು. ಆ ಮೃತ್ಯುಪತ್ರವನ್ನು ಓದಿದನಂತರ ಅವನು ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಸಿದ್ದ ದೇರಿೊಂದು ಕಾಗದವನ್ನೂ ಓದಿದನು. ಆ ಬೇರೆ ಕಾಗದದ ವಾಚನದಿಂದ ಅವನು ಹರ್ಷಾತಿರೇಕನಾದನು. ಆ ಕಾಗದದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅವನು ತನ್ನ ಮಿಂಡೆಗೂ ತಿಳಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ಅವರೀವರ್ತೂ ಹೊಸದೊಂದು ಪಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ, ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಿ ರಾದರು.

ವೃದ್ಧ ಕರ್ನಾಟ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಸತ್ತ ಒಂದು ವಾರದೊಳಗೆ ಹೆಸರಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಲುಪಿದನು. ತಂದೆಯ ನಿಧನದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶೋಕವಾಯಿತು. ಕೆಲ ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಅವನು ಅನ್ನ ನೀರುಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಬಿಟ್ಟು ಒಂದೇಸವನೆ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಕಾಲನ ವಿಚಿತ್ರ ಲೀಲೆಯಿಂದ ತುಸ ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಅವನು ವಿವೇಕವನ್ನು ತಾಳಿ ಶಾಂತನಾದನು. ಹೆಸರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ರಣಿ ಇರಲಿಲ್ಲ ಅದರಿಂದ ಅವನು ಸಿಕ್ಕಷ್ಟು ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಆಸ್ತಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಮರಳಿ ತನ್ನ ನೌಕರಿಗೆ ಹೊರಡುವ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದನು.

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಉಪದ್ರವ್ಯಾಪಿ ತರುಣಿಯು ಹೆಸರಿಯ ಭಾವೀಪತ್ನಿಯು- ತನ್ನ ಜೊತೆಗಾರನೊಡನೆ ಕರ್ನಾಟ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಆಸ್ತಿ ಇದ್ದ ಕಡೆಗೆಲ್ಲ ನೋಟೀಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಸದರಿ ಆಸ್ತಿಗೆಲ್ಲ ತಾನೇ ನಿಜವಾದ ಹಕ್ಕುದಾರಳೆಂದೂ, ಹೆಸರಿಗೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಕೊಂಚವೂ ಪಾಧ್ಯಸ್ಥತೆಯುಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲೆಂದೂ, ತನ್ನ ಹುಳು ಮಿನ ಹೊರತು ಯಾವ ವ್ಯವಹಾರವೂ ನಡೆಯಲಾಗದೆಂದೂ ಸಾರಿದಳು. ಲಂಡನ್ನಿನ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಬಹು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಆಸ್ತಿಯ ಒಬ್ಬ ಗುಮಾಸ್ತನು ಆ

ನೋಟೀಸನ್ನು ನೋಡಿ ನಿಜಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ದಿಬ್ಬಾಡನಾದನು; ಯಾಕಂದರೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಡಬ್ಲಿಂಗ್‌ನ ನಿಜವಾದ ವಾರಸದಾರನು ಹೆನರಿ ಡಬ್ಲಿಂಗ್‌ನೇ ಎಂಬುದೂ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ಡಬ್ಲಿಂಗ್‌ನು ಸಾಯುವಾಗ ಮಾಡಿದ ಮೃತ್ಯು ಪತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಹೆನರಿಯೇ ವಾರಸದಾರನೆಂಬುದೂ ಅವನಿಗೆ ಜಿನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ಅವನು ಆ ನೋಟೀಸಿನ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೆನರಿಗೆ ಪತ್ರ ಮುಖಾಂತರ ತಿಳಿಸಿ ಒಮ್ಮೆ ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿಯ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಏನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಹೆನರಿಯಾದರೂ ಮರುದಿನ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು.

ಆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ೧-೨ ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಸುಖವಾಗಿದ್ದು, ಹೆನರಿಯು ಮರಳಿ ಲಂಡನ್ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ; ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಇಬ್ಬರು ಶಿಪಾಯರು ಅವನನ್ನು ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿಗೊಡದೆ, ಅವನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಕೋರ್ಟಿನ ಒಂದು ಕಮಿಷನನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಅವನಿಂದ ಸಹಿ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಮುಡ್ಡತು ಅಂದೇ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಿದ್ದಿತು. ಅದರಿಂದ ಹೆನರಿಗೆ ಆಗ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಅವಕಾಶವುಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕೂಡಲೆ ಅವನು ತನ್ನ ಮಿತ್ರರಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಜನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರ ರೊಡನೆ ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹಾಜರಾದನು; ಹಾಗೂ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಕಂಡು ವಾಟಲೂಕಾಳಗದಂಥ ಜಗದ್ವಿಖ್ಯಾತ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಎದೆಗಾರನಾಗಿ ಕಾದಿದ್ದ ಆ ಹೆನರಿ ಡಬ್ಲಿಂಗ್‌ನು ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು, ತಲೆ ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿ ಕೊಂಡು ನಿಂತನು.

ಆಗ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೆನರಿಯ ಭಾವೀಪತ್ನಿಯಾದ ಆ ತರುಣಿಯು ತನ್ನ ಗೆಳೆಯನೊಡನೆ ವಾದಿಯಾಗಿದ್ದು, ಅವಳು ತನ್ನ ಕಡೆಯ ಪುರಾವೆಯನ್ನು ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರರ ಮುಖಾಂತರ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ವಾದಿಯ ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರರು ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಡಬ್ಲಿಂಗ್‌ನ ಮೃತ್ಯುಪತ್ರವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪ ರೀತಿಯಿಂದ ಓದಿ ತೋರಿಸಿ, ನಂತರ ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಸಿದ್ದ ಕ್ರಿಸ್ತವಾಸಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಡಬ್ಲಿಂಗ್‌ನ ಸ್ವದಸ್ತುರ ಪತ್ರವನ್ನು ಸಾಧ್ಯಂತವಾಗಿ ಓದಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆ ಪತ್ರದಿಂದಲೇ ಹೆನರಿಯ ಮೇಲೆ ಕಡು ಗಂಡಾಂತರವುಂಟಾಗುವದಿದ್ದಿತು. ಅದರಿಂದಲೇ ವಾದಿಯ ಕಡೆಯ ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರರು ಆ ಪತ್ರವನ್ನು ಒಳ್ಳೆ ಹಾವಭಾವ ದಿಂದ ಕೋರ್ಟಿನದುರಿಗೆ ಓದಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಪತ್ರ ಓದುವದು

ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೆ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶನು ಪ್ರತಿವಾದಿಯ ಅಂದರೆ ಹೆನರಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಕಡೆಯ ಯಾವ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನೂ ಮಾಡದೆ, “ಕರ್ನಲ್ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಎಲ್ಲ ಆಸ್ತಿಗೆ ಈ ತರುಣಿಯೇ ಹಕ್ಕುದಾರಳು. ಈ ಹೆನರಿಯು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಜನಾಂಗದವನಲ್ಲ; ಹಿಂದುವು-ಕರೀ ಮನುಷ್ಯನು. ಅದರಿಂದ ಕರ್ನಲ್ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನ್ನ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಇವನಿಗೆ ವ್ಯತ್ಯುಪತ್ರದಿಂದ ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಾಯಿದೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಇವನಿಗೆ ಆ ಆಸ್ತಿಯ ಒಂದು ಕವಡಿಯು ಕೂಡ ಸಿಗಲಾರದು.” ಎಂದು ತೀರ್ಪು ಹೇಳಿದನು!

ಕರ್ನಲ್ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಒರೆದಿಟ್ಟ ಆ ಪತ್ರದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಈವರೆಗೆ ಯಾವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ವಜಾತಿಯವನೂ, ಪರಮ ಮಿತ್ರನೂ, ಪುಣಾನುಬಂಧಿ ಕನೂ, ದಂಡಿನ ದೊಡ್ಡ ಅಧಿಕಾರಿಯೂ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರೋ ಹೆನರಿಯ ಆ ಮಿತ್ರರು ಪರಸ್ಪರದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಹುಕ್-ಹುಕ್ ಎಂದೆಂದು ಅವನಿಂದ ಶತ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ದೂರ ಸರಿಯಹತ್ತಿದರು. ಹೀಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಹೆನರಿಯ ಭವಿತವ್ಯತೆಯನ್ನು ವಿಪರೀತವಾಗಮಾಡಿದ ಆ ಪತ್ರದ ಸಂಗತಿಯಾದರೂ ಏನಿರಬಹುದೆಂದು ನಮ್ಮ ವಾಚಕರು ತರ್ಕಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕರ್ನಲ್ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಬರೆದಿಟ್ಟ ಆ ಪತ್ರದ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡುವೆವು:—

“ತಮ್ಮಾ ಹೆನರಿ, ನೀನು ನನ್ನ ಬೆರಸ ಪುತ್ರನಲ್ಲ; ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಬಂಡಾಯದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಒಬ್ಬ ಅನಾಥ ತಿರುವು. ತಿರುವಿದ್ದಾಗಿನ ನಿನ್ನ ಅೀವು, ನಿನ್ನೊಡನೆ ಇದ್ದ ಲವಾಜಮು ಇವುಗಳ ಮೇಲಿಂದ ನೀನು ಅಲ್ಲಿಯ ಯಾವನೊಬ್ಬ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕನ ಮಗನಾಗಿರಬೇಕು. ನೀನು ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕನ ಮಗನೇ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಆಧಾರವುಂಟು. ಅದೇನೆಂದರೆ, ತಿಶುರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀನು ನನಗೆ ದೊರೆತಾಗ ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ಇದ್ದ ಎತ್ತಿನ ಬಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಹಿಂದೂ ಪದ್ಧತಿಯ ಮುತ್ತು-ರತ್ನಗಳೂ, ಆಭರಣಗಳೂ ಸಾಕ್ಷಿ ಭೂತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ನಾನು ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಕೂಡಲೆಳೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಇದುವರೆಗೂ ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಕೋಟ್ಯವಧಿ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಈ ಮನೆಯ ಅಗೋ ಆಜೀ ಬದಿಯ ಇಕ್ಕಟ್ಟಾದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ, ಅವಕ್ಕೆ ಮೊಹರು ಮಾಡಿಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ. ಅದೆಲ್ಲ ಆಸ್ತಿಯು ನಿನ್ನದೇ. ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದಾಗ ನೀನು ಅದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ನಿನ್ನ ವಿಷಯದ ಈ ಇಂಗಿತವನ್ನು ಇದುವರೆಗೆ ನಾನು

ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನಗಾದರೂ ತಿಳಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಆ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಮತ್ತು-ಶತ್ಕಗಳು ಎಲ್ಲಿಯವೆಂದು ನಾಳೆ ನಿನಗೆ ದಿಗಿಲು ಉಂಟಾಗಬಾರದೆಂದು ಈ ಗುಪ್ತ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಈ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಬರೆದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಜೀವಂತನಿರುವವರೆಗೆ ನೀನು ಬಂದಿದ್ದರೆ ನಿನಗೆ ಹೇಳ ತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಸಮಕ್ಷಮ ಹೇಳಿ, ಈ ಕಾಗದವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಆಗುವುದು ಶಕ್ಯವಾಗಿ ತೋರದ್ದರಿಂದ ಈ ನಿನ್ನ ಜೀವನರಹಸ್ಯವನ್ನು ಈ ಪತ್ರಮುಖಾಂತರ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಓದಿ ತಿಳಿಕೊಂಡವನೇ ಈ ಕಾಗದವನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬಿಡು; ಮರವಿನಿಂದ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಇಟ್ಟಿಯೆಂದರೆ, ಈ ಸೈತಾನೀ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಮಾಜವು ಈ ಕಾಗದದ ಆಧಾರದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಿರಾಶ್ರಯಗೊಳಿಸಿ, ಓಣಿಯ ತಿರುಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡದೆ ಬಿಡದು. ಎಚ್ಚರ-ಎಚ್ಚರ-ಬಲು ಎಚ್ಚರ!

ಕೋರ್ಟಿನೊಳಗೆ ವಾದಿಯ ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರನಿಂದ ಓದಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಕಾಗದವು ತನಗೇ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದೆಂಬುದು ವೊದವೊದಲು ಹೆಸರಿಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವನು ಕಾಯಾಚಾರ್ಜಾಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಈ ವರೆಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಇಂಗ್ರಜ ನೆಂದೇ ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಆ ಪತ್ರವನ್ನಾಡಿದ ಹಾಗೂ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶನ ಆ ತೀರ್ಪಿನಿಂದ ಹೆಸರಿಯು ಒಮ್ಮೆಲೆ ನಿದ್ರೆಯೊಳಗಿಂದ ಬಡಿದು ಎಬ್ಬಿಸಿದಂತಾದನು. ಈ ವರೆಗಿನ ತನ್ನ ಮಿತ್ರರು, ಪರಿಚಿತರು, ಅದೇಕೆ ಆ ಕೋರ್ಟಿನ ಯಾಕೆತ್ತಿತ್ ತಿಪಾಯಿಯು ಕೂಡ ತನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕಾರಪೂರ್ವದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಹತ್ತಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಅವನಿಗೆ ಕಡು ವಿಸ್ಮಯವೆನಿಸಿತು. ಆದರೂ ಅವನು ಒಳ್ಳೆ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶನನ್ನು ಕುರಿತು:—“ಯಾವನು ಈ ವರೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಗನಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಾಕಿ ಸಲಹಿರುವನೋ ಅವನು ಬರೆದಿಟ್ಟ ಈ ಕಾಗದದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನಾನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ; ಮತ್ತು ಯಾವನ ಪತ್ರದ ಸಂಗತಿಯಿಂದ ನಾನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲವೆಂದೂ, ಹಿಡುವೆಂದೂ ಈಗ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವದೋ ಅದೇ ಅವನು ತಾನಾಗಿ ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ತನ್ನ ಆಸ್ತಿಯೊಳಗಿನ ಒಂದು ಕವರ್ವಿಕವನ್ನಾದರೂ ನಾನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಹೆರವರ ಆಸ್ತಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ಬಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೇಳುವಂತಹ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಜನ್ಮವಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಈಗ ತಾನೇ ಗೊತ್ತಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ನನ್ನ ಬೇಡಿಕೆಯಷ್ಟೇ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಿಟ್ಟು ನನು ನನ್ನನ್ನು ತಿರುಕನಾದಿಂದ ತಂದಾಗ

ನನ್ನೊಡನೆಯಿದ್ದ ನನ್ನ ಸ್ವತ್ತಿನ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೂ ತಂದು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನನಗಾಗಿ ತೇಬರಿಸಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಅದಿಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೋರ್ಟಿನವರು ನನಗೆ ಕೊಡಿಸುವದಾಗ ಬೇಕು” ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು.

ವಾದಿಯ ಕಡೆಯ ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರರು ಹೆನರಿಯ ಈ ಖೇಡಿಕೆಗೆ ಹಲವು ಬಗೆಯಿಂದ ಅಡ್ಡಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರು. ಕರ್ನಾಟಕ ಡಬ್ಲಿನ್‌ನು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಬಂಡಾಯದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂಡುಗಾರರನ್ನು ಮುಂದೂಡುವ ಅಸಹಿಸಿದ ಹಣವು ಅದಾದ್ದರಿಂದ ಆದರ ಮಾಲಕಿಯು ಕರ್ನಾಟಕ ಡಬ್ಲಿನ್‌ನ ನಿಜವಾದ ವಾರಸದಾರರಿಗೇ ಉಂಟಾಗುವದು. ಅದಕ್ಕೆ ಕೋರ್ಟಿನವರು ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೆ, ಆ ಆಸ್ತಿಯು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ್ದೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅದನ್ನು ಸರ್ಕಾರೀ ಟ್ರೇಝರಿಗೆ ಸಾಗಿಸಬೇಕು, ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಬಗೆಯ ತಕರಾರು ಕೊಟ್ಟರು. ಅದಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಲೋ ತಿಳಿಯದು, ಜಜ್ಜನು ಅವರ ತಕರಾರುಗಳಿಗೆ ಸಮ್ಮತಿಸದೆ, ಆ ಮುತ್ತು ರತ್ನಗಳ ಅಪಾರ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೆನರಿಗೇ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹುಕುಂ ಮಾಡಿದನು; ಹಾಗೂ ಆ ಕೂಡಲೆ ಪೋಲೀಸರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕ ಡಬ್ಲಿನ್‌ನ ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಆ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ತುಸಿ ಹೆನರಿಯ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿದನು. ಆ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶನ ಆ ವಿಚಿತ್ರ ನ್ಯಾಯದಾನವನ್ನು ನೋಡಿ ವಾದಿಯ ಪಕ್ಷದವರೆಲ್ಲ ಅದೇಕೆ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಮಾಜವೆಲ್ಲ ಬೆರಗಾಯಿತು, ಅಸಮಾಧಾನ ಪಟ್ಟಿತು; ಆದರೆ ಆ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶನ ತೀರ್ಪಿನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಯಾರೂ ವಿಟ್ಟೆಂದು ಮಾತಾಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇರಲಿ.

ನ್ಯಾಯಾಧೀಶನ ಆ ವಿಚಿತ್ರ ನ್ಯಾಯದಾನದಿಂದ ಹೆನರಿಗೂ ಬಲುತೊಂದರೆ ಯಾಯಿತು. ಅವನು ಆ ಸಂಪತ್ತು ತನಗೆ ಸಿಗಲಾರದೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡೇ ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಆ ಬಗೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಬೇಕಂತ ಮಾಡಿದನು; ಆದರೆ ವಿಪರೀತ ನ್ಯಾಯದಾನದಿಂದ ತನ್ನ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಆ ಒಂದು ಮಾತಿನ ಬಗ್ಗೆಯಾದರೂ ಗೆಲುವು ಉಂಟಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರಿಂದ ಹೆನರಿಗೆ ಎಳ್ಳುಷಡ್ಡಿ ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದವರೆಲ್ಲರೂ ಹಿಂದುಜಾತಿಯವನೆಂದು ಹೆನರಿಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ಣಗಳ ಹಿಂದೆ ಯಾವ ಹೆನರಿಯು ಆ ಇಂಗ್ಲಂಡ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಹಾಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಧಿಕಾರಿಯೆಂದು ಗಣ್ಯನಾಗಿದ್ದನೋ, ಅದೇ ಅವನು ಈಗ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಕಾಲೂರಿ ನಿಲ್ಲಲಿಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಅಯೋಗ್ಯನಾದ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿದ್ದನು!

ಜನೆಯ ಪ್ರಕರಣ—ಪ್ರಣಯಿನಿಯ ನಿಸ್ಸೀಮ ಪ್ರೇಮ.

ೞ ವಿಚಿತ್ರ ನ್ಯಾಯದಾನದಿಂದ ಹೆನರಿಡಬ್ಬನ್ನನಿಗೆ ಪರಮ ವಿಸ್ಮಯವೆನಿಸಿದರೂ, ಅವನು ಆ ಬಗ್ಗೆ ಹಳಹಳಿಸಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಇಂಗ್ಲಿಷ ಸಮಾಜವು ಮಾತ್ರ ಅದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ರೇಗಿಗಿದ್ದಿತು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷರು ಸಭ್ಯರೂ, ಉದಾರರೂ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಿರುವದು; ಆದರೆ ವರ್ಣದ್ವೇಷವು ಮಾತ್ರ ಆ ಜನರಲ್ಲಿಯ ಸ್ವಭಾವಧರ್ಮವೇ ಆಗಿದೆ! ಇಷ್ಟುದಿನ ಹೆನರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯ ಜನ ಮಿತ್ರರಿದ್ದರು; ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಮಾಜವು ಅವನ ಸಚ್ಚರಿತ್ರದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆದರವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು; ಆದರೆ ಇಂದು ಅವನು ಹಿಂದೂವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದೊಡನೆಯೇ ಅದೇ ಆ ಆಂಗ್ಲಸಮಾಜವು ಅವನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅವನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ದೋಷಾರೋಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಹತ್ತಿತು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವನ ದುಃಖದ ಮೇಲೆ ಬರೆಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಅನ್ನುವಂತೆ, ಒಬ್ಬ ಸೈನ್ಯದ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಅವನಡೆಗೆ ಬಂದು:—“ನೀನು ಹಿಂದೂವಾಗಿರುವೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಶ ಸೈನ್ಯದೊಳಗಿನ ಮೇಜರ ಕೆಲಸದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿದೆ” ಎಂಬರ್ಥದ ಲೇಖಿ ಹುಕುಮನ್ನು ತಂದು ಅವನಿಗೆ ತೋರಿಸಿದನು! ಅದರಿಂದ ಆತನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಅಲ್ಲಿಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಿಕ್ಷುಕನಿಂತಲೂ ಶೋಚನೀಯವಾಯಿತು! ಕಾಲಾಯ ತಸ್ಮೈ ನಮಃ!

ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನೊದಿ, “ಹೆನರಿಯು ಇಷ್ಟು ವಿಪತ್ತಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗುವ ಕಾರಣವೇನು? ಅವನಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬಹು ಮೂಲ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗಿದ್ದಾತನು ಭಿಕ್ಷುಕನಿಂತ ಕಡೆಯಾಗುವ ಕಾರಣವೇನು?” ಎಂದು ನಮ್ಮ ವಾಚಕರು ಕೇಳಬಹುದು. ಹೆನರಿಯು ಅಂಥ ಅಂಥ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿದ್ದರೆ, ಆ ತನ್ನ ಪೂರ್ವಜರ ಆಸ್ತಿಯ ಕೆಲವಂತವನ್ನು ಆ ಕೂಡಲೆ ಮಾರಿ, ಬೇಕಾದಂತೆ ವರ್ತಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು; ಆದರೆ ಅವನು ತನ್ನ ಪೂರ್ವಜರ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ, ಅವರ ಸಂಪತ್ತಿನ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಪೂಜ್ಯಭಾವವುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ, ಆ ಆಸ್ತಿಯ ಒಂದು ಕಣವನ್ನು ಕೂಡ ಕಳೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಅವನು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ದರ್ಶನವು ತನಗೆ ಆಗುವದು ದುರ್ಲಭವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವರು ತನಗೋಸುಗ ಸಂವಾದಿಸಿಟ್ಟ ಆಸ್ತಿಯನ್ನಾದರೂ ಕಳೆಯದೆ, ಅದೇ ಅವರ ನಿಜವಾದ ಸ್ಮಾರಕವಾಗಿ ಭಾವಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಹೆಸರಿ' ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಹುಟ್ಟು ಉದಾರಾಂತಃಕರಣಿಯೂ, ಆಶಾವಾದಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಆಯತ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯಗುಂದಿ, "ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಹೇಗೆ ಮಾಡಲಿ?" ಎಂಬ ದಶಾಕ್ಷರೀ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತ ಚಿಂತೆಗೆ ಒಳಗಾಗುವ ಜೇತನೆಯು ಅವನದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಬಂದ ವಿಪತ್ತು ಪ್ರಾಣಾಂತ್ಯ ಸಂಕಟವೆಂದು ಅವನು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ದೇವರಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಷ್ಠೆಯಿದ್ದಿತು. ಆ ದಯಾಮಯ ಭಗವಂತನು ಈ ಕಠಿಣ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸುವನೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಭರವಸೆಯಿದ್ದಿತು. ಅದರಿಂದ ಕೋರ್ಟಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಕೂಡಲೆ, ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅವನಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಅವಧಿಯು ದೇಶಾಗಲಿಲ್ಲ. "ಸಾಕಷ್ಟು ಹೆಣಗಿ ತನ್ನ ಜನ್ಮಭೂಮಿಗೆ-ಭರತಖಂಡಕ್ಕೆ-ಹೋಗಿ, ಆಜನ್ಮ ಆ ತಾಯಿನಾಡಿನ ನೇವೆಯನ್ನೇ ಕೈಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದೆ" ಎಂದು ಅವನು ತತ್ ಕ್ಷಣವೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಮಾತೃಭೂಮಿಯ, ಸ್ವದೇಶ ಪ್ರೇಮದ ವಿಚಾರಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೆಸರಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾಡಿ ಕೊಂಡವೋ, ಅವಾಗ ಆತನ ಅಂತಃಕರಣವೂ, ಹೃದಯವೂ ಸ್ಫುರಣಗೊಂಡವು! ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದಾಶ್ರುಗಳು ಮಿನುಗಹತ್ತಿದವು!! ಕೂಡಲೆ ಅವನು ಆ ನಿಶ್ಚಯವಾದ ಪ್ರೇಮ ಭರದಲ್ಲಿ "ಬನ್ನೂ" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಹಿಂದೀ ನೌಕರನನ್ನು ತನ್ನ ದೇಶ ಬಂಧುವೆಂದು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡನು.

ಈ ಬನ್ನೂ ಎಂಬುವವನಾರೆಂದು ನಮ್ಮ ವಾಚಕರು ಬಿಚ್ಚಾಸೆಪಡುತ್ತಿರಬಹುದು. ಬನ್ನೂನು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದೊಳಗಿನ ಫಿಲ್ಮ ಎಂಬ ಹಿಂದುಳಿದ ಜಾತಿಯವನು. ಅವನು ತೊರನೂ, ಸಚ್ಚರಿತ್ರನೂ, ಧೋರಣಿಯೂ, ವಿಶ್ವಾಸುಕನೂ ಆಗಿದ್ದದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ದಂಡಿನಲ್ಲಿ ನೌಕರಿ ದೊರಕಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಆತನ ಉತ್ತಮ ಗುಣಗಳು ಹೆಸರಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರಲು, ಅವನು ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಖಾಸ ತೈನಾತಿಗೆ ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡನು. ಒನ್ನೂನು ಒಂದು ದಿನಗಳಿಂದ ಹೆಸರಿಯ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿರಹತ್ತಿದ್ದರಿಂದ, ಅವನು ಹರಕು ಮುರುಕಾದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯನ್ನೂ ಆಡಹತ್ತಿದ್ದನು. ಹೆಸರಿಯ ಪ್ರೇಮವು ಅವನ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದದರಿಂದ, ತನ್ನ ಲಗ್ನದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಸೇವಕನನ್ನು ಹೆಸರಿಯು ದೇಶಂತ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಒಡೆಯನ ಮೇಲೆ ಬಂದ ಆ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ಒನ್ನೂನು ಅಂಜಲಿಲ್ಲ.

ಅವನು ಹೆನರಿಗೆ ನಾನಾ ಬಗೆಯಿಂದ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

ಹೆನರಿಯು ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವದನ್ನೇನೋ ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು; ಆದರೆ ತಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸಾಲುಮಾತು ಪ್ರವಾಸ ಖರ್ಚಿನ ಹಣವು ಅವನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದ್ದ ಅಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣದಲ್ಲಿ ಅವರೀರ್ವರೂ ತಮ್ಮ ಆಸ್ತಿಯೊಡನೆ ವೇದಿಗಳು ಫ್ರಾನ್ಸ್ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆಗ ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ನೆಪೋಲಿಯನ್ನನ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಲುಈ ವಂಶದೊಳಗಿನ ಒಬ್ಬನು ರಾಜನಾಗಿದ್ದನು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡದ ಕೈವೆಯಿಂದಲೇ ಆ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯು ಅವನಿಗೆ ಲಭಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಇಂಗ್ಲೆಂಡನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ನಮ್ಮ ಹೆನರಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಆ ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ನ ಅರಸನಿಗೆ ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗಲು, ಅವನು ಇವನನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ತನ್ನ ದಂಡಿನ ಮೇಜರನನ್ನಾಗಮಾಡಿದನು! ತುಸ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹೆನರಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನ್ನ ಸುಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೂ, ಅಸಾಮಾನ್ಯ ರಣಕೌಶಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಆ ಫ್ರಾನ್ಸ್ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲರ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾದನು. ನೋಡಿದದಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೆಚ್ಚಳವೇ ಆಗುತ್ತಿ, ಎಲ್ಲರೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಆದರವನ್ನು ತಾಳುತ್ತಿದ್ದರು. ತುಸ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಮಿತ್ರರಾದರು. ಅವರೊಡನೆ ಆತನು ಸುಖದಿಂದ ಕಾಲಕ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಹೆನರಿಯ ಮಿತ್ರರಲ್ಲಿ ಓರ್ವ ತರುಣ ಶ್ರೀಮಂತ ಕುಲೀನ ಮಿತ್ರನು ಇವನನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಫಹವಾಸದಿಂದ ಅವನ ತಂಗಿಯೂ, ತಂದೆ-ತಾಯಿ ವೇದಿಲಾದ ಅವರ ಕುಟುಂಬದ ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ಹೆನರಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರಿಂದ ಅವರು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಹೆನರಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಊಟ-ಉಪಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲ ದಿನಗಳು ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸ್ನೇಹಸಂವರ್ಧನದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಲು, ಆ ಕುಟುಂಬದವರಿಗೆ ಹೆನರಿಯ ಹೊರತು ರಮಿಸದಾಯಿತು. ಹೆನರಿಯ ಮಿತ್ರನ ಆ ತಂಗಿಯಂತೂ ಇವನ ಸೌಂದರ್ಯ-ಸದ್ಗುಣಗಳಿಗಾಗಿ ಮನನೋತು ಹೋದಳು. ಆಕೆಯು ಸ್ವತಃ ಒಳ್ಳೇ ಸೌಂದರ್ಯ ಶಾಲಿನಿಯಿದ್ದು, ತನ್ನ ಸುರೂಪದ ಬಗ್ಗೆ ಅವಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸೌಮ್ಯವಾದ ಅಭಿಮಾನವೂ ಇದ್ದಿತು; ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಹೆನರಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಅಚ್ಚಳಿಯದ ಸೌಂದರ್ಯ, ನಿಷ್ಕಲಂಕವಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವಳ ಅಭಿಮಾನವು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಕರಗಿ, ಇವನ ವಿಷಯದ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿ ಹೋಯಿತು!

ಆ ಯುವತಿಯ ಸೌಂದರ್ಯ, ಕುಲೀನತೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಲುಬ

ರಾಜ ಎಷ್ಟೋ ಶ್ರೀಮಂತ ತರುಣರು ಅವಳನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾತೊರೆಮುತ್ತಿದ್ದರು; ಆದರೆ ಅವಳು ಹೆನರಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಹೊರತು ತನಗೆ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಗೊಡನಾಗಲು ಯೋಗ್ಯರಿಲ್ಲೆಂದು ತನ್ನ ಮನದ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ಉಳಿದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊರಗೈಯಿಂದ ದೂರ ಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೆನರಿಯೂ ಅವಳನ್ನು ಮನಮುಟ್ಟಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಅವನ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುವ ಆಶೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯು ಸುಶೀಲಳೂ, ಸಚ್ಚರಿತ್ರಳೂ ಎಂಬದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಅವಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೆನರಿಯ ಸದಾಚರಣೆಗೆ ಲುಬ್ಧಳಾದ ಆ ತರುಣಿಯು ಒಂದು ದಿನ ತನ್ನ ಅಂತಃಕರಣದ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದಳು. ಹೆನರಿಯಾದರೂ ಅರಸಿಕನಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಅವನೂ ಆ ಮಾತಿಗೆ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿದನು. ಹೀಗೆ ಅವರೀವರಲ್ಲಿ ಕೋರ್ಟ್ ಶಿಪ್ ನಡೆಯಲು, ಈ ಸಂಗತಿಯು ಅವಳ ಅಣ್ಣ-ತಂದೆ ವೊದಲಾದ ಕುಟುಂಬಿಕರಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೆ ವಿಷಾದವುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ; ಹೆಚ್ಚಾದ ಸಂತೋಷವೇ ಎನಿಸಿತು. ತನ್ನ ತಂಗಿಯು ತನಗಾಗಿ ಹೆನರಿಯಂಥ ಸತ್ಪಾತ್ರನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಹೆನರಿಯು ಮಿತ್ರನಿಗೆ ಪರಮ ಸೌಭಾಗ್ಯವೇ ಅನಿಸಿತು.

ಅವರೀವರಲ್ಲಿ ಕೋರ್ಟ್ ಶಿಪ್ ಉಂಟಾಗಲು, ವರನ ಕುಲಶೀಲತೆಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಲೋಕಾರೂಢಿಯಂತೆ ಆ ಕುಟುಂಬದವರು ಹೆನರಿಯ ಕುಲಶೀಲಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದರು. ತಾನು ಹಿಂದೂ ರಾಜಪುತ್ರನೆಂದೂ, ಈ ದೇಶದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಇನ್ನಾವ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ತನ್ನ ಸ್ವತ್ತಿನ ಆಸ್ತಿಯೇನೂ ಇಲ್ಲೆಂದೂ ಹೆನರಿಯು ಅವರಿಗೆ ತನ್ನ ನಿಜ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು. ಅವನ್ನು ಕೇಳಿ ಹೆನರಿಯ ಆ ಪ್ರೇಮ ಮಿತ್ರನಿಗಾಗಲಿ, ಅವನ ತಂಗಿಗಾಗಲಿ ಹೆನರಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೊಂಚವೂ ಅನಾದರವಾಗಲಿ, ತಿರಸ್ಕಾರವಾಗಲಿ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ಹುಡುಗಿಯು ಅವನ ಸರಳವರ್ತನದ ಬಗ್ಗೆ ಅವನನ್ನು ಈ ವೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸಹತ್ತಿದಳು; ಆದರೆ ಅವನ ಕುಲಚರಿತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ವಧುವಿನ ತಂದೆಯು ಸಿಟ್ಟುಬಿಂಕಿಯಾದನು. ಆ ನು ಹೆನರಿಗೆ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಹಾಗೆ ಬೈಯುತ್ತ ಕ್ರೋಧಕಂಪಿತ ದನಿಯಿಂದ:—“ಮೂರ್ಖಾ, ನೀನು ಜಾತಿಯಿಂದ ಹಿಂದುವಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರೇಮ ತರುಣಿಯನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗಿ ಬಯಸುವಿಯಾ? ಚಿಗರೆಯು ಸಿಂಹಿಯನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗಿ ಬಯಸಿದಂತೆಯೇ ಸರಿ!

ಈ ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯು ಈ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ-ಈ ಗೌರವನಾಂಗದಲ್ಲಿ-
ಎಂದೂ ಸಫಲವಾಗದು. “ಪ್ರಾಸಾದ ಶಿಖರನೆತ್ತೀಪಿ ಕಾಕೋ ನ ಗರುಡಾ
ಯತೇ|” ಎಂಬಂತೆ ನೀನು ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಅಮಲದಾರನಾದರೇನು?-ಎಂಥ
ಶ್ರೀಮಂತನಾದರೇನು?-ಎಷ್ಟು ಸುಂದರ-ಸೌಜನ್ಯಯುತನಾದರೇನು? ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ
ರಮಣಿಯನ್ನು ವರಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವು ನಿನಗೆ ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲೂ
ಉಂಟಾಗದು” ಎಂದು ಹೀಯಾಳಿಸಿದನು.

ಆ ವೃದ್ಧ ಫ್ರೆಂಚನು ಹೆನರಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದನೇನೋ ನಿಜ;
ಆದರೆ ಆತನ ಮಗಳು-ಹೆನರಿಯ ವಧುವು-ಇವನನ್ನು ಒಂದಿಷ್ಟು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲ.
ಅವಳು ತನಗೆ ಇಂಥ ಜಾತಿಯವನೇ, ಇಂಥ ದೇಶದವನೇ ಗಂಡನಾಗಬೇಕೆಂದು
ಎಂದೂ ಬಯಸಿರಲಿಲ್ಲ. ತನಗೆ ಹೆನರಿ ಡಬ್ಲಿನ್‌ನೇ ಗಂಡನಾಗಬೇಕೆಂದು
ಅವಳ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದಿತು. ಆದರಿಂದ ಅವನು ಹಿಂದುವೇ ಆಗಿ
ರಲಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷನೇ ಆಗಿರಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ಫ್ರೆಂಚನೇ ಆಗಿರಲಿ; ಔದಾರ್ಯ, ಶೌರ್ಯ,
ಸದ್ಗುಣ, ಸುರೂಪ, ಸದಾಚಾರಸಂಪನ್ನತೆ ಇವೇ ಅವನ ಜಾತಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಂದು
ಅವಳು ತಿಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಆದರಿಂದ ಜಾತಿಯಿಂದ ಫ್ರೆಂಚನಾದ
ಯಾವನೊಬ್ಬ ಸೆರೆಗುಡುಕ ಇಲ್ಲವೆ ದುಶ್ಚೀಲನನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗುವದಕ್ಕಿಂತ,
ಪರಜಾತಿಯವನೂ, ಪರದೇಶದವನೂ ಆದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ; ಕಚ್ಚೀಲ-ಸದಾ
ಚಾರ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಗಂಡನು ತನಗೆ ದೊರೆತರೆ ಸಾಕೆಂದು ತಿಳಿದೇ ಅವಳು
ಹೆನರಿಯನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗ ಬಯಸಿದ್ದಳು. ತಂಗಿಯ ಮತದಂತೆಯೇ ಮತವಿದ್ದ
ಆಕೆಯ ಅಣ್ಣನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ದುರಾಗ್ರಹವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ
ಮಾಡಿದನು; ಆದರೆ ಆ ಕಟ್ಟಾ ಪುರಾಣಮತವಾದಿಯು-ಕೇವಲ ವರ್ಣದ್ವೇಷಿಯು-
ಅದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅಂದಿನಿಂದ ಹೆನರಿಯು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬರ
ದಂತೆಯೂ, ತನ್ನ ಮಗಳು ಅವನ ಕೂಡಹೋಗದಂತೆಯೂ ಕಟ್ಟುವಾದಿದನು!

ಆ ವೃದ್ಧನ ಆ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಅವರೇವರಲ್ಲಿಯೂ ಉದ್ವಿಗ್ನತೆಯುಂ
ಟಾಯಿತು. ಅವರು ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ,
ದರ್ಶನ, ಸಹವಾಸಗಳ ಅಭಾವದ ಮೂಲಕ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಜೀವನವು ಹೇಯವೆನಿ
ಸಿತು. ಕಡೆಗೆ ಒಂದು ದಿನ ಆ ತರುಣಿಯು ತನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಮುಖಾಂತರ ಹೆನ
ರಿಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಣಯಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಕಳಿಸಿ, ನಾನು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಗುಪ್ತವಿವಾಹ
ವಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಳಿದ್ದೇನೆಂದು ಸಹ ತಿಳಿಸಿದಳು. “ಇಂಥ ಕಳವಿನ ಉದ್ಯೋಗ

ಗವು ಪ್ರಾಣ ಹೋದರೂ ಈ ಹೆನರಿಯಿಂದ ಆಗದು” ಎಂದು ಅವನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದನು. ಆದರಿಂದ ಆ ತರುಣಿಯ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ದುಷ್ಕರಣಾಮವಾಗಿ ಅವಳು ನೋರಗಿ ನೋರಗಿ ಸಾಯಲಾದಳು! ಆದರೂ ಆ ಕಠೋರ ಮುದುಕನ ಮನಸ್ಸು ತಿರುಗಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಬಿಟ್ಟರೆ ಇವರೇವರೂ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಓಡಿಹೋದಾರೆಂಬ ಸಂಶಯದಿಂದ ಆ ಮುದುಕನು ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸಹತ್ತಿದನು.

ಆ ತರುಣಿಯ ಅನುಪಮೇಯ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಲಾಭರಾದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ತರುಣರನೇಕರು ಅವಳೊಡನೆ ಕೋರ್ಟ್‌ಶಿಪ್ ಮಾಡಲೆತ್ತಿಸಿದರು; ಆದರೆ ಆ ಸದ್ಗುಣಶಾಲಿನಿಯು ಈ ವೊದಲೇ ತನ್ನ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ನಮ್ಮ ಹೆನರಿಯೊಡನೆ ನಿಗಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಅವಳು ಬೇರೆ ಯಾವನೊಡನೆಯೂ ಪಿಟ್ಟೆಂದು ಮಾತಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವಳು ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ದೊಳಗಿನ ತಮ್ಮ ಮನೆಯೊಳಗಿನ ತನ್ನ ಕೋಣೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಗಳ ಈ ವರ್ತನವು ಅವಳ ತಂದೆಗೆ ಸರಿಬಾರದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಅಲ್ಲಿಯ ಒಬ್ಬ ಶ್ರೀಮಂತ ತರುಣನೊಡನೆ ಅವಳ ವಿವಾಹ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ವಿವಾಹದ ನಿಶ್ಚಿತ ವೇಳೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತಲೆ, ವಧುವಿಗೆ ವಿವಾಹದ ಉಡುಪು ತೊಡವುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ರತ್ನಾಲಂಕಾರಗಳೂ, ರೇಶಿಮೆಯ ಬಹು ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಲುಂಗಾ-ಪೋಲಕಾಗಳೂ ಆ ತರುಣಿಯ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದವು. ಆ ಹುಡುಗಿಯ ತಾಯಿಯು ಬಂದು ಇನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಧರಿಸತಕ್ಕವಳು; ಆಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲೆಯೊಂದು ಹೃದಯವಿದಾರಕ ಪ್ರಸಂಗವು ಘಟಿಸಿತು! ಆ ತರುಣಿಯು ಕೋಣೆಯೊಳಗಿನ ರತ್ನಗಂಬಳಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದು, ಇವಳು ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಹೆನರಿಯೊಡನೆ ಇವಳಿಗೆ ಬರೆದಿದ್ದ ಪ್ರಣಯ ಪತ್ರಿಕೆಯು ಅವಳ ಹೃದಯದ ಮೇಲೆ ಇತ್ತು. ಆ ರಮಣಿಯ ಪ್ರಾಣೋತ್ಕ್ರಮಣವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾಗಿತ್ತೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು?

ಆ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಂಡ ಆ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರೂ ಆ ಕಠೋರ ವೃದ್ಧನನ್ನು ಜಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಅಂದರು; ಹಾಡಿ-ಹಾಡಿ ಆತ್ತರು; ಆದರೆ ಅದರಿಂದಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಈ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ನಮ್ಮ ಹೆನರಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಆಶಾಂಕುರವು ಮಾತ್ರ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಸುಟ್ಟು ಸೂರೆಯಾಯಿತು!

೩ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ — ತಾಯಿನಾಡಿನ ದರ್ಶನ.

ತನ್ನನ್ನುಳಿದು ಅನ್ಯರ ಕೂಡ ವಿವಾಹವಾಗಲೊಪ್ಪದ ಆ ಫ್ರೆಂಚ ತರುಣಿಯು ನಿಸ್ಸೀಮು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಲುಬ್ಧನಾದ ಹೆನರಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಅವಳ ನಿಧನ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹಳವಾಗಿ ದುಃಖಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಚಿಂತನದಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳಿಗೆ ಮರಣವುಂಟಾದುದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅವನ ತಲೆಗೆ ಸಿಡಿಲು ಬಡಿದಂತಾಯ್ತು. ಹೆನರಿಯು ಶೂರನೂ, ವೀರನೂ, ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಯೂ, ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೆ ಎದೆಕೊಡುವವನೂ ಆಗಿದ್ದರೂ, ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಅವನು ಕೇವಲ ಹತವೀರನಾಗಿ, ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕಹತ್ತಿದನು. ಅವನು ತೀರ ನಿರುತ್ಸಾಹಿಯಾದನು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ಉದಾಸೀನತೆಯೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗತೊಡಗಿತು. ಈ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರದಿಂದ ಹೆನರಿಯು ಬೇಗನೆ ಬೇನೆಬಿದ್ದು ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದನು. ಈ ಬೇನೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಒಡೆಯನು ಎಳುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಬನ್ನನ್ನಿನ ಖಾತ್ರಿಯಾಯಿತು; ಆದರೆ ಎರಡು ಮೂರು ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಬನ್ನನ್ನಿನ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಿಂದಲೂ, ದಯಾಘನ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಕೃಪೆಯಿಂದಲೂ ಹೆನರಿಯ ವ್ಯಾಧಿಯು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿತು. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಈ ವರೆಗಿನ ಆಯುಷ್ಯದೊಳಗಿನ ಒಂದೊಂದೇ ವಿಷದ್ರವ ಸಂಗತಿಗಳ ನೆನಪಾಗಹತ್ತಿತು. ತಾನು ಕೇವಲ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗಿನ ಆ ಬಂಡಿಗಳ ಮೇಲಿನ ಹೃದಯದ್ರಾವಕ ಸ್ಥಿತಿ, ತನ್ನನ್ನು ಹೊಟ್ಟಿಯ ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಾಕಿ ಸಲುಹಿದ ಆ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಕರ್ನಲ್ ಡಬ್ಲಿನ್-ಲೇಡೀ ಡಬ್ಲಿನ್ನರ ಕಾಲದ ಸ್ಥಿತಿ, ಅವರ ತರುವಾಯ ತನ್ನೊಡನೆ ಲಗ್ನವಾಗ ಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಆ ಡಬ್ಲಿನ್ನ ಮನೆತನದ ಆ ಅಸಭ್ಯ ಹಾಗೂ ದುಶ್ಚೀಲ ತರುಣಿಯ ಸ್ಥಿತಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕೋರ್ಟಿನ ವಿಚಿತ್ರ ನ್ಯಾಯದಾನದ ಸ್ಥಿತಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಜನಾಂಗದ ನೆಚ್ಚಿನತರ್ವ ವರ್ಣದ್ವೇಷದ ಆಚರಣೆ, ಫ್ರೆಂಚ ತರುಣಿಯು ಸಚ್ಚೀಲ-ಸದ್ವರ್ತನ, ಅವಳ ತಂದೆಯ ಕಠೋರ ವರ್ತನ-ವರ್ಣದ್ವೇಷ ಮುಂತಾದವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಜೀವನವು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿರದೆ, ಒಂದು ವಿಶೇಷ ತರದ ತೊಡಕುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದೆಯೆಂಬದು ಆ ಹೆನರಿಗೆ ಅನಿಸಿತು.

ದೈವವಶಾತ್ ಹೆನರಿಯು ಲಗ್ನವು ಆ ಫ್ರೆಂಚ ತರುಣಿಯೊಡನೆ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಅವನು ಈ ವೊದಲು ಇಂಗ್ಲೆಂಡದ ಕೋರ್ಟಿನೆದುರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ತನ್ನ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಸಡಲಿಸಿ, ತನ್ನ ಮಾತೃಭೂಮಿಗೆ ಬರುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸುಖ

ದಿಂದ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಅವನ ಭವಿತವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಗಿರದ್ದ ರಿಂದಲೇ, ಭರತಬಂಡಕ್ಕೆ-ನಮ್ಮ ತಾಯಿನಾಡಿಗೆ ಹೆನರಿಯೊಥ ತನ್ನ ಸುಪುತ್ರನು ಪರದಾಸ್ಥದಲ್ಲಿ ತೊಳಲುವದು ಅಸಮ್ಮತವಾದ್ದರಿಂದಲೇ ಹೆನರಿಯೊಡನೆ ಆ ಪ್ರೆಂಚ ರಮಣಿಯು ವಿವಾಹವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇರಲಿ.

ಹೆನರಿಯು ಬೇನೆಯಿಂದಿದ್ದು ತುಸ ನೆಟ್ಟಗಾದ ಬಳಿಕ ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವನು ತನ್ನ ದೇಶಬಂಧುವಾದ ಬನ್ನೂನಿಗೆ ಕೇಳಿದನು. ತನ್ನ ಪ್ರೆಂಚ ಗೆಳೆಯರೆದುರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ತೆಗೆಯಬೇಕೆಂದು ಮೊದ ಮೊದಲು ಹೆನರಿಯ ವಿಚಾರವಿದ್ದಿತು; ಆದರೆ ಯಾವ ಸಮಾಜವು ಹಿಂದುವೆಂದು ತನ್ನನ್ನು ತುಚ್ಛೀಕರಿಸುವದೋ, ಆ ಸಮಾಜದಿಂದುರಿಗೆ ತನ್ನ ಹಿತಾಹಿತಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇಡುವ ದಿಂದರೆ ನಗುವವನೆದುರಿಗೆ ಎಡವಿದಂತೆಯೇ ಸರಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು, ಹೆನರಿಯು ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಬನ್ನೂನಿಗೆ ಮಾಡಿದನು. ಬನ್ನೂನು ಯಾವನೊಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅತಿಕ್ಷಿತ ಹಿಂದುವು. ಅದರಿಂದ ಅವನು ತನ್ನ ಅಸ್ಥಿಲಿತ ವಾಕ್ಪಟುತ್ವದಿಂದ ಹೆನರಿಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುವ ಸಂಭವವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವನು ತನ್ನ ಅಸಂಬದ್ಧ ವಾಕ್ಸರಣಿಯಿಂದಲೇ:—“ಒಡೆಯರೇ, ನಡಿಯಿರಿ ನಮ್ಮ ತಾಯಿನಾಡಿಗೆ. ಆಕೆಯು ತನ್ನ ಕಂದಮ್ಮಗಳಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಅನ್ನ, ಮೈಯು ತುಂಬ ಅರಿವೆ ಕೊಡಲಾರದಷ್ಟು ಅಸಮರ್ಥಳಾಗಿರುವಳೇನು?” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೆನರಿಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದನು.

ಈ ವರೆಗೆ ಹೆನರಿಯು ಪ್ರೆಂಚ ದಂದಿನಲ್ಲಿ ಮೇಜರನಾಗಿದ್ದದರಿಂದ, ಅವ ನಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ದುಡ್ಡಿನ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿತ್ತು. ಕೊಡಲೆ ಅವನು ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಸಜ್ಜುಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಬರೆದು, ಬನ್ನೂನೊಡನೆ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವ ಹಡಗವನ್ನೇರಿದನು. ಹಡಗವು ಹೊರಟ ಕೊಡಲೆ ಹೆನರಿಯು ಆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಕಡೆಯ ನಮು ಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೊರಟನು. ಮುಂದೆ ಕೆಲ ದಿನಗಳ ತರುವಾಯ ಅವರ ಹಡಗವು ಇರಾಣದ ಆಖಾತಕ್ಕೆ ಬರಲು, ತಾನು ಕೆಲ ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಇರಾಣದ ಆರಸನಲ್ಲಿದ್ದು, ಬಳಿಕ ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಹೆನರಿಗೆ ಅನಿಸಿತು; ಆದರೆ ಸುಖ-ಸಂಪತ್ತಿಗಿಂತಲೂ ತಾಯಿನಾಡಿನ ಹಂಬಲವೇ ಅವನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾದ್ದರಿಂದ, ಅವನು ಆ ತನ್ನ ವಿಚಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಸ್ವದೇಶದ ಕಡೆಗೇ ನಡೆದನು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲ ದಿನಗಳ ತರುವಾಯ ಅವರ ಹಡಗವು ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ

ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಬಂದರವಾದ ಸುರತಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಲುಪಿತು. ಹೆನರಿ ಡಬ್ಬಿನ್ನನು ಹಡಗದಿಂದಿಳಿದವನೇ ತನ್ನ ತಾಯಿನಾಡಿನ ಮೃತ್ತಿಕೆಯನ್ನು ಹಣೆಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ತಾಯಿನಾಡಿಗೆಂದು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಹಾಕಿ, ಕೆಲ ಆನಂದಾಶ್ರಮಗಳನ್ನು ಆಕೆಯ ಮೇಲೆ ಸುರಿಸಿದನು. ಎಲೈ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಪಿಗರೇ ಯಸಿಯಾದ ತಾಯಿನಾಡೇ, ಯಾವನೆಂಬ ಕೃತಘ್ನ ಶಿಖಾಮಣಿಯು ನಿನಗರ್ಪಿಸಿದ ಮೃತ್ತಿಗಿಂತಲೂ, ನಿನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞನಾದ ಹೆನರಿಯು ಆರ್ಪಿಸಿದ ಆ ಅಶ್ರಮಿಂದುಗಳು ನಿನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ರುಚಿಸಿರಬಹುದಲ್ಲವೆ?

೭ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ:—ಲಾಹೋರದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ.

ಮಾತೃಪ್ರೇಮದಿಂದ ಹೊರಚಿಲ್ಲಿದ ಹೆನರಿ ಡಬ್ಬಿನ್ನನ ಹೃದಯವು ಆ ಅಶ್ರಮಾರ್ಥದಿಂದ ತುಸ ಹಗುರಾದ ನಂತರ, ಇಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಯಾವ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಉಪಜೀವಿಸಬೇಕು? ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳು ಅವನ ಮುಂದೆ ದೊತ್ತೆಂದು ಬಂದು ನಿಲ್ಲಲು, ಅವನು ತುಸ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾದನು. ಹೆನರಿಯು ಫ್ರಾನ್ಸದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗಿ ಧನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದನು. ಆ ದುಡ್ಡಿನಿಂದ ಅವನು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಕೆಲ ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಸುಖವಾಗಿ ಕಳೆಯಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು; ಆದರೆ ನಿರುದ್ಯೋಗತನದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಳೆಯುವುದು ಅವನಿಗೆ ರುಚಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಕಂಪನಿ ಸರಕಾರದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕೆಲ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹೇಗೆ ಕೆಲವು ವ್ಯಾಪಾರೀ ವಶಾರುಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದರೋ, ಹಾಗೆಯೇ ತಾಂತ್ರಿಕ ಒಂದು ವಶಾರನ್ನಿಡಬೇಕೆಂದು ಹೆನರಿಗೂ ಒಮ್ಮೆ ಅನಿಸಿತು; ಆದರೆ ಅದು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಪ್ಪದ ಮಾತಾಗಿತ್ತು. ಯಾಕಂದರೆ ಹುಟ್ಟಾ ಅವನು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೃತ್ತಿಯವನು. ವಾಣಿಜ್ಯ ವೃತ್ತಿಯು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರ-ಉದ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಅಸತ್ಯವೇ ಹೆಚ್ಚು ಚಲನೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತದ್ದಾದ್ದರಿಂದ ಆ ವೃತ್ತಿಯು ತನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲೆಂದು ಹೆನರಿಯು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ತಾನು ಯಾವನೆಂಬ ಜವಿಣನದಾರ ಇಲ್ಲವೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕನ ನೌಕರಿ ಮಾಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಈ ಹಿಂದುಸ್ತಾನ ದೊಳಗಿನ ಬಲಿಷ್ಠ ಮಹಾರಾಜನ ದಂಡಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಅಂದುಕೊಂಡನು.

ಇನ್ನು ಅವನು ಈ ದೇಶದೊಳಗಿನ ಇಂಗ್ಲಿಷ ಕಂಪನಿ ಸರಕಾರದ ಕಡೆಗೆ ಇಲ್ಲವೆ ಫ್ರೆಂಚ ಸರಕಾರದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ಉಚ್ಚದರ್ಜೆಯ ನೌಕರಿಯು ಹಾ ಹಾ ಅನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸಿಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ಆ ಅಸಹ್ಯರಿತ್ಯ ಹಾಗು ಬಿಳಿ-ಕರೀಜನರಲ್ಲಿ ಭೇದವನ್ನೆಣಿಸುವ ವರ್ಣದ್ವೇಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಹೋದರೂ ನೌಕರಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲೆಂದು ಅವನು ಈ ಮೊದಲೇ ಪಣತೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರಿಂದ ಅವನು ಈ ದೇಶದೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲ ದೇಶೀ ರಾಜರ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಆಲೋಚಿಸತೊಡಗಿದನು. ಅವನು ಈ ಮೊದಲು ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಈ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಟಿತ ದಂಡಿನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ರಾಜರ ಅಳವೂ ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು.

ದೀರ್ಘವಿಚಾರದ ನಂತರ ಬಹುತರ ಎಲ್ಲ ರಾಜರೂ ತನ್ನನ್ನು ನೌಕರಿಯಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಆಯೋಗ್ಯರೆಂದೇ ಅವನ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೌಕರಿ ಮಾಡಿದರೆ ರಣಜಿತಸಿಂಹನಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಆಗ ಪಂಜಾಬದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಣಜಿತಸಿಂಹನು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದು, ಅವನು ತನ್ನ ಮಿಗಿಲಾದ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಪಂಜಾಬದ ಸಿಂಹನೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ ಪದ್ಧತಿಯ ದಂಡಿನ ಶಿಸ್ತು ಸೇರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತೇ ಅವನು ಈ ಮೊದಲೇ ತನ್ನ ದಂಡಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಜನ ಪ್ರಿಟಿತ ಹಾಗು ಫ್ರೆಂಚ ಸೇನಾಪತಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ರಣಜಿತಸಿಂಹನು ಅತ್ಯಂತ ಗುಣಗ್ರಾಹಕನಾಗಿದ್ದು, ರಣವೀರನೂ, ಸಾಹಸಿಯೂ, ಮುತ್ತದ್ವಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಆದರಿಂದ ಬೇಕಾದ ಜಾತಿಯ ಬೇಕಾದ ದೇಶದ ರಣಪಂಡಿತರು ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರೂ, ಅವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯವನ್ನಿತ್ತು ಒಂದಿಷ್ಟು ಭೇದಭಾವವಿಲ್ಲದಂತೆ ಅವರನ್ನು ನಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಈ ತನ್ನ ವಿಚಾರವು ಬನ್ನೊನಿಗೆ ರುಚಿಸುವದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬದನ್ನು ತಿಳಿಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು.

ಕೇವಲ ಸರಳ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಹಾಗು ಸಾಮಿಭಕ್ತ ಬನ್ನೊನಿಗೆ ತನ್ನ ಯಜಮಾನನ ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿದು ಸಂತೋಷವೆನಿಸಿತು. ಆಗ ಅವನು:— ಹುಜೂರ, ನನಗೆ ಪಂಜಾಬದ ಮಾಹಿತಿಯು ಜೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಂಪು ಮುಸುಡಿಯ ಸೈನಿಕರನ್ನು ರಣಜಿತಸಿಂಹನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಸಕ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮೊದಲೇ

ಅವನು ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಟಿಪ್ಪಿಗೆಯವರನ್ನು ತನ್ನ ದಂಡಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ನಮ್ಮ ಧನಿಯರು ಅವರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಯಶಸ್ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದೆಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ; ಆದರೆ ಧನಿಯರೇ, ಪಂಚಾಬದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬರೇ ಈ ಟಿಪ್ಪಿಗೆ-ಬಡ್ಡಗಳಿಂದ ನಡೆಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಯೋಗ್ಯ ಸನ್ನಾಹದೊಡನೆ ಹೊರಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ; ಆ ದೇಶದ ಜನರಿಗೆ ಸರದಾರೀ ಶಿಸ್ತಿನ ಜನರು ಬೇಕು, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಬನ್ನೂನ ಆ ಮುಚ್ಚು ಮರೆಯಿಲ್ಲದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ನಗೆ ಬಂದಿತು. ಒಡನೆಯೇ ಅವನು:—ಬನ್ನೂ, ಸರದಾರೀ ಶಿಸ್ತು ಅಂದರೇನು?

“ಹುಜೂರ, ೩-೪ ಡೇರೆಗಳು, ಸಾಮಾನು ಹೇರುವ ೪-೫ ಒಂಟಿಗಳು, ೧೦-೨೦ ಜನ ಚಪೋ ಸ್ವಾರರು, ೨-೩ ಬಂಡಿಗಳು ಮುಂತಾದ ಸರಂಜಾಮಿದ್ದವನೇ ಸರದಾರೀ ಶಿಸ್ತಿನವನು. ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನೊಬ್ಬನೊಡನೆ ನೀವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ತೆರಳಿದರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನಾರೂ ಮಾತಾಡಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.”

ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಸಾನಂದದಿಂದ ಬನ್ನೂನ ದೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೈಯೆಳೆಯುತ್ತ:—ಶಾಬಾಸ ಬನ್ನೂ, ನೀನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಚತುರನಾಗಿರುತ್ತೀ. ನಿನ್ನ ಸಲಹೆಯಂತೆ ನಾನು ಅಂಥ ಸರಂಜಾಮದೊಡನೆಯೇ ಪಂಚಾಬಕ್ಕೆ ತೆರಳುವೆನು; ಆದರೆ ನನಗೆ ತಕ್ಕ ಸರಂಜಾಮವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸತಕ್ಕವನು ನೀನೇ; ಹಾಗೂ ಆ ನನ್ನ ಸರಂಜಾಮದವರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸಘಾತುಕ ಮತ್ತು ಸ್ವಾರ್ಥಿಜನರ ಸಮಾವೇಶವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕ ಭಾಗವಾದರೂ ನಿನ್ನದೇ.

ಬನ್ನೂನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅದಕ್ಕೊಪ್ಪಿದನು. ಬಳಿಕ ಅವನು ತನ್ನ ದೇಶಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಆ ಸುರತಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿಯೇ ತಳವೂರಿದನು. ಸ್ವಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬನ್ನೂನು ತನ್ನ ತಮ್ಮನಾದ ಧನ್ನೂನನ್ನೂ, ತನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರಾದ ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ತರುಣ ಜನರನ್ನೂ ಕರೆತಂದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಕುದುರೆ, ಅವುಗಳ ಸಾಮಾನು, ಡೇರೆ, ಒಂಟಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನಗಾಗಿ ಕೊಂಡಿದ್ದ ಕುದುರೆಯಂತೂ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠತರಗತಿಯದ್ದಿತ್ತು. ಅದರ ವೇಗವು ಗಾಳಿಯನ್ನು ಕೂಡ ಹಿಂದೂಡುವಂತಿತ್ತು. ಅಂತೇ ಅವನು ಅದಕ್ಕೆ ಒಲಿನ (ಎಮಾನ) ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟನು. ಕೆಲದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಬನ್ನೂನು ತನ್ನ ಜನರೊ

ಡನೆ ಅವನಿಗೆ ಬಂದು ಕೂಡಿದನು. ಒಡನೆಯೇ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಆ ತನ್ನ ಸ್ವಾರ ರಿಗೂ ಅವರವರ ಮನಸ್ಸಿನ ತಕ್ಕಂತಹ ಕುದುರೆ, ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಟ್ಟನು; ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಅವರ ಕವಾಯತು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ೧೫-೨೦ ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಆ ಚಿಕ್ಕ ದಂಡು ಶಿಕ್ಷಣ ಹೊಂದಿ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಬಳಿಕ ಅವರು ಪಂಜಾಬದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಡುವದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಆ ಚಿಕ್ಕ ದಂಡಿನವರ ಪೋಷಾಕು ಒಳ್ಳೇ ಭವ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ನೋಡುವವರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕುಕ್ಕಿಸುವಂತಹದ್ದಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಆ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಕಂಡ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲೂ ಇವರು ಯಾವನೊಬ್ಬ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಸರದಾರನ ಕಡೆಯವರೆಂದು ತಟ್ಟನೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ಒಡೆಯನ ದಂಡಿನ ಆ ಶಿವ್ತನ್ನು ಕಂಡು ಬನ್ನೂನಿಗೆ ಧನ್ಯವೆನಿಸಲು, ಅವನ ಕಣ್ಣೊಳಗಿಂದ ಆನಂದಾತ್ಮಗಳು ಉದುರಿದವು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಬನ್ನೂನನ್ನೇ ಆ ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕದಂಡಿನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿದ್ದನು ಆ ದಂಡಿನೊಡನೆ ಒಳ್ಳೇ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಪಂಜಾಬದ ಮಾರ್ಗಹಿಡಿದು ಸಾಗಿದನು, ಕೆಲದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ಲಾಹೋರದ ಹತ್ತರ ಹೋದರು. ಲಾಹೋರಪಟ್ಟಣವು ಹೇಗೆ ಸಂವಿಧಿಸಿ ಹತ್ತಿತೋ ಹಾಗೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಆಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂಬದರ ಗುಚ್ಛಿಯು ಒತ್ತರಿಸಿತು. ಕಡೆಗೆ ಅವನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದೇನಂದರೆ, ತಾನು ತನ್ನ ದಂಡಿನೊಡನೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಲಾಹೋರಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸೇರಬಾರದು; ೩-೪ ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಲಾಹೋರದ ಹೊರಗೆ ತಳವೂರಿ, ತನ್ನ ದಂಡಿನವರ ದಣುವನ್ನಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಒಳಕ ಸುಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು.

ಸುರತದಿಂದ ಲಾಹೋರದ ವರೆಗಿನ ಒಂದು ದೂರದ ಪ್ರವಾಸವನ್ನು ಒಂದೇಸವನೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಸೈನ್ಯದ ಕುದುರೆಗಳೂ, ಸವಾರರೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದಣಿದಿದ್ದರು. ಅವರ ಉಡಿಗಿ-ತೊಡಿಗಿಗಳೆಲ್ಲ ಧೂಳದಿಂದ ಮುಸುಕಿದ್ದವು; ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರ ಮುಖಚರ್ಯೆಗಳೂ ಮಲಿನವಾಗಿದ್ದವು. ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಲಾಹೋರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ದಂಡಿನ ವರ್ತಿಸುವ ಬೀಳಲಾರದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ೩-೪ ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಲಾಹೋರದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ೨-೩ ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲಿರುವ ಒಂದು ಪ್ರಶಸ್ತಾದ ಮಾವಿನ ತೋಟಿನಲ್ಲಿ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟನು.

ಆ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಿಂದಲೇ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸುಪ್ರಸನ್ನರಾದರು; ಎಲ್ಲರ ಮುಖಭಾವವೂ ಉತ್ಸಾಹಪೂರ್ಣವಾಯಿತು. ನಾಲ್ಕನೇ ದಿನ ಸೂ-
 ರ್ಯೋದಯಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನ್ನ ಬಲೂನ ಕುದುರೆಯನ್ನೇ
 ರಿದನು; ಕೂಡಲೆ ಅವನ ಅನುಯಾಯಿಗಳೂ ಸಜ್ಜಾದರು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಆ ತನ್ನ
 ಚಿಕ್ಕ ದಂಡಿನೊಡನೆ ಲಾಹೋರಕ್ಕೆ ನಡೆದನು.

ದಿಲ್ಲಿಯಿಂದ ಲಾಹೋರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗವು ಬಾದಶಾಹೀ ಕಾಲ
 ದಿಂದಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಿಗುತ್ತದೆ. ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹರದಾರಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಲು
 ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವ ಪ್ರಚಂಡವಾದ ಕಲ್ಲುಗಳು ಈಗಲೂ ಅಚಲವಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿರು
 ತ್ತವೆ. ಲುಧಿಯಾನಾ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಲ್ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶರದ್ವ್ರ
 ನದಿಯ ಧಡದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಬಹು ಎತ್ತರವಾದ ಸಾಲುಗಲ್ಲುಗಳು ಈಗಲೂ
 ಪಥಿಕರಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ ಆ ದಾರಿಯೊಳಗಿನ ವಿಶಾಲ
 ವಾದ ವೃಕ್ಷಗಳು ತಮ್ಮ ಬಾಹುವಾಶದಿಂದ ಪ್ರವಾಸಿಗರನ್ನೆಲ್ಲ ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು
 ನಿಂತಿರುವವೋ ಎಂಬಂತೆ ಈಗಲೂ ನಿಜವಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ
 ಶಾಲೆಗಳೂ, ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡ ಕೆರೆಗಳೂ ಪಥಿಕರ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ.
 ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನ್ನ ಜನರೊಡನೆ ಲಾಹೋರಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಲೆ, ಈ
 ಸರದಾರೀ ರೀತಿಯ ಜನರನ್ನು ಕಂಡು ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ದೊಟ್ಟು ಕಚ್ಚಿದರು.
 ನಗರದೊಳಗಿನ ಯಾವುದೊಂದು ಪ್ರಶಸ್ತಾದ ವಾಡೆ ಇಲ್ಲವೆ ಬೈಲು ಜಾಗೆಯನ್ನು
 ಕಂಡೊಡನೆ ಇದನ್ನು ಕೆಲ ದಿವಸಗಳ ವರೆಗೆ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಕೊಡುವರೆನೆಂದು
 ಬನ್ನೊನು ನೆರೆಹೊರೆಯ ಜನರಿಗೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿ ನಿರಾಶೆಯಾಗಲು, ಮತ್ತೆ
 ದೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಅವರು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಅವರು ಇಡಿ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು
 ಸುತ್ತಿದರೂ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ತಕ್ಕ ಸ್ಥಳವು ಅಲ್ಲಿ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ; ಸರ್ವ ಸಾಧಾರಣವಾದ
 ಸ್ಥಳವೂ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ! ಯಾವನೊಬ್ಬ ಘನ ಶ್ರೀಮಂತನು ತನ್ನ
 ಒದ್ದಿಂಟಿಗಳಾದ ಉಪವರ ಸುಂದರ ಕನ್ಯೆಗಾಗಿ ಚಲೋ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಹುಡು
 ಕುವದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಚಿಕಿತ್ಸಕ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಶೋಧಿಸಿದನೋ; ಹಾಗು
 ಎಷ್ಟು ಹುಡುಕಿದರೂ ಯೋಗ್ಯ ವರನು ಸಿಗದ್ದರಿಂದ ದೇಸತ್ತು ಕಡೆಗೆ ಅವನು
 ಅವಳನ್ನು ಯಾವನೊಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಧಾರೆಯೆರೆದು
 ಕೊಡುವನೋ ಆ ಪ್ರಕಾರ ಹೆನರಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ಆ ಎತ್ತರವಾದ ಲಾಹೋರ
 ಶಹರದಲ್ಲಿ ಇಳಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸ್ಥಳವು ದೊರೆಯದ್ದರಿಂದ ನಿರಾಶೆಗೊಂಡನು.

ಆಗ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಹೇಗಾಗಿತ್ತೆಂಬದನ್ನು ನಾವು ನಮ್ಮ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ವರ್ಣಿಸುತ್ತ ಕೊಡದೆ ಆತನ ಅಂದಿನ ರೋಜನಿಯ ಉತಾರವನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ:—

“ಲಾಹೋರ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಹೊಕ್ಕೊಡನೆ ಪರಮ ಆಹ್ಲಾದವೆನಿಸಿತು. ಗ್ರೀಷ್ಮಾಚುತುವಿನ ಸಮಯವಾದ್ದರಿಂದ ರಾವೀನದಿಯು ತುಸ ಬತ್ತಿತ್ತು; ಆದರೂ ಅದರ ಎರಡೂ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಈಗಲೂ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸಿತು. ನಗರದಲ್ಲಿ ನವೀನತೆಯೇನೂ ಕಾಣಲೇ ಇಲ್ಲ. ಹಿಂದು ಸ್ತಾನದೊಳಗಿನ ಕೆಲವು ಪುರಾತನಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಈ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ನೋಡುವವರಿಂದ ಹಾಗೆ ನೋಜಿಗವೇನೂ ಅನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಈ ಪಟ್ಟಣವು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಐಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ನರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ; ಆದರೆ ಯುರೋಪದೊಳಗಿನ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದವರಿಗೆ ಇದು ತೀರ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಗರವೆಂದು ತೋರದಿರಲಾರದು. ಈ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ವದಕ್ಕಿಂತ ಇದೊಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ದಂಡಿನ ತಾಣ್ಯವೆಂದರೆ ಸಲ್ಲಬಹುದು; ಮತ್ತು ಇದರ ಇತಿಹಾಸವಾದರೂ ಅದನ್ನೇ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಲಾಹೋರ ಪಟ್ಟಣವು ಮಾಡಿದಷ್ಟು ಕಾಲಗಳನ್ನು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದೊಳಗಿನ ಬೇರೆ ಯಾವ ಪಟ್ಟಣಗಳೂ ಈ ವರೆಗೆ ಮಾಡಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲೂ ಪಂಜಾಬವು ಶೀಖರ ಆಧೀನವಾದಂದಿನಿಂದ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಈ ಪಟ್ಟಣದ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಾರೆ ದಾಳಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟರು; ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಈ ಪಟ್ಟಣವು ಹಲವು ಬಗೆಯಿಂದ ಉಧ್ವಂಸವಾಗಿದೆ. ಶೀಖರ ಸದಾ ಸಜ್ಜಾದ ಹಾಗು ವೈರಿಗಳ ಮಾರ್ಗಪ್ರತೀಕ್ಷೆಯ ಕಾರಣಗಳ ಮೂಲಕ ಈ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ದಂಡಿನ ಛಾವಣಿಯ ಸ್ವರೂಪವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಮೃತ ಸರ ಹಾಗು ಲಾಹೋರ ಈ ಪಟ್ಟಣಗಳು ಪಂಜಾಬದೊಳಗಿನ ಅತ್ಯಂತ ವೈಭವ ಸಂಪನ್ನ ಹಾಗು ಪ್ರಾಚೀನ ನಗರಗಳೇನೋ ನಿಜ; ಆದರೆ ಇವು ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದ ಅದೇಕೆ, ಯಾವೆ ಲವ-ಕುಶರಿಂದ ಈ ಪಟ್ಟಣಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೋ ಆಗಿನಿಂದ ಈ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಗಳು ಆಗುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ನಾದಿರಶಹಾ ಮತ್ತು ಅಬ್ದಾಲಿ ಅಹಮ್ಮದಶಹಾ ಇವರಂತೂ ಈ ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಈ ಅವಶೇಷ ನಗರಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯವರು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕಟ್ಟಿರುವರು. ರಣಜಿತಸಿಂಹನು ಈ ಲಾಹೋರ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಸುಧಾ

ರಿಸಿರುವನು; ಆದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಲಾಹೋರನಗರದ ೩೦೦ ಭಾಗಗಳಿದ್ದವೋ ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಬರೇ ಆರು ಭಾಗಗಳು ಮಾತ್ರ ಬಾಕಿ ಉಳಿದಿವೆ. ಈಗಿನ ಲಾಹೋರ ಪಟ್ಟಣದ ಕ್ಷೇತ್ರವು ೪-೫ ಹರಿದಾರಿಯಾಗಿದ್ದು, ರಣಜಿತ ಸಿಂಹನು ಈ ಪಟ್ಟಣದ ಸುತ್ತಲೂ ಬಹು ಎತ್ತರವಾದ ಹಾಗೂ ಭವ್ಯವಾದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ನಗರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಾಗ ಬಟ್ಟಿಗೆ ೧೨ ಅಗಸೇ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಗಸೇ ಬಾಗಿಲಮೇಲೆ ಪ್ರಚಂಡವಾದ ತೋಫುಗಳು ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೂಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. 'ಯುದ್ಧದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಶತ್ರುಗಳು ಈ ನಗರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವದೆಂದರೆ, ಈ ತೋಫುಗಳ ಗುಂಡುಗಳನ್ನು ಮೈಮೇಲೆ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಈ ಹನ್ನೆರಡೂ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಒಡೆದು ಬರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಈ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯಸ್ಥಳಕ್ಕಾಗಿ ಹುಡುಕಿ ಹುಡುಕಿ ಬೇಸತ್ತು ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮ ಸೈನಿಕರೊಡನೆ ಮತ್ತೆ ಊರಹೊರಗೆ ಬಂದು, ಇಲ್ಲಿಯ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ವಾಸಿಸುವ ಸ್ಥಳವಾವುದೆಂದು ಹುಡುಕುತ್ತ ನಡೆದನು. ಊರಹೊರಗೆ ಚಲೋ ಸ್ಥಳದೊರೆತರೆ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮ ಡೇರೆಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ವಾಸಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಊರಹೊರಗೆ ಕೆಲವು ಉತ್ತಮ ಮಾವಿನ ತೋವುಗಳೂ, ಸುಂದರ ಬಂಗ್ಲೆಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಅವೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಯ ಅವಿೂರ-ಉಮರಾವರ ಬಂಗ್ಲೆಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಅವು ಬಾದಿಗೆಗೆ ಸಿಗಲಾರವೆಂದೂ ತಿಳಿಯಿತು "

ಹೀಗೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗೆ ಉಳುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳ ದೊರೆಯದೆ ಅವನು ತನ್ನ ಸೈನಿಕರೊಡನೆ ಇತ್ತಸ್ತು; ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಿರಲಿಕ್ಕೆ ಅವನ ಸುದೈವದಿಂದ ಅವನ ಇಷ್ಟೆ ಗಿಂತ ಉತ್ತವಾದ ಸ್ಥಳವು ಅವನಿಗೆ ದೊರಕಿತು. ಲಾಹೋರ ದರ್ಬಾರದೊಳಗಿನ ಒಬ್ಬ ಉಚ್ಚ ಪದವ್ಯ ಗೃಹಸ್ಥನು ನಗರದ ಹೊರಗೆ ಅಡ್ಡಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರಲಿಕ್ಕೂ, ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ದಂಡಿನೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೂ ಗಂಟೇ ಬಿದ್ದಿತು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಆ ಶಿಸ್ತಿನ ಪರಿವಾರವನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ ಬಹು ವಿಸ್ಮಯ ವೆನಿಸಿತು; ಒಡನೆಯೇ ಅವನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಸವಿೂಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವನಾರೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತಾನು ಲಾಹೋರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಉದ್ದೇಶ ಹಾಗೂ ತನಗೆ ಇಳಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಸ್ಥಳದ ವಿಷಯವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಆ ವಿವು, ಮಿತಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಗೃಹಸ್ಥನಲ್ಲಿ ಇವನ ಬಗ್ಗೆ ಆದರವುಂಟಾಯಿತು. ಕೂಡಲೆ ಅವನು ಸವಿೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ತನ್ನ

ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಬಂಗ್ಲೆಯನ್ನು ಇವನಿಗೆ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧನಾದನು. ಅವನ ಆ ಅಭಿವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ಪರಮ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಆ ಉಚ್ಚ ಪದಸ್ಥ ಗೃಹಸ್ಥ ನಾರಂಬದು ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ವಾಚಕರಿಗೆ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಗೊಡವೆಯನ್ನು ಈಗ ದಿಟ್ಟು ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇನಾಯಿತೆಂಬದನ್ನು ನೋಡುವಾ.

ಆ ಗೃಹಸ್ಥನು ತನ್ನ ಸೇವಕನಾದ ರತನಸಿಂಗನನ್ನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ತನ್ನ ಬಂಗ್ಲೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿ, ತಾನು ಊರೊಳಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಯಾವ ಬಂಗಲೆಯಲ್ಲಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಉಳುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತೋ ಅದು ನಗರದ ಮತ್ತೊಂದು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನ್ನ ಸೈನಿಕ ರೊಡನೆ ಮತ್ತೆ ಲಾಹೋರಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ರತನ ಸಿಂಹನು ಆ ಯುರೋಪಿಯನ್ನೊಡನೆ ನಗರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೊಡನೆ ಊರಜನರು ಮತ್ತೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಭರಿತರಾದರು. ಹೀಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಭರಿತರಾದ ಜನ ರಲ್ಲಿಯ ಒಬ್ಬ ಯುವನನು ತನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನನ್ನು ಸರಿಸಿ ನಡೆದನು. ಈತನಾವನೋ ಅಸಭ್ಯ ಧೂರ್ತನೆಂಬದನ್ನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಆ ಕೂಡಲೆ ತಿಳಿದನು; ಆದರೂ ಈತನಗೊಡವೆ ತನಗೇಕೆಂದು ಅವನು ಸುಮ್ಮನೆ ನಡೆದಿದ್ದನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಷ್ಟೇ ಹಿಂದೀ ಹಾಗೂ ಉರ್ದು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಓದು-ಬರೆಯಲಿಕ್ಕೂ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೂ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಅವನು ರತನಸಿಂಹನೊಡನೆ ಉರ್ದುಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಸಾಗಿದ್ದನು. ವೋಚೀ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅಗಸೇ ಬಾಗಿಲದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದೊಡನೆ ಲಾಹೋರನಗರದ ಪ್ರಾಚೀನ ಹಾಳು ಇವಾಸರುಗಳ ಅವಶೇಷಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಣತೊಡಗಿದವು. ಆ ವಿಷಯವಾಗಿಯೇ ಅವನು ರತನಸಿಂಹನೊಡನೆ ಆಗ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತ ಸಾಗಿದ್ದನು. ಆಗ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಒಳ್ಳೇ ಖೇದದಿಂದ:—ಯಾವ ಪಟ್ಟಣವು ರಣಜಿತಸಿಂಹನಂತಹ ಮಹಾರಾಜನಿಂದ ಕೊಡ ಶೃಂಗರಿಸಲು ಅಶಕ್ಯವಾಗಿರುವದೋ, ಇಂಥ ಈ ಪಟ್ಟಣವು ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಪ್ರಾಚೀನ ವೈಭವವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವದು ಅಸಂಭವವೇ ಆಗಿದೆ” ಎಂದೆನ್ನಲು,

ಆ ಮುಸಲ್ಮಾನನು ನಡುವೇ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿ:—“ರಣಜಿತಸಿಂಹನು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ಇಂಥ ೮-೧೦ ಲಾಹೋರ ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಬಹುದು; ಆದರೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದ ಬಾದಶಾಹೀ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯೇ

ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾದಿರಶಹನು ಈ ಅಂಶದಿಂದ ತಿಳಿಯುವಷ್ಟು ಸುಟ್ಟು ಸೂರೆ ಗೊಂಡಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಅದು ಮತ್ತೆ ವಿದಿಗಿಂತಲೂ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅಂಶದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಈ ಭವ್ಯವಾದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ನೋಡಿದವರಿಗೆ ರಣಜಿತಸಿಂಹನ ಕರ್ತವ್ಯತತ್ಪರತೆಯೇನೋ ಕಾಣುವದು; ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ಸಂಗತಿಯು “ಅಂದರಕಿ ಬಾತ ರಹಿಮು ಜಾನೇ” ಎಂಬಂತೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವದು. ಈ ಕೋಟೆ ಕಟ್ಟಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ ಎಲ್ಲ ದುಡ್ಡನ್ನು ಅವನು ಅವ್ಯಯವಾದ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ತನಿಂದ ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ತಕ್ಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಆ ದುಡ್ಡಿನ ವಿನಿಯೋಗವಾದರೂ ಸರಿಯಾಯಿತೇ? ಅದೂ ಇಲ್ಲ. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ನಡುವಿನವರೇ ಎತ್ತಿಹಾಕಿದ್ದರಿಂದ ವಾಸ! ಆ ಬಡ ಕೂಲಿಕಾರರು ರಣಜಿತಸಿಂಹನ ಹೆಸರಿಂದ ಕೆಲವು ಒಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ” ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಆ ಮುಸಲ್ಮಾನನ ಆ ಆವ್ಯಾಪಾರೇಷುವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಕಂಡು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿಗೆ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಅತಿ ತಿರಸ್ಕಾರವುಂಟಾಯಿತು; ಈ ಅಪವಿಚಿತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇಂಥವರ ಮೇಲೆ ಹರಿಹಾಯುವದಕ್ಕಿಂತ ತಾನೇ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಅವನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡು, ಆಗ ಅ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಒದಲಿಸಿದನು; ಹಾಗೆ “ಆದರೆ ಸಾಹೇಬರೇ, ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಾವು ಮಾಡುವದೇನು? ಯಾವ ದಯಾಘನನಾದ ದೇವರು ಅವರಿಗೆ ರಾಜ್ಯಪದವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿರುವನೋ ಅವನು ಅದರ ನಿರ್ಣಯಮಾಡಬಲ್ಲನು” ಎಂದೆಂದೂ, ಆ ಭಾವವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಶೇಖರಾದಿಯಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಒಂದು ಕವಿತೆಯನ್ನು ಅಂದುತೋರಿಸಿದನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಅಂವ ಆ ಪಾರಸೀ ಭಾಷೆಯೊಳಗಿನ ಸುಂದರ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ “ಈ ಸಾಹೇಬನು ಅಂಥಿಂಥವನಲ್ಲ; ಇವನು ಮಹಾ ರಣಪಂಡಿತನಾಗಿ ತೋರುವಂತೆ, ದೊಡ್ಡ ವಿದ್ಯಾಪಂಡಿತನೂ ಆಗಿರುತ್ತಾನಾದ್ದರಿಂದ ಇವನೆದುರಿಗೆ ಸುದ್ದೀಪಕರವು ಹಾಗೆ ಏನಾದರೊಂದು ಹೇಳಬಾರದು” ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಆ ಯವನನು ಬಂದದಾರಿಯಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿದನು. ನಂತರ ತುಸು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ರತನಸಿಂಹನಿಂದ ತೋರಿಪಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಶಸ್ತಾದ ಮಾವಿನ ತೋಪಿ ನೊಳಗಿನ ಭವ್ಯವಾದ ಬಂಗ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ತನ್ನ ಸೈನಿಕರೊಡನೆ ಬೀರಬಿಟ್ಟನು.

ಅನೆಯ ಪ್ರಕರಣ—ರಾಜದರ್ಶನ.

ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ರತನಸಿಂಗನಿಂದ ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಬಂಗ್ಲೆಯಲ್ಲಿಕೊಂಡ ನಂತರ, ಅವನು ಆತನ ಆಭಾರ ಮನ್ನಿಸಿ ಕಳಿಸಿ, ಆತನ ಒಡೆಯನ ಹೆಸರನ್ನು ತನ್ನ ರೋಜನಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದುಕೊಂಡನು ಬಳಿಕ ಅವನು ತನ್ನ ಸೈನಿಕರಿಂದ ಆ ಬಂಗಲೆಯನ್ನು ಉಡುಗಿಸಿ, ಸಾರಿಸಿ ಸ್ವಚ್ಛ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಇಷ್ಟಾಗಲಿಕ್ಕೆ ದೀಳಗಿನ ೧೦ ಗಂಟೆಯ ಸಮಯವಾಯಿತು. ಆಗ ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅಡಿಗೆ-ಊಟಗಳ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದರು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅವರೊಳಗಿನವನೊಬ್ಬನೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಡಿಗೆಯಾಗುವವರೆಗೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಆ ಬಂಗ್ಲೆಯ ದಿವಾಣಖಾನೆಯೊಳಗಿನ ಒಂದು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ವಿಚಾರಮಗ್ನನಾದನು. ಕೂಡಲೆ ಅವನಿಗೊಂದು ಸಂಗತಿಯ ನೆನಪಾಗಲು, ಅವನು ಲಗುಬಗನೆ ಎದ್ದು ಒಂದು ಆಭಾರಪ್ರದರ್ಶನದ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು, ಅದನ್ನು ಒಬ್ಬ ಸ್ವಾರಸ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ತನಗೆ ಆ ಬಂಗ್ಲೆಯನ್ನು ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಫಕೀರ ಅಜೀಜುದ್ದೀನ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಆ ಸಭ್ಯಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ ಕಳಿಸಿದನು. ಈ ಗೃಹಸ್ಥನು ನನಗೆ ತನ್ನ ಬಂಗ್ಲೆಯನ್ನು ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು ಎಷ್ಟು ಉದಕೃತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವೆನೋ, ಅದರಂತೆಯೇ ರಾಜದರ್ಶನವಾದರೂ ಇವನಿಂದಲೇ ಆದೀತೇನೆಂದು ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ತಾನು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆಡುಗೆಯು ಸಿದ್ಧವಾಗಲು, ಅಡಿಗೆಯ ಸಿಪಾಯಿಯು ತಾಟು ಬಡಿಸಿ ತಂದು ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿಟ್ಟನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಊಟವಾಡಹತ್ತಿದನು.

ಇದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ದೂರದಿಂದ ಬರುವ ಕುದುರೆಯ ಮುರಪುಟಗಳ ಸಪ್ಪಳವು ಕೇಳಹತ್ತಿತು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬನ್ನೊನು ಧಾವಿಸುತ್ತ ಬಂದು:—ಧನಿಯರೇ, ಆಗಲೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದ ಆ ಮುಸಲ್ಮಾನನು ಪುನಃ ಬರುತ್ತಿರುವನು, ಎಂದು ನುಡಿಯಲಿಕ್ಕೂ ಆ ಯವನನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನೆದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲಲಿಕ್ಕೂ ಸರಿಹೋಯಿತು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಆಶ್ಚರ್ಯಭರದಿಂದ:—ತಾವು ಯಾರು? ಇಲ್ಲಿಗೇಕೆ ಬಂದಿರುವಿರಿ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಲು, “ಸಾಹೇಬ, ನನ್ನ ಹೆಸರು ಚಾಂದಖಾ. ವಿಶೇಷ ಕೆಲಸವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಭಿಟ್ಟಿಗಾಗಿ ಬಂದಿರುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಅವನು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು.

ಡಬ್ಲಿನ್:—ಹೀಗೆ ನಾನು ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ವಿನಃ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ನನ್ನ ಭೇಟಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಅವರನ್ನು ಆಗಿಂದಾಗಲೆ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು, ಎಂದು ಕ್ರೋಧಭರದಿಂದ ನುಡಿಯಲು,

ಚಾಂದಬಾ:—ಹುಜೂರ, ಕ್ಷಮಿಸಿರಿ; ನಮ್ಮ ಕಾಬೂಲೀ ಪಠಾಣರಲ್ಲಿ ದೇಕಾದಾಗ ದೇಕಾದವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುವ ಪರಿಪಾಠವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ತಮ್ಮ ಅಪ್ಪಣೆ-ಗಿಪ್ಪಣೆಯ ದಾರಿನೋಡುತ್ತ ಹೊರಗೆ ಕೂಡ್ರಲಿಲ್ಲ.

ಡಬ್ಲಿನ್:—ಅದಿರಲಿ. ಈಗ ನೀನು ನನ್ನ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುವ ಕಾರಣವಾದರೂ ಏನು?

ಚಾಂದಬಾ:—ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ನನ್ನ ವಿಷಯದ ಮಾಹಿತಿಯು ಬೇಕಾಗಿದೆಯೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಈ ದಾಸನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲ; ಹಾಗೂ ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಯಾವುದೊಂದು ಉದ್ಯೋಗವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಜಾತಿಯಿಂದ ಕಾಬೂಲೀ ಪಠಾಣನಾಗಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಜನ್ಮವು ಮುಲ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಆಗಿದೆ. ನನ್ನ ಅಜ್ಜ-ಮುತ್ತಜ್ಜಂದಿರಿಂದ ನಾವು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದವರು. ಈ ಏಕಾಕ್ಷ ರಾಜನಾದ ರಣಜಿತಸಿಂಹನು ಯಾವಾಗ ಮುಲ್ತಾನದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿಯಿಟ್ಟನೋ, ಆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಂದೆಯು ಮಡಿದನು. ಮುಲ್ತಾನದ ಆರಸನೂ ಸತ್ತನು. ತದನಂತರ ರಣಜಿತನು ಅಲ್ಲಿಯ ಬಾಲರಾಜನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದು ಆ ಪ್ರಾಂತ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಹಸ್ತಗತಮಾಡಿ ಕೊಂಡನು. ನಾವು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಮುಲ್ತಾನದ ರಾಜರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದೆವಾದ ಕಾರಣ ಆ ಬಾಲರಾಜನೊಡನೆ ಇವನು ನಮ್ಮನ್ನೂ ಸೆರೆಹಿಡಿದು, ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಂದನು. ರಣಜಿತನು ಆ ಬಾಲರಾಜನಿಗೆ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಉಂಬಳಿಯನ್ನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಅವನ ಉಪಜೀವಿಕೆ ಸಾಗುವದೇ ಕಠಿಣವಾಗಿರಲು, ನಮ್ಮಂತಹ ಆಶ್ರಯದ ಜನರನ್ನು ಕೇಳುವವರಾರು? ಕಡೆಗೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಕೊಲೆ-ಸುಲಿಗೆ, ದಾರಿ ಬಡಿಯುವದು ಮುಂತಾದ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡಿ ಉಪಜೀವಿಸಹತ್ತಿರುವೆನು. ಸಾಹೇಬ, ಈ ಶೀಖರು ಮಹಾ ನೀಚರು; ಇವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ನನ್ನ ಮೆಯ್ಯು ಉರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಇವರನ್ನು ಠಕ್ಕಿಸುವದು, ಹಿಂಸಿಸುವದು, ಸುಲಿಯುವದು ಹಾಗೂ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೆ ಸಂಹರಿಸುವದು ಇವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಆದ್ಯಕರ್ತವ್ಯಗಳೇ ಆಗಿವೆಯೆಂದು ನನ್ನ ತಿಳುವಳಿಕೆಯು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಈ ನೀಚರು ನಮ್ಮ ಮುಲ್ತಾನೀರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಪಹರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಬಗೆಯ ಚಾಂದಖಾನನ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿಗೆ ಹೇಯ ವೆನಿಸಿತು. ಈ ಅಪರಿಚಿತ ಗೃಹಸ್ಥನು ನನ್ನೆದುರಿಗೆ ತನ್ನ ಗುತ್ತಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇವನು ಮಹಾ ತಕ್ಕನಾದರೂ ಇರಬೇಕು; ಇಲ್ಲವೆ ತೀರ ಹುಚ್ಚನಾದರೂ ಇರಬೇಕು; ಆದುದರಿಂದ ಇಂಥ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರಗೊಡುವದು ವಿಹಿತವಲ್ಲೆಂದು ನಿರ್ದರಿಸಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು:—ಚಾಂದಖಾ, ಇಂಥ ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ನಿನಗೆ ಲಭಿಸುವದಾದರೂ ಏನು? ಮಹಾರಾಜ ರಣ ಜಿತಸಿಂಹನು ನಿಮ್ಮಂತಹ ತಕ್ಕರ ವಾರುಪತ್ಯ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವ ನೇನು? ನಿಮ್ಮ ಈ ವಿಚಿತ್ರವೇಷದಿಂದ ನೀವು ಶೀಖರ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದರೂ ರಣಜಿತಸಿಂಹನಿಗೆ ನೀವಾರೆಂಬುದು ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕೆ ತಡವಾಗಬಹುದೆ? ನೀವು ಶೀಖರನ್ನು ಹೀಗೆ ಹಿಂಸಿಸುವದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಕಾಫರ ರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವದೇ ನಿಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ನೀವು ಅನ್ನಬಹುದು; ಆದರೆ ಪ್ರತಿ ಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಾಣಿಯೂ, ಆ ದಯಾಘನ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಂದಲೇ ಜನ್ಮತಾಳಿದವ ನಾದ್ದರಿಂದ, ಒಬ್ಬ ಪ್ರಾಣಿಯು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಲಿತ್ತಿಸುವ ದೆಂದರೆ, ಅಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಆ ತನ್ನ ಜೀವನದಾತ್ಮ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನೇ ಹಿಂಸಿಸ ಲಿತ್ತಿಸಿದ ಹಾಗಾಗುವದಿಲ್ಲವೆ? ಚಾಂದಖಾ, ಇನ್ನು ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಈ ಹಿಂಸಾ ವ್ರತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿರಿ ನನ್ನ-ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪರಿಚಯವೇನೂ ಇರದಿರಲು, ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಕೇವಲ ಗುಹ್ಯಗಳನ್ನು ನನ್ನೆದುರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವದರಿಂದ ನಿಮಗಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವು? ಇದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಂತೂ ಆಗದೇ ಆಗದು; ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಘಾತವೇ ಆಗುವ ಸಂಭವವು ಹೆಚ್ಚು ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವು ಹೀಗೆ ಬೀರೆ ಯಾರ ಮುಂದೂ ಹೇಳಹೋಗಬೇಡಿರಿ. ಈಗ ನೆಟ್ಟಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿರಿ; ಹಾಗೂ ಮತ್ತೆ ಯಾವಾಗಾದರೂ ನನ್ನ ಭೆಟ್ಟಿಗೆ ಬರುವದಾದರೆ, ಇಂಥ ಅಭದ್ರ ಭಾಷಣ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ ಹತ್ತರ ಒರದೆ, ಮತ್ತಾವ ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳಿ ದ್ದರೆ ಒರುತ್ತಒರಿ, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಚಾಂದಖಾನನು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದ ದನಿಯಿಂದ:—ಹುಜೂರ, ತಾವು ಅಂದ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲವೂ ನನಗೆ ರುಚಿಸಿದವು. ನಾನು ಇನ್ನು ನನ್ನ ವೃತ್ತಿ ಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ನಿಮ್ಮ ಫಿರಂಗಿಜಾತಿಯು ಈ ಶೀಖರಂತೆ ಹರಾಮಖೋರವಲ್ಲ. ಅಂತೇ ನಾನು ನನ್ನ ಇಂಗಿತವನ್ನು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸಿದೆನು. ಹುಜೂರ, ತಮ್ಮ ಸುಪ್ರಸನ್ನ ಮುಖಚರ್ಯೆ, ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ನೇತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನು

ನೋಡಲು ಹುಜೂರರು ಕೈಕೊಂಡ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸು ದೊರಕೇ ದೊರೆಯುವದೆಂದು ಖಾತ್ರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ತಾವು ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ತೀರ ಹೊಸವರು. ತಮಗೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಮಾಹಿತಿಯಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ತಾವು ಇಲ್ಲಿಯ ನೀಚ ಶೀಖರ ಒಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಹಾನಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಬಾರದೆಂಬದನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ಫಾನು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ವೊದಲು ತಮ್ಮ ಭೆಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದೆನು. ಸಾಹೇಬರು ನನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರೆ, ಈ ರಣಜಿತಸಿಂಹನನ್ನು ಹಾ ಹಾ ಅನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಿರ್ನಾಮ ಮಾಡಿಬಿಡುವೆನು, ಎಂದೆನ್ನಲು,

ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಅವನನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಾಡಗೊಡದೆ:—ಚಾಂದಖಾ, ನೀನು ಈ ತರದ ಅಪ್ರಯೋಜಕ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆಯೇನು? ಖಬರದಾರ್, ಈ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನು ಮಾತಾಡಿದೆಯೆಂದರೆ.

ಚಾಂದಖಾ:—ಕ್ಷಮಿಸಿರಿ ಸಾಹೇಬ, ಹುಜೂರರಿಗೆ ನನ್ನ ಅಂದೋಣವು ರುಚಿಸದಿದ್ದರೆ ರುಚಿಸದಿರಲಿ; ಆದರೆ ನನ್ನ ಗುಹ್ಯವನ್ನಂತೂ ಗುಪ್ತವಾಗಿಡಬಲ್ಲರಷ್ಟೇ? ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಿರಲಿಕ್ಕೆ, ಬನ್ನೊನು ಧಾವಿಸುತ್ತ ಬಂದು ಡಬ್ಲಿನ್ನನನ್ನು ಕುರಿತು:—ಧನೆಯರೇ, ಹೊರಗೆ ಯಾರೋ ಸರದಾರೀವಿಯು ಗೃಹಸ್ಥರೆೊಬ್ಬರು ಒಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಭೆಟ್ಟಿಗೆ ಆತುರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ, ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದನು.

ಕೊಡಲೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನ್ನ ಊಟವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಕರೆಕಳುಹಿದನು. ಆ ಆಗಂತುಕ ಗೃಹಸ್ಥನ ಬರುವಿಕೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಚಾಂದಖಾನನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಕಣ್ಣು ಸಂಜ್ಞೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದನು.

ಬಂದ ಆಗಂತುಕನು ಆ ಬಂಗ್ಲೆಯ ಮಾಲಿಕನಾದ ಫಕೀರ ಅಜೀಜುದ್ದೀನನ ತಮ್ಮನಾದ ಕಾಲೀಫಾ ನೂರುದ್ದೀನನು. ಅವನ ಮುಖಜಯೆಯಿಂದಲೇ ಅವನೊಕ್ಕೇ ಸುಶೀಲನಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ನೂರುದ್ದೀನನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಅವನಿಗೆ ಆ ಲಾಹೋರದರ್ಬಾರದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಜೆನ್ನಾಗಿ ವಿವರಿಸಿ ತಿಳಿಸಿದನು. ಆತನ ಮಿಷ್ವಭಾಷಣ, ಸರಳವರ್ತನ ಇವುಗಳ ಪರಿಣಾಮವು ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಮೇಲೆ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಆಯಿತು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ತಾರತಮ್ಯಭಾಷೆ, ವಾಕ್‌ವಾಂಡಿತ್ಯ, ಸಮಯಸೂಚಕತೆ, ಮಿತಭಾಷಣ, ಮರ್ಯಾದೆಯುಕ್ತ ಆಚರಣ ಇವುಗಳು ನೂರುದ್ದೀನನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನೀಕರಿಸಿದವು. ಅನೇಕ ವಿಷಯ

ಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಣವಾದನಂತರ ನೂರುದ್ದೀನನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನ್ನು ಕಣಡಿತಸಿಂಗನಿಗೆ ಭೇಟಿಮಾಡಿಸುವದಾಗಿ ಅಭಿವಚನ ಕೊಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋದನು.

ಮುಂದೆ ೨-೩ ದಿನಗಳು ಕಳೆದನಂತರ ಒಂದುದಿನ ಬೆಳಿಗಿನಲ್ಲಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ ಸಜ್ಜಾದನು. ಆ ದಿನ ಅವನಿಗೆ ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಅಮಂತ್ರಣವಿದ್ದಿತು. ಬನ್ನಾ-ಧನ್ನೂರಿಗೆ ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಇವನು ಪೂರ್ವ ದಿನರಾತ್ರಿಯಲ್ಲೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಇವನಿಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ಎದ್ದು ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಜನರೊಡನೆ ಸಜ್ಜಾಗಿದ್ದರು. ಒನ್ನನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ದಂಡಿನೊಳಗಿನ ಸುಭೇದಾರನ ಉಡುವು-ತೊಡವುಗಳನ್ನೂ, ಧನ್ನನ್ನು ಹವಾಲದಾರನ ತೊಡವುಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧತೆಯಾದ ನಂತರ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನ್ನ ದಂಡಿನ ಕವಾಯತು ಮಾಡಿಸಿ, ಸಾವಧಾನದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿ ಅವರೊಂದಿಗೇ ಲಾಹೋರಕ್ಕೆ ನಡೆದನು. ಅವನು ದರ್ಬಾರದ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದಿರಲು, ಬಲಗಡೆಯಿಂದ ಅವನ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ಕೆಲವು ಸ್ವಾರರು ಅವನಿಗೆ ಕಂಡರು. ಆ ಸ್ವಾರರ ಹಿಂದೆ ಭಕ್ತ-ಚಾಮರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಂಥ ಕೆಲವು ಶ್ರೀಮಂತ ಸರದಾರರು ಬರುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ವಿಸ್ಮಯಗೊಂಡನು. ಆ ಜನರು ಹತ್ತರ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಇವನು ತನ್ನ ಜನರಿಗೆ ಸೂಚಿಸಲು ಅವರೊಂದಿಗೇ ಸಾಲಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕದಿಂದ ಬರುವ ಆ ಕುದುರೆಯ ಸವಾರರು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಅವರ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಸರದಾರರ ಸಮೂಹವು ಬರತೊಡಗಿತು. ಸರದಾರರಲ್ಲಿಯು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಬಹು ಮೂಲ್ಯವಾದ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರ ಬಣ್ಣದ ಪೋಷಾಕು ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಅವರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಅವರವರ ಸೇವಕರು ರೇಶಿಮೆಯು ಭಕ್ತಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರು. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ತೀರ ಸಾದಾ ಪೋಷಾಕಿನವನ ಬಹುಮೂಲ್ಯವಾದ ಕುದುರೆಯು ಬಂದಿತು. ಇವನೇ ರಣಜಿತಸಿಂಹನಿರಬಹುದೆಂದು ತರ್ಕಿಸಿ, ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಅವನನ್ನು ಅಭಿವಂದಿಸಿದನು; ಕೂಡಲೆ ಇವನ ಸೈನಿಕೋನ್ಮುಖರೆ ಮಾಡಿದರು. ಆ ಗೃಹಸ್ಥನು ತುಸ ಆಧ್ಯತೆಯಿಂದಲೇ ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಇವನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಕುದುರೆಗಳೂ ಹೊರಟು ಹೋದವು.

ಬಳಿಕ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನ್ನ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಅಪ್ಪಣೆ

ಕೊಡಲು, ಅವರು ಅವನ ಹುಕುಮಿನಂತೆ ಸಾಗಿದರು. ಕೆಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಆ ಲಾಹೋರ ಪಟ್ಟಣದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಲಿಮಾರ ಬಾಗ ಎಂಬ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ಉದ್ಯಾನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ರಣಜಿತನು ತನ್ನ ದರ್ಬಾರದ ಎಲ್ಲ ಇಮಾರತುಗಳನ್ನು ಆ ಸಾಲಿಮಾರ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿಯೇ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದನು. ಆ ಇಮಾರತುಗಳು ಅಷ್ಟೊಂದು ರಮಣೀಯವಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ಭವ್ಯವೂ, ವಿಶಾಲವೂ ಆಗಿದ್ದವು. ರಣಜಿತನುಂಹನ ಕಾಲದ ಆ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಸಾಲಿಮಾರ ಬಾಗ (ಉದ್ಯಾನ)ವೂ ಅದರೊಳಗಿನ ಹಲಕೆಲವು ಇಮಾರತುಗಳೂ ಆ ಲಾಹೋರದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಹರಕು-ಮುರಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತವೆ.

ರಣಜಿತನುಂಹನು ಆ ಉದ್ಯಾನದ ಸವಿವಿಪಕ್ಕೆ ಬರಲು, ಅವನ ಮುಂದೆ ನಡೆದಿದ್ದ ಸ್ವಾರರರು ಇಬ್ಬಾಗವಾಗಿ ಸರಿದು ನಿಂತು ಅವನಿಗೂ ಅವನ ಸರದಾರರಿಗೂ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿಗೊಟ್ಟರು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಹೊರಟು ಹೋದನಂತರ ಆ ಸ್ವಾರರ ದಂಡು ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಆ ಉದ್ಯಾನದ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಪಹರೆ ಮಾಡುತ್ತ ನಿಂತಿತು. ಅದರಿಂದ ಅವರ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಡಬ್ಲಿನ್‌ನ ಜನರು ಉದ್ಯಾನದ ಹೊರಗೆ ನಿಂತು ರಾಜನ ಆವ್ಧಾನವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸ ತೊಡಗಿದರು.

ಡಬ್ಲಿನ್‌ನ ಜನರ ಲೀವು, ಅವರ ಒಂದೇ ಬಣ್ಣದ ಪೊಣ್ಣಾಳು, ಸುಸಜ್ಜಿದ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನು ಕಂಡ ಅಲ್ಲಿಯ ಬಹು ಜನರು ಆಶ್ಚರ್ಯಭರಿತರಾಗಿದ್ದರು; ಆದರೆ ಕೆಲ ಅಸಹಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಸ್ವಭಾವದಂತೆ ಅವನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿ, ಅವನ ಜೇಷ್ಠಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಹೀಗೆ ದ್ವೇಷಮಾಡುವವರಲ್ಲಿ ನಂದಸಿಂಹನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ರಣಜಿತನುಂಹನ ಸ್ವಾರರ ದಂಡಿನ ಮುಖ್ಯಸ್ತನು ಪ್ರಮುಖನಾದನು. ಅವನು ಡಬ್ಲಿನ್‌ನಿಗೆ ಹಿಂದಿರಬಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದೇಕು-ದೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಬೊಗಳುತ್ತ, ತನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಇವನಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಕಾರವಾಗಿ ತಿರುಗಿಸ ಹತ್ತಿದನು. ಅದನ್ನು ಕಂಡ ಅವನಂತಹ ಸ್ವಭಾವದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಹುರುಪು ಬಂದು ಅವರೂ ಜಿಪ್ಪಾಳೆ ಬಾರಿಸಿ-ಬಾರಿಸಿ ಡಬ್ಲಿನ್‌ನನ್ನೂ, ಅವನ ಜನರನ್ನೂ ಉಪಹಾಸ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅವರ ಈ ನಿಂದ್ಯ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಕಂಡು ಡಬ್ಲಿನ್‌ನಿಗೆ ಬಲು ತ್ರೇಷವುಂಟಾಯಿತು. ಆದರೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೇನು? ತಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಕೆಲಸವೇನು, ಸಮಯವಾವುದು ಮುಂತಾದವುಗಳ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಟ್ಟು ಅವನು ಆ ಅವಮಾನವನ್ನು

ಕೆಲಕ್ಷಣಗಳ ವರೆಗೆ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡನು; ಆದರೆ ಬರಬರುತ್ತ ನಂದಸಿಂಹನ ನೀಚತನವು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಆಗ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದುದೇನೆಂದರೆ:—ಹೀಗೆ ಈ ಕ್ಷುಲ್ಲಕನಿಂದ ಅವಮಾನಗೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಿರುವುದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಈಗ ಇವನಿಗೆ ಪ್ರತೀಕಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಮುಂದಿನ ನನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ವ್ಯತ್ಯಯವುಂಟಾಗುವ ಸಂಭವವಿದ್ದರೂ, ಮನುಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ರಣಜಿತನಿಂದ ಸತ್ತಾರ ಹೊಂದುವದಕ್ಕಿಂತ, ಇವನಿಗೆ ವೊದಲು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಕೈ ತೋರಿಸಿ, ಆ ಮೇಲೆ ಸಾಧಿಸಿದರೆ ರಣಜಿತನಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ದೇಶಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿ, ಅವನು ತನ್ನ ಸುತ್ತಲೂ ಕುದುರೆ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಂದಸಿಂಹನನ್ನು ಕುರಿತು:—ನನ್ನ ಕುದುರೆಗೆ ಒಂದು ಕೆಟ್ಟ ಚಟವಿದೆ. ಇದರ ಹತ್ತರ ಮತ್ತೊಂದು ಕುದುರೆ ಬಂದರೆ ಇದು ತನ್ನ ಹಿಂಗಾಲುಗಳಿಂದ ಹಾರಿ ಒದೆಯುವದು. ಅದರಿಂದ ಜೋಕೆ, ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದನು.

ಅದರೂ ನಂದಸಿಂಹನು ಅತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಡದೆ ತನ್ನ ನಿಂದ್ಯಕೃತ್ಯವನ್ನು ನಡಿಸಿಯೇ ಇದ್ದನು. ನಂದಸಿಂಹನ ಕುದುರೆಯು ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಬಲೂನದ ಹಿಂದೆ ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ, ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನ್ನ ಕುದುರೆಗೆ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗೆ ಸಂಜ್ಞೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಗಂಟೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಕೂಡಲೆ ಅದು ತನ್ನ ಎರಡೂ ಹಿಂಗಾಲುಗಳ ನೆತ್ತಿ ನಂದಸಿಂಹನ ಕುದುರೆಗೆ ಕಸುವಿನಿಂದ ಒದೆಯಿತು. ಅದರಿಂದ ವೇಗ ದಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಕುದುರೆಯು ಒಮ್ಮೆಲೆ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿತು. ಅಸಾವಧಾನತೆಯಿಂದಲೂ ಶಾಪ್ಯತೆಯಿಂದಲೂ ಕುಳಿತಿದ್ದ ನಂದಸಿಂಹನು ಆ ಕುದುರೆಯ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದನು; ಕುದುರೆಯು ಅವನ ಮೈಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು!

ಹೀಗೆ ನಂದಸಿಂಹನು ಬಿದ್ದೊಡನೆ ನೆರೆದ ಜನರೆಲ್ಲರೂ “ಯೋಗ್ಯವಾಯಿತು-ಯೋಗ್ಯವಾಯಿತು” ಎಂದು ಜೆಪ್ಪಾಳೆ ಬಾರಿಸಿ, ನಂದಸಿಂಹನನ್ನು ನೋಡಿ ನಗಹತ್ತಿದರು. ಯಾವ ಜನರು ಈ ವರೆಗೆ ನಂದಸಿಂಹನ ಆ ನಿಂದ್ಯ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೋ, ಈಗ ಅವರು ಕೂಡ ನಂದಸಿಂಹನನ್ನೇ ಬಿಡುಗಡೆಹತ್ತಿದರು. ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ನಂದಸಿಂಹನಿಗೆ ಬಲು ಕೆಡಕೆನಿಸಿದರೂ, ಅವನ ಅಂತರಂಗದೊಳಗಿನ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ವಿಷಯದ ದ್ವೇಷ-ಅಸೂಯೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಕೊಂಚಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ; ಅವು ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಇಮ್ಮಡಿಸಿದವು ಮಾತ್ರ. ಕೂಡಿದ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ನಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನ್ನ ಕುದುರೆಯಿಂದಿಳಿದು, ನಂದಸಿಂಹನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ:—“ಛಾನ್ಸು ನಿಮಗಿ

ವೊದಲೇ ಸೂಚಿಸಿರಲಿಲ್ಲವೇ, ನನ್ನ ಕುದುರೆಯು ಪೊಟ್ಟಿಯಿದೆಯೆಂದು?' ಎಂದವನೇ, ಅವನ ರಕೀಪಿನೊಳಗಿನ ಕಾಲನ್ನು ತೆಗೆದು, ಅವನನ್ನು ಕುದುರೆಯ ಕೆಳಗಿಂದ ಜಗ್ಗಿಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ತನ್ನ ಕರವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಅವನ ಅಂಗಿಯ ಮೇಲಿನ ಧೂಳವನ್ನು ಕೊಡವಿದನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಈ ಸಮಯಸೂಚಕತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ನಂದಸಿಂಹನ ವಿರುದ್ಧ ಪಕ್ಷದ ಜನರು ಒಳ್ಳೇ ಉತ್ತೇಜಿತ ಸ್ವರದಿಂದ:— ಶಾಬಾಸ್, ಫರಂಗೀ ಶಾಬಾಸ್! ಪೈರಿಯ ಮೇಲೂ ದಯೆ ತೋರಿಸುವ ನಿನ್ನ ಈ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ನೀನು ಬೇಗನೆ ಉತ್ತಮ ಪದವಿಯನ್ನೈದುವುದು ಬಂದಿ ತವು! ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಹೊಗಳಿದರು.

ಹೀಗೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ನೆರೆದ ಜನ ಸಮೂಹದಿಂದ ಪ್ರಶಂಸೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ, ರಣಜಿತಸಿಂಹನ ದರ್ಬಾರದ ದರೋಗನು ಇವನಿಗೆ ಬಂದು:— ಸಾಹೇಬ, ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮಹಾರಾಜರು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವರು, ಬನ್ನಿರಿ, ಎಂದು ಕರೆದನು. ಒಡನೆಯೇ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಸೇವಕನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಟೊಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ದರ್ಬಾರ ಗೃಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

ರಣಜಿತಸಿಂಹನ ದರ್ಬಾರ ಗೃಹವು ಭವ್ಯವೂ ವಿಶಾಲವೂ ಆಗಿತ್ತೇನೋ ನಿಜ; ಆದರೆ ಅದರ ದರ್ಶನದಿಂದ ನಮ್ಮ ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ಆರ್ಷಯ-ವಿಸ್ಮಯಗಳೇನೂ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ಅವನು ಈ ವೊದಲೇ ಇಂತಹ ಎಷ್ಟೋ ದರ್ಬಾರ ಗೃಹಗಳನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಬಂದವನಾಗಿದ್ದನು. ಮೇಲಾಗಿ ರಣಜಿತ ಸಿಂಹನ ಆ ದರ್ಬಾರ ಗೃಹವು ಶೃಂಗಾರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದ ಕೇವಲ ಅಲಿಸುವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾವ ರಣಜಿತಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಸ್ವಂತವ ಪೋಷಾಕನ್ನು ಕೂಡ ಅಷ್ಟು ಸಾದಾ ಇಡುತ್ತಿದ್ದನೋ, ಅವನು ತನ್ನ ಸಭಾಗೃಹದ ಶೃಂಗಾರಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುವನೇ? ಅದೆಂದು ಸರ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕಚೇರಿಯಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯ ನೆಲಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಜಮಖಾನೆಗಳು ಹಾಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಸಾಲು ಸಾಲಾಗಿ ಕುಳಿತ ಕಾರಕೂನ ಜನರು ಒತ್ತರದಿಂದ ಎನನ್ನೋ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ರಣಜಿತಸಿಂಹನು ತನ್ನ ದರ್ಬಾರನ್ನು ಬಹುಶಃ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಮುಂಜಾನೆ ನೆರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಪೂರ್ವ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ತಾನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಾಳಿತದ ಸವುವಾಗಿ ಯೋಜಿಸಿಟ್ಟ ಹುಕುಮುಗಳನ್ನು ಅವನು ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಕಾರಕೂನರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು

ಆ ಹುಕುಮಿನ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಕಾರಕೂನರಿಂದ ಬರೆದು ತಯಾರಿಸಿ, ಮಹಾರಾಜರ ವೊಹರು ಮಾಡಿಸಿ, ಸ್ವಾರಸರ ಮುಖಾಂತರ ದೇಶದೊಳಗಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಹೋದ ದಿನವೂ ನಡೆದಿತ್ತು.

ಕಾರಕೂನರ ಹಿಮ್ಮೆಗ್ಗಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಶತ್ರುಗುಂಬಳಗಳು ಹಾಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ದರ್ಬಾರದೊಳಗಿನ ಸರದಾರರೂ ಶ್ರೀಮಂತರೂ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೂ ಹಿಂದಿನ ಕೆಲವು ಭವ್ಯವಾದ ಆಸನಗಳ ಮೇಲೆ ದರ್ಬಾರದೊಳಗಿನ ಪ್ರಮುಖ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅವರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಅವರವರ ಹುಜುರೆಗಳು ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಬೀಸಣಿಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಒಡೆಯರಿಗೆ ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಸ್ವತಃ ರಣಜಿತ ಸಿಂಹನು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಅವನ ಪೋಷಾಕಿನಂತೆ ಆತನಿಗಾಗಿ ಮಂಡಿಸಿದ್ದ ಸಿಂಹಾಸನವಾದರೂ ತೀರ ಸಾದಾತರದ್ದಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ಅದು ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ತೋರುವಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಕ್ರಯದ್ದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಬಹುಮೂಲ್ಯವಾಗಿತ್ತೆಂಬ ದಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹವಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಿಂಹಾಸನದ ಎಡಬಲಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಆಸನಗಳು ಇದ್ದು, ಅವು ಆಗ ತೆರವಾಗಿದ್ದವು. ಯಾರಾದರೂ ವಿಶೇಷ ಸನ್ಮಾನನೀಯರು ಬಂದರೆ ಅವರಿಗಾಗಿ ಆ ಆಸನಗಳು ಮಂಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ದರ್ಬಾರದ ಆ ನೋಟವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡನೋಡುತ್ತ ರಣಜಿತಸಿಂಹನ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸ್ಥಳದ ವರೆಗೆ ಸಾಗಿದನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಆ ಸುಂದರವಾದ ವೀರಮೂರ್ತಿಯು ಈ ವರೆಗೆ ಆ ದರ್ಬಾರದೊಳಗಿನ ಬಹುತರ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಅದರ ಕಡೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಎವೆಯುಕ್ಕದೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವನು ಮಂತ್ರಿಗಳ ಸವಿೂಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಬಕ್ಕಣದೊಳಗಿನ ಒಂದು ಬಹು ಮೂಲ್ಯ ವಸ್ತುವನ್ನು ರಣಜಿತಸಿಂಹನ ಸಿಂಹಾಸನದ ಎದುರಿಗಿದ್ದ ಒಂದು ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಆ ಕಾಲದ ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಒಂದು ಆತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಒಟ್ಟಲವನ್ನು ಇಟ್ಟು, ರಣಜಿತಸಿಂಹನಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಮುಜುರೆ ಮಾಡಿ ನಿಂತನು.

ಕೂಡಲೆ ಮಹಾರಾಜಾ ರಣಜಿತಸಿಂಹನು ತನ್ನ ತಿರವನ್ನು ತುಸು ಬಾಗಿಿಸಿ, ಅವನ ಸಲಾಮು ಹಾಗೂ ನಜರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಂತೆ ಸೂಚಿಸಿದನು;

ಮತ್ತು ಸವಿೂದದ ಒಂದು ಆಸನದ ಕಡೆಗೆ ಬೆಲೆಟ್ಟು ಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿ ಕೂತ್ರಲಕ್ಕೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಆಗ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ರಣಜಿತಸಿಂಹನಿಗೆ ಸಲಾಮು ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು. ಮಹಾರಾಜನು ವೊದಲು ಅವನೊಡನೆ ಕೆಲವು ಔಪಚಾರಿಕ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ, ಬಳಿಕ ಅವನು:—ನಿಮ್ಮ ವ್ಯವಸಾಯ ವಾವುದು? ಯಾವ ವಿದ್ಯೆಯು ನಿಮಗೆ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದೆ? ನೀವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಉದ್ದೇಶವೇನು? ಎಂದು ಕೇಳಲು,

ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಅವನ ಆ ಮೂರೂ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ:—ಮನೆತನಸ್ತ ಹುಡುಗ ರನ್ನು ಕಾಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡುವ ರೂಢಿಯು ಇಂಗ್ಲಂಡದಲ್ಲಿದೆಯೋ ಆ ಎಲ್ಲ ಶಿಕ್ಷಣವೂ ನನಗೆ ದೊರೆತಿದೆ. ಬಳಿಕ ನಾನು ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ದಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ದಂದಿನಲ್ಲಿ ಮೇಜರನ ವರೆಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆನು. ಆ ನಂತರ ನಾನು ಫ್ರಾನ್ಸಿಗೆ ಹೋದೆನು. ಅಲ್ಲಿಯು ದಂದಿನಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ದೊಡ್ಡ ಹುದ್ದೆದಾರನಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ಆಕಸ್ಮಿ ಕವಾಗಿ ಭ್ರಮಂಕರ ಬೇನೆಯಿಂದ ಬಳಲಿದೆನು. ಮುಂದೆ ದೇಶಭ್ರಮಣ ಮಾಡುವ ಇಚ್ಛೆಯು ನನಗುಂಟಾಗಲು, ನಾನು ತಿರುಗಾಡುತ್ತ ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದೆನು. ಇಲ್ಲಿಯ ತಮ್ಮ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಆಶ್ರಯ ದೊರೆತರೆ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಕ ದೇಕೆಂದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುತ್ತೇನೆ, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ರಣಜಿತಸಿಂಹನಿಗೆ ಉರ್ದುಭಾಷೆಯಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಉತ್ತರ ವನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ಆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಯುವಕನ ಆ ಭಾಷಾವಾಧುರ್ಯವನ್ನೂ, ಮಾತಿನ ಸೊಬಗನ್ನೂ ನೋಡಿ ದರ್ಬಾರಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ದಂಗಾದರು. ಸ್ವತಃ ರಣ ಜಿತಸಿಂಹನೂ ಪ್ರಸನ್ನನಾದನು. ಆಗ ಅವನು:—ಸಾಹೇಬ, ನಿಮಗೆ ಎಷ್ಟು ಬಗೆಯ ಭಾಷೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು.

“ನನಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಫ್ರೆಂಚ್, ಜರ್ಮನ್, ಫಾರ್ಸೀ, ಉರ್ದೂ, ಹಿಂದೀ ಈ ಭಾಷೆಗಳು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದು, ಬಂಗಾಲೀ ಹಾಗೂ ಮರಾಠೀ ಭಾಷೆ ಗಳು ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವಗತವಾಗಿರುತ್ತವೆ.”

“ಇಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ನೀವು ಕಲಿತುದು ಹೇಗೆ?”

“ಏಯಾ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲವಿರುವ ಪ್ರಸಂಗವುಂಟಾದುದರಿಂದ ಅವ ನ್ನೆಲ್ಲ ಕಲಿಯಲೇ ಬೇಕಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಈ ಪಂಜಾಬದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಧಿ ದೊರೆ

ತರೆ ಪಂಜಾಬೀ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವ ಇಚ್ಛೆಯಿದೆ.”

“ಆದಿರಲಿ; ಸಾಹೇಬರೇ, ನಿಮಗೆ ಕೋಟಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವದು, ರಣ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾದ ಕಂದಕಗಳನ್ನು ಅಗಿಸುವದು ಮುಂತಾದ ಕೆಲಸಗಳು ಬರುವವೋ?”

“ನನಗೆ ಅವುಗಳ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವಿರುವದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಅವನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆಂಬದನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ನನಗೆ ಎಷ್ಟೋಸಾರೆ ಬಂದಿವೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಇಂಜಿನಿಯರ ಖಾತೆದವರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ; ಅವು ದಂಡಿನ ಶಿಸಾಯಿಗಳ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಲ್ಲ.” ಎಂದು ಡಬ್ಲಿನ್ ನನ್ನು ಸ್ವಾಭಿಮಾನದಿಂದ ನುಡಿದನು.

ಯುರೋಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ಹಲವು ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತನಿರುತ್ತಾನೆಂದು ರಣಜಿತನ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅಂತೇ ಅವನು ಡಬ್ಲಿನ್ ನಿಗೆ ಆ ಬಗೆಯಾಗಿ ಕೇಳಿದ್ದನು. ಡಬ್ಲಿನ್ ನ ಕಡೆಯ ವಾಕ್ಯವು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೆ ರಣಜಿತನಿಗನು ಅವನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದನು. ಆಗ ಡಬ್ಲಿನ್ ನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಕಳೆಯು ನಿಜ್ಜಳವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ “ಶಾಬಾಸ್, ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬ, ಶಾಬಾಸ್!” ಎಂದಂದು, ರಣಜಿತನು ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿ:—ಫಕೀರಜೇ, ಈ ನಿಮ್ಮ ಮಿತ್ರರು ಒಳ್ಳೇ ಸಾಹಸಿಗರೂ, ಶೂರರೂ, ಸರಳಸ್ವಭಾವದವರೂ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ, ಎಂದನು.

ಆಗ ಫಕೀರಜಿಯು ಅವನತ ಮುಖದಿಂದಲೇ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಅಭಿವಂದಿಸಿ:—ಅಹುದು ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾರಾಜರ ಕೃಪೆಯು ಈ ಸಾಹೇಬರ ಮೇಲೆ ಆದರೆ ಇವರಲ್ಲಿಯ ಸದ್ಗುಣಗಳು ದೀಗನೆ ಗೋಚರವಾದಾವು. ಈ ಸಾಹೇಬರು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದಿಟ್ಟರೂ, ಚತುರರೂ ಇರುವರೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಇವರು ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ತತ್ಪರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಶುರ್ಕಸ್ತಾನ, ಇರಾಣ, ಚೀನ ಮುಂತಾದ ದೇಶಗಳ ಬಾದಶಹರು ಇವರನ್ನು ತಮ್ಮ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಹು ಸಾಹಸಪಟ್ಟರು; ಆದರೆ ಇವರು ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರ ಕೀರ್ತಿರವವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಕಾರಾತ್ಮಕವಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

ಫಕೀರಜಿಯು ಈ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಡಬ್ಲಿನ್ ನನ್ನು ಅಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾದನು.

ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಮಂತ್ರಿಯೂ, ಈ ತೀಬರಾಜ್ಯದ ಆಧಾರಸ್ತಂಭನೂ, ಮಹಾರಾಜರ ಬಲಗೈಯಂತಿರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಧಿಕಾರಿಯೂ ಆಗಿರುವ ಫಕೀರಜಿಯು ತನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಹಾರಾಜರೆದುರಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹುರುಪು ಉಂಟಾಯಿತು.

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಣಜಿತಸಿಂಗನೇದುರಿಗೆ ಒಂದು ನ್ಯಾಯ ನಿರ್ಣಯದ ಪ್ರಕರಣವು ಬಂದಿತು. ಒಬ್ಬ ಬದ್‌ಮಾಷನು ರಣಜಿತಸಿಂಗನ ಆ ಸಾಲೀಮಾರ ಬಾಗ ದೊಳಗಿನ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಕಾವಲುಗಾರನು ನೋಡಿದನು. ಕೂಡಲೆ ಕಾವಲುಗಾರನು ಅವನನ್ನು ಮಹಾರಾಜನೇದುರಿಗೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು. ಅಪರಾಧಿಯು ತನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ತನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು; ಆದರೆ ರಣಜಿತಸಿಂಗನು ಆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸದೆ, ಅವನ ತುದಿಮೂಗು-ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಬಿಡುವಂತೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು! ಆ ಕೂಡಲೆ ಒಬ್ಬ ಸಿಪಾಯಿಯು ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಂದಲ್ಲೇ ಆ ಅಪರಾಧಿಗೆ ಆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿಬಿಟ್ಟನು!! ಆ ವಿಚಿತ್ರ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಕಂಡು ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತಾನು ಎಲ್ಲಿ ಇರುವೆನು? ಯಾತಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿರುವೆನು? ಯಾರ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತಿರುವೆನು? ಮುಂತಾದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತು, ಕೇವಲ ದುಃಖಿತ ಹೃದಯದಿಂದ: “ಅಯ್ಯೋ, ಇದೆಂಥ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಪ್ರಕಾರವು!” ಎಂದು ನುಡಿದು ಬಿಟ್ಟನು. ಆತನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟ ಆ ಶಬ್ದಗಳು ರಣಜಿತಸಿಂಗ, ಫಕೀರಜೀ ವೊಡಲಾದವರೆಲ್ಲರಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಕೇಳಿಸಿದವು.

ಕೂಡಲೆ ರಣಜಿತಸಿಂಗನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿ:—ಸಾಹೇಬ, ನಿಮಗಿದೊಳ್ಳೇ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆ ಯೆಂದೆನಿಸಿತೇನು? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಲು,

“ಮಹಾರಾಜ, ಯುರೋಪದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಭಯಂಕರವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯು ವಿಧಿಸಲ್ಪಡುವದಿಲ್ಲ. ಅಪರಾಧಿಯು ಬಡವನು; ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಪಾಡಿಗಾಗಿ ಅವನೀ ದುಷ್ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಪ್ರವೃತ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಯುರೋಪದೊಳಗೆ ಇಂಥವರಿಗೆ.....” ಎಂದು ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತುಸ ತಿರಸ್ಕಾರ ಸೂಚಕ ದನಿಯಿಂದಲೇ ನುಡಿಯುತ್ತಿರಲು, ರಣಜಿತಸಿಂಗನು ಅವನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಡಗೊಡದೆ:—ಸಾಹೇಬ, ಸಾಕುಮಾಡಿರಿ, ನಿಮ್ಮ ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ನೀವು ಯಾರ ಎದುರಿಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವರೆಂಬುದನ್ನು ಯೋಚಿಸಿರಿ, ಎಂದು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ನುಡಿದನು.

ರಣಜಿತಸಿಂಗನ ದರ್ಬಾರದ ಆ ವಿಲಕ್ಷಣ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಕಂಡು ಡಬ್ಲಿನ್‌ನಿಗೆ ಪರಮ ವಿಸ್ಮಯವೆನಿಸಿತು; ಆದರೂ ಅವನು ಸುಮ್ಮನಿರಲಾರದೆ, ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ತಾನು ತನ್ನ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕೆಂದು ಅವನು ಏನನ್ನೋ ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಡಬ್ಲಿನ್‌ನ ದಿಟ್ಟತನಕ್ಕೆ ಮೂಗು ಮುಂಚುತ್ತಿದ್ದಂಥ ಹಾಗೂ ರಣಜಿತಸಿಂಗನನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಆ ಅಪರಿಚಿತ ಸಾಹೇಬನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಎಳೆಯಬೇಕೆಂದು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಂಥ ದರ್ಬಾರದೊಳಗಿನ ಜನರು ಗೊಂಗಾಟಮಾಡಿ:—ಸಾಹೇಬ, ಸಾಕುಮಾಡು ನಿನ್ನ ಭಾಷಣವನ್ನು-ಮುಚ್ಚು ಬಾಯಿ, ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಿದರು. ಆಗಂತೂ ಡಬ್ಲಿನ್‌ನು ಒಳ್ಳೇ ಆವೇಶದಿಂದ ಮಾತಾಡುವ ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಫಕೀರಜಿಯು ಅವನನ್ನು ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡಗೊಡದೆ, ತನ್ನ ಕಣ್ಣು ಸಂಜ್ಞೆಯಿಂದ ಸುಮ್ಮನಿರಿಸಿದನು. ರಣಜಿತಸಿಂಗನು ತನ್ನ ದರ್ಬಾರಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಸುಮ್ಮನಿರುವಂತೆ ಸೂಚಿಸಿ:—ಫಕೀರಜೀ, ಡಬ್ಲಿನ್‌ನ ಸಾಹೇಬನು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಮರೆಮಾಚದೆ ಹೇಳಲಿ. ನಾನು ಇಂಥ ಸ್ಪಷ್ಟ ಮಾತಾಡುವವರನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ, ಎಂದನು.

ಆದರೆ ಡಬ್ಲಿನ್‌ನು ಏನೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ರಣಜಿತಸಿಂಗನೇ ಪುನಃ:- ಸಾಹೇಬ, ಫಿರಂಗಿಗಳು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹತ್ತುವ ವಿಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಗಟ್ಟಿಗಿರಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ; ಅಲ್ಲದೆ ಅಶ್ವವಿದ್ಯೆಯು ಅವರಿಗೆ ಯಥಾರಾಸ್ತ್ರ ಬರುತ್ತದಂತೆ. ಶಾವು ಹೇಗೂ ಆ ಕಲೆಯನ್ನು ತಿಳಿದವರೇ ಇರುತ್ತೀರಿ. ನಿಮ್ಮಂತೆ ನಮ್ಮ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಅಗೋ, ಅತ್ತ ನಿಂತಿರುವ ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಕುದುರೆ ಹತ್ತುವದರಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತನಿರುತ್ತಾನೆ. ನಮ್ಮ ಈ ಸಾಲೀಮಾರ ಬಾಗದ ಹೊರಬದಿಗೊಂದು ಸಣ್ಣ ಕಂದಕವಿರುತ್ತದೆ. ಆತನು ತನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಆ ಕಂದಕದ ಮೇಲಿಂದ ಹಾರಿಸುವನು. ನೀವೂ ನಿಮ್ಮ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಆ ಕಂದಕದ ಮೇಲಿಂದ ಹಾರಿಸಿ ತೋರಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ಎಂದೆಂದು ದರ್ಬಾರದೊಳಗಿಂದ ಎದ್ದನು.

ಡಬ್ಲಿನ್‌ನು ಮುಚುರೆಮಾಡಿ, ಮಹಾರಾಜರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿ, ರಣಜಿತಸಿಂಗನು ಯಾರ ವಿಷಯವಾಗಿ ನುಡಿದನೋ ಅವನ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿ ನೋಡಿದನು. ಅವನು ಮತ್ತಾರೂ ಆಗಿರದೆ, ತನ್ನ ಕುದುರೆಯಿಂದ ಒದಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ನಂದಸಿಂಹನೇ ಆಗಿದ್ದನು. ಅವನು ತನ್ನನ್ನು ಕಡುಕೋಪದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಇವನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ನಂದಸಿಂಹನು ದರ್ಬಾರ

ದೊಳಗೆ ಬಂದಾಗ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ರಣಜಿತಸಿಂಗನ ಹತ್ತಿರವೇ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ವೊದಲೇ ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಂದ ನೊಂದು ಅವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂತಪ್ತನಾಗಿದ್ದ ಆ ದುಷ್ಟನಿಗೆ ಅವನ್ನು ಕಂಡು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಸಂತಾಪವೇರಿತು. ಮಹಾರಾಜನ ಆ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದಂತೂ ಆತನ ಸಂತಾಪಾತಿರೇಕವಾಯಿತು. ಯಾಕಂದರೆ, ತಾನು ಮಹಾರಾಜನ ಕೇವಲ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನಾದ ಅಶ್ವನೇನೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾಗಿದ್ದು, ಆ ಪರದೇಶಿಯಾದ ಫಿರಂಗಿಯೊಡನೆ ತನ್ನ ಅಶ್ವವಿದ್ಯೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯಾಗುವದನ್ನು ಕಂಡು ಆ ದುರಭಿಮಾನಿಗೆ ಸಹನವಾಗುವದೆಂತು? ಆದರೂ ಆತನು ಮಹಾರಾಜನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ತನ್ನ ಕುದುರೆಯೊಡನೆ ಸಾಲೀಮಾರ ಜಾಗದ ಹೊರಬದಿಯ ಆ ಕಂದಕದ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದನು. ರಣಜಿತಸಿಂಗನೂ, ಆತನ ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿ-ಸರದಾರರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನೂ ಆತನ ಸಂಗಡ ನಡೆದಿದ್ದನು. ಆತನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಅವನ ಸೇವಕನು ತಂದನು.

ಕಂದಕದ ಹತ್ತರ ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಮಹಾರಾಜನು ನಂದಸಿಂಹನಿಗೆ ತನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ವೊದಲು ಕಂದಕವನ್ನು ಹಾರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಆ ಕಂದಕವು ಅಷ್ಟೊಂದು ಆಳವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ೩-೪ ವೊಳ ಆಳವಾಗಿದ್ದು, ಆರೇಳು ವೊಳ ಆಗಲಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಎರಡೂ ಬದಿಗೆ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ದೈಲು ಪ್ರದೇಶವಿತ್ತು. ಆ ಪುಟ್ಟ ಕಂದಕದ ಮೇಲಿಂದ ತನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವದು ನಂದಸಿಂಹನಿಗೆನೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಅವನು ಈ ವೊದಲು ತಾನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಂದ ಅಪಮಾನ ಹೊಂದಿದ್ದರ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಆತುರನಾದುದರಿಂದ, ಅವಸಾನಗೆಟ್ಟು ತಕ್ಕ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಓಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಅವನ ಕುದುರೆಯು ಕಂದಕವನ್ನು ವಾರಾಗುವಂತೆ ಜಿಗಿಯದೆ, ಕಂದಕದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಿತು! ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಂತೂ ನಂದಸಿಂಹನ ವಿಡಂಬನೆಗೆ ಅಂತವೇ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಹತ್ತರದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ರಣಜಿತಸಿಂಹನಂಥ ನ್ಯಾಯನಿಷ್ಠರನಾದ ಮಹಾರಾಜನು ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ನಂದಸಿಂಹನ ವಿರೋಧಿಗಳೂ, ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಗೆ ಲುಬ್ಧರಾದವರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಡಿದು ನಗಲಿಕ್ಕೆ ಹಿಂಜರಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಪ್ರಕಾರವು ನಡೆದಾಗ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಹೊರತು ಎಲ್ಲರೂ ಆ ಬೈಲಿನಲ್ಲಿ ಕಂದಕದಿಂದ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನೊಬ್ಬನೇ ಕುದುರೆ ಹತ್ತಿ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಅದರಿಂದ ಅವನು ತನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಫಕ್ಕನೆ ಓಡಿಸಿ,

ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ವೊಡಲು ಆ ಕಂದಕದ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ, ನಂದಸಿಂಹನನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿ ಅವನೊಡನೆ ಮಹಾರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ತನ್ನ ಸವಾರರ ಮುಖ್ಯಸ್ತನು ಹೀಗೆ ಆಯತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಸಯತ ಹೊಂದಿದ್ದರಿಂದ ರಣಜಿತಸಿಂಹನು ಕ್ರೂರ ಮುದ್ರೆಯಿಂದಲೇ ನಂದಸಿಂಹನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದನು; ಆದರೆ ಆಗ ಯಾರೂ ವಿಟ್ಟೆಂದು ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಬಳಿಕ ಮಹಾರಾಜನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ಕಂದಕ ವನ್ನು ಹಾರಿಸುವ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಅವನು ತನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಂದಕದಿಂದ ಬಹಳ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಒಯ್ದು ಅಲ್ಲಿಂದ ವೇಗವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು, ಕಂದಕವು ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಲೇ ತನ್ನ ಕಾಲಿನಿಂದ ಅದರ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಸಂಜ್ಜೆ ಮಾಡಿದನು. ಕೂಡಲೆ ಅದು ಟಿಣ್ಣನೆ ಜಿಗಿದು ಕಂದಕದ ಪರತೀರದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನಿಂತಿತು. ಬಳಿಕ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಆ ತನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಆಜೆಯ ದಂಡೆಯಿಂದಲೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇತ್ತ ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಮಹಾರಾಜರ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ಅವರಿಗೆ ಸಲಾಮು ಮಾಡಿ ನಿಂತುಕೊಂಡನು.

ರಣಜಿತನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಆ ಚಾತುರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಹರ್ಷಾತಿರೇಕದಿಂದ ಅವನ ದಿನ್ನಮೇಲೆ ಚಪ್ಪರಿಸಿ:—ಶಾಬಾಸ, ಫಿರಂಗೀ ಶಾಬಾಸ! ಇಂದಿನಿಂದ ನೀನು ನನ್ನ ಅಶ್ವನೈಸ್ಯದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನೂ, ಶಿಕ್ಷಕನೂ ಆಗಿರುತ್ತೀ. ಅಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ದಂಡಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕವೆಂದು ನೇಮಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಆ ವಿಷಯದ ಸಂದರು ಹಾಗೂ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಈಗಲೆ ಕೊಡಿಸುವೆನು. ನೀನು ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಯೇ ಚಾತುರ್ಯ-ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಈ ರಣಜಿತನ ಪರಮಮಿತ್ರ ನಾಗುವೆಯೆಂದು ನಾನು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ; ಆದರೆ ನಾಜೀಬ, ನಿಮಗೆ ಈ ವೃದ್ಧ ರಣಜಿತಸಿಂಹನು ಈಗಲೆ ಸೂಚಿಸುವದೇನೆಂದರೆ:—ರಣವೀರನಿಗೆ ರಣಕೌಶಲ್ಯವೂ ಸಾಹಸವೂ ಸಲ್ಲತಕ್ಕವೇ ಹೊರತು, ರಣೋನ್ನಾದವು ಸಹಸಾ ಸಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಅವನ ಘಾತವು ಬೀಗನೆ ಆಗದಿರದು. ನೀವು ನನ್ನ ದರ್ಬಾರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಮೊದಲೇ ಈ ಉನ್ನಾದ ನಂದಸಿಂಹನಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಕೈ ತೋರಿಸಿರಿ ಎಂದರೆ ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಳ್ಳೆದಾಯಿತು. ಅಂದರೇ ಇಂಥವರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಬಂದಿರತು.

ಮಹಾರಾಜರ ಆ ಕಡೆಯ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೂ ಅವನ ಪಕ್ಷದವರಿಗೂ ಎಷ್ಟು ಆನಂದವಾಯಿತೋ, ಅದರ ಇಮ್ಮಡಿಬಿಟ್ಟು ದುಃಖವೂ ತ್ರೇಷವೂ ನಂದಸಿಂಹನಿಗಾದವು; ಆದರೆ ಆಗ ಅವನು ಏನೂ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿ

ನಾಗಿರದ್ದರಿಂದ, ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಯುತ್ತ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿರಬೇಕಾಯಿತು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನೊಡನೆ ರಣಜಿತಸಿಂಗನು ಪುನಃ ದರ್ಬಾರ ಗೃಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ರಣಜಿತಸಿಂಗನು ಇನ್ನು ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಅವನಿಗೆ ಸನದು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊಡಿಸುವವನಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಆತನಿಗೆನೆನಿಸಿತೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು? ಆಗ ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅವನು ರಹಿತ ಮಾಡಿ:—ಸಾಹೇಬ, ನಾನು ಹೇಳಿದ ಮೇರೆಗೆ ನಿಮಗೆ ಸನದು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಬೇಗನೆ ಕೊಡಿಸುವೆನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ದಿನ ಕರೆಕಳುಹುವೆನು. ಆ ವರೆಗೆ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಇಳಿಕೊಂಡ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ನಿತ್ಯದ ಒರ್ಚಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸುವೆನು, ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಫಕೀರಜಿಗೆ ಏನೇನೋ ತಿಳಿಸಿದನು. ಅವನು ಅದರಂತೆ ಖಜಾನೆಗೆ ಆಪ್ತನಿ ಮಾಡಿದನು.

ಹೀಗೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನು ಆ ದಿನ ರಣಜಿತನ ದರ್ಬಾರನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಅವನಿಂದ ಸನ್ಮಾನ ಹೊಂದಿ, ತನ್ನ ದಂಡಿನೊಡನೆ ತನ್ನ ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ತಂತಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದರು.

ನನೆಯ ಪ್ರಕರಣ—ರಣಜಿತಸಿಂಗನೂ, ಆತನ ದರ್ಬಾರಿಗಳೂ.

ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನು ತಾನು ಇಳುಕೊಂಡಿದ್ದ ಬಂಗ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಊಟಮಾಡಿ ದಿವಾಣಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೋಚದ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡಾಗಿ ವಿಚಾರಮಗ್ನನಾದನು. ಆಗ ಅವನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆ ಪಂಜಾಬದ ಸಿಂಹನಾದ ರಣಜಿತಸಿಂಗನ, ಆತನ ದರ್ಬಾರದೊಳಗಿನ ಅಮೀರ-ಉಮರಾವರ, ಫಕೀರಜಿಯಂಥ ಅಕಲ್ಪಿತ ಮಿತ್ರರ ಮತ್ತು ನಂದಸಿಂಹನಂತಹ ನಿಷ್ಕಾರಣ ಶತ್ರುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ವಿಚಾರಮಗ್ನನಾದನು. ನಂತರ ಅವನು ತನ್ನ ಅಕಲ್ಪಿತ ಭಾಗ್ಯೋದಯವನ್ನೂ, ಅನುಚರರ ಪ್ರೇಮವನ್ನೂ, ಅಲ್ಲಿಯ ಸಭ್ಯ ಗೃಹಸ್ಥರು ತನ್ನ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಉಬ್ಬರಾದುದನ್ನೂ ಆಲೋಚಿಸಿ, ಕಡೆಗೆ ಅವನು ಒಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಿದುದೇನೆಂದರೆ:—

“ನಾನು ಇಂಗ್ಲೆಂಡದ ನ್ಯಾಯಕೋರ್ಟಿನ ತೀರ್ಪನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ನನಗೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ, ನಾನು ದಾರಿಯು ಭಿಕ್ಷಾರಿ

ತಾಯಿನಾಡು.

ಯಾದೆನೆಂದೂ ತಿಳಿದು ಹತಾಶನಾಗಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ಅದೇ ನಾನು ಈಗ ನನ್ನ ತಾಯಿನಾಡಿಗೆ ಬರಲು, ನನ್ನಂಥ ದುರ್ಭಾಗ್ಯನನ್ನು ಕೂಡ ರಣಜಿತಸಿಂಹನಂತಹ ಮಹಾರಾಜನೂ ಮನ್ನಿಸಿದ್ದು ಏತರ ಪರಿಣಾಮವು? ಇದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ತಾಯಿನಾಡಿನ ವಿಷಯದ ಪ್ರೇಮದ ಪರಿಣಾಮವೇ ಹೊರತು ಮತ್ತೇತರದಿರಬೇಕು? ಆದರೆ ನಾನು ಇಂದಿನ ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯೋದಯವನ್ನೇ ನಜ್ಜಿಕೊಂಡು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸುಖಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಬಾರದು. ಯಾಕಂದರೆ, ಯಾವ ಅಕಲ್ಪಿತ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾನು ಇಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿ ರಣಜಿತಸಿಂಹನಿಂದ ಈ ಭಾಗ್ಯೋದಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆನೋ, ಅಂಥದೇ ಕಾರಣ ಮೂಲಕ ಅವನಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯಾಸ್ತವು ತೀವ್ರವೇ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೆಂದು ಅದಾರು ಹೇಳಬೇಕು? ಅದು ಹೇಗೆಯೇ ಇರಲಿ, ನಾನು ನನ್ನ ನಿಜ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು; ಫಕೀರಜಿಗೂ ತಿಳಿಸಬೇಕು ಇದೇ ನನ್ನ ಈಗಿನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಮಹಾರಾಜರು ನನಗೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಸದಾ ಸರ್ವದಾ ಅವರ ಹತ್ತರ ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ನಾನು ಅಂಥ ಸಮಯವನ್ನೇ ಸಾಧಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಅದನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ, ಅವರು ನನ್ನ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನಂಬಬಹುದೋ? ನಂಬಿದರೂ ಅವರಿಗೆ ಅದರಿಂದ ಏನಾದವೆನಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆ? ಇನ್ನು ಸ್ವತಃ ನಾನೇ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸದೆ, ಫಕೀರಜಿಯ ಮುಖಾಂತರ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದರೆ, ಫಿರಂಗಿಯೆಂದು ಅವನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿರುವನೋ, ನಾನು ಹಿಂದುವೆಂಬದನ್ನು ತಿಳಿದ ನಂತರ ಅವನಲ್ಲಿಯ ಆ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ದೃಢಮೂಲವಾಗಿ ಉಳಿಯುವದೋ ಇಲ್ಲವೋ? ನಾನು ಆ ಉದಾರ ಚರಿತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಅವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ತಾಳುವದಾದರೂ ಉಚಿತವೇ? ಯಾವ ದೇವರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ತಾಳಿ ನಾನು ಇಂಗ್ಲೆಂಡವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆನೋ, ಅದೇ ದೇವರ ಮೇಲೆ ಭಾರ ಹಾಕಿ ನಾನು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಮುಂದೆ ಆದದ್ದು ಆಗಲಿ.'

ಹೀಗೆ ಅವನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿರಲು, ಫಕೀರಜಿಯ ತಮ್ಮನಾದ ಕಾಲಿಫಾನೂರಿದ್ದೀನನು ತನ್ನ ಭೆಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದಿರುವನೆಂಬದನ್ನು ಚಾರರ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ತಿಳಿದು, ಎದ್ದು ಕುಳಿತು ಅವನನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ನೂರುದ್ದೀನನು ಬಂದವನೇ:—ಸಾಹೇಬ, ನಿಮ್ಮ ದೈವವು ಬಲವತ್ತರವಾದದ್ದೇ ಸರಿ. ಅಂತೇ ರಣಜಿತಸಿಂಹ ಮಹಾರಾಜರು ಎಂದೂ

ಯಾರಿಗೂ ತೋರಿಸದಷ್ಟು ದಯೆಯನ್ನೂ, ಆದರವನ್ನೂ ತೋರಿ, ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಿದರು. ಇಷ್ಟು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಕೃಪೆಯನ್ನು ನಿಮ್ಮಷ್ಟು ಸಹಜವಾಗಿ ಯಾರೂ ಸಂಪಾದಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಡಬ್ಲಿನ್‌ನು ನೂರುದ್ದಿನನನ್ನು ತನ್ನ ಹತ್ತರ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು:— ಕಾಲೀಫ಼ೇ, ತಮ್ಮ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಸಹೋದರರ ಅಕಲ್ಪಿತ ಕೃಪೆಯ ಒಲದಿಂದಲೇ ಮಹಾರಾಜರ ಕೃಪೆಯು ನನಗಿಂದು ಲಭಿಸಿತು. ನೀವೇ ನನಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಹಾಗೂ ಮಹಾರಾಜರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಭಿಡೆ-ಮುರುವತ್ತುಗಳನ್ನು ಖರ್ಚು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳುವವರಾದ್ದರು? ಆದ್ದರಿಂದ ಮಹಾರಾಜರ ಕೃಪೆಗಿಂತಲೂ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಕೃಪೆಗೇ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಕಾಲೀಫ಼ೇ:—ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣಂದಿರು ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರಸನ್ನಚಿತ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಅವರ ಉದ್ದೇಶವೇನಿದೆಯೆಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಬೇಗನೆ ತಿಳಿದೀತು. ನಿಮಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವವರು ಹೇಗೆ ಕೆಲ ಜನರಿರುವರೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡರೆ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ದ್ವೇಷಿಸುವವರೂ ಕೆಲಜನರುತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಮರೆಯಲಾಗದು. ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ಈಗ ಬೇಕಂತ ನಿಮ್ಮೆಡೆಗೆ ಒಂದಿರುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವವರಲ್ಲಿ ರಾಜಾ ಧ್ಯಾನಸಿಂಹ ಮತ್ತು ರಾಜಾ ಗುಲಾಬಸಿಂಹರೆಂಬ ಇಬ್ಬರು ಸಹೋದರರೇ ಪ್ರಮುಖರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ರಣಜಿತನ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತ್ರಗಣ್ಯರು. ರಣಜಿತನ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ರಾಜಾಧ್ಯಾನಸಿಂಹನು ಮಾಡಿದ್ದೇ ಮಟ್ಟು. ಆದುದರಿಂದ ನೀವು ಆ ಇಬ್ಬರನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಮನಸರಿ ಮಾಡಬೇಡಿರಿ. ರಣಜಿತಸಿಂಹನ ಪೂರ್ಣಕೃಪೆಯು ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಸದೋದಿತವಾಗಿರಲಿಕ್ಕೆ ಸ್ವತಃ ರಣಜಿತನಿಗಿಂತ ಆ ಇಬ್ಬರು ಬಂಧುಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ಕಾರಣರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ನೀವು ತರುಣರಿದ್ದು ತೇಜಸ್ವಿಗಳಾಗಿರುವಿರಿ; ಆದರೆ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ತೇಜಸ್ವಿತೆಯನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯ ಪ್ರಸಂಗದ ಹೊರತು ಹೊಗಳಿ ತೋರಗೊಡಕೂಡದು. ಯಾಕಂದರೆ ಈ ಪಂಜಾಬದಲ್ಲಿ ಈ ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮಸಂಕುಮನದಿಂದಲೇ ನಿಮ್ಮ ಸುಕೀರ್ತಿಯಾಗುವದಿದೆ.

ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬ, ಇಲ್ಲಿಯ ರಾಜನೀತಿಯು ನಿಮ್ಮ ಯುರೋಪೀಯ ರಾಜನೀತಿಯಂತೆ ಸರಳವಾಗಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಆ ಧ್ಯಾನಸಿಂಹ-ಗುಲಾಬ

ಸಿಂಹರು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ನಡೆಯಬೇಕು. ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಾದರೂ ವಿರೋಧಿಸಿದರೆ, ಅವರು ಅವನನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹತ್ತದಂತೆ ಕೊಲೆಮಾಡಿಸಿ ಬಿಡುವರು! ನೀವು ಹೇಗೂ ವಿಚಾರವಂತರೂ ಸಮಯವನ್ನು ನೋಡಿ ನಡೆಯುವವರೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ, ನಿಮ್ಮಂಥವರಿಗೆ ನಾನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳುವದೇನಿದೆ? ಎಂದಂದು ಕಾಲೀಫನು ಮಿಠಾಯಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಕೆಲವು ತಾಟುಗಳನ್ನೂ, ಧಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಒಂದು ಹಮ್ಮಿಣಿಯನ್ನೂ ತನ್ನ ನೌಕರರಿಂದ ಡಬ್ಬಿನ್ನನ ಎದುರಿಗೆ ಇಡಿಸಿದನು.

ಅವುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಡಬ್ಬಿನ್ನನು ಸಂತೋಷವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತ:--
 ಕಾಲೀಫಜೀ, ನೀವು ಇದನ್ನೇತಕ್ಕೆ ತಂದಿರಿ? ನಿಮ್ಮ ಅಣ್ಣಂದಿರು ಕಳಿಸಿದರೇನು? ಎಂದು ಕೃತಜ್ಞತಾದರ್ಶಕ ದನಿಯಿಂದ ನುಡಿಯಲು,

“ಇಲ್ಲ-ಸಾಹೇಬ, ಇವನ್ನು ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣಂದಿರು ಕಳಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ಮಹಾರಾಜರೇ ನಿಮಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಬಾರೆಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದ ಮೇರೆಗೆ ನಾನು ತಂದಿರುತ್ತೇನೆ. ಸಾಹೇಬ, ನಿಮ್ಮ ಕೂಡ ಬರೇ ದಂಡಿನ ಶಿವಾಯಿಗಳೇ ಇರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮ ದಂಡಿನ ಹಾಗೂ ಇತರ ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ನಿಮಗೊಬ್ಬ ಆಸಾಮಿಯನ್ನು ನಾನು ಕಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿರುತ್ತೇನೆ. ಆತನು ಒಳ್ಳೇ ವಿಶ್ವಾಸುಕನಾದ ಬಂಗಾಲೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು. ಆತನಿಗೂ ಅಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪ ಇಂಗ್ಲಿಷ ಭಾಷೆಯ ಜ್ಞಾನವಿದೆ. ಕಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿದರೆ ನಾಳೆಗೆ ಅವನನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಆಶ್ರಯಕ್ಕೆ ಕಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವನು ಬಹು ದಿನಗಳಿಂದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ.”

“ಕಳಿಸಿರಿ, ನೋಡೋಣ; ಅವನು ನನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಾನೆಂಬುದನ್ನು” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಆಗಲೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ನಿಂತಿದ್ದ ಕಾಲೀಫನಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿದನು.

ಡಬ್ಬಿನ್ನನು ರಣಜಿತನಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಬೇಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ರಣಜಿತಸಿಂಗನ ವಯಸ್ಸು ೨೫ ಆಗಿರಬಹುದು. ಅವನ ವಿಷಯದ ಅಲ್ಪ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಈಗಲೆ ನಮ್ಮ ವಾಚಕರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಬಿಡುವೆವು. ಅವನು ಪುದಿಯಾಳಾಗಿದ್ದು, ಒಕ್ಕಣ್ಣಿನವನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಯುದ್ಧ ವ್ಯವಸಾಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲ ಕಳೆದುಬಂದಿರಲೂ, ರಾಜ್ಯಸಂಪಾದನದ ಹಲವು ಚಿಂತಾಜನಕ ಪ್ರಸಂಗಗಳಿಂದಲೂ ಅವನ ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ವಾರ್ಧಕ್ಯದ ಕಳೆಯು ಒಡ

ಮೂಡಿತು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಎಷಯಲಂಪಟಮಾದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಹಾಗೆ ಮುಪ್ಪಾಗಿ ದ್ದನೆಂತಲೂ ಕೆಲವರು ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೇಲಿನಂತೆ ಅವನ ಶಾರೀರಿಕ ವರ್ಣನೆಯು ಅಷ್ಟೊಂದು ಭವ್ಯವಾಗಿರದಿದ್ದರೂ, ಅವನ ಜೌಧಿಕ ವರ್ಣನೆಯು ಮಿಗಿಲಾದದ್ದಿತ್ತು. ಅವನು ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದ ಎಂದೂ ಸಾಲಿಗೆ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವನು ಒಂದು ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಕೂಡ ಬರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥನಾಗಿ ರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಅವನೊಳ್ಳೇ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಆತನ ದೂರ ದೃಷ್ಟಿ, ಮುನ್ನದ್ದೇಗಿರಿ, ಸ್ಮರಣಶಕ್ತಿ ಇವುಗಳು ಬಹು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಹಾಗೂ ತೇಜಸ್ವಿಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಅವನನ್ನು ಗಾಢ ನಿದ್ರೆಯೊಳಗಿಂದ ಎಬ್ಬಿಸಿ, ಅವನಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ದೊಳಗಿನ ಯಾವದೊಂದು ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ, ಅವನು ಅದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ತಟ್ಟನೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಸ್ಮರಣ ಶಕ್ತಿಯಂತೂ ನಾಗರಹಾವಿನಂತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಳ್ಳೇ ಚುರುಕಾಗಿತ್ತು. ರಾಜ್ಯ ದೊಳಗಣ ಯಾವದೊಂದು ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಬಾಬಿನಿಂದ ವೊದಲುಗೆೊಂಡು, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರ ಕಪ್ಪ-ಕಾಣಿಕೆಗಳ ವರೆಗಿನ ಅಂಕಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವನು ಬೇಕಾದಾಗ ನಿರಾರೋಚನೆಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಕಳವು ದರೋಡೆಗಳಿಂದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಬಂಡಾಯಗಳ ವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲ ಇತಿಹಾಸವೂ ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಜಾಗೃತವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದೊಳಗಿನ ಯಾವ ನೊಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಿವಾಯಿಯನ್ನು ವೊದಲುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮುಖ್ಯ ಅಮಾತ್ಯನ ವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲರ ಗುಪ್ತ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ ಆತನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ತಿಳಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅದರಿಂದ ತನ್ನ ಮಿತ್ರರಾರು? ಶತ್ರುಗಳಾರು? ಎಂಬದನ್ನು ಅವನು ತನ್ನ ಅಂಗರಕ್ಷಕರಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ನಡತೆಯು ತೀರ ಸಾದಾ ಇದ್ದುದರಿಂದ, ದೇಕಾದವನು ಬೇಕಾದಾಗ ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಒಂದು ತನ್ನ ಅಂದೋಣವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ಅವನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಜಾಹೀರ ರೀತಿಯಿಂದ ತಿಳಿಸಿದ್ದನು. ಅವನು ಗಂಭೀರನೂ, ಉದಾರನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಅವನು ದಯಾದ್ರವ್ಯಹೃದಯದವನಾಗಿದ್ದು, ಅನ್ಯಾಯ-ಒತ್ತಾಯಗಳು ಯಾರ ಮೇಲೂ ಆಗಬಾರದೆಂದು ಅವನ ಇಚ್ಛಿತವಾಗಿತ್ತು. ರಾಜಕೋಶಕ್ಕೆ ಬರುವ ದುಡ್ಡು ಪ್ರಜೆಗಳ ಪೂರ್ಣ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಉರದಿದ್ದರೆ, ಆ ರಾಜ್ಯವು ಯಾವಾಗ ಬುಡಮೇಲಾದೀತೆಂಬದರ ಭರವಸೆ ಹಿಡಿಯಕೂಡದೆಂದು ರಣಜಿತಸಿಂಗನ ಮುಖ್ಯವಾದ ರಾಜನೀತಿಯಾಗಿದ್ದಿತು.

ಶಿಖರಾರ್ಥದಂತೆ ನೋಡಿದರೆ ಅವನೊಬ್ಬ ಕರ್ಮಶೂನ್ಯ ಶಿಖರನಾಗಿದ್ದನು. ಅಂತೇ ಅವನನ್ನು ಶಿಖರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮನ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು; ಆದರೂ ರಣಜಿತಸಿಂಗನು ದಯಾಲುವೆಂದೂ ನ್ಯಾಯಪ್ರಿಯನೆಂದೂ ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ಅವನನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜ್ಯವನ್ನೇ ಸಂಪಾದಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಲೋಭಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಅದೇ ಧೇಯದಿಂದ ಪರರನ್ನು ಗೆದ್ದು ಮನೆಮಾರುಗಳಿಗೆ ಬೆಂಕಿಹಚ್ಚುವಂತಹ ರಾಜ್ಯಲೋಭಿಗಳೆದುರಿಗೆ ರಣಜಿತನು ಸಾಧು ಪುರುಷನೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ರಣಜಿತನು ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಕಡುಗಲಿಯಾಗಿದ್ದನೋ, ನ್ಯಾಯವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ನ್ಯಾಯಪ್ರಿಯನಾದ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶನಾಗಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷಣ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯ ಮೂಲಕ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನ್ಯಾಯಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯವು ಎತ್ತ ಕಡೆಗಿದೆ, ಅನ್ಯಾಯವು ಎತ್ತ ಕಡೆಗಿದೆ? ಎಂಬುದು ಕೂಡಲೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಪರಾಧಿಯು ಎಂಥ ಗುರುತರ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಅವನಿಗೆ ರಣಜಿತನು ಎಂದೂ ಪ್ರಾಣದಂಡದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಹಾಗೂ ಮಾಂಡಲಿಕ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರ ಒತ್ತಾಯವಾಗಬಾರದೆಂದು ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಯಾವನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಯಾರಿಂದಾದರೂ ಆ ತರದ ಒತ್ತಾಯವಾದರೆ ಅವನು ನೆಟ್ಟಗೆ ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವನು ತನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ ಗೈದಿದ್ದನು. ಈ ಹುಕುಮಿನಿಂದ ರಣಜಿತನಿಗೆ ಬಹು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಯೂ, ಸಂಸ್ಥಾನಿಕನೂ ಇವನಿಗೆ ಬಹಳ ಅಂಜಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಂದ ಮೇಲೆ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗದು; ಆದರೆ ಕೆಲವು ಅಪವಾದಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸರ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಜೆಗಳು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸುಖ-ಸಮಾಧಾನದಿಂದಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ರಣಜಿತ ಸಿಂಗನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವದೇನೆಂದರೆ:--ಅವನೊಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸರದಾರನ ಮಗನು. ಅವನು ನಿರಕ್ಷರನು. ಕುರೂಪಿಯು. ಮೇಲಾಗಿ ತೀರ ಸಾಧಾ ನಡತೆಯವನು. ಇಂಥ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನು ಕೂಡ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠೆಯ ಬಲದಿಂದ ಪಂಜಾಬದಲ್ಲಿ ಶಿಖರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಏಕ ಛತ್ರಪತಿಯಾಗಿ ನೆರೆದನು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಸುತ್ತವುತ್ತಲಿನ ಬಲವಾನ್ ಶತ್ರು

ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ವಿಷಯದ ಅಂಜಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿ ಪಂಜಾಬದ ಸಿಂಹನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಅದರಿಂದ ರಣಜಿತಸಿಂಹನು ಸಾಮಾನ್ಯವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರದೆ, ವಿಲಕ್ಷಣ ಪ್ರತಿಭಾ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಮಹಾರಾಜನಾಗಿದ್ದನೆಂಬದಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನು ರಣಜಿತನ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಕವನ್ನು ಕುರಿತು ನಮ್ಮ ವಾಚಕರಿಗೆ ತುಸು ಮಾಹಿತಿ ಮಾಡಿಕೊಡುವೆವು. ರಣಜಿತನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜಾಧ್ಯಾನಸಿಂಹ, ಜಮಾದಾರ ಖೋಸಾಲಸಿಂಹ ಮತ್ತು ಫಕೀರ ಅಜೀಜುದ್ದೀನ ಎಂಬ ಮೂವರು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಧಾನರಾಗಿದ್ದರು. ರಣಜಿತಸಿಂಹನು ಆ ಮೂವರಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶ್ವಾಸ ವಿಟ್ಟು, ಬಹುಶಃ ಅವರ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿಯೇ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರವನ್ನು ನಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪಂಜಾಬದಲ್ಲಿ ಆ ಮೂವರಿಗಿಂತಲೂ ದೇರೆ ಯೋಗ್ಯರಾದ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂತಲ್ಲ; ಆದರೆ ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಅವರೇ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಆ ಮೂವರಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಸಿಂಹನೇ ಪ್ರಮುಖನು. ರಾಜಾಧ್ಯಾನಸಿಂಹ ಮತ್ತು ಜಮಾದಾರ ಖೋಸಾಲಸಿಂಹರ ಪ್ರವೇಶವು ರಣಜಿತನ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬಗೆಯಾಯಿತು? ಅದರಿಂದ ಅವರ ಅಭ್ಯುದಯವು ಎಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಹತ್ತಿತು? ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಸುತೀಲ ವಾಚಕರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವುದು ಅಯೋಗ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಮೂಕವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವದೇ ವಿಹಿತವಾಗಿದೆ. ಧ್ಯಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಗುಲಾಬಸಿಂಹ ಮತ್ತು ಸುಜೇತಸಿಂಹರೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಇನ್ನೂ ಇಬ್ಬರು ತಮ್ಮಂದಿರಿದ್ದರು. ಈ ಮೂವರು ಸಹೋದರರೂ ವಿಲಕ್ಷಣ ರಾಜಕಾರಸ್ಥಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಗುಲಾಬಸಿಂಹನಂತೂ ರಾಜದ್ರೋಹವನ್ನು ಮಾಡಿ ಇಂಗ್ಲಿಷರಿಗೆ ೭೫ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಾಶ್ಮೀರಪ್ರಾಂತವನ್ನು ನುಂಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು! ಆ ಮೂವರ ಅಧಿಕಾರ-ಸಂಪತ್ತುಗಳು ಆ ಶೀಖರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿದ್ದವು. ಅವರು ಕ್ಷತ್ರಿಯವಂಶಜರಾಗಿದ್ದರು; ಆದರೂ ಅವರು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮನೆತನದವರಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಅಲ್ಲದೆ ಅವರ ವ್ಯವಸಾಯವೂ ತಕ್ಕಪ್ರಕಾರದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ನೋಡಲು ಗುಲಾಬಸಿಂಹನು ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಿಪಾಯಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ವಾರಂಟುಗಳು ಹೊರಡಲು, ಅವನು ಸ್ವದೇಶದಿಂದ ಪಂಜಾಬಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋಗಿ ರಣಜಿತನ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಬರಬರುತ್ತ ಅಲ್ಲಿ ಗುಲಾಬಸಿಂಹನು ತಲೆಯೆತ್ತ

ಅರಂಭಿಸಿದನು. ಮುಂದೆ ಅವನು ತನ್ನ ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರಾದ ಧ್ಯಾನಸಿಂಹ-
ಸಜೀತಸಿಂಹರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಸಿಕೊಂಡನು; ಹಾಗೂ ಅವರಿಗೂ ರಣಜಿತನ ಆಶ್ರ-
ಯವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಧ್ಯಾನಸಿಂಹನು ಹುಟ್ಟಾ ಶ್ರೀಮಂತನೂ,
ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ, ಕಾರಸ್ಥಾನಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಅದರಿಂದ ಅವನು ಕ್ಷೇಪ್ರ
ದಕ್ಷಿಯೇ ತನ್ನ ಕಾರಸ್ಥಾನಗಳ ಬಲದಿಂದ ರಣಜಿತಸಿಂಹನ ಮುಖ್ಯ ಅನಾತ್ಯ
ನಾದನು; ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ಸೇನಾಪತಿಗಳನ್ನಾಗಿ
ನಿಯಮಿಸಿ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಂತಗಳ ಮೇಲೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಒಬ್ಬ
ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನು ಇಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಉಚ್ಚ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ-
ದ್ದಕ್ಕೆ ರಣಜಿತಸಿಂಹನ ವಿಷಯಲಂಪಟತನವೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಆ ಕಾಲದ ಕೆಲ
ವರು ಅನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಹಿಂಜರಿಯಲಿಲ್ಲ!

ರಾಜಾಧ್ಯಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಅಧಿಕಾರವು ಕೈಸೇರಿದ ಬಳಿಕ
ಅವನು ತನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರೊಡನೆ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಹಿಂಸಿಸಿ, ಅವರನ್ನು
ಸೆಳೆಯಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದನು; ಆದರೆ ಆ ಸಂಗತಿಯು ರಣಜಿತಸಿಂಹನ ಕಿವಿಗೆ ಮುಟ್ಟು
ಬಾರದೆಂದು ಅವನು ಬಹಳ ಎಚ್ಚರಪಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ದನಗಳ
ಬಾಲದಂತೆ ಅವನು ಸದಾ ರಣಜಿತನ ಹತ್ತರವೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದನು. ಯಾವಾಗಾದ
ರೊಮ್ಮೆ ರಣಜಿತನಿಂದ ದೂರ ಹೋಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೆ, ಅವನು ತನ್ನ
ಕೇವಲ ವಿಶ್ವಾಸುಕರಾದ ಹೇರರನ್ನು ರಣಜಿತನ ಹತ್ತರ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ
ಇಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ರಾಜಾಧ್ಯಾನಸಿಂಹನು ರಣಜಿತನ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಧಾ-
ನನಾಗಿದ್ದರೂ, ತಾನು ಒಳ್ಳೇ ನಿಸ್ಪೃಹನಿರುವೆನೆಂದು ತೋರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ
ಅವನು ರಣಜಿತನ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಸನದ ಹತ್ತರ ಕೇವಲ ನೆಲದ ಮೇಲೆ
ಯೇ ಕೂಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನ ಈ ಡಾಂಭಿಕತನವು ರಣಜಿತಸಿಂಹನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾ-
ಗಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂತಲ್ಲ; ಆದರೆ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೋ, ಅವನು ಅದನ್ನು ಎಂದೂ
ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಧ್ಯಾನಸಿಂಹನಾದರೂ ತನ್ನ ಒಡೆಯನಾದ ರಣಜಿತ
ಸಿಂಹನಂತೆ ನಿರಕ್ಷರ ಕುಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದನು; ಆದರೂ ಅವನು ಬುದ್ಧಿವಂತನಿಂ-
ಬುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶಂಕೆಯಿರಲಿಲ್ಲ.

ಜಮಾದಾರ ಖೋಸಾಲಸಿಂಹನು ಪಂಜಾಬಿಯಾಗಿರದೆ ಶಹಾರಾಣಪುರದ
ರಜಪೂತನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ವೊಡಲು ರಣಜಿತಸಿಂಹನ ಅಂಗರಕ್ಷಕರ ಜಮಾ-
ದಾರನಾಗಿದ್ದನು. ಆತನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ರೂಪವಂಶನಾಗಿದ್ದನು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆತನು ವೃದ್ಧನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನ ಸೌಂದರ್ಯವೆಲ್ಲ ಆಡಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಆತನು ರಣಜಿತನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗುವಷ್ಟು ರಣವೀರನೂ ಅಲ್ಲ; ಮುತ್ಸದ್ದಿಯೂ ಅಲ್ಲ. “ನದಿಯ ಮೂಲ, ಋಷಿಯ ಕುಲ, ದೊಡ್ಡವರ ಶೀಲ ನೋಡಬಾರದೆ”ಂಬ ಗಾದಿಯ ಮಾತಿನಂತೆ ಅವನು ಯಾವ ಬಗೆಯಿಂದಲೋ ರಣಜಿತಸಿಂಹನ ಸಚಿವನಾಗಿದ್ದನು. ಆತನು ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಜನರು ಅವನನ್ನು ಜಮಾದಾರ ಖೋಸಾಲಸಿಂಹನೆಂದೇ ಗುರುತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಖೋಸಾಲಸಿಂಹನಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಸದದ ಯಾವ ಗುಣಗಳೂ ಇರದ್ದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ರಣಜಿತನು ಹಲಕೆಲವು ಸಾರೆ ಆ ಪದದಿಂದ ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದ್ದನು; ಆದರೂ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾರಣದ ಮೂಲಕ ಅವನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ನೇಮಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಫಕೀರ ಅಜೀಬುದ್ದೀನನೆಂಬ ರಣಜಿತಸಿಂಹನ ತೃತೀಯ ಸಚಿವನು ಜಾತಿಯಿಂದ ಹಜಾಮನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ರಣಜಿತಸಿಂಹನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲದಿನಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ಕುಲಕಸಬಾದ ಕ್ಷೌರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಕಳೆದನು. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೇ ಫಕೀರಜಿಯು ಒಳ್ಳೇ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದು, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದವನಾಗಿದ್ದನು. ಆತನು ತನ್ನ ಕುಲಕಸಬಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಮಿಷ್ಟ ಭಾಷಣ ಮಾಡುವವನೂ, ಸಮಯೋಚಿತ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವವನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಮಂದಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೋಯಿಸದಂತೆ ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೈಗೊಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಕಲೆಯು ಅವನಿಗೆ ಜಿನ್ನಾಗಿ ಅವಗತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆತನು ದೇಹದಾರ್ಢ್ಯವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನಲ್ಲದೆ, ರೂಪಸಂಪನ್ನನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಅಭ್ಯುದಯವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ಆತನು ವೇದಲಿಗೆ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ರಾಜನ ದಂಡಿನಲ್ಲಿ ಶಿಪಾಯಿಯಾದನು. ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅವನ ಒಡೆಯನು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗದೆ, ಇವನನ್ನು ನೌಕರಿಯಿಂದ ತೆಗೆದುಬಿಟ್ಟನು! ಅಂದಿನಿಂದ ಅವನು ತೀರ ಉದ್ವಿಗ್ನನಾಗಿ, ಫಕೀರವೃತ್ತಿಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿ, ಭಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ ಉಪಜೀವಿಸತೊಡಗಿದನು. ಒಮ್ಮೆ ಆತನು ಲಾಹೋರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲು, ಅವನಿಗೆ ರಣಜಿತಸಿಂಹನ ಭೆಟ್ಟಿಯ ಯೋಗವೊದಗಿತು. ಫಕೀರಜಿಯ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ರಣಜಿತನು ಅವನಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಿತ್ತನು. ರಣಜಿತನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿರ ಹತ್ತಿದ ಬಳಿಕ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ರಣಜಿತಸಿಂಹ

ನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ರಣಜಿತನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಮಂತ್ರಿಪದವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದನು.

ಫಕೀರಅಜೀಜುದ್ದೀನನು ಹುಟ್ಟು ಹಜಾಮನ ಮಗನಾಗಿದ್ದರೂ, ಭಿಕ್ಷಾ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಕೆಲಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆದವನಾಗಿದ್ದರೂ, ಐಶ್ವರ್ಯಾಭಿಲಾಷೆಯು ಅವನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ಅವನು ಸಚಿವನಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಸರ್ವ ಪ್ರಕಾರ ದಿಂದಲೂ ಯೋಗ್ಯನಿದ್ದನು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ರಣಜಿತಸಿಂಗನ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಫಕೀರಅಜೀಜುದ್ದೀನನಂತಹ ಯೋಗ್ಯ ಹಾಗೂ ನಿಷ್ಣಾತ ಮಂತ್ರಿಯು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ನಿರಲಿಲ್ಲ. ರಣಜಿತನು ಸಂಗ್ರಾಮಧುರೀಣನೂ, ನ್ಯಾಯನಿಷ್ಠುರನೂ ಆಗಿದ್ದರೂ ಅವನಲ್ಲಿ ವಾಕ್‌ಚಾತುರ್ಯವು ಲವಲೇಶವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಮಂದಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದನು, ಇಷ್ಟೇ ಆತನ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಾಕ್‌ಪಾಂಡಿತ್ಯವು; ಆದರೆ, ಫಕೀರಜಿಯು ಮಂತ್ರಿಯಾದದ್ದರಿಂದ ರಣಜಿತನ ದರ್ಬಾರದೊಳಗಿನ ಆ ಕೊರತೆಯು ಹೇಳಹೆಸರಿಲ್ಲದಾಯಿತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ರಣಜಿತನ ಜಾಯಿಂಡ ಶಬ್ದಗಳು ಹೊರಹೊರಡುವ ನೊಡಲೇ ಫಕೀರಜಿಯು ಆತನ ಮುಖಭಾವದಿಂದಲೇ ಅವನ ಆಶಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಸುಂದರ ವಾಕ್ಸರಣಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ರಣಜಿತನ ಪ್ರಧಾನನಾಗಿದ್ದರೂ ಜನರು ಅವನನ್ನು ಫಕೀರಜಿ ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವನಿಗಾದರೂ ಆ ಹೆಸರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಅಭಿಮಾನವೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಡಬ್ಲಿನ್‌ನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಫಕೀರಜಿಯು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ವೃದ್ಧಾವಸ್ಥೆಯನ್ನೇ ಹೊಂದಿದ್ದನು.

ಇವರ ಹೊರತು ರಣಜಿತನ ಅಮಾತ್ಯವರ್ಗದಲ್ಲಿ ರಾಮಸಿಂಗ, ಗೋವಿಂದ ರಾಮ, ವೇಣೀರಾಮ ಮುಂತಾದ ಇಮಾನೀ ಜನರಿದ್ದರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ಅವ್ಯಾಪಾರೇಷು ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರಿಂದ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಇವರು ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇವರ ವರ್ತಿಸ್ಸು ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಿತು. ಪ್ರಜೆಗಳು ಇವರನ್ನು ಅಂತಃಕರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮನ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಮಸಿಂಗ ಹಾಗೂ ಗೋವಿಂದರಾಮ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರಿದ್ದು, ರಾಮಸಿಂಗನು ಶೀಖವಂಥವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದನು; ಗೋವಿಂದರಾಮನು ಹಿಂದುವೇ ಆಗಿದ್ದನು. ರಣಜಿತನ ರಾಜ್ಯದೊಳಗಿನ ದಂಡಿನ ಖರ್ಚು-ವೆಚ್ಚಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು

ರಾಮಸಿಂಹನ ಕಡೆಗಿದ್ದು, ಗೋವಿಂದರಾಮನು ಮೂಲಕೇ ಖಾತೆಯ ಪ್ರಧಾನ ನಾಗಿದ್ದನು. ಗೋವಿಂದರಾಮನು ಒಳ್ಳೇ ದಕ್ಷನಾಗಿದ್ದದರಿಂದ, ಅವನು ಶಿಬು ಧರ್ಮದವನಿದ್ದರೂ, ರಣಜಿತಸಿಂಗನು ಅವನನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದನಲ್ಲದೆ, ಕೆಲ ಕೆಲವು ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ತಾನು ಸ್ವತಃ ಅವನೆಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ವೇಣೀರಾಮನು ಮುಖ್ಯ ಖಜೀನದಾರನಿದ್ದನು. ಅವನಾದರೂ ರಣಜಿತನ ಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದನು. ಇವರ ಹೊರತು ರಣಜಿತನ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ೩-೪ ಜನ ಯುರೋಪಿಯನ್ನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಇದ್ದರು; ಆದರೆ ಅವರು ದಂಡನೆಗಳಿಗಿನ ಕವಾಯತ ಬಲ್ಲಂಥ ಸೇನಾನಿಗಳೆಂದಷ್ಟೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಿದ್ದರು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ರಣಜಿತನ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆದಾಗ ರಣಜಿತಸಿಂಗನಿಗೆ ಖಡ್ಗಸಿಂಹ, ಸೇರಸಿಂಹ ಮತ್ತು ತಾರಾಸಿಂಹರೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ಕೆಲದಿನಗಳ ನಂತರ ದಲೀಪಸಿಂಹನೆಂಬ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮಗನಾದನು. ರಣಜಿತಸಿಂಹನಂತೆ ಅವನ ಮಕ್ಕಳಾರೂ ಪ್ರತಿಭಾಸಂಪನ್ನರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಮೈಗಳ್ಳರೂ, ವ್ಯಸನಾಧೀನರೂ, ರಣಭೀರುಗಳೂ, ವಿಷಯಲಾಪಟರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಸೇರಸಿಂಹನೆಂಬುವನು ಮಾತ್ರ ತುಸು ಗಂಡುಗಲಿಯಾಗಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಅಸಚ್ಚರಿತ್ರ್ ಜನರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಅವನೂ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋದನು. ದಲೀಪಸಿಂಹನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕೃಪಾಭಕ್ತದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದನು; ಆದರೂ ಅವನು ಅವರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಆಚರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹಿಂಜರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ, ರಣಜಿತಸಿಂಹನು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಪಂಜಾಬದ ಸಿಂಹನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದನೋ, ಅದೇ ಸಿಂಹನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ನರಿ-ನಾಯಿಗಳಂತೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಅವನ ಮಕ್ಕಳು ಆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದದ್ದು ನಮ್ಮ ಹಿಂದುಗಳ ದುರ್ಬೈವವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು?

೦೦ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ—ಡಬ್ಲಿನ್ನನ್ನು ಗವರ್ನರನಾದುದು.

ಚುಮು ಚುಮು ಬೆಳಗಾವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ತನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಅಡ್ಡಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಪರಿವಾಳವನ್ನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನ್ನು ಬಹುದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ರಣಜಿತಸಿಂಗನಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ದೊರೆತ ಮರುದಿನವಾದರೂ ಅವನು ಅದೇ ಕ್ರಮದಿಂದ ತಿರುಗಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅವನು ಹೊರಟು ಹೋದ ಅಲ್ಪಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಒನ್ನೂನು ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದಿದ್ದನು. ಕೂಡಲೆ ತನ್ನ ಯಜಮಾನನು ತಿರುಗಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದ ಸಂಗತಿಯು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಆದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಧನ್ಯವಾದಿತ್ವ. ತಾನು ತನ್ನ ಯಜಮಾನನಿಗಿಂತ ವೇದವಲು ಏಳದೆಯಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗೆ ಕೆಡಕೆನಿಸಿತು. ಅವನಿಗೆ ಪಂಜಾಬದೊಳಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಅವಗತವಾಗಿತ್ತು. ಪಂಜಾಬೀಜನರ ಸ್ವಭಾವವು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದದರಿಂದಲೂ, ನಿನ್ನೆಯೇ ನಂದ ಸಿಂಹನ ಉಪದ್ರವ್ಯವಿತನವು ಅವನಿಗೆ ಗೋಚರವಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬೇಗನೆ ಏಳದೆಯಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ಅವನು ಹೆಳಹಳಿಸಹತ್ತಿತು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ್ನು ಸುಖ ಶೂಪವಾಗಿ ಮರಳಿ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲ ಕುತಂಕಗಳೂ ನಿರ್ನಾಮವಾದವು.

ಮರುದಿನ ಬೆಳಗಿನ ಝಾವದಲ್ಲಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ್ನು ಎದ್ದು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹೊರಹೊಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬನ್ನೂ-ಧನ್ನೂ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ತಂತಮ್ಮ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೇರಿ ಅವನನ್ನನುಸರಿಸಿ ನಡೆದರು. ಆ ಮೂವರ ಕುದುರೆಗಳೂ, ಅವರ ಬಂಗ್ಲಿಯಿಂದ ಒಂದು ಒಂದೊಂದರ ಮೈಲು ದೂರ ಹೋಗಿರಬಹುದು; ಆಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕದ ಮಾವಿನತೋಪಿನೊಳಗಿನ ದಟ್ಟವಾದ ಪೆಳೆಯಿಂದ “ಸೂಂಂ” ಎಂದೆನ್ನುತ್ತ ಬಂದ ಒಂದು ಬಾಣವು ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಟೊಪ್ಪಿಗೆಗೆ ಒಡಿದು ಟೊಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಹಾರಿಸಿ ಒಗೆದು ಬಿಟ್ಟಿತು! ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿತು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆಗ ಆ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಬಾಣದಿಂದ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ರುಂಡವೇ ದಿಂಡದಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಬನ್ನೂನು ತನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಆ ಬಾಣವು ಬಂದ ಕಡೆಗೆ ವೇಗದಿಂದ ಬಿಟ್ಟನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಶೀಖನು ಅವನಿಗೆ ಕಂಡನು. ಕೂಡಲೆ ಒನ್ನೂನು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಒತ್ತರದಿಂದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಮನುಷ್ಯನ ಸನಿಹಿಸಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ

ಆ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಒರೆಯೊಳಗಿನ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಬನ್ನೊನನ್ನು ಅಡ್ಡ ಗಡಿಯ ಬಂದನು; ಆದರೆ ಬನ್ನೊನು ಅಸಾವಧನಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಅವನೂ ತನ್ನ ಬಡ್ಗವನ್ನು ಹಿರಿದನು. ಕೊಡಲೆ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವೇಗದಿಂದ ಬಂದ ಧನ್ನೊನು ಅವನ ಮೇಲೆ ಏರಿಹೋದನು. ಆಗ ಬನ್ನೊನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಒದರಿ:—ಧನ್ನೊ, ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಇವನಿಗೆ ಸಾಕು. ಹೀಗಿದ್ದು ನೀನು ಇವನ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಬಂದು ನನ್ನ ಅಪಮಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವೆಯೇನು? ಎಂದು ನುಡಿಯಲು, ಧನ್ನೊನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಅವರಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟ ಮಾತುಗಳು ಬಳಿಸುತ್ತಿರಲು, ಡಬ್ಲಿನ್ನನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು:--ಬನ್ನೊ, ಆ ವೈರಿಯ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಬಡ್ಗ ಪ್ರಹಾರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ, ಎಂದನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ನೀಚ ತೀಬನು ಬನ್ನೊನ ಏಟುಗಳಿಂದ ಹಣ್ಣಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಅದರಿಂದ ಅವನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ನುಡಿಕೇಳಿ ಶಾನಾಗಿಯೇ ಕಾದು ವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಆ ಕೊಡಲೆ ಬನ್ನೊನು ಅವನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಆ ಹದನಾದ ಕತ್ತಿಯನ್ನೂ, ಧನುರ್ಬಾಣಗಳನ್ನೂ ಕಸಿದನು. ಅವನಿಗೆ ಈ ವೊದಲೇ ಬನ್ನೊನ ಒಂದು ಏಟು ರಟ್ಟಿಗೆ ಹತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಂದ ರಕ್ತವು ಹೊರಚಿಮ್ಮುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ದಯೆಯುಂಟಾಗಿ ತನ್ನ ಸೇವಕರಿಂದ ಆತನ ಗಾಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ:—ನೀನು ಯಾರು, ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿಕ್ಕೇಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ? ಮುಂತಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮರೆಮಾಚದೆ ತಿಳಿಸೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಧೀರಗಂಭೀರವಾದ ಮುಖಚರ್ಯೆಯಿಂದಲೂ, ವಾಣಿಯಿಂದಲೂ ಆ ಕೊಲೆಗಡಕನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಪರಿಣಾಮವಾಯಿತು. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ದುಕ್ಕುತ್ಕೃದ ಬಗ್ಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವುಂಟಾದ್ದರಿಂದ ಅವನು ತನ್ನ ನಿಜಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಬನ್ನೊನ ಸಂಶಯವು ನಿಜವಾಯಿತು. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಒಬ್ಬನೇ ತಿರುಗಾಡಲಿಕ್ಕೆಂದು ಬಹುದೂರ ಹೋಗುವದನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದ ನಂದಸಿಂಹನು, ಈ ಕೊಲೆಗಡಕನ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿಬಿಡುವ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿದ್ದನು. ಈ ನೀಚ ತೀಬನ ಹೆಸರು ಜಹರಸಿಂಹನೆಂದು. ಇವನು ತನ್ನ ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಇಂಥ ನೀಚ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ಉಪಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ನಂದಸಿಂಹನು ಇವನಿಗೆ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಇನಾವಿನ ಆಶೆ ಹಚ್ಚಿ, ಇವನಿಂದ ತೀಬ ಜನರೊಳಗಿನ

ಗುರುತರವಾದ “ಪಹಲಿ”ನ ಆಣೆ ಕೂಡ ಮಾಡಿಸಿ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿಸಿದ್ದನು.

ಜಹರಸಿಂಹನ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಶಾಂತಚಿತ್ತದಿಂದ:—
 ಜಹರಸಿಂಹ, ನಿನ್ನ ಅಪರಾಧವು ಅಕ್ಷಮ್ಯವಾದದ್ದು. ಪ್ರಾಣದಂಡನೆಯ ಹೊರ
 ತು ನಿನ್ನ ಈ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ
 ನಾನು ಇಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನೀನು
 ಎಂದೂ ಈ ತರದ ನೀಚ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪ್ರವೃತ್ತನಾಗಬೇಡ ಕಂಡೆಯಾ? ನೀನು
 ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಪಾಡಿಗಾಗಿಯೇ ಈ ತರದ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ್ದರೆ ಇಕೋ,
 ಈ ಅಲ್ಪ ಧನವನ್ನು. ಇದನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ನೀನು ಯಾವುದೊಂದು ಚಿಕ್ಕ-
 ಪುಟ್ಟ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಆರಂಭಿಸು. ಮತ್ತೆ ಎಂದಾದರೂ ನಿನಗೆ ಸಹಾಯದ
 ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಬಂದು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗು; ಆದರೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ
 ಎಂದೂ ಈ ತರದ ಪ್ರಾಣಹಿಂಸಕ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಬೇಡ,
 ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿದನು. ಜಹರಸಿಂಹನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಕೊಟ್ಟ ಆ ರೂಪಾಯಿ
 ಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ:—ಸಾಹೇಬ, ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಕೃಪಾ
 ಪ್ರಸಾದವಿಷ್ಟೇ ಸಾಕು. ನಾನು ಇನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆಂದೂ ಬೀಳಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಹಾಗೂ
 ನಾನು ಇನ್ನು ಮರಳಿ ಹೋಗುವದೆಂದರೆ ಆ ದುಷ್ಟನಾದ ನಂದಸಿಂಹನ ಕತ್ತಿಗೆ
 ತುತ್ತಾಗಲಿಕ್ಕೇ ಹೋಗಬೇಕಾಗುವದು. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಇನ್ನು ಈ
 ದೇಶದಲ್ಲಿರದೆ, ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ, ಎಂದವನೇ ಹೊರಟು
 ನಡೆದನು.

ಜಹರಸಿಂಹನು ಹೊರಟು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಬನ್ನೂ-ಧನ್ನೂ
 ರೊಡನೆ ತನ್ನ ಬಂಗ್ಲೆಗೆ ತಿರುಗಿದನು; ಹಾಗೂ ಅಂದಿನಿಂದ ತನ್ನ ಬಂಗ್ಲೆಯಲ್ಲಿ
 ಕಟ್ಟಿನ ಪಹರೆಯನ್ನಿರಿಸಿದನಲ್ಲದೆ, ತಾನು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಒಬ್ಬನೇ
 ಹೊರಡದೆ, ತನ್ನ ಅಂಗರಕ್ಷಕರಿಬ್ಬರನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆಕೊಂಡೇ ಹೋಗು
 ತಿದ್ದನು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಬಂಗ್ಲೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಒಬ್ಬ ಬಕ್ಕನೆತ್ತಿಯ, ಕಪ್ಪು ಮೈಬಣ್ಣದ,
 ಎಚಿತ್ರ ಮುಖಚರ್ಯದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಬಂಗ್ಲೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದನು.
 ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಅಲ್ಲಿಯ ಪಹರೆಯವರು ಕಂಡ ಕಂಡ ಹಾಗೆ ಜೇಷ್ಠಮಾಡುತ
 ಲಿದ್ದರು. ಅವರ ಜೇಷ್ಠಗಳಿಂದ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸಿಟ್ಟಿಗಿದ್ದಿದ್ದನು. ಅವರವರ
 ನಡುವೆ ಇನ್ನು ಬಹುದೊಡ್ಡ ರಣಸಂಗ್ರಾಮವೇ ಜರುಗತಕ್ಕದ್ದಿತ್ತು. ಆಪ್ಪರಲ್ಲಿ

ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಶಾಂತರಾದರು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಆ ಅಪರಿಚಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಒಳ್ಳೇ ಆಧ್ಯತೆಯಿಂದ ಕೆಲಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ:—“ಗುಡ್ ಮಾರ್ನಿಂಗ್ ಸರ್!” ಎಂದು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಿಂದ ನುಡಿದು, ಹಿಂದೂಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಆತನ ಆ ಹರಕುಮುರಕಾದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆ, ವಿಚಿತ್ರ ವೇಷ, ಹಾವಭಾವ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಅವನಾರೆಂಬದನ್ನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಕೂಡಲೆ ಗುತೀಸಿದನು. ಕಾಲೀಫಾನೂರುದ್ದೀನನು ವೊದಲನೇ ದಿವಸ ಯಾವನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನೋ ಅದೇ ಜೈತನ್ಯದಾಸನಿವನೆಂದು ಆತನು ತಿಳಿದನು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನ್ನ ದಿವಾಣಖಾನೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕವನೇ ಜೈತನ್ಯದಾಸನನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರೆದನು. ಆ ಕೂಡಲೆ ಜೈತನ್ಯದಾಸನು ಈ ವರೆಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಒಳಗೆ ಬಿಡದ, ಹಾಗೂ ತನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಜೇಷ್ಟಿ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದ ಅಲ್ಲಿಯ ಆ ಪಹರಿಯವನ ಕಡೆಗೆ ತುಚ್ಛತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತ:—“ಯಾಕಲೀ, ಮಗನೇ, ಹೇಗಿದೆ ಈ ಬಂಗಾಲಿಯ ವರ್ತನು?” ಎಂದು ಒಳ್ಳೇ ಒಗರಿಂದ ನುಡಿಯುತ್ತ, ಭರದಿಂದ ನಡೆದನು. ಅವನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಎದುರಿಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಶದವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದನು:—“ಸಾಹೇಬ, ನನ್ನವರೆಂಬುವವರು ಈಗ ಯಾರೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕಾಲನು ಕರೆದೊಯ್ದಿರುವನು. ನಾನು ಈ ವರೆಗೆ ಫಕೀರ ಅಜೀಜುದ್ದೀನರಲ್ಲಿ ಖಾಸಗೀ ಕಾರಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೆನು. ತಮಗೆ ನನ್ನ ಅಪಶ್ಯುಕತೆಯಿದೆಯೆಂಬದನ್ನು ಕಾಲೀಫಾನೂರುದ್ದೀನರ ಮುಖದಿಂದ ತಿಳಿದು, ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮೊಡನೆ ಕಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ,” ಎಂದು ಜೈತನ್ಯದಾಸನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸಿತು. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಮುಲ್ಕೀ, ಲಷ್ಕರೀ ಜಾಬುಗಳ ಲೆಕ್ಕದ ಮಾಹಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆಯೂ, ರಾಜ್ಯದಾಳಿತದ ಇತರ ಜಾಬುಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಕೆಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಜೈತನ್ಯದಾಸನು ಅವುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದ ಸಮರ್ಪಕ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಸಂತೋಷಗೊಂಡು, ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಕಾರಭಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ರಣಜಿತನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನನ್ನು ತನ್ನ ಅಶ್ಯುಸೈನ್ಯದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದ್ದನಷ್ಟೇ? ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ಇವನಿಗೆ ಸನದು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊಡದ್ದರಿಂದ, ಇವನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ರಣಜಿತನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮುಂದೆ ಎಂಟು ದಿನಗಳಾದರೂ ಇವ

ನನ್ನು ತನ್ನ ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಕರೆಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರಿಂದ ಇವನಲ್ಲಿ ಆ ವಿಷಯದ ಉತ್ಕಂಠೆಯು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವನ ಸರಂಜಾಮದ ನಿತ್ಯದ ಖರ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಿತು. ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತು ರಣಜಿತನಿಂದ ಆ ತನ್ನ ಖರ್ಚಿನ ಹಣವನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಅವನಂಥ ಪಾಪಭೀರುವಿನ ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಆದರಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ದೇಗನೆ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರೆಂದು ಅವನು ಘೋರಜಿಗಿ ಒಂದೆರಡು ಸಾರೆ ಹೇಳಿದನು. ಒಮ್ಮೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಅದೇ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅವನೆಡೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಘೋರಜಿಯು ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವನಿಗೆ ಆ ರಣಜಿತನ ದರ್ಬಾರದ ಎಲ್ಲ ಗುಹ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಂಗೋಪಾಂಗವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದನಲ್ಲದೆ, ನೀವು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ವೊಡಲು ರಾಜಾ ಧ್ಯಾನಸಿಂಹನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಎತ್ತುಗಡೆ ಮಾಡಿರಿ, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಅದರಂತೆ ಮರುದಿನ ಧ್ಯಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಕೆಲವು ನಜರಾಣಿಯನ್ನು ಕಳಿಸಿ, ಅವನಿಗೆ ಒಂದೆರಡು ಸಾರೆ ಭಿಟ್ಟಿಯೂ ಆದನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಪರಿಚಯದಿಂದ ಧ್ಯಾನಸಿಂಹನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ನಿನಗೆ ದೇಕಾದ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಇವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು; ಆದರೆ ಇವನು ತನಗೆ ಅನುಕೂಲನಾಗಿ ನಡೆಯುವ ವರೆಗೆ ಇವನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವದನ್ನೂ, ತುಸು ಪ್ರತಿಕೂಲನಾದರೆ ಇವನನ್ನು ರಸಾತಲಕ್ಕೆ ಮೆಟ್ಟುವದನ್ನೂ ಆ ಮಹಾಕಾರಸ್ಥಾನಿಯು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಒಮ್ಮೆ ರಾಜಾಧ್ಯಾನಸಿಂಹನ ಭಿಟ್ಟಿಗೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಹೋದಾಗ ಅವನು ಅಗ್ನಿಮಾಂದ್ಯದ ವಿಕಾರದಿಂದ ತೊಳಲುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದನ್ನು ಕಂಡು ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಖಾತ್ರಿಯ ಇಂಗ್ಲಿಷ ಔಷಧವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವನ ವಿಕಾರವನ್ನು ಸಮೂಲವಾಗಿ ನಾಶಪಡಿಸಿದನು. ಬಹುದಿನಗಳಿಂದ ಆ ರೋಗಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಿದ್ದ ಧ್ಯಾನಸಿಂಹನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಔಷಧೋಪಚಾರದಿಂದ ಇವನ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾದನು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದಂದಿನಿಂದ, ಮದ್ಯ-ಮಾಂಸಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದನು. ಲಾಹೋರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಅವನ ದಂದಿನ ಸೇವಕರೇ ಅವನ ಅಡಿಗೆ-ಊಟಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು; ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅವನು ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಒಬ್ಬ ನಿಷ್ಣಾತ ಕನೋಜೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ನೇಮಿಸಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿನ ಅವನು ತನ್ನ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತರಲು, ಹಿಂದೆ ಎಂಟನೇ

ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವ ಆ ಎಕ್ಷಿಪ್ಟ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಚಾಂದಖಾನನು ಬಂದು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನೆದುರಿಗೆ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಬಂಗಲೆಯ ಕಾವಲುಗಾರರು ಚಾಂದಖಾನನನ್ನು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ-ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಅವನು ಆ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನೆದುರಿಗೆ ಇದ್ದ ಆ ಕೇವಲ ಶಾಕಾಹಾರದ ಎಡೆಯನ್ನು ಕಂಡ ಚಾಂದಖಾನನು ಪರಮು ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ:—ಹುಜೂರ, ತಾವು ಈ ನಿರ್ದೇಶವಾದ ಅನ್ನವನ್ನುಂಟು ಕ್ಷುಧೆಯನ್ನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಂತೆ, ತಮ್ಮ ತೃಪ್ತಗಾದರೂ ಬರೇ ನೀರನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರಬಹುದಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸಾಹೇಬ, ಈ ಮದ್ಯ-ಮಾಂಸ ವಿರಹಿತವಾದ ಅಸ್ವಾದಿಷ್ಟ ಖಾದ್ಯ-ಪೇಯಗಳಿಂದ ನಿಮ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಚೈತನ್ಯವಾದರೂ ಉಳಿಯುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ?

ಚಾಂದಖಾನನ ಆ ಅತಿಷ್ಠಾಚಾರದ, ಆದರೆ ಆತನ ಹುಟ್ಟುಗುಣದ ಆ ವರ್ತನ-ಭಾಷಣಗಳಿಂದ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನು ಕ್ರೋಧಸಂಕಪ್ತನಾಗುವ ಒದಲು, ಅವನು ಖಿನ್ನಿ-ಖಿನ್ನಿ ಕೈಂದು ನಗಹತ್ತಿದನು. ಬಳಿಕ ಅವನು:—ಖಾನಸಾಹೇಬ, ನಿಮ್ಮ ಅಂದೋಣವು ನನಗೆ ರುಚಿಸುವದಿಲ್ಲ. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ತೀರ ವಿರುದ್ಧವಾದವನು. ನಾನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಾದರೊಮ್ಮೆ ಮದ್ಯ-ಮಾಂಸಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ಒಮ್ಮೆ ಕೆಲ ಕಾರಣಗಳ ಮೂಲಕ ನನಗೆ ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಹ್ಯವೆನಿಸಲು, ಅಂದಿನಿಂದ ನಾನು ಅವುಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುವದಿಲ್ಲ ಸಹ; ಮತ್ತು ಈ ನಿಯಮವನ್ನೇ ನಾನು ಕಡೆತನಕ ಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಕೂಡ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆ.

“ನಮ್ಮ ಹುಜೂರರು ಇಷ್ಟು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಸ್ವಭಾವದವರಿರುವರೆಂದೇ, ಕಣಜಿತಸಿಂಹನ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಇವರ ಬೆಳಕು ಇಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಅದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅದರಿಂದ ಹುಜೂರರವರ ಮಾನಮರ್ಯಾದೆಗಳೂ, ಧನ ದೌಲತ್ತುಗಳೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಸುತ್ತಲಿವೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಹುಜೂರರ ವಿಷಯವೇ ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಸಾಹೇಬ, ಇನ್ನು ಕೆಲದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ತಾವು ಶೀಖರದಾರರ ಪೋಷಾಕನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕಾಗುವದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಆ ಪೋಷಾಕು ಒಗ್ಗಬಹುದೋ?”

ಚಾಂದಖಾನನ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ತನ್ನ ವಿಷಯದ ಚರ್ಚೆಯು ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರಬೇಕೆಂದೂ, ಆ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂಬದನ್ನು

ತಿಳಿಯುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಚಾಂದಪಾನನು ಹೀಗೆ ಅವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ತನಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿರುವನೆಂದೂ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಆನುಮಾನಿಸಿದನು ಚಾಂದಪಾನನಿಗೆ ಸರ್ವತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ-ರಣಜಿತನ ಖಾಸದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿಯೂ-ಪ್ರವೇಶವಿದ್ದದರಿಂದ, ಇವನಿಂದ ತನಗೆ ಅಲ್ಲಿಯು ನಿಜವಾದ ಸಂಗತಗಳು ತಿಳಿಯುವ ಸಂಭವವು ಎಶೇಷವಾಗಿರುವಂತೆ, ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದರೂ ಸ್ವತಃ ರಣಜಿತನ ವರೆಗೆ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಮುಟ್ಟಲಿಕ್ಕೆ ಈ ಚಾಂದಪಾನನೇ ಕಾರಣನಾಗಬಹುದೆಂದು ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಆಗ ತನ್ನ ಮನದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡನು. ರಾಜಾ ಧ್ಯಾನಸಿಂಹ ಹಾಗು ಮಹಾರಾಜಾ ರಣಜಿತಸಿಂಹ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಕೈಕೆಳಗಿನವರ ಶೀಲ-ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ವೊಡಲು ಜೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು, ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೈವಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ನಂತರ ಅವರಿಂದ ತಮ್ಮ ಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಹತೋಟಿಯವರಾಗಿದ್ದರು. ಅದರಿಂದ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಆ ನೌಕರರ ಮಾನಾಪಮಾನಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಕಾರಣವೇ ಅವರಿಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ತಿಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ವಿಷಾದವೆನಿಸುವದೇನಂದರೆ, ರಣಜಿತಸಿಂಹನು ಅಂಥ ಆ ಕುರಿಯು ಸ್ವಭಾವದ ನೌಕರರ ಬಗ್ಗೆ ಎಂದೂ ಪ್ರಸನ್ನಚಿತ್ತನಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸ್ವಂತದ ಮಾನಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ದರ್ಬಾರದ ಚಾಕರಿಯನ್ನು ಇವಾನದಿಂದ ಮಾಡುವಂಥವರನ್ನೇ ಅವನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು; ಆದರೆ ತಾನು ಇಂಥ ನೌಕರರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆಂಬದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅವನು ಎಂದೂ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಹಾಗು ಅದನ್ನು ಮಂವಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕ ತೋರಗೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ರಣಜಿತನ ಸ್ವಭಾವದ ಆ ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಎಂದೋ ತಿಳಿಕೊಂಡಿದ್ದನು; ಮತ್ತು ಅವನು ಹುಟ್ಟು ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಯಾದುದರಿಂದ ತಾನು ರಣಜಿತನೊಡನೆ ಒಳ್ಳೇ ವಿವಿಯಿಂದಲೂ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದಿಂದಲೂ ನಡಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬದನ್ನು ವೊಡಲೇ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು.

“ಚಾಂದಪಾ, ಚಾಕರಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಪೋಷಾಕಿನಲ್ಲಿ ಬದಲು ಮಾಡುವದೇಕೆ? ಇನ್ನು ದಂದಿನ ಚಾಕರಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯುರೋಪದೊಳಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳ ಮಾನದಿಂದ ಪೋಷಾಕುಗಳನ್ನು ಬದಲುಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರಿವಾಜು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದರೆ ನಾನು ಶೀಲ ಸರದಾರನ ಪೋಷಾಕನ್ನು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಧರಿಸುತ್ತೇನೆ; ಆದರೆ ಈ ಪೋಷಾಕಿನ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಕೇವಲ

ರಣಜಿತನ ಸ್ವಂತದ ಇಚ್ಛೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ, ನಾನು ನನ್ನ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನು ತೊರೆದು ಅದನ್ನೆಂದೂ ಧರಿಸಲಾರೆನು. ನನಗೆ ಅಂಥ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ತೂನ್ಯತೆಯ ನೌಕರಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಾದರೂ ಎಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ? ಈ ರಣಜಿತಸಿಂಗನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕ ನೌಕರಿಯು ಸಿಗದಿದ್ದರೆ, ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸವಿವಿಧದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಂಪನಿಯ ರಾಜ್ಯನಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಾಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ತಕ್ಕ ಚಾಕರಿಯು ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಭರತ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ದೇರೆ ದೇಶೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೇನು ಕೊಡತೆಯಿದೆ? ಶಹಾ ಸುಚಾನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವು ಮರಳಿ ದೊರೆಯಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು. ಅವನಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಸುದಕ್ಷ ನೇನಾಪತಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯುಂಟೆಂಬದೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುತ್ತದೆ.”

ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಆ ಭಾಷಣವು ಮುಗಿಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಆಹ್ಲಾದದಿಂದ ಚಾಂದಖಾನನು:-ಹುಜೂರ ತಮ್ಮ ಈ ವಿಚಾರವು ಬಲು ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ನೇವಕ ಚಾಂದಖಾನನೂ ನಮ್ಮ ಹುಜೂರರವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಹಾಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಿರುತ್ತಾನೆ. ನನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದಂಥ ೫೦ ಜನ ಕುದುರೆಯ ಸವಾರರಿದ್ದು, ಅವರಲ್ಲಿಯು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಸವಾರನು ಇಷ್ಟು ಬಲಿಷ್ಠನಾಗಿರುವನಲ್ಲ, ಅವನು ಹತ್ತತ್ತು ಜನ ಶಿಬಿ ದಂಡಾಳುಗಳನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿಸಬಲ್ಲನು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನು ಚಾಂದಖಾನನನ್ನು ಆ ಒಗೆ ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಡಗೊಡದೆ:-ಚಾಂದಖಾನ, ಈ ಒಗೆ ಆ ಮೇಲೆ ಆಲೋಚಿಸುವಾ. ಅವಶ್ಯಕಂಥರೆ ನಿಮ್ಮ ಸಹಾಯವನ್ನು ನಾನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ, ಎಂದಂದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಾಂದಖಾನನು ಸಂತೋಷಗೊಂಡು, ಅವನಿಗೊಮ್ಮೆ ಮುಜುರೆ ಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದನು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನು ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಮೇಲಿನ ಭಾಷಣವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನೋ ಆ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಫಲ್ಯಕ್ಕೆ ಅಂದಿನಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಂತಾಯ್ತು. ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಸಾಹಸಿಗನಾದ ಯುರೋಪಿಯನ್ನನಿಗೆ ತಕ್ಕ ನೌಕರಿಯು ತನ್ನಲ್ಲಿ ದೊರೆಯದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ತಿರುಗಿ ಹೋಗುವನೆಂಬ ಸಂಗತಿಯು ಅಂದೇ ರಣಜಿತನ ಕಿವಿಯವರೆಗೆ ತಲುಪಿತು; ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ರಣಜಿತನೆಂದೂ ಸಿದ್ಧನಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವು ವಾತ್ಸಾ

ಶ್ಯರ ರಣಕೌಶಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಸರ್ವತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಜಯಿಯಾಗಿರುವದೆಂಬದು ರಣಜಿತನಿಗೆ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಒಬ್ಬ ಸುರಿತ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸೇನಾಪತಿಯು ತಾನಾಗಿ ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿರಲು, ಅವನನ್ನು ಹಾಗೇ ಹೋಗಗೊಡುವಂತಹ ಮೂರ್ಖನು ಅವನಾಗಿರಲಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಅವನು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ನೇಮಣೂಕಿಯನ್ನು ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಒತ್ತಬಾರದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಇತ್ತ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಬಳಿಯ ಹಣವೆಲ್ಲ ತೀರುತ್ತ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಇನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ; ಅದರಿಂದ ಅವನು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಬೇಗನೆ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯನ್ನು ವೆಚ್ಚಮಾಡ ತೊಡಗಿದನು. ಅದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಚಾಂದಖಾನನೆದುರಿಗೆ ಮೇಲೆ ಬರೆದಂತೆ ಒಂದು ಗಮಕವನ್ನು ಒಗೆದಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಆ ಸುದ್ದಿಯು ಕರ್ಣೋಪಕರ್ಣವಾಗಿ ಹೋಗಿ ರಣಜಿತನಿಗೆ ತಿಳಿಯತಲ್ಲದೆ, ಅದರಿಂದಲೇ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷತರದ ಸಂಗತಿಯೂ ಆತನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. “ಪಂಜಾಬದೊಳಗಿನ ಈಗಿನ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಈ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿರಲಿಕ್ಕೆ ಒಲ್ಲನಂತೆ” ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯು ರಣಜಿತನಿಗೆ ತಿಳಿಯಲು, ಅವನು ಮರುದಿನವೇ ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ತನ್ನ ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಘೋಷಿಸಿ ಮುಖಾಂತರ ಬರೆದು ತಿಳಿಸಿದನು; ಆದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಮುದ್ರಗಳ ನೀರು ಕುದಿದು ಒಂದ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ರಣಜಿತನ ಆ ಆತುರವನ್ನು ತಿಳಿದು, ಮರುದಿನ ಬೇಕಂತಲೇ ಆತನ ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಮೈಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ವಸ್ಥವಿರುವದರಿಂದ ಈಗ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಅವನು ಉತ್ತರ ಬರೆದು ಕಳಿಸಿ, ತನ್ನ ಬಂಗ್ಲೆಯಲ್ಲೇ ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದುಬಿಟ್ಟನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಅಂದು ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಬಾರದ್ದರಿಂದ ತನಗೆ ಈ ವೊದಲು ತಿಳಿದ ಸುದ್ದಿಯು ನಿಜವಿರಬಹುದೇನೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ರಣಜಿತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಅನುಮಾನವುಂಟಾಗಿ ಅವನ ಚಿತ್ತವು ವ್ಯಗ್ರವಾಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಅವನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಮನಸ್ತುಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಆ ದಿವಸ ನೂರು ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕೆಲ ಮಿಠಾಯಿತುಂದಿದ ತಬಕಗಳನ್ನೂ ಅವನ ಬಂಗ್ಲೆಗೆ ಬೇಕಂತ ಕಳಿಸಿದನು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಬರುವ ವರೆಗೆ ದಿನಾಲು ಹೀಗೆಯೇ ಕಳಿಸುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ತನ್ನ ಕಾರಭಾಗಿಗೆ ಹುಕುಂ ಮಾಡಿದನು.

ಮುಂದೆ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳು ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ರಣಜಿತನೊಡನೆ

ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಆಮಂತ್ರಣವನ್ನು ಕಳಿಸಿದನು; ಆದರೆ ಈ ಆಮಂತ್ರಣವು ದರ್ಬಾರಕ್ಕಾಗಿರದೆ, ರಾಜಾ ಧ್ಯಾನಸಿಂಹನಂತೆ ರಣಜಿತನಿಗಾದರೂ ಅಗ್ನಿಮಾಂದ್ಯ ರೋಗವಿದ್ದು, ತನ್ನ ಬಹುದಿನಗಳ ಅಗ್ನಿಮಾಂದ್ಯರೋಗವು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಅಪ್ಪ ಉಪಚಾರಗಳಿಂದ ಸಮೂಲ ನಾಶವಾಗಿ ತನಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಆರಾಮವಾಯಿತೆಂಬ ದನ್ನು ಹೇಳಿದ ಧ್ಯಾನಸಿಂಹನ ಸೂಚನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ತಾನೂ ಅವನಿಂದ ಔಷಧೋಪಚಾರ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಹೇತುವಿನಿಂದ ರಣಜಿತನು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನನ್ನು ಕರೆಕಳುಹಿದನು; ಆದರೆ ಆಗಲೂ ತನ್ನ ಬೇನೆಯ ನೇವಹೇಳಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನು ಅವನೆಡೆಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ; ಮಾತ್ರ ತನ್ನನ್ನು ಕರೆಯಬಂದವನೊಡನೆ ರಣಜಿತಸಿಂಹನ ಆ ಅಗ್ನಿಮಾಂದ್ಯಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಔಷಧವನ್ನೂ, ಪಠ್ಯಾದಿಗಳ ಅನುಪಾನ ಪತ್ರವನ್ನೂ ಕಳಿಸಿಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಅವನು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ; ಹಾಗೂ ತನ್ನ ದೇಹದ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಯ ಮೂಲಕ ತನಗೆ ಸ್ವತಃ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಆಗದಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ.

ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಸುದೈವದಿಂದಲೋ ಏನೋ ಎಂಬಂತೆ ಆ ಔಷಧದಿಂದ ರಣಜಿತನ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಸುಧಾರಿಸಹತ್ತಿತು. ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕೈಂಟು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಆ ಔಷಧಿಯ ನೇವನದ ಮೂಲಕ ಆತನ ಬಹುದಿನದ ಅಗ್ನಿಮಾಂದ್ಯವು ನಾಮಶೇಷವಾಯಿತು. ಆದರಿಂದ ಸಂತಸಗೊಂಡ ರಣಜಿತನು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪರಮ ಆದರವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಆ ತನ್ನ ರೋಗನಿವಾರಣದ ಪುರಸ್ಕಾರವೆಂದು ಒಂದು ಸಾವಿರ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕೆಲ ಮಿಲಾಯಿಗಳನ್ನೂ ಅವನು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಹಾಗೂ ಆದರೊಡನೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಸುಧಾರಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿದನು. ಯಾವುದೆಂದು ಪದಾರ್ಥವು ಮೆತ್ತಗಿರುವದೆಂದು ವೊಳಕೈಯಿಂದ ಅಗಿಯಬಾರದೆಂಬಂತೆ, ರಣಜಿತನನ್ನು ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬಾರದೆಂದು ಬಗೆದು, ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನು ಮರುದಿನವೇ ತನ್ನ ಸರಂಜಾಮದೊಡನೆ ಆತನ ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನು ತನ್ನ ಜನರೊಡನೆ ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರಲು, ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಕರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ರಣಜಿತನ ಸೈನ್ಯವು ಅವನಿಗೆ ನಡುದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಭಿಟ್ಟಿಯಾಯಿತು. ರಣಜಿತನ ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನು ತಲುಪುತ್ತಲೇ, ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಶರೀರ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಕೆಲ ಸ್ವಾರರನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದೆನು. ಅವರು ನಿಮಗೆ ಕೂಡಲಿಲ್ಲವೇ? ಎಂದು ರಣಜಿತನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಲು, ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ

ಲ್ಲಿಯ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವು ಜಾಗೃತವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಅದರಿಂದ ಬಹು ಸಂತೋಷವೆನಿಸಿತು. ಅಂದು ದರ್ಬಾರದೊಳಗಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಅವನನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನಗೆ ಮುಜುರೆ ಮಾಡಿಮಾಡಿ ಸನ್ಮಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದಂಥ ದರ್ಬಾರದೊಳಗಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಪ್ರತಿಮುಜುರೆ ಮಾಡುತ್ತ ರಣಜಿತನ ಸಿಂಹಾಸನದ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ದಂಡಿನ ಪದ್ಧತಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಮುಜುರೆ ಮಾಡಿದನು. ಕೂಡಲೆ ರಣಜಿತನು ತನ್ನ ತಿರವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿ ಇವನಿಗೆ ಪ್ರತಿಮುಜುರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆ ತೋರಿ, ತನ್ನ ಬಳಿಯ ಒಂದು ಆಸನದ ಕಡೆಗೆ ಬಿಡುಟ್ಟು ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿ ಕೂಡ್ರಲಿಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿದನು.

ರಣಜಿತನಿಂಹನು ಆತನ ದೇಹಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಒಳಕ, ಯುರೋಪ, ಅಮೇರಿಕಾ ಮುಂತಾದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳ ರಣನೀತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅವನೊಡನೆ ಕೆಲವಿಷಯವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಒಹು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ನಿವೇದಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದ ರಣಜಿತನು ಬಹು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ:—ಡಬ್ಲಿನ್ನನಾಹೇಬ, ನಿಮಗೆ ನಾನು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಏನನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದಿರುತ್ತೇನೆಂದೇ ಅದು ಒಹು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನೀವು ನನ್ನ ಈ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಈ ಸಂಭಾಷಣ, ನಿಮ್ಮ ಶಾರ್ಯ, ಸಾಹಸ ಇವೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹು ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿರುತ್ತವೆ. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸದ್ಗುಣಗಳಿರುತ್ತವೆಂದು ನನ್ನ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಒಂದಿರುತ್ತದೆ. ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಶಕ್ತುವಿನ ಮೇಲಾದರೂ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ, ನಿಮ್ಮ ಅಂತಃಕರಣದ ದೊಡ್ಡಿಸ್ತಿಕೆಯನ್ನು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ತೋರಿರುತ್ತೀರಿ. ಮನುಷ್ಯರ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕೆ ನಾನೊಳ್ಳೇ ಖುಬೀರನೆಂದು ಜನರು ನನಗೆ ಅನ್ವತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ; ಆದರೆ ಅದು ನಿಜವೋ ಸುಳ್ಳೋ ನಾನರಿಯೆನು. ಅದು ಹೇಗಿದ್ದರೂ ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯದ ನನ್ನ ಪರೀಕ್ಷೆಯು ಮಾತ್ರ ಎಂದೂ ಸುಳ್ಳಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನೀವು ಸಮರ್ಥರೂ ಸಾಹಸಿಗಳರೂ ಆಗಿರುತ್ತೀರೆಂದು ನನ್ನ ಖಾತ್ರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ನೀವು ಕುಶಾಗ್ರ ಬುದ್ಧಿಯವರೂ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶ್ವಾಸುಕರರೂ ಆಗಿರುತ್ತೀರಿ. ನೀವು ಇನ್ನೂ ಕೇವಲ ತರುಣರಾಗಿದ್ದರೂ ಯಾವನೊಬ್ಬ ದಿನಹೋದ ಮುತ್ಯದ್ವಿಗಿಂತಲೂ ನಿಮಗೆ ಜಗತ್ತಿನ ಅನುಭವವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ದೂರದರ್ಶಿತ್ಯವಂತೂ ನಿಮ್ಮ ಹುಟ್ಟುಗುಣವೇ ಆಗಿದೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ವಕ್ರೈಶ್ವಶಕ್ತಿಯು ಇರದ್ದ

ರಿಂದ ನಾನು ಹೇಗಾದರೂ ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯದ ನನ್ನ ಮನೋವೇಷೆಯನ್ನು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತೇನೆ ನೀವು ನಮ್ಮ ದರ್ಬಾರದ ನೌಕರಿಯನ್ನು ಮಾಡಲಿಪ್ಪಿದರೆ ನಿಸ್ಸಂತಯವಾಗಿರಲು ನಮ್ಮ ಲಾಭವಾಗದೆ ಇರದು. ನಿಮ್ಮ ಅದ್ವಿತೀಯ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯ ಮಾನವಿಂದ ನಿಮ್ಮ ವೇಲೆ ಅಂಥ ಗುರುತರ ಜವಾಬುದಾರಿಯ ಹೋರಿಸುನ್ನೇ ಹೊರಿಸಬೇಕೆಂದಿರುತ್ತೇವೆ. ಇಂದು ನಮ್ಮ ದರ್ಬಾರದಿಂದ ನಿಮಗೆ ಎರಡು ಅಧಿಕಾರಪತ್ರಗಳು ಸಮರ್ಪಿಸ್ಪಡುವವು. ಅವುಗಳಲ್ಲೊಂದು ನಮ್ಮ ಸೇನಾಪತಿಪದದ ಅಧಿಕಾರ ಪತ್ರವು. ಇನ್ನೊಂದು ನಮ್ಮ ಒಂದು ಪ್ರಾಂತದ ಗವರ್ನರಪದದ ಅಧಿಕಾರ ಪತ್ರವು. ಆದುದರಿಂದ ಇಂದಿನಿಂದ ನೀವು ನಮ್ಮ ದರ್ಬಾರದ ಸೇನಾಪತಿಗಳೂ ಗವರ್ನರರೂ-ಸುಭೇದಾರರೂ ಆಗಿರುತ್ತೀರಿ.

ರಣಜಿತಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಭಾಷಣವನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದರಿಸಿ:-ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬ, ನಮ್ಮ ಪಂಜಾಬದೇಶದ ತೀರ ಉತ್ತರದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾ' ಎಂಬದೊಂದು ಸುಭೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನೀವು ಅಲ್ಲಿಯ ಗವರ್ನರ ರಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತವು ಕೇವಲ ಗುಡ್ಡಗಾಡಿನಿಂದ, ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಜೆಗಳಂತೂ ವಿಲಕ್ಷಣಪ್ರಕಾರದವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ನೀವು ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಹೊಸಬರಾದುದರಿಂದ ನಾನು ನಿಮಗೀ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಬೇಕಂತ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿಮಗೆ ವಹಿಸಿರುವ ಈ ಕೆಲಸವು ಅಷ್ಟೊಂದು ಕಠಿಣವಾಗಿರದಿದ್ದರೂ, ಸದ್ಯದ ಅಲ್ಲಿಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಮೂಲಕ ಅದೊಳ್ಳೇ ಕಠಿಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸದ್ಯದ ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರದ ಪದ್ಧತಿಯ ಮೂಲಕ ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಜೆಗಳು ಸಂತುಷ್ಟರಿಲ್ಲ; ನಾನೂ ಸಂತುಷ್ಟನಿರುವದಿಲ್ಲ. ವೊದಲು ಆ ನಮ್ಮ ಸುಭೆಯಿಂದ ಒಂಬತ್ತು ಲಕ್ಷ ಹಣವು ನಮ್ಮ ಖಜೀನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆಗ ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಜೆಗಳು ಅತ್ಯಂತ ತುಷ್ಟರಾಗಿದ್ದರು; ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಆ ಪ್ರಾಂತದಿಂದ ನಮ್ಮ ಖಜೀನೆಗೆ ಸರಾಸರಿ ಆರುಲಕ್ಷ ಹಣವೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಜೆಗಳು ತೀರ ಅಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ನೀವು ಆ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಸ್ತುತದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೊಡನೆ ನೀವು ಹೋರಾಡಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ವೊದ ವೊದಲು ಅಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚು ಆಗುವ ಸಂಭವವಿದೆಯೆಂಬದು ನನಗರಿಯದ ವಿಷಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಚಿಂತಿಸುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ ನಿಮಗೆ ಯೋಗ್ಯವೆನಿಸಿದ ಖರ್ಚನ್ನು ನೀವು ಯಾರ ಮಂಜೂರಿಯನ್ನೂ ಪಡೆಯದೆ ಮಾಡ

ಬಹುದು; ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನಾನು ನಿಮಗೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತುಸು ರಿಯಾಯತಿ ಕೊಟ್ಟು ತಿಳಿಸುವದೇನಂದರೆ, ನೀವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ತಲುಪಿದ ಬಳಿಕ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ನಮ್ಮ ಖಜೀನಿಗೆ ಐದೈದು ಲಕ್ಷದಂತೆ ಕಳಿಸಿದರೂ ಸಾಕು; ಆದರೆ ಮುಖ್ಯ ಮಾತೇನಂದರೆ, ಅಲ್ಲಿಯ ನನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳ ಅಸಂತುಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆಯದೇಕು. ನನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿರದೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿರುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು ಅದೇ ನನ್ನ ರುಜ್ಯಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಭೂಷಣವೆಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಆತ್ತ ಕಡೆಯ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ತಕ್ಕ ಬೇಕಾದ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ನೀವು ಮಾಡಿದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ನನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳ ದೂರುಗಳು ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಕಿವಿಯ ವರೆಗೆ ಬರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದರಾಯಿತು. ರಾಜನ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾದ ಪ್ರಜೆಗಳ ಸೌಖ್ಯ, ಕಲ್ಯಾಣಗಳ ಕಡೆಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡಬೇಕೆಂದರಾಯಿತು. ಆ ನನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳ ಸುಖ-ಸಮೃದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹಣ ಖರ್ಚುಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ನನ್ನ ಖಜೀನೆಯ ಸರ್ವ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೋ, ಅದರಂತೆ ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ನಿಮಗೆ ಯೋಗ್ಯ ತೋರಿದ ಬೇಕಾದ ಶಾಸನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಅಮಲಿ ನಲ್ಲಿ ತರಬೇಕೆಂಬ ಆಧಿಕಾರವನ್ನೂ ನಿಮಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಅವಶ್ಯಕೆಂದರೆ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ದರ್ಪವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವನೊಬ್ಬನನ್ನು ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸಿದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಆ ನ್ಯಾಯವು ಪರಮೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯವಾಗಬೇಕು, ಇಷ್ಟೇ ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯು.

ಡಬ್ಲಿನ್ ನಸಾಹೇಬ, ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಖಾಸಗೀ ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರೀ ಖರ್ಚನ್ನು ಸರ್ಕಾರೀ ಖಜೀನೆಯಿಂದಲೇ ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಪ್ರತಿವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹದಿನೈದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ವೇತನವೆಂದು ತಕ್ಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು; ಹಾಗೂ ಆ ಪ್ರಾಂತವಿಂಥ ಬರತಕ್ಕ ನಷ್ಟರಾಣಿಯು ಏನು ಬಂದರೂ ಅದನ್ನು ನೀವೇ ತಕ್ಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತದ ಈಗಿನ ದಂಡಿನ ಹೊರತು ಒಂದು ಕಾಲಾಳುಗಳ ದಂಡನ್ನೂ, ಎರಡು ಸ್ವಾರರ ದಂಡುಗಳನ್ನೂ, ಒಂದು ತೋಫು ಖಾನೆಯ ಸರಂಜಾಮವನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು; ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವೇ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು. ಆ ದಂಡುಗಳ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ, ಪೋಷಾಕು ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನೀವೇ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು; ಆದರೆ ಆ ನಿಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ದಂಡಾಳುಗಳು ರಣಜಿತ

ಸಿಂಹನ ಶಿವಾಯಿಗಳಿಂದ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮರೆಯಲಾಗದು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ದಂಡಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ದಂಡು ಬೇಕಾದರೂ ನೀವು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಮಂಜೂರಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಸರಕಾರೀ ಸವಾರರ ಚಿಕ್ಕದೊಂದು ದಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ನೀವು ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಅಧಿಕಾರ ನಡಿಸಕೂಡದು; ಹಾಗೂ ಅದರ ಖರ್ಚು ವಿಚಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ನಿಮ್ಮ ಕಡೆಗಿರಲಾರದು. ಆ ಚಿಕ್ಕದಂಡನ್ನು ಜಮಾದಾರ ಖೋಸಾಲ ಸಿಂಹರವರು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಅದು ದೇಗನೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಲಿರುವದು. ನೀವೂ ಅತ್ತ ಹೊರಡುವ ನಿಮ್ಮ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಬೇಗನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ವಿರುದ್ಧವಾದ ದೂರುಗಳು ಕೋಟೆ ಕಾಂಗ್ರಾ ಪ್ರಾಂತದಿಂದ ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಬಾರದಿರಲೆಂದು ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ; ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ನಿಮ್ಮ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಯಾವದೊಂದು ದೂರು ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಬಂದರೆ ನಾನು ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ಜವಾಬನ್ನು ಕೇಳದಿರಲಾರೆನೆಂಬದನ್ನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿರಿ. ನಮ್ಮ ಆ ಕೋಟೆಕಾಂಗ್ರಾದ ಗವರ್ನಂಕೆಯು ಬಹುಮಾನದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮ ಮೇಲಿನ ನನ್ನ ಆತುಲ ವಿಶ್ವಾಸದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಆ ಬಹುಮಾನದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬೇಕೆಂತ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ನನ್ನ ಈ ಉದ್ದೇಶ ಹಾಗೂ ಇಚ್ಛೆಗಳನ್ನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಈಡೇರಿಸಬಹುದೆಂದು ಆಕಿಳಿ, ನಾನು ನನ್ನ ಭಾಷಣವನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದ ರಣಜಿತಸಿಂಹನು ಅರ್ಥಸೂಚಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಮಾತ್ಯ ಫಕೀರಜಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಲು, ಅವನು ಕಾಗದಗಳ ಮಡಿಕೆಗಳಿಂದ ಪರಿಪುಷ್ಟವಾದದ್ದೊಂದು ಧೈಲಿಯನ್ನು ರಣಜಿತನ ಕೈಗಿತ್ತನು. ಕೂಡಲೆ ರಣಜಿತಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಸಿಂಹಾಸನದಿಂದ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಅದನ್ನು ಡಬ್ಬಿನ್ನನ ಕೈಗಿತ್ತು: — ಡಬ್ಬಿನ್ನ ಸಾಹೇಬ, ಕೋಟೆಕಾಂಗ್ರಾದಲ್ಲಿ ನೀವು ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸೂಚನೆಗಳ ಪತ್ರಕೆಯು ಈ ಧೈಲಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಓದಿ, ಇದರಂತೆ ನಡೆದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಹಿತವಾಗದಿರದು. ಸಾಹೇಬ, ನೀವು ಅಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಇರಿ, ಒಳ್ಳೇ ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ನಡೆಯಿರಿ; ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ರಾಜಪ್ರಜೆಗಳಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆಸನಾರಿಷ್ಟಿತನಾದನು.

ರಣಜಿತನ ಭಾಷಣವು ಮುಗಿಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರೀ ವೋಪಾಕಿನ ಹಾಗು ನಜರಾಣಿಯ ತಬಕಗಳು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನೆದುರಿಗೆ ತಂದು ಇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಆ ತಬಕಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಮೂಲ್ಯವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳೆಷ್ಟೋ ಇದ್ದು, ಅವನ್ನು ನೋಡಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಮಿಂಚಿಹೋದವು ಆ ನಜರಾಣಿಯನ್ನು ಕಂಡು, ರಣಜಿತನ ಈ ವರೆಗಿನ ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೇಳಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಹೈದಯವು ಉಕ್ಕೇರಿ, ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕೆಲ ಆನಂದಾಶ್ರುಗಳೂ ಉದುರಿದವು! ಆಗ ಅವನಿಂದ ಮಾತಾಡುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. “ಸರಕಾರದ ಈ ಆಜ್ಞೆಯು ನನಗೆ ಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ” ಎಂಬದೊಂದೇ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಅವನು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನುಡಿದನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಣಜಿತನು ದರ್ಬಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದನು.

ರಣಜಿತನು ಹೊರಟುಹೋದ ಬಳಿಕ ದರ್ಬಾರದೊಳಗಿನ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನನ್ನು ಸುತ್ತಿಗಟ್ಟಿ, ಅವನನ್ನು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಹೊಗಳ ಹತ್ತಿದರು. ಯಥೋಚಿತ ವಿನಯೋತ್ತರಗಳಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರ ಸಹಾಯದ ಬಗ್ಗೆ ಆಭಾರ ಮನ್ನಿಸಿ, ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನು ಅವರಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು ತನ್ನ ಬಂಗ್ಲೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಆ ಉತ್ಕರ್ಷವನ್ನು ಕಂಡು ರಣಜಿತನ ಆ ದರ್ಬಾರದೊಳಗಿನ ಬಹು ಜನರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗಿದ್ದರೂ, ಕೆಲ ಅಲ್ಪರು “ಈ ಫಿರಂಗಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕೈತೋರಿಸದೆ ಬಿಡುವೆವೇ?” ಎಂದು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡು, ಒಳಗಿಂದೊಳಗೇ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಬಗ್ಗೆ ದೊಟ್ಟು ಮುರಿಯ ಹತ್ತಿದರು!

೧೧ನೇ ಪ್ರಕರಣ—ಗುಪ್ತಸಂದೇಶ.

ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗೆ ಗವರ್ನರ ಪದವಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಬನ್ನೊನಿಗೆ ಹಿಡಿ ಸಲಾರದಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಜೈತನ್ಯದಾಸನಂತೂ ತನಗಾದ ಸಂತೋಷದ ಭರದಲ್ಲಿ 'ನಮ್ಮ ಒಡೆಯನು ಗವರ್ನರನು, ನಾನು ಅವರ ದಿವಾಣನು; ಖಾಸಗೀ ಕಾಭಾರಿಯು' ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಾ ಕುಣಿದಾಡಹತ್ತಿದನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಒಂಗ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಲೆ ಜೈತನ್ಯದಾಸನು ಅವನಿಗೆ ಒಳ್ಳೇ ವಿನಯದಿಂದ ನಮಿಸಿ:-ಹುಜೂರ, ತಾವಿನ್ನು ಸಾದಾ ಸಾಹೇಬರಾಗಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ತಾವು ಈಗ ಸುಭೇದಾರ ಸಾಹೇಬರು-ತಾವು ಸಂಸಾರ ಜಿಂದನ ಆ ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾ ಪ್ರಾಂತದ ಗವರ್ನರರು, ಎಂದು ಹೊಗಳಹತ್ತಿದನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ಜೈತನ್ಯದಾಸನ ಆ ವಿಲಕ್ಷಣ ಭಾಷಾ ಶೈಲಿಯಿಂದ ನಗೆ ಬಂದಿತು; ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಆಗ ಏಕಾಂತದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾತನಾಡದೆ, ಬನ್ನೊನನ್ನು ಕರೆದು:-ಬನ್ನೊ, ನನ್ನ ಊಟದ ಸಿದ್ಧತೆಯಾಗುವ ವರೆಗೆ ಈ ದಿವಾಣಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಯಾರನ್ನೂ ಬರಗೊಡದೀಡ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಫಕೀರಜಿಯಾಗಲಿ, ಕಾಲೀಫಜಿಯಾಗಲಿ ಬಂದರೆ ಮಾತ್ರ ಅವರನ್ನಷ್ಟು ಒಳಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡು; ಮಿಕ್ಕವರಾರು ಬಂದರೂ ಅವರನ್ನು ಬರಗೊಡದೀಡ, ಎಂದು ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ ಒಳಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕೆಲ ಕ್ಷಣಗಳವರೆಗೆ ಸಚಿಂತಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಒಳಕೆ ಅವನು ರಣಜಿತ್ನಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಫೈಲಿಯ ವೊಹರನ್ನು ಒಡೆದು, ಒಳಗಿನ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಓದಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಮಹತ್ವದ ಯಾವ ದೊಡ್ಡ ಕಾಗದವಿದ್ದಿತೋ, ಅದನ್ನೇ ಅವನು ವೊಹರಲು ಓದಲಿಕ್ಕೆ ತಕ್ಕೊಂಡನು; ಆದರೆ ಆ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಾಷೆಯ ಅಕ್ಷರಗಳೂ ಇರದೆ, ಅಸಂಖ್ಯಗಳಾದ ದುಂಡದುಂಡನ್ನ ನೊನ್ನೆಗಳು ಮಾತ್ರ ತುಂಬಿದ್ದವು. ಅದರಿಂದ ಆಗ ಅದನ್ನು ಅವನಿಂದ ಓದುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವನು ವಿಸ್ಮಯಭರಿತನಾದನು. ಈ ಚಿಹ್ನೆಗಳ ಮರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಗಹನವಾದ ಆಲೋಚನೆಗೆ ಆತನು ಒಳಗಾದನು. ಕೆಲ ಕ್ಷಣಗಳ ನಂತರ ಅವನು ಆ ದೊಡ್ಡಕಾಗದವನ್ನು ತನ್ನ ಮೇಜಿನಮೇಲಿಟ್ಟು, ಆ ಫೈಲಿಯೊಳಗಿನ ಉಳಿದ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯ ಹತ್ತಿದನು. ಆ ಫೈಲಿಯುಳ್ಳ ಆ ದೊಡ್ಡಕಾಗದದ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಎರಡು ಮುದ್ದುಮ

ಶರಗತಿಯ ಅಗಲು ಉದ್ದದ ಕಾಗದಗಳೂ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಚೀಟಿಯೂ ಇದ್ದವು. ಆ ಎರಡು ಕಾಗದಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಕೋಟಿಕಾಂಗ್ರಾ ಪ್ರಾಂತದ ಗವರ್ನರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದ ರಣಜಿತಸಿಂಹನ ರಾಜಮುದ್ರಾಂಕಿತವಾದ ಹುಕುಮು ಒಂದಾಗಿದ್ದಿತು; ಇನ್ನೊಂದು ಕೋಟಿಕಾಂಗ್ರಾ ಕೋಟಿಯೊಳಗಿನ ಸದ್ಯದ ಕಿಲ್ಲೇದಾರನಿಗೆ ಆ ಕಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗೆ ವಶಪಡಿಸಬೇಕೆಂಬರ್ಥದ ರಣಜಿತನ ಹುಕುಮು ಇದ್ದಿತು. ಆ ಎರಡು ಹುಕುಮಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಂಡು, ಅವನ್ನು ಆ ಧೈಲಿಯಲ್ಲಿರಿಸಿ, ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನು ಆ ಚಿಕ್ಕ ಚೀಟಿಯನ್ನು ತೆರೆದನು.

ಆ ಚೀಟಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿಯು ಇರದ್ದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾಲುಗಳೇ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು; ಆದರೆ ಆ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ಸಾಲುಗಳ ಚೀಟಿಯನ್ನು ಓದಿದಕೂಡಲೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಈ ವರೆಗಿನ ಗಹನವಾದ ಚಿಂತೆಯು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಪರಿಹಾರವಾಯಿತು. ಆ ಚೀಟಿಯನ್ನು ಅಮಾತ್ಯ ಫಕೀರಜಿಯು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಆ ದೊಡ್ಡ ಕಾಗದದೊಳಗಿನ ಗುರುತುಗಳ(ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಲಿಪಿಯ)ನ್ನು ತಿಳಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿವರಣವಿದ್ದಿತು. ಅದರಿಂದ ಅವನ್ನು ಕಂಡು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಬಳಿಕ ಅವನು ಆ ಚೀಟಿಯೊಳಗಿನ ಸೂಚನೆಗಳ ಮೇರೆಗೆ ಆ ದೊಡ್ಡ ಕಾಗದವನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡನು. ಅದರಲ್ಲಿ ರಣಜಿತಸಿಂಹನು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗೆ ಹೀಗೆಂದು ಬರೆದಿದ್ದನು:—

೧ ಪ್ರಿಯ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿಸಾಹೇಬ, ಗುರು ನಾನಕಜಿಯೂ ಗುರುಗೋವಿಂದಜಿಯೂ ನಿಮಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲೆಂದು ಆ ಗುರುವರ್ಯರನ್ನು ವೊಡಲು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ. ಡಬ್ಲಿನ್ನಿಸಾಹೇಬ, ಸೇವಾವೃತ್ತಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿಣವಾದದ್ದೇನೋ ನಿಜವು; ಆದರೆ ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸ ಇವುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ, ಕಾರ್ಯಕರ್ತನಿಗೆ(ಸೇವಕನಿಗೆ) ಸುಯಶಪ್ರಾಪ್ತವಾಗದೆ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅವಿಶ್ವಾಸವೆಂಬದು ಮನುಷ್ಯನ ಆತ್ಮಘಾತ ಮಾಡತಕ್ಕ ದುಸ್ಸಾಧನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನು ಅದರಿಂದ ಶಕ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ದೂರ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಇದರಂತೆ ಅಸತ್ಯ ಮಾತನಾಡುವ ನಾಲಿಗೆಯು ಮನುಷ್ಯನ ನಾಲಿಗೆಯಾಗಿರದೆ, ಅದು ಸದಾ ವಿಷವನ್ನು ಕಾರುವ ನಾಗಿನಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ನಾಲಿಗೆಯು ಎಷ್ಟು ಉತ್ತಮವೋ ಅಷ್ಟೇ ಕೆಟ್ಟ ಇಂದ್ರಿಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತೇ ಮನೋನಿಗ್ರಹಗಳು ತಮ್ಮ ನಾಲಿಗೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಾರ್ಥಿನ ದಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ; ಮತ್ತು ಅವರು ತಮ್ಮ ನಾಲಿಗೆಗೆ ಅಸತ್ಯ

ವಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅವಸರವೇ ಉಳಿಯಬಾರದೆಂದು ಅದನ್ನು ಸದಾಸರ್ವದಾ ಗುರು-
ದೇವತೆಗಳ ಜಪ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ! ನೀವು ಪರಮ
ವಿಶ್ವಾಸಿಗಳಾದ, ಧಾರ್ಮಿಕರಾದ, ಸತ್ಯಪರಾಯಣರಾದ ಆಗಿರುತ್ತೀರೆಂದು ನನ್ನ
ಖಾತ್ರಿಯಾಗಿದೆ; ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಉನ್ನತಿಗೆ ಇವೇ ಮೂರು ಉತ್ತಮವಾದ
ಸಾಧನಗಳೆಂಬದನ್ನು ನೀವಾದರೂ ಯಾವಾಗಲೂ ನೆನಪಿಡತಕ್ಕದ್ದು. ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ
ಸಾಹೇಬ, ನಿಮ್ಮಂಥ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಬುದ್ಧಿಯ, ಕಾರ್ಯತತ್ಪರ ತರುಣರಿಗೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ
ಬೋಧಿಸುವ ಕಾರಣವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ನನಗೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು
ಅಂತಃಕರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಮಾಡಿರುತ್ತೇನೆ. ಈ ನನ್ನ ಉಪ-
ದೇಶವನ್ನು ನೀವೆಂದೂ ಮರೆಯಬೇಡಿರಿ.

೨ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಸಾಹೇಬ, ನನ್ನ ರಾಜ್ಯವು ಸಣ್ಣದಿಲ್ಲ. ಅದು ಮೊದಲು ಚಿಕ್ಕ
ದಿದ್ದಿತು; ಆದರೆ ಈಗ ಅದು ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿದೆ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪಂಜಾಬದೊಳಗಿನ
ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳೆಲ್ಲ ವಿಧಕ್ತವಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿದ್ದವು. ಆದರಿಂದ ಪರ-
ಸ್ಪರರ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದವು; ಆದರೆ ನಾನು ಅವನ್ನೆಲ್ಲ
ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಪಂಜಾಬದ ಏಕಚಕ್ರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತೇನೆ. ಇದರಿಂದ
ನನ್ನ ಪಂಜಾಬದ ಆತ್ಮಬಲವು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ನಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮಂತಹ
ವೀರವುರುಷರು ನನ್ನ ಪಂಜಾಬದ ಈ ಗೌರವವನ್ನು ಬೆಳೆಸಬಹುದೆಂದು ನನಗೆ
ನಿಸುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ರಾಜ್ಯದೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳು ಸುಖಸಮಾಧಾನದಿಂದ
ಇರಬೇಕೆಂದೂ ಅವರ ಆ ಸುಖದ ಬಾಳಿಗೆ ನನ್ನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೆಲ್ಲ ಮನಮುಟ್ಟಿ-
ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸದ್ಗು-
ಣಿಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಪುರಸ್ಕಾರವನ್ನು ಕೊಡುವದೂ ಸಾಹಸಿಗಳಿಗೆ ಉನ್ನತಿಯ
ನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದೂ ಮತ್ತು ಅಪರಾಧಿಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡು-
ವದೂ ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿದೆ. ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನು ನನ್ನ ಕೈಕೆಳಗಿನ
ಸಾಮಾನ್ಯಸಿಪಾಯಿಯ ದುಃಖ-ವಿಪತ್ತುಗಳ ಪಾಲುಗಾರನಾಗಿದ್ದೆನೋ ಇಲ್ಲವೋ,
ರಣಧುರಂಧರ ವೀರರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆನೋ ಇಲ್ಲವೋ
ಎಂಬದು ಈ ನನ್ನ ಪಂಜಾಬದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಯವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.
ನಾನು ನನ್ನ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತರಲಿ, ಇಲ್ಲವೆ ರಣಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೋರಾ-
ಡುತ್ತಿರಲಿ ಸ್ವಂತದ ಸುಖದ ಬಗ್ಗೆ ನಾನೆಂದೂ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ
ನಾನು ಸದಾಸರ್ವದಾ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವದೇನೆಂದರೆ, ನನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳ ಸುಖ ಸಮಾ

ಧಾನವು ಹೇಗೆ ಹೆಚ್ಚಾದೀತೆಂದು. ನನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿ, ಫಕೀರ ಮುಂತಾದ ಯಾವ ಧರ್ಮದ ಪರಿವ್ರಾಜಕರೇ ಬರಲಿ, ಅವರ ಯೋಗ್ಯ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅವರ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನೆಂದೂ ಮನಸರಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೇ ಗುರುತರವಾದ ಅಪರಾಧಿಗೂ ಕೂಡ ನಾನೆಂದೂ ಪ್ರಾಣದುದ್ಧೇಣದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ! ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಯಾರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನನ್ನ ಮೇಲೆಯೇ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೆತ್ತಿದ್ದರೂ ಅಂಥ ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಕೂಡ ನಾನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ. ಈ ತರದ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಈ ದೀನದಾಸನ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀ ಪರಾಗಜಿಯವರ ಕೃಪೆಯಾಗಿದ್ದು, ಅವರ ಆ ಕೃಪೆಯ ಪ್ರಭಾವ ದಿಂದಲೇ ನನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ವಿಸ್ತಾರವು ಚೀನ, ಅಫಘಾನಿಸ್ತಾನ, ಮುಲ್ತಾನ, ದಿಲ್ಲಿಗಳ ವರೆಗೆ ಹಬ್ಬಿರುತ್ತದೆ. ಡಬ್ಲಿನ್ನ ಸಾಹೇಬ, ಇಂಥ ಅತ್ಯಂತ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ದೊಡ್ಡ ಅಧಿಕಾರದ ಸ್ಥಳವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು ನಿಮ್ಮ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸೌಭಾಗ್ಯದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

೩ ಡಬ್ಲಿನ್ನ ಸಾಹೇಬ, ಇನ್ನು ನಾನು ನಿಮಗೆ ನಿಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಸಾಹೇಬ, ನೀವು ಯಾವಾಗಲೂ ಆ ನನ್ನ ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾದ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸತಕ್ಕದ್ದು; ಒಂದು ದಿವಸ ಕೂಡ ನೀವು ಅಲ್ಲಿ ಗೈರಹಾಜರ ಆಗಿರಕೂಡದು. ಯಾಕಂದರೆ ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾ ದುರ್ಗವು ಪಂಜಾಬ ದೇಶದ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನ ಮುಖ್ಯ ಬಾಗಿಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದ ರಿಂದ ಅದು ಸಂರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುವದು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾದದ್ದು. ನೀವು ಆ ದುರ್ಗ ದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ಆಗಂತುಕನನ್ನೂ ಬರಗೊಡಲಾಗದೆಂದು ನನ್ನ ಸಕ್ತಹುಕುಮು ಇರುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಫಕೀರಜಿಯಾಗಲಿ, ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಸ್ವತಃ ನಾನೇ ಆಗಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರೂ ನೀವು ನಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಆ ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾ ದುರ್ಗದ ಬಾಗಿಲವನ್ನು ತೆರೆಯಕೂಡದು. ಒಂದುವೇಳೆ ನಾನೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದಾದರೆ, ಆ ಕೋಟೆಯ ದಿಡ್ಡಿ ಬಾಗಿಲದೊಳಗಿಂದ ನನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಒಳಗೆ ಹಾಯಿಸಿ, ನನ್ನ ಮುಖಚರ್ಯೆಯು ನಿಮಗೆ ಜೆನ್ನಾಗಿ ತೋರುವ ಹಾಗೆ ಮೂರುಮೂರುಸಾರೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುವೆನು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ನೀವು ನನಗಾಗಿ ಆ ದುರ್ಗದ ಬಾಗಿಲವನ್ನು ತೆರೆಯಬಹುದು. ಆದರೆ ಹೊರತು ಬೇರೆಯಾರ ಕಾಲುಗಳೂ ಆ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಸ್ಪರ್ಶವಾಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರಪಡತಕ್ಕದ್ದು. ಕಾಶ್ಮೀರದಿಂದ ಬಿಲಾಸಪುರದ ವರೆಗಿನ ನಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ತೀಕ್ಷ್ಣ ದೃಷ್ಟಿ

ಯನ್ನಿಟ್ಟು, ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಜಲನವಲನದ ಕಡೆಗೆ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿವಿಡಿರಿ. ಜಂಬೂ, ನೂರಪೂರ ಮತ್ತು ಮಂಚಿ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಂತಗಳೊಳಗಿನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಗುಪ್ತ ಸಂಗತಿಗಳೇನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಗುಪ್ತಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಜಾಸೂದನೊಡನೆ ಫಕೀರಜಿಯವರ ಕಡೆಗೆ ಕೂಡಲೆ ಕಳಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಪ್ರಾಂತಗಳ ಅರಸರು ನಮ್ಮ ಮಾಂಡಲಿಕರಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವರಲ್ಲಿ ಇರತಕ್ಕಷ್ಟು ವಿಶ್ವಾಸವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನೀವು ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ದುಡುಕಿನಿಂದ ಮಾಡ ಹೋಗದೇಡಿರಿ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಾಜಕರಣವನ್ನು ಎಚ್ಚರದಿಂದಲೂ, ಧೈರ್ಯದಿಂದಲೂ, ನಿದಾನದಿಂದಲೂ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾದ ಹಾಗೂ ಅದರ ಸಮೀಪದ ನಾಡುಗಳ ಸರದಾರರೂ, ಅವಿರ-ಉಮರಾವರೂ ಒಳ್ಳೇ ರಾಜನಿಷ್ಠರಿರುತ್ತಾರೆ. ನಿಮ್ಮ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಅವರು ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ರಾಜನಿಷ್ಠರೂ ಸದಾಚಾರಸಂಪನ್ನರೂ ಆಗಬಹುದೆಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮಂತಹ ಕೃತ್ಯಶಾಲಿ, ದಕ್ಷ ಹಾಗೂ ವಿಜ್ಞರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬರೆದುತಿಳಿಸುವ ದೇನಿದೆ? ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳು ನಿಮಗೆ ಅಖಂಡ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿ!!!

ರಣಜಿತನ ಆ ಗುಪ್ತ ಸಂದೇಶದ ಆ ಪತ್ರವನ್ನು ಓದಿದ ಬಳಿಕ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿತೋ, ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಚಿಂತೆಯು ಅದರೊಳಗಿನ ಕಾರ್ಯಭಾರದ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿತು. ಆ ಪತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಅವನು ಮಹಾರಾಜರಲ್ಲಿ ಕೃತಜ್ಞಭಾವವನ್ನು ತಾಳಿದನು. ಅವನು ತೀರ ಅಜ್ಞಾತ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ವಹಿಸಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಮಹಾರಾಜರ ಆ ಗುಪ್ತಸಂದೇಶದ ಪತ್ರವು ಅವನಿಗೊಳ್ಳೇ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗಿ ತೋರಿತು. ನನಗೆ ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿ ಯಶಃಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದರಂತೂ ಸರಿಹೋಯಿತು; ಆದಾಗದೆ ನನ್ನಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ಯಾವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗದಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮರಳಿ ಬಂದು ಈ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮೋರೆ ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕೂಡ ತಕ್ಕವಿಲ್ಲೆಂದು ಅನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನು ಅಂದು ಕಡು ಚಿಂತೆಗೊಳಗಾದನು; ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಸತ್ಯದ ಬೆಂಬಲವು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಇದ್ದದರಿಂದ, ಅವನು ಆಗ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಗೆಡಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಪ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯುಂಟಾಗಲು, ಅವನ ಮುಖಮಂಡಲವು ಅತುಲವಾದ ಕೇಷದಿಂದ ಮಿನುಗಹತ್ತಿತು.

ಬಳಿಕ ಡಬ್ಲಿನ್‌ನು ಆ ಎಲ್ಲ ಕಾಗದಪತ್ರಗಳನ್ನು ಆ ಭೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ಅದನ್ನು ಜೋಕೆಯಿಂದ ಇಟ್ಟು, ಊಟಕ್ಕೆ ಎದ್ದನು. ಊಟ-ವಿಶ್ರಾಂತಿಗಳಾದ ನಂತರ ಇಳಿಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವನು ಫಕೀರಜಿಯವರ ಭೆಟ್ಟಿಗಾಗಿ ಊರಿನೊಳಗಿನ ಅವನ ಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ತನ್ನ ಪೂರ್ವವೃತ್ತವನ್ನು ಇಂದು ಫಕೀರಜಿಗೆ ತಿಳಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬದನ್ನು ಅವನು ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಫಕೀರಜಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದ ಕೆಲ ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರದ ಪ್ರಕಾರ ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ತನ್ನ ಪೂರ್ವವೃತ್ತವನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯಂತವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದನು. ಕಡೆಗೆ ಅವನು ಫಕೀರಜಿಗೆ ಹೇಳಿದುದೇನೆಂದರೆ:— ಯಾವನ ಮೇಲೆ ತಾವು ಇಷ್ಟು ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿರುವಿರೋ, ಅವನು ತನ್ನ ಪೂರ್ವವೃತ್ತವನ್ನು ಸುಳ್ಳುಹೇಳಿದ್ದನೆಂದು ಅಂದು ಹಿಂದಿನಿಂದ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಆರೋಪ ಹೊರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಆಸ್ವದ ಉಳಿಯಬಾರದೆಂದೇ ನಾನು ಈ ನನ್ನ ಪೂರ್ವವೃತ್ತವನ್ನು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಅವಶ್ಯವೆಂದು ಕಂಡರೆ ತಾವು ಇದನ್ನು ರಣಜಿತಸಿಂಹ ರವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವದರಿಂದ ನಾನು ಅವರ ಕೃಪೆಗೆ ಅವಾತ್ರನಾದರೂ ಆಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ.

ಫಕೀರಜೀಜುದ್ದೀನನಿಗೆ ಡಬ್ಲಿನ್‌ನ ಆ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಪೂರ್ವವೃತ್ತವನ್ನು ಕೇಳಿ ಒಳ್ಳೇ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಕೆಲಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಅವನು:— ನಿಮ್ಮ ಆ ಪ್ರೆಂಚವಧುವಿನ ತಂದೆಯಂತೆ ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರು ಮೂರ್ಖರೂ, ಅವಿಚಾರಿಗಳೂ, ಗರ್ವಾಂಧರೂ, ಜಾತಿದ್ವೇಷಿಗಳೂ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಈ ಸಂಗತಿಯು ತಿಳಿದರೆ ಅದರಿಂದ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ನಿಮ್ಮ ಅನಿಷ್ಟವಾಗುವ ಸಂಭವವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರ ದೃಷ್ಟಿಯು ಯಾವನೊಬ್ಬನ ಕುಲಗೋತ್ರಗಳ ಕಡೆಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಸದ್ಗುಣ, ಕಾರ್ಯಕಾಶಲ್ಯ, ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಚಾಕರಿಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರ ಕೃಪೆ ದೊರಕಿಸಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನೀವೇನೂ ಬೇಕಂತ ಈ ಸಾಹೇಬೀ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿದವರಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನೋಡಹೋದರೆ, ನೀವು ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಿಂದಲೇ ಸಾಹೇಬರಾಗಿದ್ದು, ಜನ್ಮತಃ ನೀವೊಬ್ಬ ಹಿಂದುರಾಜಪುತ್ರರೂ ಆಗಿರುತ್ತೀರಿ. ಮತ್ತೇನೆಂದರೆ, ಯುರೋಪಿಯನ್ನರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕನೂರಿ ಮೃಗದಂತೆ ವಿಶೇಷವುಂಟೆಂದು ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರದೇ ಎಕೆ, ನಮ್ಮ ದರ್ಬಾರದೊಳಗಿನ ಯಾವನ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರು ಸಚ್ಚರಿತ್ರನಾದ ವೀರವುರುಷನಿಗೆ ಅವನು ಯಾವ

ಜಾತಿಯವನ್ನಿದ್ದರೂ ಅವನಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಕೆಲ ಜನ ಕುಟಿಲಮಂತ್ರಿಗಳಿಲ್ಲವೆಂತಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರು, ಗುಣಿಗಳ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಹೇಗೆ ಅವರನ್ನು ಉನ್ನತಿಗೇರಿಸುತ್ತಿರುವರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಕುಟಿಲ ಜನರನ್ನು ದಂಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಹಿಂದೆಮುಂದೆ ನೋಡುವದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಈ ನಿಜಸಂಗತಿಯನ್ನು ನನ್ನೆದುರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಪ್ರಶಂಶೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿರುತ್ತೀರಿ; ಆದರೆ ನೀವು ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದೇನೆಂದರೆ, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಈ ಗುಪ್ತರಹಸ್ಯವನ್ನು ಗುಪ್ತವಿರಿಸುವದರಿಂದಲೇ ನಿಮ್ಮ ಲಾಭವಾಗುವದು. ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿರುವ ಆ ಗುರುತರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರೆವೇರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಈ ಸಾಹೇಬೀ ವೇಷವೇ ನಿಮಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಹಾಯಕವಾಗಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮಹಾರಾಜರ ಭೇಟಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಮಯವರಿತು ನಾನು ಅವರಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಈ ಗುಪ್ತಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ; ಹಾಗೂ ನಿಮಗೆ ಅವರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಸತ್ಯ ಬರುವಾಗ ಅವರು ತಮಗೆ ನಿಮ್ಮ ಸಂಗತಿಯು ತಿಳಿದಿದೆಯೆಂಬದನ್ನು ಗುಪ್ತಸಂಕೇತದಿಂದ ತಿಳಿಸುವಂತೆಯೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನಿಂದಲೂ ಮಹಾರಾಜರಿಂದಲೂ ನಿಮ್ಮ ಈ ಗುಪ್ತರಹಸ್ಯವು ಕಡೆಯವರೆಗೂ ಗುಪ್ತವಾಗಿಯೇ ಇರಿಸಲ್ಪಡುವದು. ಆದರಿಂದ ನೀವೂ ಇದನ್ನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಯಾರ ಮುಂದೂ ತೆಗೆಯದಂತೆ ಎಚ್ಚರಪಡಿಸಿರಬೇಕು, ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಡಬ್ಲಿನ್‌ನು ಫಕೀರದೆಯೆ ಆ ಹಿತೋಪದೇಶದ ಬಗ್ಗೆ ಅವನನ್ನು ಅಭಿವಂದಿಸಿ, ಅವರಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು.

೦೨ನೇ ಪ್ರಕರಣ - ಪ್ರಯಾಣ.

ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾದ ಹೊಸಗವರ್ನನು ಮಹಾರಾಜನ ಆಜ್ಞೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಹೊಸದಂಡನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವವನಿದ್ದನೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯು ಲಾಹೋರ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಹರಡಲು, ಸಾಹಸಿಗರಾದ ಉಮೇದವಾರರು ನಾನುಂದೆ ನೀಮುಂದೆ ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಕಾಣಲಿಕ್ಕೆಂದು ಅವನ ಬಂಗ್ಲೆಗೆ ಎಡತಾಕಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಬಂದವರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಇವರು-ಯೋಗ್ಯರು ಇವರು ಅಯೋಗ್ಯರೆಂಬದನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿಯೇ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಕೆಲ ದಿನಗಳು ಕಳೆದವು. ಜೈತನ್ಯದಾಸನಂತೂ ಆಗ ಒಳ್ಳೇ ಗಡಬಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದನು ತಾನೇ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಧಾನನೆಂದು ಆ ದಾಸನು ತಿಳಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಯಾಕಂದರೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ನೌಕರರಲ್ಲಿಯು ಬೃಹನ್ನಿಗೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ ಭಾಷೆಯ ಜ್ಞಾನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಬನ್ನೂನಿಗೆ ಕೆಲ ಇಂಗ್ಲಿಷ ಶಬ್ದಗಳ ಪರಿಚಯವಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ಇವನಿಗಿಂತ ಅವನು ಕೆಳಗಿನವನೇ ಸರಿ. ಜೈತನ್ಯದಾಸನ ಆಕೃತಿ, ಆತನ ಹಾವಭಾವ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದವರಿಗೆ ಅವನ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ದಿವಾಣನಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನೇ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆತನ ಇಂಗ್ಲಿಷ ಹಾಗೂ ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿಯ ಬರಹವು ಆತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿತ್ತು. ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳಲ್ಲಂತೂ ಅವನೊಳ್ಳೇ ಸುರಿತವನಾಗಿದ್ದನು. ಈ ಜೈತನ್ಯನು ಬರೇ “ತಚ್ಛಾಸಾಹೇಬ” ಎಂಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಕೂಡ ಕೆಲದಿನಗಳನಂತರ ಅವನು ಇಟ್ಟ ತನ್ನ ದಂಡಿನ ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಹೊಗಳ ಹತ್ತಿದನು. ಈತ್ತೀಚೆಗೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಬಂಗ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವಾಧ್ಯವಾಗಿ ಖರ್ಚು ಆಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆದನ್ನೆಲ್ಲ ಜೈತನ್ಯದಾಸನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಬರೆದಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಮ್ಮಡಿಯ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಕೂಡ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ದಿನೇದಿನ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಜೈತನ್ಯದಾಸನ ವಿಷಯದ ವಿಶ್ವಾಸವು ಬೆಳೆಯಹತ್ತಿತು.

ದಂಡಾಳುಗಳನ್ನು ಆರಿಸುವದು, ಅವರನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಕ್ಕಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ನೇಮಿಸುವದು ಮುಂತಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷ ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯೇ ದೊರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ತನ್ನ ದಂಡಿನಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯಾಸ್ಥಿಗರ ಹಾಗೂ ದುರ್ವರ್ತನಿಗಳ ಭರತಿಯಾಗಬಾರದೆಂದು ಅವನು ಉಮೇದವಾರರನ್ನು ಬೇರೆಬೇರೆ ರೀತಿಗಳಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ

ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಅಮಾತ್ಯ ಭಕೀರಜಿ ಹಾಗೂ ಅವನ ತಮ್ಮನಾದ ಕಾಲಿಫಜಿ ಯರ ನೆರವೂ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅವನಿಗೆ ಕೆಲಜನ ಚಲೋದ ದಂಡಾಳುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟರಲ್ಲದೆ, ಬಕ್ಷಿ, ಮುನಸಿ ಮುಂತಾದ ಮೂಲಕೀ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಅವರೇ ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ತುಸ ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಮನಸ್ಸಿನ ತಕ್ಕಂತಹ ದಂಡುಗಳು ಸಿದ್ಧಾದವು; ಕೂಡಲೆ ಅವರಿಗೆ ಕವಾಯಿತ ಶಿಕ್ಷಣವೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾದರೂ ರಣಜಿತಸಿಂಗನ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವತಿಯಿಂದ ವಕೀಲನನ್ನು ನೇಮಿಸುವ ದೊಂದು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಕೆಲಸವು ಉಳಿದೇ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ತನ್ನ ಕಡೆಯವನಾವನನ್ನು ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನೇಮಿಸಬೇಕೆಂಬಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಆಲೋಚಿಸಿದ ನಂತರ, ಚಾಂದಖಾನನನ್ನೇ ತನ್ನ ವಕೀಲನನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸುವದನ್ನು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಚಾಂದಖಾನನಿಗೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಲು, ಅವನು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪದೆ, ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಕೈಕೆಳಗೆ ದಳವಾಯಿಯಾಗುವೆನೆಂದು ಹಟಹಿಡಿದನು. ಚಾಂದಖಾನನು ಒಳ್ಳೇ ವೀರನೂ ಧೀರನೂ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವನ ಇಚ್ಛೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಅವನು ದಳವಾಯಿಯಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯಿಂದಲೂ ಆಹ್ವಾನಾಗಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನು ವಿಚಾರಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ, ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗಿಂತ ಚಾಂದಖಾನನೇ ಒಳ್ಳೇ ವಿಶ್ವಾಸುಕನೂ, ತೀಕ್ಷ್ಣಬುದ್ಧಿಯವನೂ ಆಗಿರುವದರಿಂದ ಇವನನ್ನೇ ತನ್ನ ವತಿಯ ವಕೀಲನೆಂದು ರಣಜಿತಸಿಂಗನ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿಡದೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡು, ಚಾಂದಖಾನನನ್ನು ಕುರಿತು:—

ಖಾನಸಾಹೇಬ, ನೀವು ನನ್ನ ದಳವಾಯಿಯಾಗಿ ನನ್ನೊಡನೆ ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾಕ್ಕೆ ಬರುವದಕ್ಕಿಂತ ನನ್ನ ವಕೀಲರಾಗಿ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿರುವದು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮಷ್ಟು ಸರಳಸ್ವಭಾವದ ವಿಶ್ವಾಸಿಗನೊಬ್ಬನೂ ನನಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನೀವು ನನ್ನ ಸೇನಾನಾಯಕರಾಗುವದಕ್ಕಿಂತ ನನ್ನ ವಕೀಲರಾಗುವದೇ ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಚಾಂದಖಾನ, ನೀವು ನನ್ನ ನೌಕರಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಜಾತಿದ್ವೇಷವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಇ ವರೆಗೆ ನೀವು ಪರರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಕೇಡಿನ ಬಗ್ಗೆ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದೇವರಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಚಾಂದಖಾ, ಎಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯರೂ ಒಬ್ಬ ದೇವರ ಮಕ್ಕಳೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಅಂದಮೇಲೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಬಂಧುಭಾವವಿಂದ ನಡೆದು ಪರಸ್ಪರರ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಬಗೆಯುವದೆ

ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಮನುಷ್ಯತ್ವದ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಉಚ್ಚ ಧೈಯವನ್ನು ತೊರೆದು, ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿ, ಒಬ್ಬರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಎಲ್ಲಿಯ ನ್ಯಾಯವು? ಅದುದರಿಂದ ಚಾಂದಖಾನ, ನೀವು ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿರಿ. ಅದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ದೊರೆದು ಇಹಪರಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗುವುದು, ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿದನು.

ಅಂದು ಚಾಂದಖಾನನ ಘರ್ಷಣೆ ಸುಕೃತ್ಯವು ಫಲಿಸಿತೋ ಎನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಯಿತು. ತಾನು ಇನ್ನು ಎಂದೂ ಯಾರಿಗೂ ಕೇಡುಬಗೆಯಲಾರೆನೆಂದೂ ಯಾರನ್ನೂ ದ್ವೇಷಿಸಲಾರೆನೆಂದೂ ಅವನು ಅಲ್ಲಾನ ಆಣೆಯಾಗಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು; ಹಾಗೂ ನೀವು ಹೇಳಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಯವರೆಗೂ ಕೇವಲ ವಿಕ್ರಾಸದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋಗುವೆನೆಂದು ಅಭಿವಚನವನ್ನಿತ್ತನು. ಆಗ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನು ಮತ್ತೆ:-ಚಾಂದಖಾನ, ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಒಲವು ಲೆಕ್ಕಹಿಡಿಯಲಾರದ ಕತ್ತಿಯಕಡೆಗಿದೆಯೆಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ವಕೀಲಿಯ ಕೆಲಸಮಾಲಿಕೆಗೆ ಎಂಥ ವಿಕ್ರಾಸದ ಮನುಷ್ಯನ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆಯೋ, ಅಂಥ ವಿಕ್ರಾಸವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಹೊರತು ಅನ್ಯರಾರೂ ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನನ ವಕೀಲರೆಂದು ರಣಜಿತನ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ನೇಮಿಸುತ್ತೇನೆ ಈ ನನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ನೀವು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಮಾನವರೋದಿಗಳೂ, ಧನ-ದೋಲಿಗಳೂ ನಿಮಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಸಂಭವವಿರುತ್ತದೆ.

ಚಾಂದಖಾನನಿಗೆ ಈ ವರೆಗೆ ಲಾಹೋರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಯಾರೂ ಆಶ್ರಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ ಒಬ್ಬ ಪ್ರವಾಸಿಗನಿಗಿಂತ ಅವನಿಗೆ ಆ ಊರಲ್ಲಿ ಎತೀಷ ಮಹತ್ವವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಚಾಂದಖಾನನಿಗೆ ಅಂದು ಹಾಗೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಆಶ್ರಯವೂ ಬಹುಮಾನದ ನೌಕರಿಯೂ ದೊರೆತ ಬಳಿಕ ಎನೆನಿಸಿರಬೇಕು? ಆಗ ಅವನ ಕಣ್ಣೊಳಗಿಂದ ಅನಂದಾಶ್ರಗಳೂ ಸುರಿಯುತ್ತಿರಲು, ಅವನು ತನ್ನ ಗದ್ದದಿಕ ಕಂಠದಿಂದ:-ಹುಜೂರ, ಯಾವ ಸುಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ತಮ್ಮ ದರ್ಶನವಾಗಿದೆಯೋ ಎನೋ? ಯಾವ ಚಾಂದಖಾನನಿಗೆ 'ತಮ್ಮಾ ಇತ್ತಬಾ; ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೂಡು' ಎಂದು ಕೂಡ ಯಾರೂ ಅನ್ನಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೋ, ಅಂಥ ಆ ದರ್ಶನವಾದ ಈ ಚಾಂದಖಾನನ್ನು ಮಹಾರಾಜಾ ರಣಜಿತನಿಂಹನ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ತಾವು ತಮ್ಮ ವಕೀಲನೆಂದು ನೇಮಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವೇ? ಯಾವ

ಶೀಖ ಸಮಾಜವು ಈ ಪಠಾಣ ಜಾತಿಯ ಚಾಂದಖಾನನಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳುಷ್ಣಿ ವಿಶ್ವಾಸ ವನ್ನಿಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಿಲ್ಲವೋ, ಅಂಥ ಚಾಂದಖಾನನು ನಿಮಗೆ ಪರಮ ವಿಶ್ವಾಸಿ ನೆಂದು ತೋರುವುದು ನನ್ನ ಮಹದ್ಭಾಗ್ಯವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು? ಹುಜೂರ, ನಾನು ಅಲ್ಲಾನ ಸಾವಿರ ಆಣೆ ಮಾಡಿ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸುವದೇನಂದರೆ, ಈ ಚಾಂದಖಾನನ ಜೀವಹೋದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಇವನು ನಿಮಗೆ ಎಷ್ಟೊ ತಿರುಗಿ ಬೀಳ ಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಸಾಹೇಬ, ತಾವು ಕೇವಲ ಫಿರಂಗಿಗಳೆಂದು ನಾನು ತಮಗಿಷ್ಟು ಅಧೀನನಾಗುವೆಂತಲ್ಲ; ತಮ್ಮ ವೀರೋಚಿತವಾದ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಕಂಡು ನಾನು ತಮ್ಮ ಚರಣದಾಸನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ ನಾನು ಈ ವರೆಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಫಿರಂಗಿ ಗಳನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ; ಆದರೆ ನಿಮ್ಮಂಥ ಸದ್ಗುಣಗಳು ನೀವೆಯೇಸರಿ! ಹುಜೂರ, ತಮ್ಮ ದಳವಾಯಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮೊಡನೆ ಬರುವದರಲ್ಲಿ ನನ್ನದೊಂದು ಉದ್ದೇಶ ಎತ್ತು. ಹುಜೂರರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಅಧಿಕಾರದ ಗವರ್ನರ್ ಪದವಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತ ವಾಯಿತೆಂದು ಹುಜೂರರವರು ನಿರಾಪದರಾದರೆಂದು ಯಾರಾದರೂ ಅಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಈ ಚಾಂದಖಾನನು ಎಂದೂ ಒಪ್ಪತಕ್ಕವನಲ್ಲ. ಹುಜೂರ, ಈ ಉಚ್ಚ ಅಧಿಕಾರ ಪದದಿಂದ ತಮಗೆ ಶತ್ರುಗಳು ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚಾದರು! ಕೆಲವು ನೀಚ ಶೀಖರು ತಮ್ಮ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದು, ಅವರು ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಾಣ ಹೀರುವ ಕಟ್ಟನ್ನೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥ ಆ ನೀಚರಿಗೆ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಸಿಯ ಧಾರೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೋರಿ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಇಳೆಗೊರಗಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನಿಟ್ಟು ಕೊಂಡೇ ನಾನು ಹುಜೂರರವರ ಕೂಡ ದಳವಾಯಿಯಾಗಿ ಬರಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ಹುಜೂರರವರು ನನ್ನನ್ನು ವಕೀಲನನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಯ ದರ್ಬಾರದ ಲ್ಲಿರ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಆಟವು ನಿಂತು ಹೋಗಿದೆ; ಆದರೂ ಹುಜೂರರವರು ನನ್ನದೊಂದು ವಿನಂತಿಯನ್ನು ಮಾನ್ಯಮಾಡದೇಕೆಂದು ನಾನು ನಮ್ಮ ಹುಜೂರರವರಿಗೆ ಆಗ್ರಹಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಉಪಾಧಿಕಾರದೊಳಗಿನ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಮುಖ್ಯ ಶತ್ರುವೆಂದರೆ ನಂದಸಿಂಹನೇ! ಆತನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಗೆಯ ಚಲನವಲನದ ಮೇಲೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಲಕ್ಷ್ಮಿವು ಎಷ್ಟು ಇದ್ದಿತ್ತೋ ಅವ್ಯೇ ಚಾಂದಖಾನನ ಲಕ್ಷ್ಮಿವೂ ಇತ್ತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗೆ ಬಲು ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದುದಿನ ಅವನು ಚಾಂದಖಾನನನ್ನು ಕುರಿತು:-ಚಾಂದಖಾ, ಶತ್ರುಗಳಮೇಲೆ ನನ್ನ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿವಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತೇ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನನ್ನ ವಕೀಲರನ್ನಾಗಿ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ನೇಮಿಸುತ್ತೇನೆ.

ನನ್ನ ಕೆಲವನ ಶತ್ರುಗಳು ನನ್ನೊಡನೆ ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಬರುವ ಸಂಭವವಿದೆಯೋ ಅದರಂತೆ ಕೆಲವನ ಶತ್ರುಗಳು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ನನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲದೊಂದು ಹೇಳುವ ಸಂಭವವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಂಥವರ ಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿರಿಸುವದಕ್ಕೆಂದೇ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ನನ್ನೊಡನೆ ಬಂದು ಯಾವ ನನ್ನ ಕೃಪವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೀರೋ, ಅದೇ ನನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಗಿದೆಯೆಂಬುದು ಚಾಂದಖಾನ, ಈಗಲಾದರೂ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯಿತೇ? ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಚಾಂದಖಾನನು ಡಬ್ಲಿನ್‌ನ ಆ ಮಾತಿಗೆ ಒಡಂಬಟ್ಟು:-ಹುಜೂರ, ನೀವಂದಂತೆಯೇ ಆಗಲಿ; ಆದರೆ ನನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಒಯ್ಯದಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸದ ನೂರುಜನ ದಂಡಾಳುಗಳನ್ನು ತಾವು ತಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಒಯ್ಯಲೇಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ಶತ್ರುಗಳು ನಿಮಗೆ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಎದುರಾಗುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ರಾತ್ರಿ ಅಪರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಧಿ ಸಾಧಿಸಿ ಅವರು ನಿಮಗೇನಾದರೂ ಅಪಾಯಮಾಡುವ ಹವಣಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಸಂಗಡದ ಆ ನನ್ನ ಜನರು ಆ ದುಷ್ಟರ ಬಲಿಯಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನ ನೂರು ಜನರಲ್ಲಿ ೫೦ ಜನ ಕಾಲಾಳುಗಳೂ ೫೦ ಜನ ಕುದುರೇ ಸವಾರರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಜನರು ಪರಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹನನ್ನೂ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಾಯಿಯನ್ನೂ ಹೋಲುವಂಥವರಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಲಿವರ್ದಿಖಾನನೆಂದೊಬ್ಬ ನನ್ನ ಮಿತ್ರನಿದ್ದು ಅವನು ಆ ಎಲ್ಲರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ ಅವನು ಒಳ್ಳೇ ಶೂನ್ಯ ವಿಶ್ವಾಸಿಗಳನ್ನೂ ಅಗಿರುವನಲ್ಲದೆ, ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯೂ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಅತಿ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಯಾವನೊಬ್ಬನ ಮೈಮೇಲೆ ಹಾಯ್ದು ಬರುವ ಗಾಳಿಯ ಮೇಲಿಂದ ಅವನು ಆ ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಒಡೆಯರೇ, ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಹೆಚ್ಚಿನ್ನೇನು ಹೇಳಲಿ? ಆ ನನ್ನ ನೂರು ಜನರೆಂದರೆ, ನಿಮ್ಮ ೧೦೦ ಜನ ಬನ್ನೊ-ಧನ್ನೊರೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು.

ಡಬ್ಲಿನ್‌ನು ಚಾಂದಖಾನನ ಆ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿದನು. ಮುಂದೆ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಚಾಂದಖಾನನು ತನ್ನ ಆ ನೂರುಜನ ದಂಡಾಳುಗಳನ್ನು ಡಬ್ಲಿನ್‌ನ ವಶಪಡಿಸಿದನು; ಹಾಗೂ ಅವನಿಗೆ ಅಲಿವರ್ದಿಖಾನನ ಗುರುತು-ಪರಿಚಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು. ಆ ದಂಡಾಳುಗಳ ತೇಜವನ್ನೂ ಅಲಿವರ್ದಿಖಾನನ ಚಾಣಾಕ್ಷತನವನ್ನೂ ಕಂಡು ಡಬ್ಲಿನ್‌ನು ಸಂತೋಷಭರಿತನಾಗಿ:—

ಅಲಿವರ್ಧಿಖಾ, ನೀವು ತೀಕ್ಷ್ಣ ಬುದ್ಧಿಯವರೂ ವಿಶ್ವಾಸಿಗಳೂ ಇರುವಿರಿಂಬ ದನ್ನು ತಿಳಿದಿರುತ್ತೀನೆ; ಆದರಿಂದ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನನ್ನ ಶರೀರ ರಕ್ಷಕರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸುತ್ತೇನೆ; ಆರ್ಥಾತ್ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಇನ್ನು ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಉನ್ನತಿ-ಅವನತಿಗಳು ನಿಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಚಾಂದಖಾನ ಇವರ ಕರ್ತವ್ಯದಕ್ಕೆ ತಯಾರ್ನವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತವೆ! ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಆ ಹೃದ್ಗತವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷವಾಗಲು, ಅವರ ಕಣ್ಣಿಲ್ಲಗಿಂದ ಆನಂದಬಾಷ್ಪಗಳುದುರಿದವು! ಅವನಿಗೆ ಅವರು ಯಾವ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥರಾಗಲಿಲ್ಲ. ತುಸಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಅವರು ಮೂವರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಮಿಕ್ಕಿಮಿಕ್ಕಿಯೆಂದು ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ಅಲಿವರ್ಧಿಖಾನನೂ ಚಾಂದಖಾನನೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳಿಗಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಆ ಇಬ್ಬರು ದಾರಿಬಡಿಯುವವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟ ಬಗ್ಗೆ ಲಾಹೋರ ಟ್ಟಿಣದೊಳಗಿನ ಜನರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಗುಣು ಗುಟ್ಟಲಾರಂಭಿಸಿದರು; ಆದರೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಅತ್ತ ಬೇಕಂತ ಮನಸರಿಮಾಡಿದನು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಯಾವದೊಂದು ಶಕ್ತಿಯ ಉಪಯೋಗಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅದು ಡಲೋ ಇಲ್ಲವೆ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಗುವದೆಂದೇ, ಅಸ್ತವನ್ನು ಚಲೋ ಕೆಲಸಗಳಿಗೂ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳಿಗೂ ಹೇಗೆ ಸಮನಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದೋ, ಅದರಂತೆ ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನರಿತು ತಕ್ಕ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅವನನ್ನು ಯೋಜಿಸಿದರೆ, ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕೆಲಸವು ಅವನಿಂದ ಬಂದಿತೆವಾಗಿ ಆಗುವದೆಂದು ಆತನ ವಿಶ್ವಾಸವಿತ್ತಾದ್ದರಿಂದ, ಚಾಂದಖಾನ-ಅಲಿವರ್ಧಿಖಾನರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಜನರಾಡುವ ಮಾತಿನ ಕಡೆಗೆ ಆತನು ದುರ್ಲಕ್ಷಿಸಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಅಲಿವರ್ಧಿಖಾನನು ತನ್ನೊಡನೆಯೇ ಬರುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ; ಚಾಂದಖಾನನು ಲಾಹೋರದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತಾರ ಸಹವಾಸದಿಂದಾದರೂ ಆತನ ಸ್ವಭಾವವು ಬದಲಾಗಿ, ಆತನಿಂದ ತನಗೆ ಕೇಡು ಉಂಟಾಗಬಾರದೆಂದು ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಫಕೀರಜಿಯ ಸಲಹೆಯಮೇರೆಗೆ ಪಾಪ್ಪಾಜಿರಾವ ಎಂಬ ಮರಾಟನನ್ನು ಚಾಂದಖಾನನ ಮೇಲೆ ನಜರಡುವದಕ್ಕೆಂದು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದನು.

ಒಂದು ದಿನ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಚಾಂದಖಾನನನ್ನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಕರೆದು:—
ಚಾಂದಖಾನ, ನೀವು ದಿನಾಲು ರಣಜಿತನ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಹಾಜರಿರಲಿಕ್ಕೆ ತಪ್ಪು

ಲಾಗದು. ದಿನಾಲು ನನ್ನ ಕಡೆಯ ಪತ್ರವು ನಿಮಗೆ ಮುಟ್ಟಲಿ-ಮುಟ್ಟದಿರಲಿ, ನನ್ನ ಪತ್ರ ಬಂದಿದೆಯೆಂದೇ ಮಹಾರಾಜರಿಗೂ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೂ ಹೇಳಿ ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಸಲಾಮುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ನೀವೆಂದೂ ಏನನ್ನೂ ಮಾತಾಡಕೂಡದು. ದರ್ಬಾರದೊಳಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಬಗೆಬಗೆಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನೀವು ಬರೇ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು; ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮತವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಲಿ ಅಥವಾ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಮಾದಲಿಕ್ಕಾಗಲಿ ನಿಮಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ವಕೀಲರಾದ ನಿಮ್ಮಿಂದ ದರ್ಬಾರದ ರಿವಾಜಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಹಾಗೂ ನನಗೆ ಅಹಿತವಾದ ಯಾವ ಆಚರಣೆಯೂ ಆಗಲಾಗದು. ಹಾಗೆಯೆ ತ್ಯಾಜ್ಯವಾದವೆಂದರೆ, ನಾನು ಯಾವಜ್ಜನದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಕೂಡ ಮಾತು ಸಹ ಆಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದರೆ ನಿಮಗೆ ನಿಮ್ಮ ಸಂಬಳದ ಹೊರತು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಪಾರಿತೋಷಕವೂ ದೊರೆಯುವದು. ನಿಮಗೆ ಯಾವುದೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಯು ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ, ಅನ್ಯತ್ರದಲ್ಲೆಯೇ ಆದರೆ ತಿಳಿದ ಒಡನೆಯೇ ಅದನ್ನು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಜಾಸೂದನ ಮುಖಾಂತರ ನನಗೆ ಕಳಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೆ ಕೆಲ ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚು ಹತ್ತಿದರೂ ನಾನು ಅದನ್ನು ನಿಮಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಲಾಹೋರದಿಂದ ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾದವರೆಗೆ ಐದೈದು ಹರದಾರಿಗಳ ಅಂತರದ ಮೇಲೆ ಇಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಕುದುರೆಯ ಸವಾರರನ್ನು ನನ್ನ ಟವಾಲಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಾಗಿ ನಾನು ಇಡತಕ್ಕವನಿರುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ಅವರೊಡನೆ ಮಹತ್ವದ ಮಾಹಿತಿಯ ವೊಹರಬಂದ ಘೈಲಿಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತಿರತಕ್ಕದ್ದು. ಚಾಂದಖಾ, ಈ ಒಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಗಿನ್ನೇನು ಹೇಳಲಿ? ಈ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಉನ್ನತಿಯೇ ನಿಮ್ಮ ಉನ್ನತಿಯೆಂದೂ, ಈತನ ಅವನತಿಯೇ ನಿಮ್ಮ ಅವನತಿಯೆಂದೂ ತಿಳಿ ಕೊಳ್ಳಿರಿ, ಅಂದರಾಯಿತು. ಕೂಡಲೆ ಚಾಂದಖಾನನು ಅದಕ್ಕೆ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿದನು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧತೆಯಾದರೂ ಜಮಾದಾರಖೋಸಾಲಸಿಂಹನ ಸ್ವಾರರ ದಂಡು ಇನ್ನೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಚಿಕ್ಕ ದಂಡಿನ ಸೇನಾಪತಿತ್ವವನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬದೂ ನಿರ್ಧಾರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುವ ಯಾವನೆಂಬವನ ನೇಮಣೂಕು ಆ ಸರಕಾರೀ ದಂಡಿನಮೇಲೆ ಆಗುವದೆಂದೂ, ತನ್ನ ಏಕಘತ್ರ ಪದಕ್ಕೆ ಅದರಿಂದ ಅಡ್ಡಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದಕ್ಕೇ ಆ ದಂಡು

ತನ್ನೊಡನೆ ರವಾನಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವದೆಂದು ಡಬ್ಲಿನ್ನನ್ನು ವೇದಲೇ ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದನು. ಅದರಂತೆಯೇ ಕಡೆಗೆ ಆಯಿತು. ನಂದಸಿಂಹನೇ ಆ ಸರಕಾರೀ ದಂಡಿನ ದಳವಾಯಿಯಾದನು. ಆದರೆ ಆ ದಂಡಿನ ದಳವಾಯಿತ್ವವನ್ನು ನಂದಸಿಂಹನಿಗೆ ಕೊಡಬಹುದೆಂದು ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನ್ನ ಕನಸುಮನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕಲ್ಪಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಸಹಕಾರಿ ನೇನಾಪತಿಯೆಂದು ರಣಜಿತಸಿಂಹನಿಂದ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ನೀಡ ನಂದಸಿಂಹನು ಎಲೆನಿಗಳನ್ನು ಹುರಿಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಎಷ್ಟಾದರೂ ಅವನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಕೈಕೆಳಗಿನವನೇ. ಅದರಿಂದ ಅವನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಮರ್ಯಾದಿತ ಹುಕುಮುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ದಾಯಿ-ಮೂಗುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ವಾಲಿ ಸಲೇದೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು; ಮೇಲಾಗಿ ಒನ್ನಾ, ಧನ್ನಾ, ಹಾಗೂ ಅಲುವರ್ಧಾನ ಈ ಮೂವರ ದೃಷ್ಟಿಯೂ ಅವನ ಮೇಲೆ ಇದ್ದಿತು. ನಂದಸಿಂಹನ ಆ “ಲ್ಯಾನ್ಸರ” ದಂಡಿನಲ್ಲಿ ೨೦೦ ಸವಾರರಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ದಂಡಿನಲ್ಲಿ ಸವಾರರ ಹಾಗೂ ಕಾಲಾಳುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಒಟ್ಟಿಗೆ ೫ ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ವಿರತವಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧತೆಯಾದ ನಂತರ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಆ ದಂಡಿನ ತಳವನ್ನು ಕಿತ್ತಿ ಲಾಹೋರ ಪಟ್ಟಣದ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮೂರು ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲಿನ ಒಂದು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಬೈಲಿನಲ್ಲಿ ಬೀಡು ಬಿಡಿಸಿದನು. ನಂತರ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ತನ್ನ ದಂಡಿನ ಕವಾಯತನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು; ಹಾಗೂ ಇನ್ನು ತನಗೆ ಹೊರಡಲಿಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆ ದೊರೆಯದೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ರಣಜಿತಸಿಂಹನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಆ ವಿನಂತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ಕೇಳದವನಂತೆ ನಟಿಸಿ, ಶುಷ್ಕೋಪಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಆ ದಿನವನ್ನು ಕಳೆದನು.

ಮುಂದೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಾದರೂ ರಣಜಿತನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ಹೊರಡಲಿಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದಿನ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಲು, ರಣಜಿತನು ತನ್ನ ಭಾಂಡಾರದೊಳಗಿನ “ಕೊಹಿನೂರ” ಎಂಬ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ರತ್ನವನ್ನು ಇವನಿಗೆ ತೋರಿಸಿ;—ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಸಾಹೇಬ, ನೀವು ಎಷ್ಟೋದೇಶಗಳನ್ನು ಸಂಚರಿಸಿ ಬಂದವರಿರುತ್ತೀರಿ; ಆದುದರಿಂದ ನೀವು ಇಂಥ ರತ್ನವನ್ನೆಲ್ಲಿಯಾದರೂ ನೋಡಿರಿದೀರಾ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದನು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಆ ರತ್ನವನ್ನು ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ಹೊರಳಿಸಿ ಹೊರಳಿಸಿ ನೋಡಿ:—ಮಹಾರಾಜ, ದೇವರ ದಯದಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ರತ್ನಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಸುಸಂಧಿಯು ನನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ಇಂಥ ಸುಂದರವಾದ

ಅಮೂಲ್ಯ ರತ್ನವು ಈ ಸೃಷ್ಟೀತಲದಲ್ಲಿ ಇದೆಂದೇ ಎಂದು ನನ್ನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಆತನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ರಣಜಿತಸಿಂಗನಿಗೆ ಬಲು ಸಮಾಧಾನವೆ ನಿಸಿತು. ಕೂಡಲೆ ಅವನು ಫಕೀರಜಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿ ನೋಡಲು, ಅವನು ಆ ರತ್ನದ ಪೂರ್ವ ವೃತ್ತವನ್ನು ಸಾಧ್ಯಂತವಾಗಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ಕೆಲ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ರಣಜಿತನು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಕಡೆಗೆ ಟಕಮಕವಾಗಿ ನೋಡಿ:— ಸಾಹೇಬ, ನೀವು ಬಂದ ಉದ್ದೇಶವು ತಿಳಿಯಿತು; ಹಾಗೂ ನಿಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಅವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಇಲ್ಲವೆ ಅಸಡ್ಡೆಯನ್ನು ತಾಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಾಹೇಬ, ಇಂದು ನಿಮ್ಮ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕಿಂತ ಚಿಂತೆಯ ಕಳೆಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತೋರುವ ಕಾರಣವೇನು? ಆ ಹೊಸ ಅಧಿಕಾರವು ನಿಮಗೊಂದು ಸಂಕಟವೇ ಅನಿಸಿತೇನು? ಎಂದು ನುಡಿದು, ತನಗೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ವೃತ್ತವು ತಿಳಿದಿದೆಯೆಂಬದನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದನು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ನಸುನಕ್ಕು:—ಮಹಾರಾಜ, ಹಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಉತ್ಸಾಹವು ಸಂಕಟ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದ್ವಿಗುಣಿತವಾಗುತ್ತದೆ; ಮೇಲಾಗಿ ತಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಪರಮೇಶ್ವರನ ದಯೆಯಿರಲಿಕ್ಕೆ ನನಗೇತರ ಚಿಂತೆಯು? ಆದರೆ ಯಾವ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಕೆಲ ದಿನಗಳ ವೊಡಲು ಒಂದೇ ಕುದುರೆ ಹಾಗೂ ಒಂದೇ ಖಡ್ಗ ಇವುಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಜವಾಬುದಾರಿಯಿದ್ದಿತೋ ಅದೇ ಆತನ ಮೇಲೆ ಇಂದಿಗೆ ೨-೩ಸಾವಿರ ಕುದುರೆಗಳ ಹಾಗೂ ೫-೬ಸಾವಿರ ಖಡ್ಗಗಳ ಜವಾಬುದಾರಿಯು ಬಿದ್ದಿರುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಸರ್ಜ್ಜರಿತ್ರಿ ಜನರ ಖಡ್ಗಗಳು ಎಷ್ಟಿವೆಯೋ ಎಂಬ ಚಿಂತೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಆವರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಭಾಷಣವು ನಡೆದಿರುವಾಗ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ವಿರುದ್ಧ ಪಕ್ಷದ ಜನರು ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಹಾಜರಿದ್ದರು. ಆಗ ನಂದಸಿಂಹನೂ, ಆತನ ಕೆಲ ಜನ ಅನುಯಾಯಿಗಳೂ ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ಜೇಷ್ಠೆ ನೊಡಿದರು ಆ ವಿರುದ್ಧ ಪಕ್ಷದವರ ಆಗರ್ಹ್ಯವಾದ ಆ ಚರಣೆಯು ಮಹಾರಾಜಾ ರಣಜಿತಸಿಂಹನಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಯಿತು; ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೂ ತಿಳಿಯಿತು. ಅಂತೇ ಅವನು ದೇಕಂತ ಆ ಅಸರ್ಜ್ಜರಿತ್ರಿ ಖಡ್ಗಗಳ ವಿಧಾನವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದನು.

ಮಹಾರಾಜಾ ರಣಜಿತಸಿಂಹನು ತುಸು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ ಮುಕ್ತದ್ದಿ ಗಳಂತಹ ಸ್ವಭಾವದವನೇ ಆಗಿದ್ದನು. "Divide and Rule" ಎಂಬ

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮುಕ್ತದ್ವಿಗಿರಿಯು ಅವನಿಗೆ ಮನಮುಟ್ಟಿ ಮಾನ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅಂತೇ ಅವನು ತನ್ನ ದರ್ಬಾರದೊಳಗಿನ ಜನರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ವೈಮನಸ್ಸುಂಟಾದರೆ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರ ವಾಣಿಯಿಂದ ಒಮ್ಮೆಲೆ ನಂದಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡದೆ, ಆ ದೋಷಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಸುರುವುವ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದರಿಂದ ಆ ದರ್ಬಾರಿಗಳ ಒಳಜಗಳವು ಬೆಳೆದರೂ, ಅವರ ಆ ವೈರತ್ವದಿಂದ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅನಿಷ್ಟವಾಗದ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಅವನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಸದ್ಭಾವಿಯಂತೆ ರಣಜಿತನು ಆಗ ಡಬ್ಲಿನ್‌ನ ವಿರುದ್ಧ ಪಕ್ಷದವರನ್ನು ಆಪ್ತಕ್ಕೇ ದೊಡ್ಡ ಬಡಿಯದೆ, ಅವರನ್ನು ಎಚ್ಚಿಸಿ ಹಿಡಿಯುವದಕ್ಕಾಗಿ:- ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬ, ತಾವು ಅನ್ನುವದೇನೋ ನಿಜವು. ಆ ಪ್ರಕಾರದ ಚಿಂತೆಗಳಿಗಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗವೊದಗಲಿಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಬಹಳ ಅವಕಾಶವಿದೆ ಆದರೆ ತಾವು ಈಗಿನಿಂದಲೇ ಆ ಆಗಾವಿಷ ಪ್ರಸಂಗದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸುವದನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೊಕ್ಕೇ ಸಂತೋಷವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾಕಂದರೆ ನಾನು ನನ್ನ ಅಧಿಕಾರ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ಮನುಷ್ಯನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆಂದು ನನ್ನ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಒಂದಂತಾಯಿತು.

ಮಹಾರಾಜರ ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೆ ಡಬ್ಲಿನ್‌ನ ವಿರುದ್ಧ ಪಕ್ಷದವರ ನಿಂದಾಪ್ರಚುರವಾದ ಶಬ್ದಗಳು ಡಬ್ಲಿನ್‌ನ ಕಿವಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಡಬ್ಲಿನ್‌ನು ತುಸ ಉತ್ತೇಜಿತನಾಯಿಂದ:- ಮಹಾರಾಜರ ಈ ಭವಿಷ್ಯವು ದಿಟವಾಗಲೆಂದರೆ ತೀರಿತು. ಆದರೆ ಇದೇ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ತುಂಬುವ ತಮ್ಮಂತಹ ಅದ್ವಿತೀಯ ಗರುಡರಿರುವಂತೆ, ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂತಹ ಕೆಲವು ಕರ್ಕಶ ಕಾಗೆಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಲೆತಿರುತ್ತವೆಂದು ಮಹಾರಾಜರು ಮರೆಯತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

ಅಗ ರಣಜಿತನು ಆತ್ಮರ್ಪದ ನೋಡನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ:- ಇಲ್ಲ; ಡಬ್ಲಿನ್ ಸಾಹೇಬ, ನಮ್ಮ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಬರೇ ಗರುಡಗಳೇ ಇರುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರತು, ಕಾಗೆಗಳೆಲ್ಲೆಯೂ ಪ್ರವೇಶವಿರುವದಿಲ್ಲ.

ಮಹಾರಾಜನ ಈ ನುಡಿಯು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೆ ಡಬ್ಲಿನ್‌ನ ವಿರುದ್ಧ ಪಕ್ಷದವರ ಮೈಯುಬ್ಬಿದಂತಾಗಲು, ಅವರು ಬಿಟ್ಟು-ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಗಲಾರಂಭಿಸಿದರು; ಆಮಾತ್ಯ ಬೋಸಾಲಸಿಂಹನ ಅಣ್ಣನ ಮಗನಾದ ತೇಜಸಿಂಗನೆಂಬ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಲ ಕಾಯದ ಅಗಜಬಂಬನಂತೂ ತನ್ನ ವಾಕ್ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು

ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವದಕ್ಕೆಂದು:—ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿಯೆ ಎಲ್ಲರೂ ಜೇಲೋ ಜನರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಯಾರಿಗೆ ತಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕತ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಸಹ ಕೂಡ್ರಲಕ್ಕೆ ದೊರೆಯುವದಿಲ್ಲವೋ, ಅಂಥ ಜನರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸೇನಾ ಪತಿಗಳಾದರೂ ಅವರನ್ನು ಅವರ ಮೂಲಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಬಹು ಜನರು ಮಹಾರಾಜರ ಈ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ; ಎಂದು ನುಡಿದು ನಕ್ಕನು.

ತೇಜಸಿಂಹನ ಆ ನುಡಿಗಳ ತೇಜದಿಂದ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ವಿರುದ್ಧ ಪಕ್ಷದ ಜನರಿಗೆ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಹುರುಪು ಬಂದಂತಾಗಿ ಅವರು ಗಟ್ಟಿಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕು ಅಸಭ್ಯತನ ದಿಂದ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗೆ ಜೇಷ್ಟ್ರ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಅವರ ಮಂಗಳವನ್ನು ಕಂಡು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನು:—ಆದರೆ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಬಾಯಿಬಿಡಾಯಿ ಹೊಡೆಯುವ ಈ ವೀರಾಗ್ರಣಿಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ದೇಶದೊಳಗಿನ ಕತ್ತಿಗಳು ಸಹ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಯಾಕಂದರೆ ಅವಕ್ಕಾದರೂ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಯಾರು ಹತ್ತಲಿಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರು, ಯಾರು ಅಯೋಗ್ಯರು ಎಂಬದರ ಮರ್ಮ ವಾದರೂ ಗೊತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮಾನೀ ಸ್ವಭಾವವುಂಟಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಅದರಿಂದಲೇ ಇಂಥ ಮಾನಗೇಡಿಗಳಾದ ಆನೆಯ ಮರಿಗಳನ್ನು ಯಾವುದೊಂದು ಅತ್ಯುತ್ಕೃಷ್ಟ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಒಯ್ದು ಕೂಡ್ರಿಸಿದರೂ ಅದು ಕತ್ತಿಯಂತೆ ತೋರದೆ ಇರದು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಈ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತೇಜಸಿಂಹನು ಸಂತಪ್ತನಾದನು. ಅವನು ಸಿಟ್ಟಿನ ಆವೇಶದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಎದ್ದು ನಿಂತು ಏನನ್ನೋ ನುಡಿಯದೇಕೆಂದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಲೇನಸಿಂಹನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅಮಾತ್ಯನು ತನ್ನ ಕಣ್ಣು ಸನ್ನೆಯಿಂದಲೇ ತೇಜಸಿಂಹನನ್ನು ಕುಕ್ಕರು ಬಡಿದನು. ಲೇನಸಿಂಹನು ತೇಜಸಿಂಹನ ಕಡೆಗೆ ಹಾಗೆ ಕಿಡಿಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಆ ದರ್ಬಾರದೊಳಗಿನ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ವಿರುದ್ಧ ಪಕ್ಷದ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ತಂಭಿತರಾದರು. ಆತರಸಿಂಹನೆಂಬ ಅಮಾತ್ಯ ನುತೂ ಈ ದುರ್ವಾದವನ್ನು ದೆಳೆಯಗೊಟ್ಟದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವತಃ ರಣಜಿತಸಿಂಹಮಹಾ ರಾಜನಿಗೇ ದೋಷಕೊಟ್ಟನು. ಲೇನಸಿಂಹ ಹಾಗೂ ಆತರಸಿಂಹ ಈ ಇಬ್ಬರೂ ರಣಜಿತನ ಅಮಾತ್ಯರೆಂದು ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರೂ, ಸದಾ ಜಾರಿಗಳಾದ ಸದ್ಗುಹಸ್ಥರೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಸನ್ಮಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಲೇನಸಿಂಹನು ಜೋಶಿಪ್ಪಾಸ್ತ, ಪದಾರ್ಥವಿಜ್ಞಾನಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದವ

ನಾಗಿದ್ದನು. ಆತರಸಿಂಹನು ರಣಜಿತನ ಕಕ್ಕನ ಮಗನು; ಆದರೆ ಅವನು ಮಹಾರಾಜನ ಕಕ್ಕನ ಮಗನೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರದೆ, ಅವನು ಒಳ್ಳೇ ವಿದ್ವಾಂಸನೂ ಸದಾಚರಣಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು.

ಲೇನಸಿಂಹನು ಆ ಬಗೆಯಾಗಿ ಆ ವಾದವನ್ನು ಮುಗಿಸಲು, ಮಹಾರಾಜನು ಬೇರೆ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು; ಹಾಗೂ ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಿಮಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಪ್ತನೊಡುವೆನೆಂದು ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ದರ್ಬಾರವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದನು.

ಲೇನಸಿಂಹನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನನ್ನು ವೊದಲನೇ ದಿನದಿಂದಲೇ ಪ್ರೀತಿಸಹತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಅವನು ಆ ತನ್ನ ವರ್ತನವನ್ನು ಇಂದಿನ ವರೆಗೆ ತೋರಗೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದಿನ ದರ್ಬಾರದೊಳಗಿನ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಸಮಯೋಚಿತ ಭಾಷಣ-ವರ್ತನಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆದರವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಚಾಂದಖಾನನ ಮುಖಾಂತರ ಅವನಿಗೊಂದು ಪತ್ರಕಳಿಸಿದನು. ಆ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಲೇನಸಿಂಹನು:—ಡಬ್ಲಿನ್ನಸಾಹೇಬ, ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾಪ್ರಾಂತದ ಅಧಿಕಾರವೂತ್ರಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ದುಸ್ತರವಾಗಿದೆ ಆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಘ್ನಗಳು ಬರಬಹುದಾಗಿವೆ. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈ ಲೇನಸಿಂಹನು ನಿಮಗೊಬ್ಬ ಹಿತಕರ್ತೃವಿರುವನೆಂಬುದು ನಿಮ್ಮ ಆನುಭವಕ್ಕೆಬಂದೀತು, ಎಂಬರ್ಥದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ಲೇನಸಿಂಹನ ಆ ಪತ್ರದಿಂದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಧೈರ್ಯವುಂಟಾಯಿತು. ಅವನು ಅವನಿಗೆ ಅಭಾರಪ್ರದರ್ಶನದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಹಾಗೂ ಚಾಂದಖಾನನಿಗೂ ಕೆಲ ಗುಪ್ತ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು.

ಮರುದಿನ ಬೆಳಗಾಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಸೈನ್ಯವು ಸಜ್ಜಾಗಿ ನಿಂತಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಣಜಿತಸಿಂಹಮಹಾರಾಜರು ತಮ್ಮ ಸರದಾರರೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ದಂಡಾಳುಗಳ ಕವಾಯತನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ಹೊರಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಪ್ತನೆಯಿತ್ತನು. ಆಪ್ತನೊಡುವಾಗ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೋ ಮಹಾರಾಜರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಅಶ್ರುಬಿಂದುಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು! ಚಾದಖಾ, ಪಕೀರಜೀ, ಕಾಲೀಫಜೀ, ಲೇನಸಿಂಹ ಮುಂತಾದವರಂತೂ ಡಬ್ಲಿನ್ನನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿ ಆಲಿಂಗಿಸಿ, ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಅವನಿಗೆ ಹೊರಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಪ್ತನೆಯನ್ನಿತ್ತರು. ತನ್ನ ಆ ಹಿತಚಿಂತಕರ ಕಡೆಗೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಹೊರಳಿ ನೋಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಆ ಲಾಹೋರಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾದ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದನು.

೧೩ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ:—ನಂದಸಿಂಹನ ನೀಚತನ.

ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದ ರಚನೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಮಾಡಿ, ಅದರಿಂದ ತನ್ನ ವೈರಿಯಾದ ನಂದಸಿಂಹನನ್ನು ಡಬ್ಬಿನ್ನನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸಿದ್ದನು. ಮಹಾರಾಜರು ನಂದಸಿಂಹನನ್ನು ಯಾವಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ತನ್ನೊಡನೆ ಕಳಿಸಿರಲಿ, ನಂದಸಿಂಹನಾದರೂ ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ತನ್ನೊಡನೆ ಬಂದಿರಲಿ, ಅವನು ತನ್ನ ಸಹಕಾರಿ ಸೇನಾಪತಿಯೊಂದಿದ್ದರಿಂದ ಡಬ್ಬಿನ್ನನು ತನ್ನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹುಕುಮುಗಳನ್ನು ಅವನ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿಯೇ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ ತರುವ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ನಂದಸಿಂಹನಿಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ದೊಡ್ಡಿ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂತಾಗಿ, ತನ್ನ ಹುಕುಮಿನ ಅಳವಡಿಕೆಗೆ ಅವನನ್ನು ಇರಿಸ ದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ಹುಕುಮುಗಳ ಅಮಲನ್ನು ನಂದಸಿಂಹನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಡಿಸುವನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುವದನ್ನು ತಿಳಿಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಡಬ್ಬಿನ್ನನು ಕೆಲಜನ ಗುಪ್ತ ಹೇರರನ್ನು ಅವನ ಮೇಲೆ ನಜರಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದ್ದನು. ಅವರು ನಂದಸಿಂಹನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದಿನದ ದಿನಚರ್ಯೆಯನ್ನು ಇವನಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವನಾದರೂ ಅವುಗಳೊಳಗಿನ ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ರೋಜನಿಯಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಡಬ್ಬಿನ್ನನು ತನ್ನ ದಂಡಿನೊಳಗಿನ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶ್ವಾಸುಕರಾದ ೨೦೦ ಜನರ ಒಂದು ಟೋಳಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮುಂದೆ ಕಳಿಸು ತ್ತಿದ್ದನು. ಅದರ ಹಿಂದೆ ಖೋಸಾಲಸಿಂಹನು ಕಳಿಸಿದ್ದ ಕಾಲಾಳುಗಳು. ಅವರ ಹಿಂದೆ ಆರು ತೋಫುಗಳುಳ್ಳ ತೋಫಖಾನೆಯ ಸರಂಜಾಮು. ಅದರ ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ಸ್ವಂತದ ಕುದುರೆಯ ಸ್ವಾರರ ದಂಡು. ಆ ಸ್ವಾರರ ಹಿಂದೆ ನಂದಸಿಂಹನ ಸರಕಾರೀ ದಂಡು. ಅದರ ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ಕಾಲಾಳುಗಳು. ಆ ಕಾಲಾಳಿನ ಹಿಂದೆ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶ್ವಾಸದ ೨೦೦ ಜನ ಕುದುರೆಯ ಸವಾರರ ದಂಡು. ಅದರ ಹಿಂದೆ ಬನ್ನೂ, ಧನ್ನೂ, ಅಲಿವರ್ಧಿಖಾನ ಮುಂತಾದ ಶರೀರ ರಕ್ಷಕ ರಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ತಾನು. ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ಡಬ್ಬಿನ್ನನ ದಂಡು ಮಜಲಿನ ಮೇಲೆ ಮಜಲುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ನಡೆದಿತ್ತು. ಈ ದಂಡಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಯನ್ನು ಕಂಡು ನಂದಸಿಂಹನು ಚಕಿತನಾದನು. ೫-೬ಮುಕ್ಕಾಮುಗಳಾದರೂ ದಂಡಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಂಗತಿಯೇನೂ ಸಂಭವಿಸಲಿಲ್ಲವು. ಇಲ್ಲಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಯಾವ ಕೆಲ ಜನ ದಂಡಾಳುಗಳು ಡಬ್ಬಿನ್ನನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಉದಾಸೀನವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವ

ರಾಗಿದ್ದರೇ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಆತನ ದಯಾದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಯುಕ್ತ ವಾದ ಉದಾರ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮಭಾವವುಳ್ಳವರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವನೊಬ್ಬ ಸೈನಿಕನು ದೇನೆಯಿಂದ ಬೀಳಲು, ಸ್ವತಃ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ದಂಡಿನ ವೈದ್ಯನೊಡನೆ ಅವನಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅವನಿಗೆ ಬೈಸಥೋಪಚಾರಗಳನ್ನು ಕೊಡಿಸಿ, ಪ್ರಸಂಗ ಬಿದ್ದರೆ ತಾನು ಸ್ವತಃ ಆ ದಂಡಾಳನ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಬಗೆಯ ಪ್ರೇಮಲ ವರ್ತನ ಹಾಗೂ ಸೈನ್ಯದ ವಿಲಕ್ಷಣ ಶಿಸ್ತು ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ದಂಡಿನೊಳಗಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಶಿಪಾಯಿಯೂ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಅಂಜಿನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನೋ, ಅಷ್ಟೇ ಅವನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಈ ಬಗೆಯಾಗಿ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಉತ್ಕರ್ಷವಾಗುವದನ್ನು ಕಂಡು ನಂದಸಿಂಹನ ದ್ವೇಷಾನಲವು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿತು. ನಂದಸಿಂಹನ ವೃತ್ತಿಯ ಜನರು ಅವನ ಕಡೆಯ ದಂಡಿನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಲ್ಪ ಜನರಿದ್ದರು; ಮತ್ತು ಹಾಗೆ ಇದ್ದ ಆ ಅಲ್ಪ ಜನರಾದರೂ ಯೋಗ್ಯತಾಹೀನರಾಗಿದ್ದರು. ಯಾವುದೊಂದು ನೀಚ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸುಖ ಜನರಿಗಿಂತ ದುರ್ಬಲರೇ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತರೆಂಬದನ್ನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತವನಾದುದರಿಂದ, ಅವನು ನಂದಸಿಂಹನ ಹಾಗೂ ಆತನ ಆ ಸಂಗಡಿಗರ ಮೇಲೆ ಜೆನ್ನಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿರಿಸಿದ್ದನು. ನಂದಸಿಂಹನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ದಂಡಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು. ಮೂಲಕ ಕೈಕಾಲು ಬಿಗಿದಂತವನಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಅನಿಷ್ಟ ಚಿಂತನೆಗಾಗಿ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಕ್ಷಿಪ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ನಂದಸಿಂಹನಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದದ್ದೊಂದು ಸಂಧಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನ್ನ ದಂಡಿನಲ್ಲಿ ಡಂಗುರಹೊಡಿಸಿ ಸಾರದ್ದೇನಂದರೆ:—ನನ್ನ ದಂಡಾಳುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಯಾವ ಜೀನಸು ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರು ಅದನ್ನು ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟೇ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ಒಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಯಾವನೂ ಮಂದಿಯ ಯಾವ ವಸ್ತುವನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಮಾಡಿದ್ದು ನಮ್ಮ ನಜರಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಕಠಿಣವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯು ವಿಧಿಸಲ್ಪಡುವದು. ಆ ಅಂದಾದುದುಂದಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಆ ಹುಕುಮು ಆತನ ದಂಡಾಳುಗಳಿಗೆ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ತೋರಿತು; ಯಾಕಂದರೆ ದಂಡಾಳುಗಳು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀನಸನ್ನು ಹಾಗೆ ಲೂಟಿಮಾಡಿ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಸರಿವಾತವೇ ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಆದರಿಂದ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಆ ಹುಕುಮು

ತಮ್ಮ ಬಹು ದಿನಗಳ ಹಕ್ಕು-ಬಾಧ್ಯತೆಯ ವಿರುದ್ಧವಾದುದೆಂದು ಬಹು ಜನ ಶಿವಾಯಿಗಳಿಗೆ ಅನಿಸಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಚತ್ವರ್ಯವೇನು? ದಂಡಾಳುಗಳ ಆ ಮನಶ್ಚಾಂಚಲ್ಯವನ್ನು ಅರಿತ ನಂದಸಿಂಹನು ಆಗ ಸುಮ್ಮನಿರುವನೋ? ಅವನು ಆ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ದಂಡಾಳುಗಳನ್ನು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕಲುಷಿತವಾಗಿ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನನ್ನು ಮನಮುಟ್ಟಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದಂಥ ಆ ದಂಡಾಳುಗಳನ್ನು ಅವನ ವಿರುದ್ಧ ಕಲುಷಿತಗೊಳಿಸುವದು ಅಷ್ಟೊಂದು ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಹೋರೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಎಷ್ಟೋಜನ ಶಿವಾಯಿಗಳು ನಂದಸಿಂಹನನ್ನು ಕುರಿತು:--ಎನರೇ, ಯಾವ ನಮ್ಮ ದಯಾಳು ಡಬ್ಲಿನ್ನ ಸಾಹೇಬರು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಹಿತವನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರೋ, ನಾವು ಬೇನೆ ಬಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಸೇವಾ-ಶುಕ್ರ್ರಷೆಗಳನ್ನು ಕೈಮುಟ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರೋ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಕುರುಡರು, ಕುಂಟರು, ಅನಾಥರು ಮುಂತಾದವರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಮನಮುಟ್ಟಿ ಸಹಾಯಮಾಡುವರೋ ಆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಿಯ ಡಬ್ಲಿನ್ನ ಸಾಹೇಬರು ನಮ್ಮನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾಡಿರುವ ಈ ಹುಕು ಮಿನಲಾ ದರೂ ಏನಾದರೊಂದು ನಮ್ಮ ಹಿತವೇ ಇರಲಾರದೆಂದು ನಾವು ಅದಿಂತು ತಿಳಿಯಬೇಕು? ಮೇಲಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಾಹೇಬರು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿರುವದೇ ನಂದರೆ, ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾಕ್ಕೆ ಹೋದುದಳಕ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಲೆ-ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದ ತಮ್ಮ ದಂಡಾಳುಗಳಿಗೆ ಇನಾಮುಗಳನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಬಳವನ್ನೂ ಕೊಡುವ ರಂತೆ. ಅಂದಬಳಿಕ ನಾವು ಅವರ ಆಪ್ತನೆಯ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆದು, ನಮ್ಮ ನಿಂದ್ಯವಾದ ಪುರಾತನದ ಹಕ್ಕುಗಾಗಿ ಆ ಬಡ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನೇಕೆ ಸುಲಿಯಬೇಕು? ಎಂದು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಕೇಳಿದರು.

ಆ ದಂಡಾಳುಗಳ ಈ ಉತ್ತರದಿಂದ ನಂದಸಿಂಹನು ಸಮ್ಮನೆ ಕೊಡುವ ವೃತ್ತಿಯವನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಅವನು ಮಹಾ ಉಪದ್ವ್ಯಾಪಿಯು. ಅದರಿಂದ ಅವನು ಆ ತನ್ನ ಗರ್ಹ್ಯವಾದ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಒಳಗಿಂದೊಳಗೆ ನಡಿಸಿಯೇ ನಡಿಸಿದ್ದನು. ಕೆಲ ಹೀನ ವೃತ್ತಿಯ ಮನೋದೌರ್ಬಲ್ಯದ ದಂಡಾಳುಗಳು ಅವನ ಜಾಲಕ್ಕೆ ಬಲಿದಿದ್ದರು. ಆ ಸಾಂಸರ್ಗಿಕ ರೋಗವು ದಂಡಿನಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಹತ್ತಿತು ಡಬ್ಲಿನ್ನ ನಾದರೂ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಕೇವಲ ಅಸಾವಧನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ತಮ್ಮ ದಂದಿನೊಳಗಿನ ಆ ಅಸಂತೋಷದ ಪ್ರಕಾರವು ತಿಳಿಯಿತು. ಯಾವ ಉಪಾಯದಿಂದ ಈ ಬೇಗೆಯನ್ನು ಕೊಡರೆ ನಂದಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವನು ಯೋಚಿಸಹತ್ತಿದನು.

ಕಠಿಣವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೆಲ ಜನರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅದರಿಂದ ಉಳಿದ ದಂಡಾಳುಗಳು ಎಚ್ಚತ್ತಾರೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಅನಿಸಿತು; ಹಾಗೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವ ಡನ್ನು ಅವನು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಶಿಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕಿಂತ ವೊಡಲು ಒಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ದಂಡಾಳುಗಳಿಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಹೇಳಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಒಂದುದಿನ ಬೆಳಗಿನ ಕವಾಯತು ಆದನಂತರ ಅವನು ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ದಂಡಾಳುಗಳನ್ನು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಕೂಡಿಸಿ:--ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಸೈನಿಕರೇ, ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿರುವುದೇ ನೂದರೆ, ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸುಲಿಯುವ ನಿಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾಪರ ಹಕ್ಕನ್ನು ನಾನು ನಷ್ಟಗೊಳಿಸಿದ ಮೂಲಕ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಂಶುಷ್ಪರಾಗಿರುವೆಂದೂ, ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವರಂತೂ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲೇ ನನ್ನ ಹುಕುಮಿನ ಎರಡು ವಾಗಿ ನಡೆದು ಕೊಲೆ-ಸುಲಿಗೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗುವವರಿರುವೆಂದೂ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ; ಆದರೆ ದಂಡಾಳುಗಳೇ, ಈ ಡಬ್ಬಿನ್ನನ ಹುಕುಮೆಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಅಪ್ಪಣೆಯೆಂದೇ ತಿಳಿಯಿರಿ ಅದು ಎಂದಿಗೂ ವಿಮುಖವಾಗಲಿಯದು. ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಈ ಕೊಲೆ-ಸುಲಿಗೆಗಳಿಂದ ಪರಾವೃತ್ತವಾಗ ಮಾಡಿದ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ನನಗೆ ಋಣಿಯಾಗತಕ್ಕದ್ದು. ನಿಮಗೆ ಈಗಲೂ ಆ ಕೊಲೆ-ಸುಲಿಗೆಗಳ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಕೊಡುವವರು ನಿಜವಾದ ವೀರರಲ್ಲ; ನೀಚರೆಂಬದನ್ನು ತಿಳಿದು, ನೀವು ಅವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವಿಸ್ವಾಸವಿಡಬಾರದೆಂದು ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹಿತಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಆ ಕೊಲೆ-ಸುಲಿಗೆಯ ಪೂರ್ವಾಪರ ಹಕ್ಕು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ದುಃಖಿಸದೆ ಸಂತೋಷವನ್ನೇ ತಾಳಬೇಕು. ಎಲೈ ದಂಡಾಳುಗಳೇ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಯಾವನೊಬ್ಬನ ತಂದೆಯು ಕೊಲೆ-ಸುಲಿಗೆಗಳಂತಹ ನೀಚವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಅವನ ಮಕ್ಕಳಾದ ನಾವೂ ಅದೇ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಧರಿಸದೇಕೇನು? ನೀವು ಯಾರಿರುವೆಂದರೆ ಕಲ್ಪನೆಯಾದರೂ ನಿಮಗಿದೆಯೇ? ನೀವು ರಣಭತಸಿಂಹನ ದಂಡಾಳುಗಳಿದ್ದು, ಆತನ ಪ್ರಜೆಗಳ ರಕ್ಷಕರಾಗಿರುತ್ತೀರಿ. ರಕ್ಷಕರಾದ ನೀವೇ ಆ ಪಾಪ! ಬಡಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಧಕ್ಷಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರೆ, ನಿಮಗೂ ರಕ್ಷಿಸಿರಬೇಕು ಭೇದವೆಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವದು? ಕೊಲೆ ಸುಲಿಗೆಗಾರರ ಉಪದ್ರವವು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗಾಗದಂತೆ ಅವರನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಭಾರವು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮೇಲೆಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ಪವಿತ್ರವಾದ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮರೆತು ನೀವೇ ಅವರನ್ನು ಸುಲಿಯು ತೊಡಗಿದರೆ “ನಮ್ಮನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿರಿ” ಎಂದು ಪ್ರಜೆಗಳು ಯಾರನ್ನು ಮೊರೆಹೊರಬೇಕು? ಪ್ರಜೆಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣದ ಭಾರವು ಹೇಗೆ

ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಇದೆಯೋ, ಅದರಂತೆಯೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಭಾರವಾ ದರೂ ಆ ಪ್ರಜೆಗಳ ಮೇಲೆ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಆ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ವಸೂಲಾದ ಕರ ಭಾರದಿಂದಲೇ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಸಂಬಳಗಳು ಕೊಡಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರಿಗಿಂತ ಆ ಪ್ರಜೆಗಳೇ ನಿಮ್ಮ ನಿಜವಾದ ಅನ್ನದಾತೃಗಳು! ನಿಮ್ಮ ಅನ್ನದಾತೃಗಳನ್ನು ಸುಲಿಯುವದೆಂದರೆ ಎಂಥ ಘೋರತರವಾದ ಕರ್ಮವೆಂಬ ದನ್ನು ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಲೋಚಿಸಿರಿ.

ಸೈನಿಕರೇ, ನೀವೂ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವಿರೇನು? ನಿಮ್ಮ ಶಿಪಾಯಿಗಳ ಕುಲ-ಗೋತ್ರಗಳು ಬೇರೆ; ಪ್ರಜೆಗಳ ಕುಲ-ಗೋತ್ರಗಳು ಬೇರೆ, ಎಂದು ನಿಮ್ಮ ತಿಳುವಳಿಕೆಯುಂಟೇನು? ನೀವಾದರೂ ಆ ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಜನರುತ್ತೀರೆಯೆಂದನ್ನು ಮರೆಯುವದೆಂದರೆ, ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಮನುಷ್ಯ ತ್ವಕ್ಕೇ ಕಲಂಕ ಹಚ್ಚಿದಂತಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನೀವು ಮಹಾರಾಜರ ದಂಡಿನಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆ ಹೊಂದುವ ಮೊದಲು ಯಾರಾಗಿದ್ದಿರಿ? ಪ್ರಜೆಗಳೇ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಈ ದಂಡಿನೊಳಗಿನ ನೌಕರಿಯನ್ನು ಕಳಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಇಲ್ಲವೆ ವೃದ್ಧರಾಗಿ ಪೆನ್ಷನ್ ಪಡೆದ ಬಳಿಕ ನೀವು ಆಗುವದಾದರೂ ಯಾರು? ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಸೈನಿಕರೇ, ನೀವೂ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನರೆಂದು ತಿಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿರಿ. ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನೀವು ದಂಡಾಳುಗಳಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಬಂಧು ಭಗಿನಿಗಳಾದ ಆ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸುಲಿಯುವ ಹಕ್ಕು ನಿಮಗೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಹಾಗು ಹೇಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು? ಇಂಥ ನಿಮ್ಮ ವಿರತ್ವಕ್ಕೆ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ! ಯುರೋಪಾದಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೂಢಿಯಿರುವದಿಲ್ಲ. ಯಾವನೊಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಆದೇಕೆ, ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಕೃತ್ಯ ಸಾರ್ವಭೌಮನಿಗೆ ಕೂಡ ತನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ಒಂದು ಪೆಂಡೆ ಹುಟ್ಟನ್ನೂ ಪುಕ್ಕಟೆಯಾಗಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರವಿರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ದಂಡಿನ ಶಿಸ್ತು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ದಂಡು ಯಾವುದೊಂದು ಊರ ಹತ್ತರ ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟಿಡನೆ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಪದಾರ್ಥ ಗಳು ಅವರ ಆ ಛಾವಣಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರಲಿಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ; ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ-ಈ ಹಿಂದು ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದು ಊರ ಹತ್ತರ ದಂಡು ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟಿತೆಂದರೆ ತೀರಿತು; ಆ ಊರ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ತಮ್ಮ ಅಂಗಡಿಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಎತ್ತಕಡೆಗೋ ಮಾಯವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ! ಸೈನಿಕರೇ, ಇದೇ ಏನು, ನಿಮ್ಮ ಹಾಗು ನಿಮ್ಮದೇಶದ ಪ್ರಜೆಗಳ ಪ್ರೇಮದ ದ್ರೋಹತಕವು? ಈ ಸಂಗತಿಯ ನಿದರ್ಶನವು

ನಿಮಗೂ ಈಗ ಬರಲಾರಂಭಿಸಿದೆ. ವೆಂಡಲು ನಮ್ಮ ಛಾವಣಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವು ದೊಂದು ಜೀನಸೂ ಮಾರಲಿಕ್ಕೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಈ ಕೊಲೆ ಸುಲಿಗೆಗಳ ಉಚ್ಚಾಟಣದಿಂದ ನಿಮ್ಮೆದುರಿಗೆ ಈಗ ಬೇಕಾದಂತಹ ಜೀನಸು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಾರಲಿಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಾಂತದ ಜನರಿಗೆ ದಂಡಿನ ತಿವಾಯಿಗಳೆಂದರೆ ಕಳ್ಳರಲ್ಲರೆಂದೂ ಅವರು ಪ್ರಜೆಗಳ ನಿಜವಾದ ಸಂರಕ್ಷಕರೆಂದೂ ಈಗೀಗ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ದಂಡಾಳುಗಳೇ, ನಿಮಗೆ ಕಳ್ಳರೆಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ರುಚಿಸುವದೋ—ಪ್ರಜೆಗಳ ಸಂರಕ್ಷಕರೆಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ರುಚಿಸುವದೋ ಹೇಳಿ, ಬೇಗನೆ.

ಹೀಗೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಸವಾಲು ಮಾಡುತ್ತಲೇ—“ಸಂರಕ್ಷಕ-ಸಂರಕ್ಷಕ” ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಮೇಘಗರ್ಜನೆಯಂತೆ ಆ ದಂಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೊಡಹತ್ತಿತು; ಕೊಡಲೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು:—ಶಾಬಾಸ! ನನ್ನ ದಂಡಾಳುಗಳೇ ಶಾಬಾಸ! ಪ್ರಜೆಗಳೆಂದರೆ ನಿಮ್ಮ ಅಣ್ಣ, ಅಪ್ಪ, ಕಕ್ಕ, ಮಾವ ಮುಂತಾದ ಒಂಧು-ಬಾಂಧವರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಸುಲಿಯುವದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಅದಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥವು ಲಭಿಸತಕ್ಕದ್ದಿದೆ? ಸೈನಿಕರೇ, ನಾನು ಇದುವರೆಗೆ ನಿಮಗೆ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿ ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವದೋ ಅದನ್ನು ನಾನು ತ್ರಿಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತ್ರಿಕರ್ಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೂ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಇದರಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಯಾರಾದರೂ ದುಷ್ಟ ಸಲಹೆಗಾರರಸಲಹೆಗೆ ಕಿವಿಜೋತು ಪ್ರಜೆಗಳ ಒಂದಿಷ್ಟು ಜೀನಸನ್ನೂ ಸುಲಿದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಾಣ ದಂಡಣೆಯ ತಿಕ್ಕೆಯು ತಪ್ಪಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೆಂಬದನ್ನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ.

ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಭಾಷಣದ ಪರಿಣಾಮವು ದಂಡಾಳುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಹು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಆಯಿತು. ದಂಡಾಳುಗಳಲ್ಲಿಯ ಸುಲಿಗೆಯ ವಿಚಾರವು ಉಪ್ಪವಾಗಿ, ಪ್ರಜಾ ಸಂತೋಷದ ಪವಿತ್ರ ಕರ್ತವ್ಯವು ನೆಲೆಯೂರಿತು. ಅದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಸ್ವದೇಶಪ್ರೇಮವು ಜಾಗೃತವಾಯಿತು.

ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಅನ್ನಸಾಮಗ್ರಿಯ ಹಾಗೂ ಉಳಿದ ಜೀನಸುಗಳ ಕೊರತೆಯುಂಟಾಗಬಾರದೆಂದು ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯೊಳಗೆ ತನ್ನ ದಂಡು ನೀಡುಬಿಡುಬಹುದಾದ ಊರ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರಿಗೆ ವೆಂಡಲೇ ಪತ್ರ ಕಳಿಸಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ:—ನಮ್ಮ ದಂಡು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಬೀಡು ಬಿಡುವದೋ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಊರ ವ್ಯಾವಾರಸ್ಥರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಅಂಗಡಿಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ ಸಜ್ಜಾಗಿರಬೇಕು.

ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ದಂಡಾಳುಗಳಿಂದ ಯೋಗ್ಯ ಬೆಲೆ ಇಸಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀನಸನ್ನು ಮಾರತಕ್ಕದ್ದು. ಯಾವನು ಬೆಲೆ ಕೊಡದೆ ಜೀನಸನ್ನೆಡ್ಡಿಯುವನೋ, ಅವನ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನಮಗೆ ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು. ಅಂದರೆ ಅವನು ಒಂದು ಸಾಮಾನಿನ ಬೆಲೆಯು ನಮ್ಮ ಸರಕಾರೀ ಖಜೀನೆಯಿಂದ ಕೊಡಲಾಗುವದು. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಯಾವ ಊರ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರಾದರೂ ಅಂಗಡಿಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದಿದ್ದರೆ, ನಮ್ಮ ಶಿಪಾಯಿಗಳ ಉದರನಿರ್ವಾಹಕ್ಕೆಂದು ನಿರೂಪಾಯದಿಂದ ಆ ಊರ ಅಂಗಡಿಗಳನ್ನು ಸುಲಿಯಬೇಕಾದೀತು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಈ ವಿಚಿತ್ರ ಅಂದರೆ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರದ ಹುಳು ಮನ್ನು ಕಂಡು ವೊದವೊದಲಿಗೆ ಒಂದೆರಡು ಊರುಗಳಲ್ಲಿಯ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ನಿರೂಪಾಯದಿಂದ ಅಂಜುತ್ತಲೆ ತಮ್ಮ ಅಂಗಡಿಗಳನ್ನು ಹೊಡಿದರು. ಆ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ದಂಡಿನ ಶಿಸ್ತನ್ನು ಕಂಡು ಬರಬರುತ್ತ ಆ ಮುಂದಿನ ಊರ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ನಿರ್ಧಾರಸ್ಥರಾಗಿ ಅಂಗಡಿಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ದಂಡಿನ ಜನರೊಡನೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆ ಹೊಸಪದ್ಧತಿಯ ಮೂಲಕ ಅತ್ತಕಡೆಯ ಜನರೊಡನೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಕೀತಿಯನ್ನು ಹಾಡಿಹರಸಹತ್ತಿದರು. ಆ ಸುದ್ದಿಯು ಕರ್ನಾಟಕ ಪರ್ಣವಾಗಿ ಅತ್ತ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾದ ವರೆಗೂ, ಇತ್ತ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಲಾಹೋರದ ವರೆಗೂ ಹಬ್ಬಿತು. ಅದು ರಣಜಿತಸಿಂಹನಿಗೆ ತಿಳಿಯಲು, ಅವನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಆಹ್ಲಾದಗೊಂಡನು!

ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಸನ್ಮಾನದಿಂದ ಅವನ ಹಿತಚಿಂತಕರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಮಾಧಾನವಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಅಸಮಾಧಾನವು ಅವನ ವೈರಿಗಳಿಗೆ ಆಗಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಮುಖ್ಯವಾದ ವೈರಿಯೆಂದರೆ ನಂದಸಿಂಹನೇ ಆಗಿದ್ದು, ಅವನು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ದಂಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರ್ಪಡೆಹೊಂದಿ, ಆತನ ನಾಶದ ಸಮಯವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಸೈನ್ಯವು ಮಜಲಿನ ಮೇಲೆ ಮುಜ್ಜಲು ಮಾಡುತ್ತ ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾದ ಸವಿಜಿತಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತು. ಇನ್ನು ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಅವರು ಆ ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾದ ದುರ್ಗವನ್ನು ಸೇರತಕ್ಕವರು. ತನ್ನ ತಂತ್ರವು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿದರೆ ಸಾಧಿಸಬೇಕು; ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದ ಬಳಿಕ ಸಾಧಿಸದೆಂದನ್ನು ಅರಿತ ನಂದಸಿಂಹನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಚಡಪಡಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಆಗ ಬೇಸಿಗೆಯ ಕಾಲವು. ಅದರಿಂದ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನು ತನ್ನ ದಂಡನ್ನು ಬೆಳಗಿನ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಭೀಡಿನಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಮಾರ್ಗಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹನ್ನೆ

ರಡಕ್ಕೆ ಯಾವುದೊಂದು ಪ್ರಶಸ್ತಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬೀಡುಬಿಡಿಸುವ ಪರಿಪಾಠವನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ದಾರಿ ನಡೆಯುವ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ದಂಡಾಳುಗಳಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಜೆಯ ಐದರಿಂದ ಆರರ ವರೆಗೆ ಕವಾಯತು ಮಾಡಿದ ರೆಂದರೆ ದಂಡಾಳುಗಳ ಕೆಲಸವು ತೀರಿಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಉಳಿದ ವೇಳೆಯನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಡಿಗೆ-ಊಟ-ವಿಶ್ರಾಂತಿ-ಆಟ-ನೋಟ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿತ್ತ.

ಡಬ್ಲಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಸಂಜೆಯ ಆರುಗಂಟಿಗೆ ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಸುತ್ತಲಿನ ಸವಿೂಪದ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಆ ಪರಿಪಾಠವನ್ನರಿತ ನಂದ ಸಿಂಹನು ಇದೇ ಸಮಯವು ತನ್ನ ಸ್ವೀಕೃತಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ನಂದಸಿಂಹನು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಮಾಯಾವೀನಮೃಭಾವದಿಂದ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನೊಡನೆ ನಡೆಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗೆ ಇವನು ತನ್ನ ಪೂರ್ವಕೃತ ದೋಷದ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದಲೇ ಹೀಗೆ ಮೆತ್ತಗಾಗಿರುವ ನೆಂದು ತಿಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಸರಳ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಆ ಭ್ರಮೆ ವನ್ನು ಅವನ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶ್ವಾಸುಕರಾದ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬ ಶರೀರ ಸಂರಕ್ಷಕರು ಆಗಾಗ್ಗೆ ನಿವಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಭುಕನನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕೀಳುಜಾತಿಯ ಆತನ ಶರೀರ ರಕ್ಷಕನು ಹಗಲಿರುಳು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆಹಾಕಿಕೊಂಡು ನಂದಸಿಂಹನ ಉಪಟಳವು ಅವನಿಗಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಭುಕನನು ಹೀನಜಾತಿಯವನಾಗಿದ್ದರೂ, ನಿರಕ್ಷರಕುಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಯಾವನೊಬ್ಬನ ವೋರೆ ನೋಡುತ್ತಲೆ ಇವನು ಎಂಥ ಸ್ವಭಾವದವನೆಂಬದನ್ನು ಕೂಡಲೆ ತಿಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಲೆಯು ಅವನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರಿಂದಲೇ ನಂದಸಿಂಹನು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ತೋರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ನೌಮ್ಯನಾಗಿ ತೋರಹತ್ತಿದ್ದರೂ ಇವನು ಮಹಾನೀಚನೆಂದು ಭುಕನನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನ್ನು ಭುಕನನ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದನೇ ಹೊರತು, ನಂದಸಿಂಹನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಅವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ತಾಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಒಂದು ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ಪರಿಪಾಠದಂತೆ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಬೇಟೆಗೆ ಹೊರಟನು. ಇಲ್ಲೆನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಅವನೊಡನೆ ಒಂದು ಡಬಲ್ ಬಾರಿನ ಒಂದೊಂದು ಕೆಲ ಕಾಡತೂಸುಗಳು ಹಾಗೂ ಒಂದು ನಿಲುವಿಕೆಯುಳ್ಳ ಭೀಕರವಾದ ನಾಯಿ ಇಷ್ಟು ಸರಂಜಾಮಗಳು ಅವನೊಡನೆ ಇದ್ದವು. ಇಷ್ಟು

ಸರಂಜಾಮವು ತನ್ನ ಬೇಟೆಗೆ ಸಾಕಂದು ಅವನಿಗೆ ಅನಿಸುತ್ತಿದ್ದದರಿಂದ ಅವನು ತನ್ನೊಡನೆ ಬೇರೆ ಯಾರನ್ನೂ ಬರಗೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ದಿನ ಬನ್ನೂ, ಧನ್ನೂ, ಅಲಿವರ್ದಿಖಾನ ಹಾಗೂ ಭುಕನ ಇವರು ಆತನ ಡೇರೆಯ ಹೊರಗಡೆಗೆ ನಿಂತು ಅವನಿಗೆ ಸಲಾಮು ಮಾಡಿ, ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಆಗ ಅವನು:—ನೀವು ಏನನ್ನೋ ತಿಳಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ನನ್ನೆಡೆಗೆ ಬಂದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಈಗ ಬೇಟೆಗೆ ಹೊರಟಿರುವೆನಾದ್ದರಿಂದ ಸಮಯವಿಲ್ಲ. ಬೇಟೆಯಿಂದ ಮರಳಿ ಬಂದ ಬಳಿಕ ರಾತ್ರಿ ನಿಮ್ಮ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂದನು.

ಆಗ ಅಲಿವರ್ದಿಖಾನನು ಮುಂದೆ ಬಂದು:—ಹುಜೂರ, ನಾವು ತಿಳಿಸತಕ್ಕ ಸಂಗತಿಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಈಗಲೇ ತಿಳಿಸುವುದು ಅಕ್ಕವಶ್ಯವಿದೆ. ಮೇಲಾಗಿ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಕ್ಕೆ ಹುಜೂರರವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅವಕಾಶವೂ ಹಿಡಿಯಲಾರದು.

ಬನ್ನೂ ಎಂಬ ತೀರ ವಿಶ್ವಾಸದ ಸೇವಕನು ತನ್ನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರುತಂದು:— ಹುಜೂರ, ತಮ್ಮ ಹೊರತು ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಸಲಹುವವರಾರಿದ್ದಾರೆ? ತಾವೇ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೇಳಿದ ಯಾವುದೊಂದು ಅವುಗಳ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಮಗೆ ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸದಿದ್ದರೆ ನಮಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾದರೂ ಹೇಗಾಗಬೇಕು?

ಆಗ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಆ ನಾಲ್ಕು ಜನ ತನ್ನ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಕರ ಕಡೆಗೂ ಸಾಶಂಕಿತ ನಾಗಿ ನೋಡಿದನು; ಹಾಗೂ ನೀವು ಏನನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವಿರಿಂದ ಅದನ್ನು ಬೇಗನೆ ತಿಳಿಸಿರೆಂದು ಅಂದನು.

ಕೂಡಲೆ ಅಲಿವರ್ದಿಖಾನನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಏನನ್ನೋ ತಿಳಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಮುಗುಳು ನಗೆ ನಗುತ್ತ:—ನೀವು ಸುಮ್ಮನೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಸಂಶಯಕ್ಕೊಳಗಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಈ ತುಡಾಕಿ, ಕುದುರೆ ಹಾಗೂ ಈ ನಾಯಿ ಇವುಗಳು ನನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ವರೆಗೆ ನನ್ನ ಅಹಿತವನ್ನು ಬಯಸಲಿಕ್ಕೆ ಆದಾರು ಸಮರ್ಥರಾದಾರು? ನಮ್ಮ ಛಾವಣಿಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಅಂದೋಣದಂತೆ ಯಾವ ಅಲ್ಪ ಜನ ನೀಚರಿರುವರೋ, ಅವರಿಗಿಂತ ನೂರಾರು ಪಾಲು ಹೆಚ್ಚು ಚೆರೋ ಜನರಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಘಟಕರಾಗಿತೂರಿಗಳೇನಾದರೂ ಆದರೆ ಈ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡುವರೇನು? ನನಗಂತೂ ಹೀಗೆ ಖಾತ್ರಿಯಿದೆ, ಬಹು ಜನರು ನನ್ನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಶತ್ರು

ಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿಬಿಟ್ಟರು.

ಹುಜೂರ, ತಮ್ಮ ತಿಳುವಳಿಕೆಯು ಯಥಾರ್ಥವಾದದ್ದು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಯುದ್ಧದ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಬಂದರೆ, ಹುಜೂರರ ಅನುಮಾನವು ದಿಟವಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಹುಜೂರ, ತಮ್ಮ ಶತ್ರುಗಳು ಹಾಗೆ ಬಹಿರಂಗದ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲುವಷ್ಟು ಮೂರ್ಖರವರೇನು? ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ತಮ್ಮ ಅನಿಷ್ಟವನ್ನು ಗುಪ್ತ ಮಾರ್ಗದಿಂದಲೇ ಮಾಡತಕ್ಕವರು. ತಾವು ಬೇಟೆಯಿಂದ ಮರಳಿ ಬರುವಾಗ ಸಾಯಂಕಾಲದ ಕತ್ತಲೆ ಗವಿಯುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿದೆ; ಹಾಗೂ ಅಂಥ ಸೂಸಂಧಿಯೇ ಶತ್ರುಗಳ ಗುಪ್ತ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಹುಜೂರರವರು ಇಂದು ಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗಬಾರದು; ಹೋದರೂ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆಕೊಂಡೇ ಹೋಗಬೇಕು. ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಈಗಿನ ಮಾತಿನ ಅನುಭವವು ನಮ್ಮ ಹುಜೂರರವರಿಗೆ ಬಾರದೆ ಇರದು.

ನಿರುಪಾಯನಾಗಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ತಲೆದೂಗಿದನು. ಅಂದಿನ ಅವನ ದಂಡಿನ ಬೀಡು ಒಳ್ಳೇ ಗುಡ್ಡಗಾಡುಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತಾದ್ದರಿಂದ ಸುತ್ತಲು ನಾಲಕ್ಕಾರು ಹರದಾರಿಗಳ ವರೆಗೆ ಗುಡ್ಡಗಳೂ, ಗಿರಿ-ಗಂಚ್ಚರಗಳೂ, ದರಿ-ಕಂದರಗಳೂ, ಗಿಡ-ಗಂಟೆಗಳೂ ಹಬ್ಬಿದ್ದವು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ಅಂಥ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುವ ಹಂಬಲವು ಬಹಳವಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಅವನು ಅಂದು ತನ್ನ ಸಂಗಡಿಗರೊಡನೆ ದಂಡಿನ ಛಾವಣಿಯಿಂದ ೨-೩ ಹರದಾರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಹೋದನು. ಅಂದು ಅವರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೇಟೆಗಳೂ ದೊರೆತವು. ಮರಳಿ ಬರುವಾಗ ದಿನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಬ್ಬುಗವಿದದ್ದರಿಂದ ಮಾರ್ಗವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮುಂದೆ ನಡೆದಿದ್ದು, ಅವನ ಹಿಂದೆ ಬನ್ನಿ ಹಾಗೂ ಅಲಿವರ್ದಿಖಾನರು ಸಾಗಿದ್ದರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಅರಣ್ಯದ ಮಧ್ಯದೊಳಗಿನ ಒಂದು ವಿಶಾಲವಾದ ಗಿಡದ ಹೊದರನೊಳಗೆ ಈ ವರೆಗೆ ಅಡಗಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತಟ್ಟನೆ ಮುಂದೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಅಡಗಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಿಂತನು; ಹಾಗೂ ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ಬೊಗ್ಗಿ ಬೊಗ್ಗಿ ಮುಜುರೆ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ತೀರ ಕತ್ತಲೆಗವಿದಿದ್ದರೂ ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ಅವನ ಗುರುತು ಹತ್ತಿದಂತಾಗಲು, ಅವನು:—ಎಲೇ, ನಿನ್ನನ್ನು ಈ ಮೊದಲಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲಿಯೋ ನೋಡಿದಂತಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿ, ಯಾವಾಗ, ಎಂಬುದು ಮಾತ್ರ ನೆನಪಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲದು; ಎಂದೆನ್ನಲು,

ಬನ್ನನ್ನು ತುಸ ಮುಂದೆ ಒಂದು:—ಹುಜೂರ, ಇವನಲ್ಲವೆ? ಇವನು ಲಾಹೋರದ ಆ ಮಾವಿನ ತೋಪಿನೊಳಗಿಂದ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬಾಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಂಥ ಜಹರಸಿಂಹನು.

ಜಹರಸಿಂಹನು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ವಿನಯದಿಂದ ಮುಜುರೆ ಮಾಡುತ್ತ:- ಹುಜೂರ, ಅಹುದು ನಾನೇ ಆ ಜಹರಸಿಂಹನು. ನನ್ನ ಪ್ರಾಣದಾತ್ಮನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡದೇಕೆಂದು ನಾನು ಬೇಕಂತಲೇ ಆ ನೀಚ ನಂದಸಿಂಹನ ದಂಡಿನಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆ ಹೊಂದಿರುತ್ತೇನೆ. ಹುಜೂರ, ಇಂದು ತಾವು ಒಳ್ಳೇ ದಕ್ಕ ತೆಯಿಂದ ಛಾವಣಿಗೆ ಹೋಗತಕ್ಕದ್ದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನೂ ಒಳ್ಳೇ ವಿಚಾರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಿತ್ತಿಡತಕ್ಕದ್ದು. ಯಾಕಂದರೆ, ಇಂದು ನಮ್ಮ ಹುಜೂರರವರ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೊಂದು ಬಗೆಯ ಪ್ರಾಣಸಂಕಟವು ಒದಗಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಮುಂಗಡ ಹುಜೂರರವರಿಗೆ ಸೂಚಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ಛಾವಣಿಯಿಂದ ಈಗ ಇಷ್ಟು ದೂರ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಹುಜೂರರವರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗದು. ನಾನಿನ್ನು ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ತೆರಳುತ್ತೇನೆ, ಎಂದವನೇ ಆ ಜಹರಸಿಂಹನು ಆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾದನು.

ಬಳಿಕ ಬನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಅಲಿವರ್ದಿಖಾನ ಇವರ ಆಗ್ರಹದ ಮೇರೆಗೆ ಈ ವರೆಗೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮುಂದಿದ್ದ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ನಡುವೆ ಆದನು. ಅವರಿಗೆ ಅಂದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದೇಟೆಗಳು ಲಭಿಸಿದ್ದದರಿಂದ ಆ ದೇಟೆಯು ಒಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತ ಅವರಿಲ್ಲರ ಕುದುರೆಗಳು ದಣಿದು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ದಾರಿಯು ಅಪರಿಚಯದ್ದಾಗಿತ್ತಲ್ಲದೆ, ಅಕುಂಚಿತವೂ ಆಗಿತ್ತು. ದಾರಿಯು ಒಂದು ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಬಹು ಎತ್ತರವಾದ ಗುಡ್ಡವಿದ್ದು, ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಅಳವಾದ ದರಿಯಿದ್ದಿತು. ಅಂಥ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ವೇಗದಿಂದ ನಡಿಸುವದು ಶಕ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಅವರು ಆಗ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿಯೇ ಸಾಗಿದ್ದರು.

ಆದರೆ ಆಗಿನ ಆ ಭಾವೇ ಸಂಕಟದ ಸೂಚನೆಯ ಮೂಲಕ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಹೊರತು ಮಿಕ್ಕವರಿಲ್ಲರೂ ಭೀತಿಗ್ರಸ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಮಾತ್ರ ನಿರ್ಭೀತಿಯಿಂದಲೂ ತನ್ನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಮನೋಲ್ಪಾಸದಿಂದಲೂ ದಾರಿ ಕ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ತಾವು ಎಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಸನ್ಮಾರ್ಗದಿಂದ ನಡೆಯುವೆವೋ ಅಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬರಬಹುದಾದ ಎಲ್ಲ ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ದೇವರು ಸಹಜವಾಗಿ

ಪರಿಹರಿಸುವನೆಂದು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ವಿಶ್ವಾಸವಿದ್ದಿತು. ಅಂತೇ ಅವನು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಅಷ್ಟು ನಿಷ್ಕಾಳಜಿಯಿಂದ ನಡೆದಿದ್ದನು. ಅವರು ನಡೆದಿದ್ದ ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹಳ್ಳಿಗಳು ಹತ್ತಿದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೀರರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಅವು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲಿಂದ ಹರಿದು ಬಂದಿದ್ದವಾದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸೇವಿದ್ದಿತು. ವೇದಲನೇ ಸಾಧಾರಣವಾದ ಹಳ್ಳವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ದಾಟಿದರು. ಅದನ್ನು ದಾಟಿದ ಬಳಿಕ ತಾವು ಇಂದಿನ ಒಂದು ಕುತ್ತಿನೊಳಗಿಂದಂತಲೂ ವಾರಾದೆವೆಂದು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಸಂಗಡಿಗರಿಗೆ ಅನಿಸಿತು ಇನ್ನು ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಏನಾದರೂ ಸಂಕಟವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ, ಆ ಎರಡನೇ ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿಯೇ ಬರಬಹುದಾಗಿದೆ ಎಂದು ತರ್ಕಿಸುತ್ತ ಅವರು ನಡೆದಿರಲು, ಆ ಎರಡನೇ ಹಳ್ಳವೂ ಬಂತು. ಆ ಹಳ್ಳದ ಎರಡೂ ಬದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಎತ್ತರವಾದ ದಿನ್ನೆಗಳಿದ್ದು, ನೀರೂ ತುಸು ಆಳವಾಗಿತ್ತು. ಮೇಲಾಗಿ ಎದುರಿಗಿನ ನುಗ್ಗಲಿನ ಏರು ಕಡಿ ದಾಗಿತ್ತಾದ್ದರಿಂದ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಇಳಿದೇ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಹಳ್ಳದ ಹತ್ತರ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದರು. ಆದರೆ ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಯಾವ ಸಂಶಯಾಸ್ಪದವಾದ ದೃಶ್ಯವೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ತಮ್ಮ ಮೈರಿಗಳು ಈ ಭೀಕರವಾದ ಕಾರ್ಗತ್ತಲೆ, ಅರಣ್ಯ ಹಾಗೂ ಈ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಸ್ಥಳ ಇವುಗಳ ಲಾಭವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳದಿರಲಾರರೆಂದು ಅವರಲ್ಲಿಯು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕಟಿಯು ತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಅಸಮಾಧಾನದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೇ ಅವರು ಆ ೨ನೇ ಹಳ್ಳವನ್ನು ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿರಲು, ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಏನೋ ಸಂಶಯವು ಒರಲು, ಅವನು ಅಲಿವರ್ದಿಖಾನನನ್ನು ಕುರಿತು:—ಖಾನ, ಈ ಹಳ್ಳವನ್ನಿಳಿದು ಹೋಗುವ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವಿದ್ದರೆ ನೋಡು. ಅತ್ತ ಕಡೆಯಿಂದಲೇ ದಾಟೋಣ, ಇಲ್ಲಿಂದ ಬೇಡ, ಎಂದು ಅಂದನು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನು ಆ ಬಗೆಯ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಲು, ಅವನ ಸಂಗಡಿಗರು ಮತ್ತೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೆಳಗಡೆಗೆ ತುಸು ಅಂತರದ ಮೇಲಿನ ಒಂದು ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಆ ಹಳ್ಳವನ್ನು ದಾಟಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅವರೆಲ್ಲರ ಕುದುರೆಗಳೂ ಒಳ್ಳೇ ಚಾಣಾಕ್ಷಗಳಾದುದರಿಂದ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವವರಿಗೆ ಅವು ತಮ್ಮ ಮುರವುಟಗಳ ಸಪ್ಪಳವಾಗದಂತೆ ಒಂದು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಸಾಗಿದ್ದವು; ಆದರೆ ನೀರಿನಿಗೆ ನಡೆಯುವಾಗ ಅವು ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವದ ಮರ್ಮದಂತೆ 'ಫುರ್-ಫುರ್'

ಎಂದು ಧ್ವನಿಗೆಯ್ಯಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇವರು ಇಳಿದು ಬರುತ್ತಿರುವ ಕಡೆಯಿಂದ 'ಧಮ್-ಧಮ್' ಎಂದು ಬಂದೊಕಿನ ಗುಂಡುಗಳ ೨೦-೨೫ಸಾರೆ ಸಪ್ಪಳವಾಯಿತು. ಆ ಕೂಡಲೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಸಂಗಡಿಗರ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಿನ ಈ ವರೆಗಿನ ಸಂಕಟದ ಕಲ್ಪನೆಯು ಮಾಯವಾಗಿ, ಆ ಭೀಕರವಾದ ಸಂಕಟದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದೃಶ್ಯವು ಅವರೆದುರಿಗೆ ಕುಣಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಆಗ ಅವರಲ್ಲಿಯು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಹುಕುಮಿನ ದಾರಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಮೀಪದ ಕಟ್ಟಡವಿಲ್ಲದೆ ತಕ್ರಗಳಿರುವರೆಂಬದನ್ನು ತಿಳಿದ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು, ವೈರಿಗಳು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ತಮ್ಮ ಬಂದೊಕುಗಳನ್ನು ಹಾರಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಈ ಹಳ್ಳವನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಅದರಂತೆ ಹುಕುಮು ಮಾಡಿದನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ದಾಯಿಂದ ಹುಕುಮು ಹೊರಡುವದೆಂದೇ ತಡವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ತೀರ ಗತಿಯಿಂದ ಹಳ್ಳವನ್ನು ದಾಟಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬಂದು ನಿಂತರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವರ ಛಾವಣಿಯು ವಿಶೇಷ ದೂರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಹಳ್ಳವನ್ನು ದಾಟಿ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನ್ನ ಸಂಗಡಿಗರನ್ನೆಲ್ಲ ಒತ್ತ ಟ್ಟಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಎಲ್ಲರೂ ಸುಖರೂಪವಾಗಿ ಬಂದರೋ ಹೇಗೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ಸಂಗಡಿಗರಲ್ಲಿಯು ಇಬ್ಬರು ಸವಾರರ ಪತ್ತೆ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಸ್ವತಃ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಪುನಃ ಆ ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಲನುವಾಗಲು, ಒನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಅಲಿವರ್ಡ್ ಬಾನರು ಅವನನ್ನು ಹೋಗಗೊಡದೆ, ತಾವೇ ಹೋಗಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ; ಒಬ್ಬ ಸ್ವಾರನಿಗೆ ತಕ್ರಗಳ ಗುಂಡು ಬಡಿದು ಅವನು ತನ್ನ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತಿದ್ದನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಕುದುರೆಗೆ ಗುಂಡು ತಾಕಿದ್ದರಿಂದ ಅದು ಸತ್ತು ಬೀಳುವಾಗ ಅದರ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸವಾರನು ಅರೆಹುಪಾರಿಯಿದ್ದ ರಿಂದ ಅವನು ಆ ಕುದುರೆಯ ಮೈ ಕೆಳಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಎಲಿ-ಎಲಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಒನ್ನೂನು ಅವನನ್ನು ಆ ಕುದುರೆಯ ಕೆಳಗಿಂದ ಜಗ್ಗಿ ತೆಗೆದು, ತನ್ನ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಸತ್ತವನ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಿಡುಕಿ, ಅವನನ್ನು ಮಣ್ಣು ಗೊಳಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿ, ಉಳಿದ ಜನರೊಡನೆ ಛಾವಣಿಯ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಿದನು.

ಅವರೆಲ್ಲರು ತುಸ ದಾರಿ ಸಾಗಿಬರುತ್ತಿರಲು, ಅವರಿಗೆ ಅವರ ಛಾವಣಿ ಯೊಳಗಿನ ದೀಪಗಳು ಕಾಣಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಅವರು ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೂ ಕೆಲ ದಾರಿ ಕ್ರಮಿಸಿ ಬರುತ್ತಿರಲು, ಛಾವಣಿಯೊಳಗಿಂದ ನೂರನೊಬ್ಬರು ಪ್ರಜ್ಜುಲಿತ

ಹಿಲಾಲುಗಳು ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕಂಡರು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನ್ನು ಯಾವಾಗ ಬೇಟೆಗೆ ಹೋದರೂ ಇಷ್ಟು ಕತ್ತಲಾಗಿ ತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಒಂದರೂ ಅವನನ್ನು ಎದುರುಗೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಹಿಲಾಲಿನ ದೀಪಗಳು ಈವರೆಗೆಂದೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ತನ್ನ ದಂಡಿನಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಪಕ್ಷ ದವರು ಬಂದನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿದ್ದು, ಆ ಒಂದುಗಾರರಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವರು ತನ್ನನ್ನು ಹುಡು ಕುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿತ ಜ್ಯೋತಿಗಳೊಡನೆ ಇತ್ತ ಬರುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ಅನಿಸಿತು. ಆದರೂ ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಪರಮೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ವನ್ನಿಟ್ಟು ನಡೆಯುವ ನಿರ್ಧಾರದ ಪ್ರಾಣಿಯಾದ್ದರಿಂದ, ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಆ ಅನು ಮಾನವನ್ನು ತನ್ನ ಸಂಗಡಿಗರೊಬ್ಬರಿಗೂ ತಿಳಿಸದೆ ಸಾಗಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಬನ್ನೂ, ಅಲಿವರ್ಡಿಯಾಸ ಮುಂತಾದವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಬಗೆಯ ಸಂಶಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು, ಅಲಿವರ್ಡಿಯಾಸನು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳದೆ-ಕೇಳದೆ ತನ್ನ ಕುದುರೆ ಯನ್ನು ಒತ್ತರದಿಂದ ಬಿಟ್ಟು, ಆ ಜ್ಯೋತಿಗಳು ಬರುತ್ತಿರುವ ಕಡೆಗಿನ ಒಂದು ದಿನ್ನೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ನಿಜಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದನು.

ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ಮರಳಿಬಂದು:—ಸಾಹೇಬ, ಇವರು ಶತ್ರುಪಕ್ಷದವರಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಹುಜೂರರವರು ಇಂದಿನ ಸಂಕಟದೊಳಗಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಬಂದುದನ್ನು ಕಣ್ಣುಟ್ಟಿ ನೋಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಹಿತಚಿಂತಕ ದಂಡಾಳುಗಳೇ ಹೀಗೆ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವರು, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಜ್ವಲಿತ ಹಿಲಾಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ನೂರಿನೂರು ಜನರು ಧಾವಿಸುತ್ತ ಬಂದು:—ಜಯ! ಡಬ್ಲಿನ್ನ ಸಾಹೇಬಕೇ ಜಯ!! ಎಂದು ಗಂಭೀರಸ್ವರ ದಿಂದ ಜಯಜಯಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನ್ನ ಟೊಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಿಡಿದು:-ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞನಿರುತ್ತೇನೆಂಬ ಭಾವನೆ ಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದನು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಸಪರವಾರದೊಡನೆ ಛಾವಣಿಗೆ ತಲುಪಿದ ಬಳಿಕ, ಧುಕನ ನೆಂಬ ಆತನ ಕೇವಲ ವಿಶ್ವಾಸುಕ ನೇವಕನು ಅವನೆಡೆಗೆ ಬಂದು ಈ ಬಗೆಯಾಗಿ ವರದಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು:—ಹುಜೂರರ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ನಾನು ಛಾವಣಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತ ಸಂಶಯಿತ ಜನರ ಮೇಲೆ ನಜರಡುತ್ತ ಸಾಗಿರಲು, ನನ್ನ ಕಿವಿಗಳು ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ಹುಜೂರರ ದಾರಿಯ ಕಡೆಗೇ ವೇಧಿಸಿದ್ದವು. ಸಾಯಂಕಾಲವಾಗಿ ದೀಪಗಳು ಹತ್ತಿದ ಬಳಿಕಂತೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿವರ

ನೆಯು ಮಿತಿವಿಹರಿತು; ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಕುವಿಚಾರಗಳೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತಿವೆವು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪಷ್ಟಗಳಾದ ಬಂದೂಕಿನ ಕೆಲ ಗುಂಡುಗಳ ಸಪ್ತವು ನನ್ನ ಕರ್ಣಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು. ಆ ಕೂಡಲೆ ನಮ್ಮ ಹುಜೂರರಿಗೆ ಏನೋ ಸಂಕಟ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆಯೆಂದು ನನ್ನ ನಿರ್ಧಾರವಾಗಲು, ನಾನೇ ನಮ್ಮ ಕೆಲಜನ ಹಿಡಿತಂತಕ ದಂಡಾಳುಗಳಿಗೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಹಿಲಾಲುಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿಸಿ ಅವರನ್ನು ನಮ್ಮ ಹುಜೂರರವರ ದಾರಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದೆನು.

ನಂದಸಿಂಹನಂತಹ ಆ ನಿಷ್ಕಾರಣ ಶತ್ರುಗಳ ಆ ನೀಚತನವೂ, ಭುಕನ ನಂತಹ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಠ ನೇವಕನ ಆ ಒಗೆಯ ಸ್ವಕಾರ್ಯ-ಸ್ವಾಮಿ ಕಾರ್ಯತತ್ಪರತೆಯೂ ಡಬ್ಬಿನ್ನನನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಚಂಚಲಗೊಳಿಸಿದವು. ಆಗ ಅವನು ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಬಹು ಬೆರೆಯುಳ್ಳ ಒಂದು ಪಚ್ಚದ ಉಂಗುರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಅದನ್ನು ಭುಕನನ ಕೈಗೆ ತೊಡಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದನು.

೦೪ನೇ ಪ್ರಕರಣ - ಕೋಟಿಕಾಂಗ್ರಾ.

ಅ೦ವನ ಆ ನೀಚಕೃತ್ಯವು ನಂದಸಿಂಹನದೇ ಎಂದು ಡಬ್ಬಿನ್ನನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು; ಹಾಗೂ ಆ ಸಂಕರವಿರುವ ನಂದಸಿಂಹನಿಗೆ ಆಗ ಬೇಕಾದ ಬಗೆಯ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅವನು ಸರ್ವತಂತ್ರ-ಸ್ವತಂತ್ರನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಆದರೂ ಆ ವಾಪ್ಪಿರುವ ಹಾಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ದುಡುಕಲಿಲ್ಲ. ವೈರಿಗಳ ಕೃತ್ಯದ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿ, ಎಲ್ಲರ ನಿರತನಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟು, ಆ ಮೇಲೆಯೇ ಅವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಅಲಿ ವರದಿಖಾನನನ್ನೂ ಅವನೊಡನೆ ಕೆಲ ವಿಶ್ವಾಸುಕ ಜನರನ್ನೂ ನಿಯಮಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಿಫಾ-ಸಾಮಗ್ರಿ-ಹಣ-ಕಾಸು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿದನು. ಮರುದಿನ ಬೆಳಗಾಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಲಿವರದಿಖಾನನು ತನ್ನ ಜನರೊಡನೆ ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದನು.

ಡಬ್ಬಿನ್ನನು ಛಾವಣಿಗೆ ಬಂದ ಬಳಿಕ ತನಗೆ ಇಂದು ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಆಗದಂತೆ ನಟಿಸಿ, ಕೆಲಹೊತ್ತು ಕಳೆದನು. ಎಲ್ಲರ ಊಟ-ಊಡಿಗೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ದಂಡಾಳುಗಳ ಹಾಜರಿಯನ್ನು

ತನ್ನೆದುರಿಗೆ ತಕ್ಕೊಳ್ಳದೇಕೆಂದು ತನ್ನ ದಂಡಿನ ಎಲ್ಲ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಿಗೆ ಹುಕುಮು ಮಾಡಿದನು; ಹಾಗೂ ತಾನು ತನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಬನ್ನೊನೆಡನೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದಂಡಿನ ಭಾಗಕ್ಕೂ ನಡೆದನು. ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಮೂಲಿನಂತೆ ನೋಡಿ, ನಂದಸಿಂಹನ ದಂಡಿಗೆ ನಡೆದನು. ಅವನ ದಂಡಾಳುಗಳ ಹಾಜರಿಯಲ್ಲಿ ೩೪ ಜನ ದಂಡಾಳುಗಳ ಪತ್ತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಆ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಣೆಯಾಗಲು, “ಮಹಮ್ಮದಶಹಾ” ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ನಂದಸಿಂಹನ ಬಲಗೈಯಂತಿದ್ದ ನೀಚನು ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ೨-೩ಜನರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ಶೋಧಿಸಿದರೂ ಅವರ ಪತ್ತೆಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಆ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪೃಷ್ಟಾಪೃಷ್ಟ ಮಾಡುತ್ತ ಕೂಡ್ರದೆ, ಅವರು ಮರಳಿ ಒಂದ ಕೂಡಲೆ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಕಳಿಸಿರೆಂದು ನಂದಸಿಂಹನಿಗೆ ಹೇಳಿ, ತನ್ನ ಡೇರೆಗೆ ಬಂದು ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದನು.

ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದಶಹನು ತನ್ನ ಸಂಗಡಿಗರೊಡನೆ ಛಾವಣಿಗೆ ಬರಲು, ಅವರನ್ನು ಆಗಲೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನನೆದುರಿಗೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಅವರಿಗೆ ಗ್ರೀಕಹಾಜರಿಯ ಕಾರಣವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲು, ಮಹಮ್ಮದಶಹನು ಒಳ್ಳೇ ಗಾಬರಿಯಿಂದ:—ಹುಜೂರ, ಕುದುರೆಯನ್ನು ಮೆಯ್ಯಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅಡವಿಗೆ ಹೋಗಿರಲು, ನನ್ನ ಕುದುರೆಯು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕುಂಟು ಬಿದ್ದಿತು. ಅದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ನಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಅವಕಾಶ ಹಿಡಿಯಿತು. ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಆ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವದು ನನಗೆ ಅಂಜಿಕೆಯೆನಿಸಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಮೂವರನ್ನೂ ನಾನು ನನ್ನೊಡನೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆನು; ಎಂದು ಏನೇನೋ ಹೇಳಿದನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಆ ನಾಲ್ವರನ್ನೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಆ ಕುದುರೆಯು ಕುಂಟುಬಿದ್ದ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ಆ ಕಾರಣವನ್ನು ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಇದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿಯ ಅವರ ವಿಷಯದ ಸಂಶಯವು ಕಡಿಮೆಯಾಗದೆ, ವೃದ್ಧಿಂಕವಾಯಿತು. ಅಲಿವರ್ಧಿಖಾನನು ಮರಳಿ ಬಾರದ ಹೊರತು, ತನ್ನ ದಂಡನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿಸುವದು ಗಂಡಾಂತರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಬಗೆದು, ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ದಂಡಿನ ದೀಡನ್ನು ಕಿತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಪೂರ್ವದಿನದ ತನ್ನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಾಣಸಂಕಟ ನಿವಾರಣದ ಆನಂದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಮರುದಿನ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ದಂಡಾಳುಗಳಿಗೂ “ಶಿರಾ-ಪುರಿ”ಯ ಮಹಾಭೋಜನವನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಖರ್ಚಿನಿಂದ ಮಾಡಿಸಿದನು!

ಮರುದಿನ ಸಂಜೆಗೆ ಅಲಿವರ್ಧಿಖಾನನು ಮರಳಿ ಬಂದನು. ಆದರೆ ಅವನೊಡನೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಅವನ ಸಂಗಡಿಗರಾರೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅಲಿವರ್ಧಿಖಾನನು ಬಂದವನೇ ಡಬ್ಲಿನ್ನನನ್ನು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಕಂಡು, ಶೋಧದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ದೊರಕಿದ್ದ ಒಂದು ಬಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನದುರಿಗೆ ಇಟ್ಟನು. ಆ ಬಿಲ್ಲೆಯು ನಂದಸಿಂಹನ ಸವಾರರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಚಿಹ್ನೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪುತ್ತಿತ್ತು. ಕೂಡಲೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದಿಟ್ಟು ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿಯೇನೆಂದು ಕೇಳಿದನು. “ಹುಜೂರ, ಆ ನೀಡರ ಪತ್ತಿಯು ಇಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹತ್ತಲಾರದು. ಅವರು ಮಹಾ ಕುತಂತ್ರಗಾರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ನಮ್ಮ ಕಡೆಯ ಖೈರಾತಲ್ಲಿ ಹಾಗು ಬಯಾಬಲ್ಲಿ ಯವರು ನಿರಾಶರಾಗಿಲ್ಲ. ಆ ಬದ್‌ಮಾಷರು ಎಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗಿರಲಿ, ನಾವು ಅವರ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚದೆ ಬಿಡಲಾರೆವೆಂದು ಅವರು ಪಣ ತೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದರಿಂದ ಅವರು ಈಗ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಶೋಧ ನಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಖೈರಾತ ಅಲ್ಲಿಯೊಡನೆ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಶೋಧ ನಡಿಸಿರಲು, ಅತ್ತ ಈ ಬಿಲ್ಲೆಯು ದೊರಕಿತು. ಇದನ್ನು ಹುಜೂರರವರಿಗೆ ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಹುಜೂರರವರ ಮುಂದಿನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆನು, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಬಳಿಕ ಡಬ್ಲಿನ್ನ, ಬನ್ನಿ, ಅಲಿವರ್ಧಿಖಾನ, ಭ.ಕನ ಮುಂತಾದವರು ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಿದರು. ನಂತರ ಅಲಿವರ್ಧಿ ಖಾನನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದನೋ ಅಷ್ಟೇ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗಿ, ತನ್ನ ಜನರೊಡನೆ ನಂದಸಿಂಹಾದಿಗಳ ಆ ನೀಡ ಕೃತ್ಯದ ಶೋಧವನ್ನು ಒಳ್ಳೇ ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ನಡಿಸಿದನು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ಆ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಸಂಕಟವನ್ನು ರಣ ಜಿತಸಿಂಹ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಪತ್ರಮುಖಾಂತರ ತಿಳಿಸಿ, ಮರುದಿನ ತನ್ನ ದಂಡಿ ನೊಡನೆ ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾಕ್ಕೆ ನಡೆದನು. ಫಕೀರ ಅಬೇಜುದ್ದೀನನು ಡಬ್ಲಿನ್ನ ನೊಡನೆ ಕಳಿಸಿದ್ದ ತನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸುಕ ಸೇವಕರಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಮಸಿಂಹನೆಂಬ ಹಿಂದೂ ಸರದಾರನು ಪ್ರಮುಖನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಉದಾರನೂ, ಸಚ್ಚರಿತ್ರನೂ ಆಗಿದ್ದು, ಶಿವಾಯಿಗಳಿಂದ ಅವಿರ-ಉಮರಾವರ ವರೆಗೆ ಎಲ್ಲರ ಕೂಡ ಆತನು ಸರಳತನದಿಂದಲೂ, ವಿನಯದಿಂದಲೂ, ಪ್ರೇಮದಿಂದಲೂ ನಡಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಷಾಂಜೀ-ಹಾಂಜೀ ಮಾಡುವಂತಹ ಜನರನ್ನು ಅವನು ಸೇರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಒಳ್ಳೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿದ್ದು ಇಂಗ್ಲಿಷರ ದಂಡಿನ ಪದ್ಧತಿಯು ಅವನಿಗೆ

ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೇರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರಿಂದ ಅವನು ತನ್ನ ಸ್ವಂತದ ದಂಡಾಳುಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನೋಲ್ವರರಂತೆ ನಿವೃಣರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಅವನು ಸ್ವತಃ ಒಳ್ಳೇ ಶೂರನೂ, ಸಾಹಸಿಯೂ ಆಗಿದ್ದು, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಎಂದೂ ಹಿಂದೆಗೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯುದ್ಧ ಕಲೆಯಂತೆ ಸಂಗೀತ-ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಅವನು ಪಾರಂಗತನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಕಂಠವು ಬಹು ಮಧುರವಾಗಿದ್ದು, ಅವನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದನಲ್ಲದೆ, “ದಿಲರುಬಾ” ಎಂಬ ಆ ದೇಶದ ವಾದ್ಯವನ್ನು ಬಹು ಸರಸವಾಗಿ ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇಂಥ ಸದ್ದುಣಿಯಾದ ಹಾಕಿಮಸಿಂಹನ ಸ್ವಭಾವ ಪರಿಚಯವು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಂತಹ ಗುಣಗ್ರಾಹಿಗೆ ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ತಡವಾಗುವದೇನೋ? ತುಸ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವರೀರ್ವರಲ್ಲಿ ದೃಢವಾದ ಮೈತ್ರಿಯುಂಟಾಯಿತು. ದಂಡು ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಾಗ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಹಾಕಿಮಸಿಂಹನನ್ನು ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೂ, ಸಮಯವನ್ನರಿತು ತಾನು ಅವನೆಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಲೂ ಅವನಲ್ಲಿಯ ಗಾಯನಾದಿ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಸಮಿಸವಿಹಿಸಿದಂತೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನ ಹಾಗೂ ಹಾಕಿಮಸಿಂಹರ ಗುಪ್ತ ಬೀತುಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಾಕಿಮಸಿಂಹನು ಇತರ ಸುಗುಣಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತನಾಗಿದ್ದಂತೆ ಅವನು ಮಹಾ ಮುತ್ಸದ್ಧಿಯೂ ಧೀರನೇ ಮನುಷ್ಯನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾ ದುರ್ಗವು ಇನ್ನು ಒಂದೇ ದಿನದ ಘಾಸಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಆಗ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಯೋಚಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ:— ನಾನು ನೈನ್ಯ ಸಹಿತವಾಗಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ದುರ್ಗವನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹೋಗುವದಕ್ಕಿಂತ ಹಾಕಿಮಸಿಂಹನನ್ನು ಕೆಲ ಜನ ಸ್ವಾರೊಡನೆ ಮುಂದೆ ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ದುರ್ಗಾಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದ ದಂಡವರ ಸಿಂಹನಿಗೆ ತನ್ನ ಆಗಮನವನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದನು. ಈ ಆಲೋಚನೆಯು ಹಾಕಿಮಸಿಂಹನಿಗೂ ಸರದೋದ್ದರಿಸಿದ, ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ದಂಡವರಸಿಂಹನಿಗೆ ಒಂದು ಗೌರವಪರ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ಅವನೆಡನೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟನು; ಹಾಗೂ ಹಾಕಿಮಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಪತ್ರದ ಉತ್ತರವನ್ನು ತರುವವರೆಗೆ ತಾನು ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ದಂಡಿನ ಕವಾಯತ ಮುಂತಾದುದನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಸಜ್ಜಾಗಿರಬೇಕೆಂದನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಮಾರ್ಗಕ್ರಮಣದ ಪದ್ಧತಿಯ ಮೂಲಕ ಆತನ ದಂಡಾಳುಗಳಿಗೆ ಕೊಂಡವೂ ದಣುವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಾಹೋರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಾಗ ದಂಡಾಳುಗಳ ವೋರಿಯ ಮೇಲೆ

ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದ ತೇಜವು ಮಿನುಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರದ ತೇಜವು ಈಗಲೂ ಅವರ ಮುಖಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಆ ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾ ಪ್ರಾಂತದ ತಂಪು ಹವೆಯ ಮೂಲಕ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿಯ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸೃಷ್ಟಿಸೌಂದರ್ಯದ ಮೂಲಕ ದಂಡಾಳುಗಳ ತೇಜವೂ ವೀರ ಶ್ರೀಯೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದವು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನ್ನು ಗುಡ್ಡವನ್ನು ತಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೇಗೆ ಹತ್ತ ಬೇಕು, ಹೇಗೆ ಇಳಿಯಬೇಕು, ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ತೋರಿಸಬೇಕು, ಮಣ್ಣು ಕಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಬೇಕು ಮುಂತಾದ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದ ತಿಕ್ಕಣವನ್ನು ಆ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ದಂಡಾಳುಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು.

ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಹಾಕೀಮಸಿಂಹನು ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕು ದಿವಸಗಳ ನಂತರ ಮರಳಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನೆಡೆಗೆ ಬಂದನು. ಅವನು ದಂಡವರಸಿಂಹನಿಂದ ತಂದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಸಂಗತಿಯಿತ್ತು:—

“ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾ ಪ್ರಾಂತವು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಮೆ||ಡಬ್ಲಿನ್ನ ಸಾಹೇಬರ ವಶವಾಗುವದೆಂಬದನ್ನು ತಿಳಿದು ಈ ದಂಡವರ ಸಿಂಹನಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಗುತ್ತಲಿದೆ; ಆದರೆ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಖೇದವೆನಿಸುವದೇನೆಂದರೆ, ಪರಮ ಪ್ರತಾಪಿ ಪಂಜಾಬದ ಸಿಂಹನಾದ ರಣಜಿತಸಿಂಹ ಮಹಾರಾಜರಿಂದ ಆ ಬಗೆಯ ಆಜ್ಞೆಯು ನನಗಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ನನಗೆ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ತಿಳಿಸಿಟ್ಟಿರುವದೇನೆಂದರೆ, ತಮ್ಮ ಕಡೆಯ ಯಾವನೊಬ್ಬ ಸರದಾರ, ನೇನಾಪತಿಯೇ ಏಕೆ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ತಮ್ಮ ಮಗನೇ ಆಗಲಿ, ತಾವೇ ಆಗಲಿ ಬಂದರೂ ಕೋಟಿಯ ಬಾಗಿಲವನ್ನು ತೆರೆಯಕೂಡದೆಂದು! ನಾನು ಮಹಾರಾಜರ ದಾಸಾನುದಾಸನು; ನಾನು ಅವರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಉಲ್ಲಂಘಿಸಲಾರೆನು. ಮಹಾರಾಜರು ನನಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಗುಪ್ತ ಸಂದೇಶದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಿರುವದೇನೆಂದರೆ, ಒಂದು ವೇಳೆ ನಾನು ಬೇರೊಬ್ಬನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಕಿಲ್ಲೆ ದಾರನೆಂದು ನೇಮಿಸಿ ಕಳಿಸಿದರೂ ನನ್ನ ಆ ವಿಷಯದ ಆದೇಶಪತ್ರವು ನಿನಗೆ ತಲುಪುವ ವರೆಗೆ ನೀನು ನಿನ್ನ ಅಧಿಕಾರಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಒಪ್ಪಿಸಕೂಡದು ಆದುದರಿಂದ ಸಾಹೇಬ, ಈ ದೀನ ದಾಸನು ಈಗ ನಿಮಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವದೇನೆಂದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಆಜ್ಞೆಯ ಪ್ರಕಾರ ನಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ಸಿದ್ಧನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿರಿ.”

ದಂಡವರಸಿಂಹನ ಉತ್ತರವನ್ನು ನೋಡಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗೆ ಅಕ್ಷಯವೆನಿಸಿ

ದರೂ ಅವನು ಅದನ್ನು ಯಾರ ಕಣ್ಣಿಗೂ ದೀಳಗೊಡದೆ, ಕೂಡಲೆ ಅವನಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು, ಅದನ್ನು ಹಾಕೀಮಸಿಂಹನೊಡನೆ ಮತ್ತೆ ಕಳಿಸಿದನು. ಈ ಸಾರೆ ಅವನು ಹಾಕೀಮಸಿಂಹನೊಡನೆ ದೀಕಂತಲೀ ಎರಡುನೂರು ಜನ ಸ್ವಾರರನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಬರೆದ ಪತ್ರವು ಈ ತೆರನಾಗಿದ್ದಿತು:-

“ಪ್ರಿಯ ದಂಡವರ ಸಿಂಹರವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ:-

ನಮ್ಮ ದಂಡವರಸಿಂಹಬಹದ್ದೂರರು ವಿಶೇಷ ಅನುಭವಕಾಲಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಸೂಜಿ ರಿರುತ್ತಾರೆಂದು ನಾನು ಕೇಳಿರುತ್ತೇನೆ ಅದರಂತೆ ಅವರು ಮಹಾರಾಜರ ಏಕನಿಷ್ಠನೇವಕರಿರುತ್ತಾರೆಂಬದೂ ನನಗೆ ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ನಾನು ಈ ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟಾಗಿನಿಂದ ತಮ್ಮ ಸುಕೀರ್ತಿಯು ಆಗಾಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿದೆ. ತಮ್ಮ ಪ್ರಜಾವಾತ್ಸಲ್ಯವಂತೂ ಹೊಗಳತಕ್ಕದ್ದಿರುತ್ತದೆ. ಮಹಾರಾಜರ ಆಜ್ಞೆಪಾಲನೆಗಾಗಿ ತಾವು ಎಷ್ಟು ದಕ್ಷರಾಗಿರುವಿರೋ, ಅದರಂತೆ ಈ ಪತ್ರಲೇಖಕನಾದರೂ ದಕ್ಷನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಇಷ್ಟೇಅಲ್ಲ, ಮಹಾರಾಜರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಗೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುವದೂ, ಅದನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವವರನ್ನು ದಂಡಿಸುವದೂ ನನ್ನ ಇತಿಕರ್ತವ್ಯಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಮಹಾರಾಜರು ತಮ್ಮ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ನನಗಿತ್ತ ಆಜ್ಞೆಯು ತಮಗೆ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಿಳಿದಿರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಕು. ಅದರಂತೆ ನಡೆದೇ ತೀರುವದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಡೆಯದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಹಿಂದಿರಾಗಿ ಹೋದರೆ ಅವರು ನನ್ನ ಮುಖವಲೋಕನವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದೇ? ಮತ್ತು ನಾನಾದರೂ ಈ ಅಸಹ್ಯ ಅವಮಾನವನ್ನು ಸಹಿಸುವದೆಂತು? ತಾವು ವಯಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ, ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೂ ವೃದ್ಧರಾಗಿರುತ್ತೀರಿ. ಆದುದರಿಂದ ತಾವೇ ಈ ನನ್ನ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿ.

ತಾವು ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ತಮಗಿದ್ದ ಮಹಾರಾಜರ ಕೆಲವೊಂದು ಗುಪ್ತ ಸಂದೇಶವಿರಬಹುದೆಂಬದನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತೇವೆ; ಆದರೆ ಅದು ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ ಆ ಕಾಲದ ದರ್ಬಾರದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗೂ ಈಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗೂ ಎಷ್ಟೋ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಆಗ ಯಾವ ನಿಯಮಗಳು ಅತ್ಯವಶ್ಯವೆಂದು ತೋರುತ್ತಿದ್ದವೋ ಅವು ಈಗ ಅವಶ್ಯಕಗಳೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಅನಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನೀವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿ, ದುರ್ಗವನ್ನು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಹಾಗಾಗದಿದ್ದರೆ ನಮಗೆ

ಸರಿಕಂಡ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ವಲಂಬಿಸಿ ದುರ್ಗವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದೀತು. ತಾವು ಪ್ರತಿ ಭೀಷ್ಮರಂತೆ ವೀರರಾಗಿದ್ದು, ತಮ್ಮದಂಡಾಳುಗಳು ನನಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವದೆಂಬದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು; ಆದರೆ ತಮಗೆ ವಿನಂತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವ ದೇನೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳು ಸುಧಾರಿಸಿದ ಪದ್ಧತಿಯವು. ನಮ್ಮ ಯುದ್ಧ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಸುಧಾರಿಸಿದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಪತ್ರದೊಡನೆ ನಮ್ಮ ಹೊಸ ಶೋಧನೆಯ ಒಂದು ಗುಂಡನ್ನು ತಮ್ಮ ಅವಲೋಕನಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಕಂತ ಕಳಿಸಿರುತ್ತೇವೆ ಈ ಗುಂಡನ್ನು ನೆರವು ಮೇಲಿಂದ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಎತ್ತರದ ಪ್ರದೇಶದ ಮೇಲೆ ಹಾರಿಸಬಹುದು; ಹಾಗೂ ಇಚ್ಛಿತ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಲುಪುತ್ತಲೇ ಇದ್ದು ಒಡೆದು, ಯಮದೂತರಂತೆ ಇದರ ಗರ್ಭದಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ಲೋಹ ಶಲಾಕಗಳು ಹೊರಬಿದ್ದು ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತಲಿನ ಜನಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿಯೇ ಯಮಪುರಿಗೆ ಅಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಈ ಗುಂಡಿನಲ್ಲಿ ಆ ಬಗೆಯ ಶಕ್ತಿಯಿರುವದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬದನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದರೆ ಈ ಪತ್ರ ತಂದಿರುವ ನಮ್ಮ ಸರದಾರ ಹಾಕೀಮುಸಿಂಹರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮನೋದಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಇವರು ಅದರ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪತ್ರ ಬರೆಯುವ ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವಿಷ್ಟೇ, ಇಂಥ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಯುದ್ಧಸಾಮಗ್ರಿಯು ನಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವದರಿಂದ, ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವು ಸಂಖ್ಯಾಒಲದಿಂದ ತಮಗಿಂತ ಅಲ್ಪವಿದ್ದರೂ ನಾವೇ ಜಯಶಾಲಿಗಳಾಗುವದು ಖಂಡಿತವು.”

ಡಬ್ಲಿನ್‌ನ ಆ ಮಾರುದ್ಧ ಪತ್ರದ ಪರಿಣಾಮವು ದಂಡವರ ಸಿಂಹನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಯುಕ್ತಿಯಂಚಿತವಾಗಿ ಆಗಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ರಾಜಾಜ್ಞೆಗಿಂತ ಸ್ವತಃ ದಂಡವರಸಿಂಹನಿಗೇ ಆಕೆಲ್ಲಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವ ಮನಸ್ಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ಅವನು ಗುಲಾಬಸಿಂಹನ ತಂತ್ರದಿಂದ ನಡೆಯುವ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿದ್ದನು. ದಂಡವರಸಿಂಹನು ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಆ ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾ ದುರ್ಗದ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿಯ ಅಧಿಕಾರಸೂತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಗುಲಾಬಸಿಂಹನ ಹಸ್ತಗತವಾಗಿದ್ದವು. ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಯುಕ್ತಿಪ್ರಯುಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಕಾಡಿ, ಅವರ ಧನಕನಕಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಾಕುವದೇ ಗುಲಾಬಸಿಂಹನ ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ಗುಲಾಬನು ಆ ತನ್ನ ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ತಾನು ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾದಿಂದ ಒಂದು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ದಂಡವರಸಿಂಹನಂತಹ ನಾಮಧಾರಿ ಅಧಿಕಾರಗಳ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಡಬ್ಲಿನ್‌ನಿಗೆ ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾದ ಗವರ್ನರನ ಅಧಿಕಾರ

ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಕೂಡಲೆ ಗಲಾಸಿಂಹನು ದಂಡವರಸಿಂಹನಿಗೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರದ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವನ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಸಾವಿರಾರು ದಂಡಾಳುಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ದಂಡವರನಿಗೆ ಗಲಾಸಿಂಹನಿಂದ ಅಂತಸ್ಸಹಾಯವು ದೊರಕಿದ್ದರಿಂದ ನೊಡಲೇ ನೊಕ್ಕಿನ ಸ್ವಭಾವದ ಅವನು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಕೊಬ್ಬೇರಿ ದ್ದನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದ್ದೇನೆಂತರೆ, ತನ್ನ ದಂಡಿನ ಬೀಡನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಕಿತ್ತಿ ದುರ್ಗದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡತಕ್ಕದ್ದು; ಕೋಟಿಯ ಭದ್ರತೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ದಂಡವರಸಿಂಹನ ದಂಡಿನ ಬಲದ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ತಕ್ಕವಾದಷ್ಟು ತಿಳಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು; ಮತ್ತು ದಂಡವರಸಿಂಹನಿಗೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ವಿನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ಅದು ಸಾಧಿಸದಿದ್ದರೆ ಅವನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಹೂಡತಕ್ಕದ್ದು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಈ ತನ್ನ ಬೇತನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಹಾಕೀಮಸಿಂಹನನ್ನು ಕಳಿಸಿ ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೆ ತನ್ನ ದಂಡಿನ ಠಾಣ್ಯವನ್ನು ಕಿತ್ತಿ ಸಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ದುರ್ಗದ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ದೂರಿ ನಿಂದಲೇ ಆ ಕಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಇದು ಅಭೇದ್ಯವಿದೆಯೆಂದೂ ರಣವಿದ್ಯಾ ವಿಶಾರದನೇ ಇದನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುವನೆಂದೂ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಖಾತ್ರಿಯಾಯಿತು. ಆ ಕಿಲ್ಲೆಯು ಯಾವ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತೋ ಅದರ ಮೂರೂ ಮಗ್ಗಲು ಗಳು ತೀರ ಕಟ್ಟವಾದಿಯಾಗಿದ್ದು, ಆ ಮೂರೂ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಣಗಂಗಾ ಎಂಬ ಗಿರಿನದಿಯು ಸುತ್ತಗಟ್ಟಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಪರ್ವತದ ನಾಲ್ಕನೇ ಕಡೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಮಪಾತಳಿಯ ನೆಲವಿದ್ದು ಅದೊಂದೇ ಕಡೆಯಿಂದ ಆ ದುರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ದುರ್ಗಾಧಿಪತಿಯು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ಆ ಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ಅವನು ಸಹಜವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಯಾಕಂದರೆ ಆ ಸಪಾಟ ನೆಲವು ಕೇವಲ ಅರ್ಧ ಮೈಲಿನಷ್ಟೇ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದ್ದು, ಅದರ ಎಡಬಲ ಗಳಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಗುಡ್ಡಗಳು ಸಾಲುಗೊಂಡಿದ್ದವು ಆ ಎರಡೂ ಬದಿಯ ದಿನ್ನೆಗಳ ಮೇಲೆ ದುರ್ಗಾಧಿಪತಿಯು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ಗುಂಡು ಹಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಶತ್ರುಗಳು ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಕೂಡ ಮುಂದರಿಯ ದಂತಿತ್ತು. ಅದು ಅಷ್ಟು ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಸ್ಥಳವಾಗಿದ್ದರೂ ದಂಡವರಸಿಂಹನ ಒಬ್ಬ ದಂಡಾಳೂ ಅತ್ತಣ ಯಾವ ದಿನ್ನೆಯಮೇಲೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಅನಾವಧಾನ ನಾಗಿರುವೆಂಬುದನ್ನು ಶತ್ರುಪಕ್ಷದವರಿಗೆ ತೋರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಹಾಗೆ ನಟಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದು, ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಆ ಪರ್ವತಶ್ರೇಣಿಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿ ಆಜೇ

ಬದಿಗೆ ಆತನ ಕಡೆಯವರಾರೂ ಹುದುಗಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿಲ್ಲೆಂಬದನ್ನು ಮನಗಂಡೇ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸಿದನು.

ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯು ವೇದಲು ಎಷ್ಟು ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದಿತೋ ಕಡೆಕಡೆಗೆ ಅದು ತೀರ ಸಂಕುಚಿತವಾಗಿತ್ತಲ್ಲದೆ, ಮುಂದೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಇಜ್ಜಾಗವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಎರಡೂ ಭಾಗಗಳು ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಎರಡು ಪ್ರಪಂಚ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸೇರಿದ್ದವು ಆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೊಂದಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಬುರುಜುಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ತೋಳುಗಳು ಸಜ್ಜಾಗಿ ಹೊಡೆದಿಟ್ಟಿದ್ದವು. ಆ ತೋಳಿನ ಎಟುಗಳನ್ನು ಮೈ ಮೇಲೆ ತಕ್ಕೊಂಡು ಆ ದುರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗಿಂತ ದಂಡವರಸಿಂಹನ ಸೈನ್ಯವು ಬಹು ಸಂಖ್ಯಾಕವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದರ ಹೊರತು ಒಳಗಿನವರಿಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷದ ವರೆಗೆ ಕೊಂಚವೂ ಕೊರತೆಯಾಗದಂತೆ ದಂಡವರಸಿಂಹನು ಧನ-ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತಾನು ದುರ್ಗವನ್ನು ಮುತ್ತಿ ಕುಳಿತರೆ ಪ್ರಯೋಜನವೇನೂ ಆಗದೆಂದೂ, ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವು ಮಾತ್ರ ನಿರುತ್ಸಾಹ ಹೊಂದುವದೆಂದೂ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನು ಊಹಿಸಿ, ಯಾವುದೊಂದು ವಿಲಕ್ಷಣ ಸಾಹಸವಟ್ಟು ದುರ್ಗವನ್ನು ಹಸ್ತಗತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು.

ಅವನು ತನ್ನ ದಂದಿನ ಬೀಡಿಗಾಗಿ ಜಯಂತಿಗಿರಿ ಎಂಬ ಚಿಕ್ಕ ಗುಡ್ಡವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಯಾಕಂದರೆ ಆ ಗುಡ್ಡವು ದುರ್ಗವನ್ನು ಹಸ್ತಗತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧನೀಭೂತವಾಗುವಂತಿತ್ತು. ಆ ಜಯಂತಿಗಿರಿಯ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಜಯಂತೀದೇವಿಯ ಪವಿತ್ರ ದೇವಾಲಯವೂ ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಮಠವೂ ಇದ್ದವು. ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನು ಜಯಂತಿಗಿರಿಯ ಮೇಲೆ ತಾಣ್ಯವನ್ನು ಹಾಕಿ ೩-೪ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮಣ್ಣು ಕೋಟೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಭಯಂಕರ ತೋಳುಗಳನ್ನು ಎರಿಸಿ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿದನು. ಶಿಲ್ ಎಂಬ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಗುಂಡುಗಳನ್ನು ಹಾರಿಸುವ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ತೋಳುಗಳನ್ನು ಅವನು ಬೇಕಂತಲೇ ಹಿಂದೆ ಹೂಡಿಸಿದ್ದನು. ಅದರಂತೆ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯ ಎಡಬಲದ ಗುಡ್ಡದ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಕಡೆಯ ದಂಡನ್ನು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಇರಿಸಿದನು.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗೆ ಅದು ಅಪೂರ್ಣವೂ ನಿರಾಶಾಜನಕವೂ ಆಗಿ ತೋರಿತು. ತತ್ಸುಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗೆ ಆ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಡೆಯ ಸಾವಿರಾರು ಜನರನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಹೊಗಳಿಸಿ, ಒಳಗಿನಿಂದಲೂ

ఘోరనిందలను తక్కువగా ముక్తి జన్మికి తరువదీ శ్రీయస్కరవాద
 మార్గవేందు అవన ముఖ్యవాద బీతాగిత్తు; ఆదరే ఘోర తక్కువగి
 తిళియదంతే ఆ దుర్గవన్న నీరువదు అతక్కువే ఆగిత్తు. యాకందరే
 దుర్గద ఒకగఱ ఘోరగఱ అఖండవాద పఠరేయిద్దితు. ఆగ డబ్బిన్న
 నిగి ఒందు యుక్తియు సఱజిసితు. కఱదరే అవను తన్న కేవల విత్తా
 సద ఒబ్బిబ్బిగి అదన్న తిళి తాను భ్యేరాగియ వేషవన్న ధరిసదను.
 ఘోరమసింకనన్న తన్న తిళ్యనన్నాగి మాదికేఱండను. అవరిబ్బరఱ
 కఱది ఆ ఘోరవేషదింద ఆ జయంతిదేవియ గుడియింద ఘోరబిద్దరు.
 పూర్వ-దక్షిణ-పత్తిమ-ఱుత్తర కఱగిన దారిగలన్న తుళిదు కఱగి అవరు
 ఆ దారిగంగేయ దండేగుంట ఆ కేఱియ హిమ్మగ్గలిగి ఒందరు. అవరు
 మార్గక్రమిసుక్తిరువాగ ఆ ఆ కఱియ దుర్గద గోఱియనఱి ఆత్త
 కఱియ పర్వతద కఱియనఱి నఱి జేన్నాగి నిరొక్తి సుక్తిలే ఒందిద్దరు.
 దుర్గద హిమ్మగ్గలినల్లి ఆ ఘోళియల్లి కాలుదారియాగిత్తు. అదరింద
 అవరివర్తఱి ఆ నదియన్న దాటి ఆ దుర్గద కేళిగఱిగి ఘోరదరు. అల్లి
 నోఱిదతక్కుదన్న తిళివే నోఱిదకేఱిండు, అవరివర్తఱి పునః ఆ నది
 యన్న దాటి అత్తకఱియ ఒందు విశాలవాద వ్యక్తద కేళిగి కుళితరు.

డబ్బిన్నను ద్యేరాగియ వేషధరిసి బరువాగ తన్న దుర్బిణన్న తన్న
 సంగఱ తరలిక్కి మరేతిరల్లి. గిఱద కేళిగి కుళిత బళిత అవను అదన్న
 తన్న జోళిగియింద ఘోరగి తేగిదు ఆ దిక్కిన దుర్గద గోఱియన్న
 నిరొక్తి సకేఱిగిదను. అవను నోఱిదనోఱిడుత్తిద్దంతే ఆ వరేగిన అవన
 జింతాక్రాంత ముఖవు ప్రభుత్తివగాఱిత్తితు. ఆగ అవను ఘోరభర
 దింద ఘోరమసింకనన్న కురితు:—ఘోరమసింక, దుర్గవన్న గుప్త
 వాగి ప్రవేతిసలిక్కి ఇదేఱిందే మార్గవిరుత్తదే. ఆదరే ఆ దారిగి
 కిల్లియన్న ఘోర దారియన్నవదక్కింక, యమపురవన్న నీరువ
 దారియిందరే జేన్నాగి ఒప్పబడుదాగిదే; మత్తు ఇదు ఇంథ కఱిణ
 మార్గవిరువదేందే దండవరసింకను ఇత్త కఱిగి అత్తు కఱిణవాద
 పఠరేయిన్నిట్టిరువదిల్లి. ఆ పర్వతద ఆ గోఱియి కేఱిదినంతే
 కేవల నిఱిగాగి ఘోరగిరువదరింద ఇదన్న ఁరువదు దుస్తరవే సఱ;

ಆದರೆ ಇದನ್ನು ೩-೪ ಜನರು ಏರಿ ಹೋದರೂ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವು ಆಗುವಂತಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಜನರ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಾವಿರಾರು ಜನರನ್ನು ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಒಯ್ಯಲಿಕ್ಕೂ ದುರ್ಗವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೂ ಬರುವಂತಿದೆ ಈ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆರಿದ ಹೋಗುವಲ್ಲಿ ನೀರರಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರೂ ಯಶಸ್ವಿಗಳಾಗಲಾರರು.

ಅದಕ್ಕೆ ಹಾಕೀಮಸಿಂಹನು:—ಸಾಹೇಬ, ಈ ಕಟವಾಡಿಯನ್ನು ಏರಿ ಹೋಗುವಂತಹ ನೀರರು ನಮ್ಮ ದಂಡಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡಿರಿ. ಅಂಥವರು ಅಶ್ಯಲ್ಪರು; ಎಂದರೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಜನರೇ ದೊರಕಬಹುದು. ಅದರೆ ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛಿತದಂತೆ ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ಮಾತ್ರ ಈ ದುರ್ಗವನ್ನು ಸೇರಲಿಕ್ಕೆ ಶಕ್ಯವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಹಾಕೀಮಸಿಂಹನ ಮಾತಿಗೆ ನಕ್ಕು ಡಬ್ಲಿನ್ನನು:—ಸಿಂಹರೇ, ನಮ್ಮ ಕಡೆಯ ಒಬ್ಬ ನೀರನು ಈ ಕಟವಾಡಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ ಸಾಕು. ಬಳಿಕ ಅವನೊಬ್ಬನೇ ಒಂದು ಸಾವಿರವೇಕೆ, ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಜನರನ್ನಾದರೂ ಸಹಜವಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಬಹುದು. ನಡೆಯಿರಿ, ಇನ್ನು ಛಾವಣಿಗೆ. ಮುಂದೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ದೇಶವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡೋಣವಂತೆ; ಎಂದೆಂದು ಅವರೀವರೂ ಸಂಜೆಯ ಒಳಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಛಾವಣಿಯನ್ನು ಬಂದು ಸೇರಿದರು.

ಛಾವಣಿಗೆ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನ್ನ ಕೇವಲ ವಿಶ್ವಾಸದ ೮-೧೦ ಜನರಿಗೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗಿ, ಅವರಿಗೆ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿ, ಅಂದೇ ರಾತ್ರಿ ಆ ದುರ್ಗವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಕೂಡಲೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ದಂಡನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಿ, ಮುಮ್ಮಗ್ಗಲಿನ ಎರಡೂ ದಾಗಿಲಗಳಮೇಲೆ ದಾಳಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟನು. ಆಗ ಆತನ ಸೈನಿಕರು ಒಳ್ಳೇ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ “ಮಹಾರಾಣಾ ರಣಜಿತಕೀ ಜೈ!” “ಗುರೂಜೀಕೆ ಫತ್ತ್!” ಎಂದು ಜಯಘೋಷ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಹಿಲಾಲಿನ ಪ್ರಕಾಶವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿತ್ತು; ಹಾಗೂ ತೋಫುಗಳ ಗುಂಡಿನ ಸಪ್ಪಳವು ಧಡ್ ಧಡೆಂದು ಆಗಿ ವೈರಿಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕಂಪನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು; ಆದರೆ ಇದಿಲ್ಲ ಸಿದ್ಧತೆಯು ದಂಡವರನ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಇತ್ತಕಡೆಗೆ ವೇಧಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಆಗಿತ್ತು. ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ, ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಕಡೆಯ ತೋಫಿನ ಗುಂಡು ಗಳೊಂದೂ ದುರ್ಗದ ಮೇಲಾಗಲಿ ಒಳಗಾಗಲಿ ಹೋಗಿ ಬೀಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವೆಲ್ಲ ದುರ್ಗದ ಹತ್ತಿರದ ಕಂದಕದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ದಂಡು ಮುಂದು

ಮುಂದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರೂ ಅದು ನಿಂತಸ್ಥಳದಿಂದ ಒಂದು ವೇಳೆ ಕೂಡ ಮುಂದಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಡಬ್ಲಿನ್‌ನ ಬೇತು ಆತನ ಅಂತರಂಗದ ಜನರ ಹೊರತು ಮಿಕ್ಕವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ನಂದಸಿಂಹನಂತಹ ಆತನ ವಿರೋಧಿಗಳಿಗೆ ದಂಡಿನ ಹಾಗೂ ತೋಫಿನ ಆ ಆವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು:- ಇಂದು ಡಬ್ಲಿನ್‌ನಿಗೆ ಯಶವಂತನ ದೊರೆಯುವದೇ ಇಲ್ಲ; ಪ್ರಸಂಗವಶಾತ್ ಇವನು ದಂಡವರನಿಂದ ನೋಡತು ಓಡಬಹುದಾಗಿದೆ, ಎಂದು ತರ್ಕಿಸುತ್ತ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಿರಿಹಿರಿ ಹಿಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಡಬ್ಲಿನ್‌ನು ಅಂದು ಮೂರನೆಯವರೆಗೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ತನ್ನ ದಂಡನ್ನು ಆ ದುರ್ಗದ ಪ್ರವೇಶದ್ವಾರದ ಕಡೆಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಕೆಲ(ವಿಶಿಷ್ಟ)ಶಾವಿರಾರು ಜನರೊಡನೆ ತಾನು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದನು. ಅವನು ಎತ್ತ ಹೋದನೆಂಬುದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಜನರ ಹೊರತು ಮತ್ತಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನ ಜನರೊಡನೆ ಆ ಕಟ್ಟಡವಿಲ್ಲ ಅಡ್ಡತಡ್ಡಾಗಿ ನಡೆದು, ನಾಲ್ಕು ತಾಸು ರಾತ್ರಿಗೆ ಆ ದುರ್ಗದ ಹಿಮ್ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿಯ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗುವ ವೊದಲು ಅವನು ತನ್ನ ಕಡೆಯ ಸಮಸ್ತರಿಗೂ ಒಚಾಯಿಸಿ ಹೇಳಿದನೇನೆಂದರೆ, ಮಾಡತಕ್ಕ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಯಂತ್ರಗಳಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಬಾಯಿಂದ ಪಿಟ್ಟೆಂದು ಮಾತಾಡಲಾಗದು. ಯಾವನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮಾತಾಡುವನೋ ಅವನಿಗೆ ಆಗಿಂದಾಗಲೆ ಕಠಿಣವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯು ವಿಧಿಸಲಾದೀತು. ಹೊಳೆಯೊಳಗಿಂದ ದಾಟಿಹೋಗುವಾಗ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಪ್ಪವಾಗದ ಹಾಗೆ ದಾಟಿ ಹೋಗತಕ್ಕದ್ದು. ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿಹೋದ ಬಳಿಕ ನಾನು ಗುಡ್ಡದ ಯಾವ ಕಟವಾದಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವನೋ ಅದನ್ನು ಯಾರು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಹತ್ತಬಲ್ಲರೋ ಅದಷ್ಟೇ ಜನರು ಹತ್ತುವ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಯಾವನು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ವೊದಲು ಹತ್ತುವನೋ, ಹಾಗೂ ಈ ಹಗ್ಗದ ನಿಜ್ಜಿಣೆಯ ತುದಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಭದ್ರವಾಗಿ ಕಟ್ಟುವನೋ ಅವನಿಗೆ ಐದನೂರು ಬಂಗಾರದ ವೊಹರುಗಳು ಇನಾವಾಗಿ ಕೊಡಲ್ಪಡುವವು. ಡಬ್ಲಿನ್‌ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದವನೇ ಹಾಕೀಮು ಸಿಂಹನೊಡನೆ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದನು. ಎಲ್ಲರೂ ಹೊಳೆದಾಟಿ ಹೋದಬಳಿಕ ಡಬ್ಲಿನ್‌ನು ಕೆಲಜನ ದಂಡಾರುಗಳನ್ನು ಹೊಳೆಗೆ ಮರಳಿ ಕಳಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ಮೆತ್ತನ್ನ ಹುಲ್ಲನ್ನು ತರಿಸಿ, ಯಾವ ಕಡೆಯ ಕಟವಾದಿಯನ್ನು ಹತ್ತಬೇಕಾಗಿತ್ತೋ ಅದರ ಕೆಳಗೆ ದಪ್ಪವಾಗಿ ಹರವಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ಆ ಕಠಿಣ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹತ್ತಿಹೋ-

ಗುವವರಲ್ಲಿ ಈರ್ಷೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ಇನಾಮು ಸಂವಾದಿಸಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವರೂ, ತಮ್ಮ ಒಡೆಯನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವರೂ ನಾ ಮುಂದೆ ನಾ ಮುಂದೆ ಎಂದು ಆ ಕಟವಾದಿಯನ್ನು ಏರಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಹತ್ತ ಹತ್ತುವಾಗ ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಲಜ್ಜೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಒಬ್ಬನೂ ಒದರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲಿಯೇ ಒಬ್ಬ ವೀರನು ಮುಂದೆಂದು ಆ ಹಗ್ಗದ ನಿಶ್ಚಯಕೆಯ ತುದಿಯನ್ನು ದುರ್ಗದ ಗೋಡೆಯಮೇಲಿನ ಕಾರ್ಗತ್ತಲೆಯೊಳಗಿನ ಒಂದು ಗಿಡಕ್ಕೆ ಭದ್ರವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದನು. ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಸಾಹಸ ಮಾಡಿದವನು ದೇರೆ ಯಾರೂ ಆಗಿರದೆ, ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಪರಮಮಿತ್ರನಾದ ಹಾಕೀಮು ಸಿಂಹನೇ ಆಗಿದ್ದನು. ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗೆ ಪರಮಾಹ್ಲಾದವಾಯಿತು. ಕೂಡಲೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನು ಆ ನೂಲಿನ ಹಗ್ಗದ ನಿಶ್ಚಯಕೆಯ ಕೆಳದುದಿಯನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದನು; ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಆ ಸಾವಿರಾರು ಜನರಿಗೂ ಲಗುಬಗನೆ ಮೇಲಕ್ಕೆರಲಿಕ್ಕೆ ಹುಕುಮು ಮಾಡಿದನು. ರಾತ್ರಿಯ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆಗೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನು ಆ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಸಂಗಡಿಗರೊಡನೆ ಆ ದುರ್ಗದ ಗೋಡೆಯನ್ನೇರಿದನು.

ಮೇಲಕ್ಕೆರಿದ ಹೋದಬಳಿಕ ದಂಡವರನ ಎಲ್ಲ ಸೈನ್ಯವೂ ದುರ್ಗದ ಮುಮ್ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಕಲೆತಿರುವ ತನ್ನ ದಂಡಿನ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿರುವದಿಂದು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗೆ ಗೋಚರವಾಯಿತು. ದುರ್ಗದ ಹಿಮ್ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಸರ್ವಸಾಧಾರಣವಾದ ಪಹರಿಯು ಕೂಡ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಒಂದವನಿಗೆ ಹಾಸಿಕೊಟ್ಟಂತೆಯೇ ಆಯಿತು. ಅವನು ತನ್ನ ಎಲ್ಲದಂಡಾಳುಗಳನ್ನು ಶ್ರೇಣಿಗೊಳಿಸಿ, ಶಿಕ್ಷಿನಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ದುರ್ಗದೊಳಗೆ ನಡೆದನು. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಾದುದರಿಂದಲೂ, ತನುಗೆ ಎದುರಾಗಿಬಂದಿದ್ದ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ದಂಡು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಏರಿಬಾರದ್ದರಿಂದಲೂ, ಆಗ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕತ್ತಲೆಗವಿದದ್ದರಿಂದಲೂ, ದಂಡವರ ಸಿಂಹನ ದಂಡಿನ ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಗೊರಕೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಮಲಗಿದ್ದರು. ತೋಫುಖಾನೆಯ ಗೋಲಂದಾಜರೂ ದಂಡಾಳುಗಳೂ ಕೆಲಸವಿರದ್ದರಿಂದ ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನು ತನ್ನ ಜನರೊಡನೆ ದುರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ದುರ್ಗದ ಬಾಗಿಲ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದಿರಲು, ನಡುವೆ ಒಂದು ಪಹರಿಯ ಚೌಕಿಯು ಹತ್ತಿತು. ಅದರಿಂದ ಅವರು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಚೌಕಿಯಲ್ಲಿ ದೂರಿಂದಲೇ ಹಣಕೆ ಹಾಕಿದರು. ಪಹರಿಯವರಬ್ಬರೂ ಆ ಕಡೆಗೆ ವೋರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಮೈತುಂಬ ಹೊದ್ದು ಕೊಂಡು

ತೂಕಡಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ನಾಲ್ಕೈದು ಜನ ಸಶಸ್ತ್ರ ಶಿವಾಯಿಗಳನ್ನು ಚಾಕಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಸದ್ದಾಗದಂತೆ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಜನರನ್ನೂ ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಡಬ್ಬಿನ್ನನು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿಸಿದನು. ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲ ಜನರು ದಾಟಿ ಹೋದರೂ ಆ ಪಹರೆಯವರಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಗಲಿಲ್ಲ!

ಡಬ್ಬಿನ್ನನು ತನ್ನ ಇಚ್ಛಿತ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಲೆ ಒಂದರ ಹಿಂದೊಂದರಂತೆ ಮೂರು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಿಸಿದನು. ಆ ಬಾಣಗಳ ದರ್ಶನದಿಂದ ಜಯಂತಿಗಿರಿಯೊಳಗಿನ ಅವನ ಸೆಲ್ ಗುಂಡುಗಳ ತೋಫುಖಾನೆಯು ಸ್ವಾರಂಭವಾಗಿ, ಅದರ ಗುಂಡುಗಳು ದುರ್ಗದ ಮುಖ್ಯ ಬಾಗಿಲಿನ ಮೇಲಿನ ದಂಡವರ ಸಿಂಹನ ದಂಡಿನ ಮೇಲೆಯೇ ತಪ್ಪದೆ ಬಂದು ಬೀಳಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಅರೆ ನಿರ್ದಯಲ್ಲಿದ್ದ ದಂಡವರನ ಸೈನಿಕರು ಆ ಗುಂಡಿನ ಆವೋಘ ತಕ್ತಿಯಿಂದ ಆ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಪಟಪಟನೆ ಸತ್ತ ಯಮಲೋಕವನ್ನು ಕುರಿತು ಸಾಗಹತ್ತಿದರು! ದಂಡವರನ ಗೋಲಂದಾಜರು ವ.ಡಿಯಲು, ಅವನ ತೋಫುಖಾನೆಯು ಕಟ್ಟಾಯಿತು. ದಂಡವರನ ತೋಫುಖಾನೆಯು ಒಂದಾಗಲಾ, ಕೋಟಿಯ ಹೊರಗಿದ್ದ ಡಬ್ಬಿನ್ನನ ಸೈನಿಕರು ನಂದಸಿಂಹನ ಹುಕುಮನ್ನು ಮನ್ನಿಸದೆ, ದುರ್ಗದ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದರು. ಅದೇ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಡಬ್ಬಿನ್ನನು ಮತ್ತೊಂದು ಬಾಣವನ್ನು ಹಾರಿಸಲು, ಅವನ ಸೆಲ್ ಗುಂಡುಗಳ ತೋಫುಖಾನೆಯು ಕಟ್ಟಾಯಿತು. ಆ ಕೂಡಲೆ ಅವನು ತನ್ನ ಒಳಗಿನ ಒನರೊಡನೆ ಹಿಡೆತ್ತಾ ಕೋಟಿಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ಓಡನ್ನು ತೆರಿದನು. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಲೆ ಡಬ್ಬಿನ್ನನ ಸಾವಿರಗಟ್ಟಿ ಸೈನ್ಯವು ದುರ್ಗವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು:— ಮಹಾರಾಜಾ ರಣಜಿತಕೀ ಜಯ! ಡಬ್ಬಿನ್ನ ಸಾಹೇಬಕೀ ಜಯ! ಗುರೂಬಿಕೀ ಘತ್ತ! ಎಂದು ಜಯಜಯಕಾರ ಮಾಡಿತು. ಕಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಲೂಟಿ-ಸುಲಿಗೆಗಳ ನ್ನಾಗಲಿ, ದಂಗೆಯನ್ನಾಗಲಿ ಶೋಂಚವೂ ನಡಿಸಿಕೂಡದೆಂದು ತಮ್ಮ ಜನರಿಗೆ ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ, ಡಬ್ಬಿನ್ನನು ಶಾಂತಿ ಸೂಚಕವಾದ ಬಿಳಿ ; ಶಾನೆಯನ್ನು ದುರ್ಗದ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ದಂಡವರಸಿಂಹನ ಕಡೆಗೂ ಅದರಂತೆ ಒಂದು ಬೀಳಿಸಶಾನೆಯನ್ನು ಕಳಿಸಿದನು.

ಒಭೇದ್ಯವೆಂದು ಈ ವರೆಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ತನ್ನ ಕೋಟಿಕಾಂಗ್ರಾ ದುರ್ಗವನ್ನು ಡಬ್ಬಿನ್ನನು ಹೀಗೆ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಸುಗ್ಗಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಆ ವೃದ್ಧ ದಂಡವರಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಪಹರೆಯವರನ್ನು ; ಬಾಯಿಗೆ ಒಂದಂತೆ ಬೆಕ್ಕುಹತ್ತಿದನು;

ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹರಿಹಾಯ್ದನು. ತನ್ನ ದುರ್ಗವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿ
 ಲಾರನೆಂದು ಯಾವನು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗೆ ಒಳ್ಳೇ ದಿವಾಕದಿಂದ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದ್ದನೋ
 ಆ ಅತ್ಯಂತ ಅಭಿಮಾನಿಯಾದ ವೃದ್ಧ ದಂಡವರಸಿಂಹನು ಸಂತಾಪದಿಂದ ಉರಿಯು
 ಹತ್ತಿದನು. ಅವನು ತನ್ನ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಅಸಂಬದ್ಧ ಹುಕು
 ಮುಗಳನ್ನು ಮಾಡಹತ್ತಿದನು. ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲರೂ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಸೆಲ್ ಗುಂಡುಗಳ
 ಶೋಧಮಾನೆಯ ಹೊಡತದ ಪೋಕ ಒಕ್ಕಾಡ್ಡಲಾಡ್ಡದಿಂದ ಅವರು ದಾರಿ
 ಸಿಕ್ಕುತ್ತ ಓಡತೊಡಗಿದ್ದರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹಾಕೀಮಸಿಂಹನು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಪತ್ರ
 ತಕ್ಕೊಂಡು ದಂಡವರನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ವಿನಯದಿಂದ
 ಮಜುರೆಮಾಡಿ, ಮೃದುಮಧುರ ಭಾಷಣದಿಂದ ಅವನ ಕುತಲವನ್ನು ಕೇಳಿದನು.
 ಹಾಕೀಮಸಿಂಹನ ದರ್ಶನದಿಂದಂತೂ ದಂಡವರನ ಕ್ರೋಧವು ಮೇರೆದಪ್ಪಿತು!
 ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗಿಂತ ಇವನನ್ನೇ ವೇದಿವಲು ತಿಂದು ಬಿಡಲಿಯಾ? ಎಂಬಂತೆ ಅವನಿಗೆ
 ಅನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಹಾಕೀಮಸಿಂಹನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ವಿನಯಾದಿ ಗುಣಗಳಿಂದ
 ಅವನ ಸಿಟ್ಟು ಶಾಂತವಾಯಿತು. ಅವನು ರಣನೀತಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಹಾಕೀಮ
 ಸಿಂಹನನ್ನು ಸನ್ಮಾನದಿಂದ ಕುಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವನು ತಂದ ಪತ್ರವನ್ನು ಓದ
 ಲಾರಂಭಿಸಿದನು:—

“ಮಹಾರಾಜ ದಂಡವರಸಿಂಹ ಬಹದ್ದೂರರವರಿಗೆ—

ನಾನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ದುರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದುದನ್ನು ಕಂಡು ನಿಮಗೆ
 ಒಹಳ ಸಿಟ್ಟು ಒಂದಿರಬಹುದು; ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಪ್ಪಿಲೆಂದದನ್ನು ತಿಳಿದು
 ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುವಿರೆಂದು ನಂಬಿರುವೆನು. ನೀವೂ ದರ್ಬಾರದ ನೌಕ
 ರರು; ನಾನೂ ದರ್ಬಾರದ ನೌಕರನು. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ದಂಡಾಳುಗಳೂ ಮಹಾ
 ರಾಜರ ಸೈನಿಕರೇ. ಈ ವರೆಗೆ ಆದ ರಕ್ತಪಾತವು ಆಗಿಹೋಯಿತು. ಇನ್ನು
 ಮೇಲಿನ ಒಂದು ಬಿಂದು ರಕ್ತಪಾತದ ಜಬಾಬದಾರಿಯೂ ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ಕೂಡಿರ
 ದೇಕೆಂದದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಯದಟ್ಟಿಟ್ಟು ನಡೆಯಿರಿ. ಇನ್ನು ನಾವಿಬ್ಬರೂ
 ಬಡಿದಾಡುವದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ನಾನು ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ದುರ್ಗವನ್ನು
 ಆಕ್ರಮಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ ಕೇವಲ ರಾಜಾಜ್ಞೆಗಾಗಿ ಆಕ್ರಮಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಮಹಾ
 ರಾಜರ ಹುಕೂಮನ್ನು ಅವಾನ್ಯಮಾಡುವದು ಅನುಚಿತವೆಂದು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸುವ
 ಕಾರಣವಿಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಲೌಕಿಕವು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರದೇಕೆಂದು ಬಯಸಿಯೇ ನಾನೀ
 ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತೇನೆ; ಹಾಗೂ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸೂಚನೆಯನ್ನು

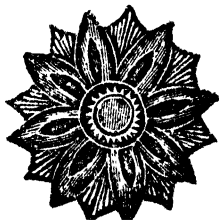
ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ. ತಾವು ಇದನ್ನು ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಮಾನ್ಯವಾದಿ ದರೆ ದೇವರು ನನಗೆ ಬುದ್ಧಿಕೊಟ್ಟಂತೆ ನಾನು ನಡೆಸುತ್ತೇವೆನು ಇತಿ....."

ಡಬ್ಲಿನ್‌ನ ಪತ್ರ ವಾಚನದಿಂದ ದಂಡವರಸಿಂಹನ ಸಿಟ್ಟು ಪೂರಾ ಇಳಿಯಿತು. ಇಂಥ ಕುಶಾಗ್ರ ಬುದ್ಧಿಯ ತರುಣನೊಡನೆ ದ್ವೇಷ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ವೇಚಾಡುವದಕ್ಕಿಂತ, ಆತನ ಸ್ನೇಹಿತನಾಗಿ ಕಾನಾಗಿ ಈ ದುರ್ಗದಿಂದ ಹೊರ ಹೊರಡುವದು ಉಚಿತವೆಂದು ತಿಳಿದು, ದಂಡವರನು ಡಬ್ಲಿನ್‌ನ ಭೆಟ್ಟಿಗಾಗಿ ನಡೆದನು. ಡಬ್ಲಿನ್‌ನು ದಂಡವರಸಿಂಹನನ್ನು ಒಳ್ಳೇ ಆದರದಿಂದ ಬರವಾಡಿ ಕೊಂಡನು; ಹಾಗೂ ಅವನನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಹತ್ತಿದನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸವಾರನು ಡಬ್ಲಿನ್‌ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು:—ದುರ್ಗದ ದಾಗಿಲ ಬಳಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಸಾಂಠನೇ ಸ್ವಾರನು ಬಂದಿದ್ದು, ಅವನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ದಂಡವರಸಿಂಹರ ಹೇರಿನದೊಂದು ಲಕ್ಕೋಟಿಯಿದೆ, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಕೂಡಲೆ ಅವನನ್ನು ಬಳಿಗೆ ಬಿಡಲಿಕ್ಕೆ ಡಬ್ಲಿನ್‌ನು ಹುಕುಮು ಮಾಡಲು, ಲಾಕೋರದಿಂದ ಒಂದೇಸವನೆ ಪಯಣದ ಮೇಲೆ ಪಯಣವಾಡುತ್ತ ಬಹು ತೀಘ್ರವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಆ ಸವಾರನು ದಂಡವರಸಿಂಹನಿಗೆ ಒಂದು ರಾಜಾಂಕಿತ ಲಕ್ಕೋಟಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಡಬ್ಲಿನ್‌ನಿಗೆ ಹುಕುಮು ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಕೊಟ್ಟ ಬಳಿಕ ೩-೪ ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ಮಹಾರಾಜಾ ರಣದಿತಸಿಂಹ ಹಾಗೂ ಫಕೀರ ಅಬೇಜುದ್ದೀನ ಇವರಿಗೆ ಹೊಳೆಯಿತೇನೆಂದರೆ:—ಡಬ್ಲಿನ್‌ನಿಗೆ ನಾವು ಹುಕುಮು ಮಾಡಿದಂತೆ ಈ ಮೊದಲು ದಂಡವರಸಿಂಹನಿಗೂ ಇದೇ ಒಗೆಯ ಹುಕುಮು ಮಾಡಿದ್ದೆವು. ಹೀಗಿದ್ದದರಿಂದ ಅವನು ಡಬ್ಲಿನ್‌ನಿಗೆ ತನ್ನ ದುರ್ಗವನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಾರನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಡಬ್ಲಿನ್‌ನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡುವ ವಿಷಯವಾಗಿ ದಂಡವರಸಿಂಹನಿಗೆ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಹುಕುಮು ಕಳಿಸದೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಮಹಾರಾಜನು ಆ ಕೂಡಲೆ ಹುಕುಮು ಬರೆಯಿಸಿ, ಒಬ್ಬ ಸಾಂಠನೇ ಸ್ವಾರನಿಗೆ ಬಹು ತೀವ್ರ ಕೋಟಿಕಾಂಗ್ರಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಅದೇ ಸ್ವಾರನೇ ಇಂದು ಆ ಹುಕುಮನ್ನು ತಂದು ದಂಡವರನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು.

ಆಗ ದಂಡವರನು ಆ ಪತ್ರವನ್ನು ಓದಿದು ಓದಿ, ಡಬ್ಲಿನ್‌ನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ನೇನೆಂದರೆ:—ದುರ್ಗವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನ ಪಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಮಹಾರಾಜರಿಂದ ಇದೋ ಈಗ ಆದ್ವಣಿಯಾಗಿದೆ. ರಾಜಾಜ್ಞೆಯು ನನಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾನ್ಯನಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಪತ್ರವು ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಲುಪಿದ್ದು ಬಹು ನೆಟ್ಟ

ಗಾಯಿತು; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಾವು ಹೀಗೆ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಈ ಕಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ನುಗ್ಗಿ ದ್ದರೂ ನಾನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಲಿ; ಹೊರಗಟ್ಟಿದ ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಎಂದು ಒಳ್ಳೇ ಟಬರಿಂದ ನುಡಿದನು. ದಂಡವರನು ತನಗೆ ಎಷ್ಟು ಅಧ್ಯತೆಯಿಂದ ತಿಳಿಸಿದನೋ ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಅಧ್ಯತೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಇವನಿಗೆ ತಿಳಿಸದಿರಬಾರದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಡಬ್ಲಿನ್ನನು:—ದಂಡವರವೆ, ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಪತ್ರವು ಇಂದು ಬರದೆ ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನಗಳಿಗೆ ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು; ಅಂದರೆ ಇಂಥ ಪರಾಜಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ತಾವು ಈ ದುರ್ಗವನ್ನು ಹೇಗೆ ರಕ್ಷಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಿರಂಬ ಪದ್ಧತಿಯಾದರೂ ನನಗೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು; ತಮ್ಮಂಥ ವೃದ್ಧರಿಂದ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ದೊರೆಯಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಆ ಅಮೂಲ್ಯ ತಿಕ್ಷಣವು ಈಗ ದೊರೆಯದಿದ್ದದ್ದು ನನ್ನ ದುರ್ವೈವವೇ ಸರಿ! ಎಂದೆಂದು ಹಿಂಜರಿಸಿದನು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಆ ಸಮಯ ಸೂಚಕ ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಉಭಯ ಪಕ್ಷದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ ನಗೆ ಬರದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಆ ಭಾಷಣ ಹಾಗೂ ಕೈ ಕೆಳಗಿನವರ ಆ ಪರಿಹಾಸ ಪೂರ್ಣ ನಗೆ ಇವುಗಳಿಂದ ದಂಡವರನು ಸಂತಪ್ತನಾದನು; ಆದರೆ ಆಗ ಮಾಡುವದೇನು? ವಿಷಣ್ಣವದನದಿಂದ ಕೆಲ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತು ಬಿಟ್ಟನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಆ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಯಾವ ಅನುಚಿತ ವರ್ತನದಿಂದಲೂ ಅವನಿಗೆ ತಾಪಗೊಡದೆ, ಅವನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ, ಅವನಿಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಸಂಭ್ರಮದ ಔತನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಆದರಿಂದ ಆ ಮುಂಗೋಪಿಯಾಗಿದ್ದ ದಂಡವರನ ಸಿಟ್ಟು ಪೂರ್ಣ ಇಳಿದು ಹೋಯಿತು. ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ದಂಡವರನು ದುರ್ಗದಿಂದ ಹೊರಬೀಳುವ ನೊಡಲು ಆ ದುರ್ಗದೊಳಗಿನ ಮರ್ಮಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ದಂಡವರನ ಸೈನಿಕರಲ್ಲಿಯೂ ಬಹು ಜನ ದಂಡಾಳುಗಳು ಆಗಲೆ ದಂಡವರನ ನೌಕರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ನೇರವಾದೆ ಹೊಂದಿದರು.

೧೫ನೇ ಪ್ರಕರಣ—ದುರ್ಗಾಧಿಕಾರವು.

ಯಾ

ವ ದಿವಸ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಲಾಹೋರದಿಂದ ದಂಡವರನಿಗೆ ಪತ್ರಬಂದು, ಅದರಂತೆ ಅವನು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗೆ ೪ ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾ ದುರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟನೋ, ಅಂದೇ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಲಾಹೋರದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಎರಡು ಪತ್ರಗಳು ಬಂದವು. ಒಂದು ದಂಡವರನಿಗೆ; ಇನ್ನೊಂದು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗೆ. ಅವೆರಡೂ ರಾಜಾ ಧ್ಯಾನಸಿಂಹನಿಂದ ಕಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಅಂದೇ ಸಾಯಂಕಾಲಕ್ಕೆ ಚಾಂದಖಾನನಿಂದಲೂ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗೆ ಒಂದು ಪತ್ರವು ಬಂದಿತು. ಧ್ಯಾನ ಸಿಂಹನ ಪತ್ರಗಳ ಸಂಗತಿಯೇನಿತ್ತೆಂಬದು ಹೊರಬೀಳದಿದ್ದ ರೂ, ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ವಕೀಲನಾದ ಚಾಂದಖಾನನ ಪತ್ರದ ಸಂಗತಿಯಿಂದ ಅದರ ಅನುಮಾನವು ತೋರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಆದೇ ಪತ್ರದ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡುವೆವು:—

“ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಾಹೇಬ, ತಾವು ಯಾವ ದಿವಸ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದಿರೋ, ಆ ದಿವಸವನ್ನು ಈ ಲಾಹೋರಿಗರ: ಎಂಪೂ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ತೇಜೋಮಯ ಸೂರ್ಯನು ಪಶ್ಚಿಮಾಂಬುಧಿಯಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗುತ್ತಲೇ ಭೂತಲವೆಲ್ಲವೂ ಅಂಧಕಾರದಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗುವಂತೆ, ನಮ್ಮ ಹುಜೂರರವರು ಲಾಹೋರದಿಂದ ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗುತ್ತಲೇ ಈ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಬಿಡಾಸೀನ್ಯವೆಂಬ ಕತ್ತಲೆಯು ಪಸರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತೆ! ಮಹಾರಾಜರು ತಮ್ಮನ್ನು ಕಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅವರ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು ವಿಷಣ್ಣತೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿತ್ತೆಂಬದನ್ನು ತಾವಾದರೂ ಮರೆತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅಂದಿನ ದರ್ಬಾರವು ಕಳೆಹೀನವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು; ಹಾಗೂ ಮಹಾರಾಜರು ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸ್ವಮುಖದಿಂದ ಆಡಿ ಸಹ ತೋರಿದರು!

ಕಾಲ ನಿಲ್ಲುವುದಂತೆ ಆ ಉದಾಸೀನತೆಯು ಮುಂದೆ ಸಾಲಾಕು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು; ಹಾಗೂ ನಿಮ್ಮ ವಿರುದ್ಧ ಒಕ್ಕದ ಜನರು ಸಮಯವರಿತು ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ನಿಮ್ಮ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ವಿಳುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಹತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ; ಆದರೆ ಮಹಾರಾಜರು ಖುಬೀರ ಸ್ವಭಾವದವರಾದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಯಾಗ ಮಾತಿನ ಕಡೆಗೂ ಲಕ್ಷಗೊಡುವದಿಲ್ಲ. ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯದ ನಿಂದೆಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದರೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನಕ್ಕು, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಸಂತಾಪಗೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ತಡೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ರಣಜಿಕಸಿಂಹ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವದ ಪರೀಕ್ಷೆಯು ಬೆನ್ನಾಗಿ ಇದೆ. ಅದರಿಂದ ಅವ

ಕಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿರುವ ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯದ ಆದರವು ಎಂದೂ ಯಾತರಂದಲೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಎರಡು ಪಕ್ಷದವರು ಎಷ್ಟು ಅಕಾಂಡತಾಂಡವ ಮಾಡಿದರೂ, ಸಾಹೇಬರ ದಂಡಿತ ಸ್ಥಿತನ ಪ್ರಯಾಣದ ಪ್ರಶಂಶೋದ್ಧಾರಗಳು ಆಗಾಗ್ಗೆ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಸೈನ್ಯದವರಿಂದ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಆದ ಪ್ರಜೆಗಳ ಯತ್ನಿಂಚಿತ್ತು ಹಾನಿಯನ್ನು ಕೂಡ ಹುಜೂರರವರು ಸರಕಾರೇ ಖಜೀನೆಯಿಂದ ತುಂಬಿ ಕೊಟ್ಟ ಸಂಗತಿಯು ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ತಲುಪಿ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಸಂತುಷ್ಟಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ! ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾರಾಜರು ಪ್ರೇಮ ಸಂತುಷ್ಟಮನಸ್ಕರಾಗಿ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ರಾಜಾಧ್ಯಾನಸಿಂಹರನ್ನು ಕುರಿತು:—ರಾಜಾಜೀ, ಡಬ್ಲಿನ್ನ ಸಾಹೇಬನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕಾರ್ಯದಕ್ಷನೂ ಸಚ್ಚರಿತ್ರನೂ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಕೃತ್ಯ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸೈನ್ಯವು ತನ್ನ ನೈಸರ್ಗಿಕವಾದ ಉಚ್ಚೈಂಬಲ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತೊರೆಯುವದಿಲ್ಲವೋ, ಅಂಥ ಸೈನ್ಯವು ಡಬ್ಲಿನ್ನ ಸಾಹೇಬನ ಹುಕುಮುಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸಾಹೇಬನು ಒಳ್ಳೇ ಕರ್ಯಕ್ಷಕಾಲಿಯಿರುವನೆಂದು ಖಾತ್ರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಅಧಿಕಾರಿಯೇ ದೊರೆತರೂ ಎಂದು ಹುಜೂರರವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದರು.

ಮಹಾರಾಜರ ಈ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಮ್ಮ ಎರಡು ಪಕ್ಷದವರಿಗೆ ಏನೆನಿಸಿರಬಹುದೆಂಬದನ್ನು ನಾನು ವರ್ಣಿಸಲಸಮರ್ಥನು; ಆದರೆ ಆದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಹುಜೂರರವರ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅತ್ಯಂತ ಆನಂದವಾಯಿತು. ತುಸು ದಿವಸಗಳಲ್ಲೇ ನಮ್ಮ ಸಾಹೇಬರ ಮೇಲೆ ಒದಗಿದ್ದ ಪ್ರಾಣಸಂಕಟದ ಸುದ್ದಿಯು ದರ್ಬಾರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹುಜೂರರವರ ಪತ್ರವೂ ಬಂತು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಎರಡು ಪಕ್ಷದವರು ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ವಿಷಯಾಸಗೊಳಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು; ಅದರ ಮಹಾರಾಜರು ಅವರಿಗೆ ಏನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಹುಜೂರರವರ ಸ್ವಾರಿಯು ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾದ ಸಮೀಪದ ಹಾಗೆ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಸುದ್ದಿಗಳೇಳಹತ್ತಿದವೇ ನಂದರೆ:—ಏನಾದರೂ ದಂಡವರನು ದುರ್ಗವನ್ನು ಹುಜೂರರವರ ವಶವಾಗಿ ಲಾರನೆಂದೂ, ಕಡೆಗೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನ ಸಾಹೇಬನು ಹತಕರ್ಮನಾಗಿ ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಬರುವನೆಂದೂ, ಆಗ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಅವನ ಅವಹೇಲನೆಯು ಒಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗುವದೆಂದೂ ಮುಂತಾದ ಸುದ್ದಿಗಳು ಮಹಾರಾಜರ ಕಿವಿಗೆ ತಲುಪಿದವು. ಹೀಗೆ ಆದದ್ದು ಒಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ವಿಹಿತವೇ ಆಯಿತೆಂದೆನ್ನಬಹುದು.

ಯಾಕಂದರೆ, ಅದರಿಂದ ಮಹಾರಾಜರೂ ಭಕ್ತೀರಜೆಯವರೂ ಜಾಗ್ರತರಾದರು. ಕೂಡಲೆ ಮಹಾರಾಜರು ದಂಡವರನಿಗೆ ಈ ವೊದಲು ಕೊಟ್ಟು ಹುಕುಮನ್ನು ರದ್ದು ಪಡಿಸಿದ ಅಜ್ಜಿಯನ್ನು ಕಳಿಸಿದರು. ಅದು ನನ್ನ ಈ ಪತ್ರದ ವೊದಲೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಕು.

ನಮ್ಮ ಜುಜೂರವರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಸಿಂಹನ ಅನುಜನಾದ ಗ.ಅಂಬಸಿಂಹನೇ ಪ್ರಮುಖನೆಂಬ ಸಂಗತಿಯು ರಣಜಿತಸಿಂಹರಿಗೆ ಹೊಳೆಯಲು, ಅವನ ಬಂದೋಬಸ್ತು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅವರು ದೇರೆ ಉಪಾಯವನ್ನೇ ಕೈಕೊಂಡರು. ಕೂಡಲೆ ಅವರು ಧ್ಯಾನಸಿಂಹನನ್ನು ಕುರಿತು:—ರಾಜಾಜೇ, ನಾವು ನಿಮ್ಮ ಜಹಾಗೀರನ್ನು ಬಹು ದಿನಗಳಿಂದ ನೋಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾಳೆಯೇ ನಾವು ನಿಮ್ಮ ಜಹಗೀರನ ಮುಲುಖನ್ನು ನೋಡಿಬರುವುದಕ್ಕೆಂದು ಹೊರಡತಕ್ಕವರುತ್ತೇವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಸಿದ್ಧತೆಗೊಳಿಸಿರಿ. ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತದ ಸೈನ್ಯವನ್ನೂ ನಾವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಯ್ಯತಕ್ಕವರುತ್ತೇವೆ; ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ, ರ ಜಾ ಧ್ಯಾನ ಸಿಂಹನು ಚಕಿತನಾದನು. ಚಿಂತಾಗ್ರಸ್ತನಾದ ಅವನು ಏನಮ್ರಭಾವದಿಂದ:— ಮಹಾರಾಜರ ಅಜ್ಜಿಯನ್ನು ತಿರಸಾವಹಿಸಿರುತ್ತೇನೆ; ಆದರೆ ಈಗ ಭೀಕರವಾದ ಬೇಸಿಗೆ....ಧ್ಯಾನಸಿಂಹನು ಮಾತ್ರೆ ಏನೋ ಹೇಳತಕ್ಕವನು. ಅಪ್ಪರಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜರು ಅವನನ್ನು ತಡೆದು, ನಿಶ್ಚಯಾತ್ಮಕ ದನಿಯಿಂದ:—ನಿಮ್ಮ ಈ ಹುರುಳಿಲ್ಲದ ತಡೆಗಳಿಗೆ ನಾವು ಅಂಜುವವರಲ್ಲ. ನಾವು ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹೊರಡತಕ್ಕವರೇ. ಈಗ ಭಯಂಕರವಾದ ಬೇಸಿಗೆಕಾಲವೆಂಬುದೂ, ಪ್ರಯಾಣವು ಬಹು ದೂರದ್ದೆಂಬುದೂ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ? ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ನಾಡಂತೂ ಒಳ್ಳೇ ತಂಪಿನದೂ ಆರೋಗ್ಯದಾಯಕವಾದದ್ದೂ ಆಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ ನಾಲ್ಕೆಂಟು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ತಾಪವೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ, ನಮಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಆರಾಮವೆನಿಸಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ನೀವು ಈಗಲೆ ಕೋರ್ಟಿನೀಸಾಹೇಬನಿಗೂ ಖೋಸಾಲ ಸಿಂಹನಿಗೂ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾರಿಯ ಸಿದ್ಧತೆಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿರಿ. ಬಿಸುಲಗಾಲವಾದ್ದರಿಂದ ಬೇಗನೆ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದ ೩-೪ಗಂಟೆಗೇ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸೋಣ, ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಾಡುತ್ತಲೆ “ಬೇ ಹ ಕುಂ” ಎಂದೆನ್ನುತ್ತ ಧ್ಯಾನಸಿಂಹನು ದರ್ಬಾರದಿಂದ ಹೊರಟು ನಡೆದನು. ಅವನೊಡನೆ ಕೇವಲ ಅವನ ಪುತ್ಥದಂತಿದ್ದ ಕೆಲ ಸಭಿಕರೂ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಅವರೆಲ್ಲರ ಕಡೆಗೆ ಸಂತಾಪ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ

ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ಮಹಾರಾಜರು ತಮ್ಮ ದರ್ಬಾರದ ಮಿಕ್ಕ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದರು.

ಕೆಲಕೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನಸಿಂಹನು ದರ್ಬಾರವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಳದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತನು. ಅವನ ಹಿಂದೆಯೇ ಬಂದ ೩-೪ ಜನ ಸರದಾರರು ಸಿದ್ಧತೆಯಿಲ್ಲವೂ ಆಗಿದೆಯೆಂದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಆ ಕೊಡಲೆ ಧ್ಯಾನ ಸಿಂಹನು ಒಳ್ಳೇ ನಮ್ರಭಾವದಿಂದ ಎದ್ದು ನಿಂತು, ಮಹಾರಾಜರೆದುರಿಗೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿ: — ಮಹಾರಾಜ, ನಾನು ತಮ್ಮ ದಾಸಾನುಡಾಸನು. ಮಹಾರಾಜರ ಕೃಪೆಯಿಂದಲೇ ಕಿಂಕರನಾಗಿದ್ದ ನಾನು ಈ ಘನತರ ಪದವಿಗೇರಿರುವೆನು. ನನಗೂ ನನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರಿಗೂ ದಯವಾಲಿಸಿದ ಜಹಗೀರಿನ ಮುಲುಖಗಳಿಗೆ ಮಹಾರಾಜರ ಪಾದಧೂಳಿಯು ಬೀಳುವ ಸುಯೋಗವೋದಗಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸೌಭಾಗ್ಯವೆನಿಸಿರುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಈ ಬಡವರ ಗುಡಿಸಲುಗಳಿಗೆ ತಲುವಲಿಕ್ಕೆ ಮಹಾರಾಜರಿಗೇನು ತುಸ ಖರ್ಚು ತಗಲುವದೋ? ಮಹಾರಾಜರು ಸ್ವಾರಿಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಟರೆ ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚು ತಗಲುತ್ತದೆ. ಆ ಅನವಶ್ಯಕ ಖರ್ಚು ಆಗಬಾರದೆಂದು ನನ್ನ ಮನೀಷೆಯಿದೆ. ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ಈ ವರ್ಷ ನಮ್ಮ ಜಹಗೀರುಗಳ ಆದಾಯವೂ ಬೆನ್ನಾಗಿ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಹಾರಾಜರು ಜಹಗೀರಿಗೆ ಬಂದರೆ ಯಾವ ವಿಶೇಷವಾದ ನಜರಾಣಿಯನ್ನು ನಾನು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆನೋ ಅದನ್ನು ಈಗಲೇ ಇಡ್ಡಿಯೇ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮಹಾರಾಜರ ಆಜ್ಞೆಯಾದರೆ ಇಂದೇ ಒಂಬತ್ತು ಲಕ್ಷ ಹೊನ್ನುಗಳನ್ನು ತಂದು ಮಹಾರಾಜರ ಪಾದದಡೆಗೆ ಸುರುವುತ್ತೇನೆ, ಎಂದು ಆಂದನು.

ಇದಕ್ಕೆ ಮಹಾರಾಜರು ಏನೆನ್ನುವರೋ? ಎಂದು ದರ್ಬಾರಿಗಳ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯವು ಅತ್ತಕಡೆಗೆ ವೇಧಿಸಿತು. ಮಹಾರಾಜರು ಇನ್ನು ಏನೋ ಹೇಳತಕ್ಕವರಿದ್ದರು; ಆಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಸಿಂಹನ ಹಸ್ತಕರು ಹೊನ್ನಿನ ಕೊಡಗಳನ್ನು ತಂದು ತಂದು ಮಹಾರಾಜರ ಎದುರಿಗೆ ಸುರುವಲಾರಂಭಿಸಿದರು! ಒಂಬತ್ತು ಲಕ್ಷ ಹೊನ್ನುಗಳಿಂದಲೇನು ಸ್ವಲ್ಪವೇ? ಹತ್ತುಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಹೊನ್ನಿಗೆ ಒಂದು ಕೊಡದಂತೆ ತೊಂಬತ್ತು ಹೊನ್ನು ತುಂಬಿದ ಕೊಡಗಳು ಯಾವಾಗ ಮಹಾರಾಜರೆದುರಿಗೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದವೋ ಅವನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಾರಾಜರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವಧರ್ಮದಂತೆ ಧ್ಯಾನಸಿಂಹನಲ್ಲಿ ಪರಿತುಷ್ಟರಾದರು. ಚಕಚಕಿತ ನಾಣ್ಯಗಳ ದರ್ಶನದಿಂದ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಂತುಷ್ಟತೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆಂದು ನಮ.

ಹುಜೂರರವರಿಗೆ ಅರಿಯದ ವಿಷಯವಾಗಿಲ್ಲ.

ಆ ನಾಣ್ಯಗಳ ದರ್ಶನದಿಂದ ಮಹಾರಾಜರು ಸಂತುಷ್ಟರಾದರೂ ಆಗ ಧ್ಯಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಏನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಖಜೀನದಾರನಾದ ವೇಣೀರಾಮನನ್ನು ಕರೆದು, ಆ ಒಂಬತ್ತು ಲಕ್ಷ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಿ ದೊಡ್ಡ ಸದ್ದಿರಿಸಹೇಳಿದರು. ವೇಣೀರಾಮನು ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದ ಬಳಿಕ, ಧ್ಯಾನ ಸಿಂಹನು ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ತುಷ್ಟಗೊಳಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮತ್ತೆ:—ಮಹಾರಾಜರ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ದುರ್ಗವನ್ನು ಅನಿರ್ಬಂಧವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವ ಬಗ್ಗೆ ದಂಡವರನಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪತ್ರವನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ದುರ್ಗವು ಕೈಸೇರಲಿಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ತೊಂದರೆ ಯುಂಟಾಯಿತೇನೆಂಬದನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಹೇಬರಿಗೂ ಪತ್ರ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ; ಎಂದು ಅನ್ನಲು, ಮಹಾರಾಜರು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಧ್ಯಾನಸಿಂಹನನ್ನು ಕುರಿತು:—ಹೌದು; ನೀವು ಅಂದಂತೆ ದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯಿರಿ; ಹಾಗೂ ಅದೇ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ವಾಸ್ತವ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕೋಟೆ-ಕಾಂಗ್ರಾ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅತಿ ತಂಪಿನ ಹಾಗೂ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ನೋಡಿದಿರಲಿಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿರಿ. ಈಗ ಪ್ರಬಲವಾದ ಬೇಸಿಗೆಯಿದ್ದ ಮೂಲಕ ಲಾಹೋರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅತ್ತ ಹೋಗುವ ಇಚ್ಛೆಯು ನಮಗಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ಅತ್ತ ಹೊರಡುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಯಾವಾಗ ಬಂದೀತೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ, ಎಂದು ಅಂದರು. ರಾಜಾ ಧ್ಯಾನಸಿಂಹನ ಆ ಪತ್ರವು ಈ ವೇದಲೇ ನಮ್ಮ ಹುಜೂರರವರ ಕೈಸೇರಬಹುದು.

ಈ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯ ಮನುಷ್ಯವು ನಮ್ಮ ಹುಜೂರರವರ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ವೇದ್ಯವಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೂ ನನಗೆ ಹೊಳೆದಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಸದೆ ಇರಲಾರೆನು. ಮಹಾರಾಜರು ತಾವು ಹೀಗೆ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಕೋಟೆ-ಕಾಂಗ್ರಾಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವೆಂಬದನ್ನು ಧ್ಯಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಏಕೆ ತಿಳಿಸಿದರೆಂಬದೂ, ಧ್ಯಾನಸಿಂಹನು ಮಹಾರಾಜರ ಆ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಚಿಂತಿತನಾಗಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅವರೆದುರಿಗೆ ಒಂಬತ್ತು ಲಕ್ಷ ಹೊನ್ನಿನಗಳನ್ನೇಕೆ ಸುರುವಿದನೆಂಬದೂ, ಅದರಿಂದಲೂ ಮಹಾರಾಜರು ಆಗತಕ್ಕಷ್ಟು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗದ್ದರಿಂದ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಧ್ಯಾನಸಿಂಹನು ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಏಕೆ ಕಳಿಸಿದನೆಂಬದೂ ನಮ್ಮ ಹುಜೂರರವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲೇಬೇಕು. ಕೋಟೆಕಾಂಗ್ರಾದಲ್ಲಿ ದಂಡವರನು ಇದ್ದು ಇಲ್ಲ

ದಂತಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಕಾರಭಾರವನ್ನು ಗುಲಾಬಸಿಂಹನೇ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಅವನು ಆ ಸುಸಂಪನ್ನ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಸುಲಿದು ಸೂರಿಗೆ ಗೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಇದೆಲ್ಲ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಅವಗತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಗುಲಾಬಸಿಂಹನ ಹಾವಳಿಯ ಮೂಲಕ ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲ ದಂದ್ರರಾಗಿದ್ದು, ದರ್ಬಾರದ ಉತ್ಪನ್ನವೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಂತೇ ಮಹಾರಾಜರು ಆ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಹುಜೂರರವರನ್ನು ಗವರ್ನರರೆಂದು ನೇಮಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜಾಜ್ಞೆಯನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿ ಎಳೆದು, ಗುಲಾಬಸಿಂಹನು ತನ್ನ ತಂತ್ರವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ನಡೆಸಿರುವುದು ಮಹಾರಾಜರ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಅದರಿಂದ ಮಹಾರಾಜರ ಸಿಟ್ಟು ಅನಾವರವಾಗಿ, ತಾವು ಸ್ವತಃ ಆ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ಅಡಚಣೆಗಳನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ಇದು ರಾಜಾಧ್ಯಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಹೊಳೆಯಲು, ಅವನು ಗುಲಾಬಸಿಂಹನಿಂದಾದ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಆಗಲೇ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ದರ್ಬಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಚಕಿತರಾದರೂ ಮಹಾರಾಜರು ಎಸ್ಮೆಯಪಡಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಜರು ತಿಳಿದದ್ದೇನೆಂದರೆ, ನಿಜವಾದ ಮುಖ್ಯ ಆಸರಾಧಿಯು ಧ್ಯಾನಸಿಂಹನಲ್ಲ; ಇವನು ಅವನ ಸಹಾಯಕಾರಿಯು. ಆದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಇಷ್ಟು ದಂಡದ ಶಿಕ್ಷೆಯು ಸಾಕಾಗಿರುವುದು; ಹೀಗೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವರು ಆ ಹಣವನ್ನು ಖಜಾನೆಗೆ ಕಳಿಸಿದರು. ಬಳಿಕ ಧ್ಯಾನಸಿಂಹನು ತಮಗೆ ಪತ್ರ ಕಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನು ಗುಲಾಬಸಿಂಹನು ತಮಗೆ ಲವಮಾತ್ರವೂ ತ್ರಾಸಕೊಡಲಾರನೆಂಬುದು ಮಹಾರಾಜರ ಖಾತ್ರಿಯಾಯಿತು. ಆಂತೇ ಅವರು ಈಗ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರಿಯ ದೇಶನ್ನು ರಹಿತಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ; ಹಾಗೂ ಅವರು ಧ್ಯಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಮುದ್ದಾ ಮು ಹೇಳಿ ಬರೆಸಿ “ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತಕ್ಕಾಗಿ ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾದಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ತಂಪಿನ ಸ್ಥಳವನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು” ತಿಳಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯ ಅರ್ಥವಾದರೂ ಧ್ಯಾನಸಿಂಹನಿಗೆ “ಧ್ಯಾನಸಿಂಹ, ಗುಲಾಬಸಿಂಹನು ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟನೆಂದರೆ, ನಾವು ಸ್ವತಃ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡುವೆವೆಂಬದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು,” ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಹುಜೂರ, ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ರಾಶಿಯ ಮೇಲೆ ಬರುವದರಲ್ಲಿದ್ದ ಗ್ರಹಣವು ನಡುವೇ ಬಯಲಾಗಿದೆ; ಆದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಗತಿಯೇನೆಂದರೆ, ಧ್ಯಾನ

ಸಿಂಹನು ಈಗ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ನಜರಾಣಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಹಣವನ್ನು ಹುಜೂರರ ಖಾತೆಗೆ ಖರ್ಚು ಬರೆದಿರಬಹುದಾಗಿದೆ; ಹಾಗೂ ಪ್ರಸಂಗವಕಾತ್ ಅದನ್ನು ಹುಜೂರರಿಂದ ವಸೂಲನಾಡುವ ಬೇಡು ಮಾಡಿರಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಹುಜೂರರವರು ಈಗಲೇ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚನೆ ಬಂದೋಬಸ್ತನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬೇಡು. ಸಾಹೇಬ, ನನ್ನ ಅಲ್ಪಬುದ್ಧಿಯ ಮೇರೆಗೆ ನನಗೆ ತಿಳಿದ ಕಷ್ಟಿಯ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹುಜೂರರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತೇನೆ ಅಲಿವದಿಫಖಾನ, ಬನ್ನು, ಥನ್ನು, ಭುಕನ ಹಾಗೂ ಹಾಕೀಮ್‌ಸಿಂಹ ಮುಂತಾದವರಿಗೆ ನನ್ನ ಸಲಾಮುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಡು.”

ಚಾಂದಖಾನನ ಪತ್ರವಾಚನದ ತರುವಾಯ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಕೆಲ ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ಸ್ತಬ್ಧವಾಗಿ ಕುಳಿತು ವಿಚಾರ ಮಗ್ನನಾದನು. ಖಾನನು ಆ ಪತ್ರವನ್ನು ಫಾರ್ಸೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಓದು ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದನು. ಅವನ ಆ ಮಾರುದ್ದನ್ನು ಪತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಬೇಸರಗೊಳ್ಳದೆ ಅದನ್ನು ಮೂರುಮೂರುಸಾರೆ ಓದಿದನು. ಆ ಪತ್ರವಾಚನದಿಂದ ತಾನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ರಣಜಿತನ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಆ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಭಾಸವಾಗಹತ್ತಿತು. ತನಗೆ ಫಾರ್ಸೀ ಭಾಷೆಯು ಬರುತ್ತಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಅಂದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದ ಸಾಫಲ್ಯವೆನಿಸಿತು. ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವವರ ಬಗ್ಗೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅಂಜದೆ, “ನಿಂದಕಾಜೆ ಘರ ಅಸಾವೇ ನೇಜಾರ” ಎಂಬಂತೆ ಈ ಜನರೇ ತನಗೆ ಬುದ್ಧಿಗಲಿಸುವ ಗುರುಗಳೆಂದು ತಿಳಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಸ್ವೀಕೃತಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದನು.

ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಅವನು ಅದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಮಲಗಿರಲು, ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕನಸು ಕಂಡನು. ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಭಾಗ್ಯ ರವಿಯು ಏಕುತ್ತು ನಡೆದಿರುವದನ್ನೂ, ಮಹಾರಾಜರ ಕೃಪಾಘ್ರತ್ತವು ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವದನ್ನೂ, ಒಳಯಲ್ಲೇ ಒಬ್ಬ ವಿನಯಸಂಪನ್ನಳಾದ ಸುಂದರ ತರುಣಿಯು ನಿಂತಿರುವದನ್ನೂ ಅವನು ಕಂಡನು. ಅವನು ಇನ್ನು ಆ ತರುಣಿಯೊಡನೆ ಏನೋ ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದನು; ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಫಕ್ಕನೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಅವನಿಗೆ ಆ ಸ್ವಪ್ನದ ಅರ್ಥವೆಲ್ಲ ಮನನವಾಯಿತು; ಆದರೆ ಆ ಬಗೆಯ ಸ್ತ್ರೀಪಾಪ್ತಿಯು ಮಾತ್ರ ಅಸಂಭವವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಅದು ಸ್ವಪ್ನವೇ ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಆ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಪೃಚ್ಛಾಪೃಚ್ಛೆ ಮಾಡುತ್ತ ಕೂತ್ರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ.

ಮರುದಿನ ದಂಡವರನು ದುರ್ಗದೊಳಗಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಪಂಡವರನು ಹುಟ್ಟಾ ಸರಳ ಪ್ರಕೃತಿಯವನು; ಅಂತೇ ನಾನು ಗುಲಾಬಸಿಂಹ ಹಾಗೂ ನಂದಸಿಂಹರ ಹೇಳಿಕೆಯ ಮಾತಿನ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿ ದಿನೆಂದೂ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಾನು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಪರಮ ಮೈತ್ರಿಯಿಂದ ನಡೆಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂದೂ ಹೋಗುವಾಗ ಆತನು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗೆ ಹೇಳಿದರಲ್ಲ. ದಂಡವರನು ಹೊರಟುಹೋದ ಬಳಿಕ, ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಆ ದುರ್ಗದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿಬರಬಹುದಾದ ಎಲ್ಲ ಆಯಕಟ್ಟಿನ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಜಿನ್ನಾಗಿ ಭದ್ರಪಡಿಸಿ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಂತತವಾದ ಪಹರೆಯನ್ನಿರಿಸಿದನು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬುರುಜಿನ ಮೇಲೂ ದಂದಿನ ಚಿಕ್ಕಚಿಕ್ಕ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು, ಒಂದೊಂದು ಸೆಲ್‌ಗುಂದಿನ ತೋಫನ್ನು ಹೂಡಿ ಸಜ್ಜು ಮಾಡಿಟ್ಟನು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ನೆಲಿಸಿ, ಆ ಪ್ರಾಂತದ ಗವರ್ನರ್‌ನಾದ ಬಳಿಕ ಆತನ ದಿವಾಣನಾದ ನಮ್ಮ ಜೈತನ್ಯದಾಸನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡುವ ಪನೇ? ಆದರೆ ಯುದ್ಧನಡೆದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವನ ಹೌಹಾರಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಜಯಂತಿಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಸೈನ್ಯವು ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟು ತೋಫುಗಳನ್ನು ಹಾರಸಹತ್ತಿದ ಬಳಿಕ ಹಾಗೂ ಕಿಲ್ಲೆಯೊಳಗಿನ ತೋಫುಗಳ ಗುಂಡುಗಳು ಧಡಲ್ ಧಡಲ್ ಎಂದು ಬಂದು ಬೀಳಹತ್ತಿದ ಬಳಿಕ ಜೈತನ್ಯದಾಸನು ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವನೇತಕ್ಕೆ? ಅವನು ಓಡಿ ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಆ ಜಯಂತಿಗಿರಿಯ ದೇರೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಜಯಂತಿದೇವಾಲಯವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಕುಳಿತನು. ಅಲ್ಲಿ ಹಲವು ಜನ ದಾವಾ-ಬೈರಾಗಿಗಳು ಕಲೆ ತಿದ್ದು, ಅವರಾದರೂ ಅದೇ ಯುದ್ಧದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನಸಾಹೇಬರ ದಿವಾಣನಾದ ಜೈತನ್ಯದಾಸನ ಸ್ವಾರಿಯೊಬ್ಬನೊಡನೆ ಹೋಗಿ ತಲುಪಿದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಆ ಸಂವಾದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಳೆಯೇರಿತು.

ಆಗ ಅಲ್ಲಿಯ ಗೋಸಾವಿಗಳು ಜೈತನ್ಯದಾಸನಿಗೆ ಹೇಳಿದರೆನಂದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಜಯದೊರೆಯುವ ಸಲುವಾಗಿ ನೀವು ಈ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀ ಜಯಂತಿ ದೇವತೆಗೆ ಮುಂಡುಪು ಕಟ್ಟಿಡಿರಿ, ಆನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರಿ; ಹಾಗೂ ಜಯವ್ರಾಪ್ತವಾದ ಕೂಡಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಬೈರಾಗಿಗಳ ಭೋಜನ, ದಕ್ಷಿಣೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಯಥಾಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿರಿ, ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಭಾವಿಕನಾದ ಜೈತನ್ಯನಿಗೆ ಆ ಸಂಗತಿಯು ರುಚಿಸಿತು. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ತೋಫುಗಳ ಗುಂಡುಗಳಿಗೆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಆಹುತಿಗೊಟ್ಟು ಜಯದ ಆಶೆಪಡುವ

ದಕ್ಕಿಂತ ಜಢ-ತವಾದಿ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಅದನ್ನು ಸಂವಾದಿಸುವದು ಪರಮ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೆಂದು ಅವನಂತಹ ಕೈಲಾಗದ, ಆದರೆ ಅತ್ಯಂತಭಾವಿಕ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅನಿಸಿದ್ದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನು?

ಯಾವ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾದರೂ ದುಡ್ಡು ಬೇಕಷ್ಟೇ? ಹಾಗೆ ಬೇವದ ಆಶೆಯಿಂದ ಓಡಿಬಂದ ಜೈತನ್ಯನ ಬಿಡುಕಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿ ಆಗ ಒಂದು ಕಾಸು ಕೂಡ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅಲ್ಲಿಯ ಕೆಲ ಸಾಧು-ಬೈರಾಗಿ ಗಳು ಅವನಿಗೆ ಸಲಹೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆಂದರೆ:—ದಿವಾಣಬಿ, ನಿಮಗೆ ಈಗ ಕೆಲ ದುಡ್ಡನ್ನು ನಾವು ಸಾಲವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ ಅನುಷ್ಠಾನವು ಮುಗಿದು, ದೇವಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಜಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದರೆ ನಮ್ಮ ದುಡ್ಡನ್ನು ಬಡ್ಡಿ ಸಹಿತವಾಗಿ ನಮಗೆ ಮರಳಿ ಕೊಡುವಿರಂತೆ. ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಜೈತನ್ಯನು ತಥಾಸ್ತು, ಎಂದು ಅಂದು ಕೆಲಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ನಿಯಮಿಸಿದನು. ದಂಡವರನು ಡಬ್ಬಿನ್ನನಿಗೆ ಕಿಲ್ಲಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗೊಡಲಿಕಟ್ಟಿ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅನುಷ್ಠಾನವು ಮುಗಿಯಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಗಂಟಿ ಬಿದ್ದಿಳು. ತಾನು ದೇವಿಗೆ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಹಚ್ಚಿದ್ದರಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಇಷ್ಟ ಸುಲಭವಾಗಿ ವಿಜಯಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೆಂದು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಜೈತನ್ಯನು ತನ್ನ ಆ ಧನಕೋ ಬೈರಾಗಿಗಳೊಡನೆ ದುರ್ಗವನ್ನು ಪವೇಶಿಸಿ ಡಬ್ಬಿನ್ನ ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಆಧ್ಯತೆಯಿಂದ ಮುಜುರೆ ಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಹರಕು-ಮುರುಕಾದ ಇಂಗ್ಲಿಷ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಏನೇನೋ ಹೇಳಿದನು. ಡಬ್ಬಿನ್ನನಿಗೆ ಅವನ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗದಿದ್ದರೂ, ಭಾವವನ್ನರಿತು ನಗೆವೊಗದಿಂದ ಆ ಬೈರಾಗಿಗಳ ಹಣಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದನು.

ಮರುದಿವಸದಿಂದ ಜೈತನ್ಯನು ತಾನು ಕೊಟ್ಟಕಾಂಗ್ರಾದ ಗವರ್ನರನ ಮುಖ್ಯದಿವಾಣನೆಂದು ಡಬ್ಬಿನ್ನನ ಹತ್ತರವೇ ಕುಳಿತು ತನ್ನ ಕಜೇರಿಯನ್ನು ಮಾಡ ಹತ್ತಿದನು. ಡಬ್ಬಿನ್ನನು ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಹತ್ತಿದ ಬಳಿಕ ಆ ಪ್ರಾಂತದ ಸಣ್ಣ-ಬಿಡು ಜಹಗೀರದಾರರೂ ಶೀಟ-ಸಾವುಕಾರರೂ ಡಬ್ಬಿನ್ನನ ಭಿಟ್ಟಿಗೆ ಬರಲಾ ಕೊಂಭಿಸಿದರು. ಆಗ ಜೈತನ್ಯನು ಡಬ್ಬಿನ್ನನನ್ನು ಒತ್ತಿಟ್ಟಿಗೆ ಕರೆದು:—ಸಾಹೇಬ, ತಾವನ್ನು ಒಳ್ಳೇ ಭವ್ಯವಾದ ಪೋಷಾಕನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬಹು ಆಧ್ಯತೆಯಿಂದ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಕೂಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಬಂದ ಜನರೊಡನೆ ತಾವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾತಾಡ ಬಾರದು. ಏನು ಅವರ ಎಲ್ಲ ಅಂದೋಣವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ತಮಗೆ ನಿವೇದಿ

ಮತ್ತೇನೆ. ತಾವು ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತಾಡಿ, ಅವರ ಮುಜುರೆಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು, ಗೋಣು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸದೇಕೂ, ಎಂಬ ದಾಗಿ ಸಲಹೆ ಕೊಡಹತ್ತಿದನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಆತನ ಆ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಆದರೆ ಕಪಟ ರಹಿತವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಹೊಟ್ಟೆಹಿಡಿಸಲಾರದಷ್ಟು ನಕ್ಕನು. ಅವನು ಜೈತನ್ಯನ ಮಾತಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಡದೆ, ತನ್ನ ಪೂರ್ವ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆಯೇ ತೀರ ಸಾಧಾ ಪೋಷಾಕಿನಿಂದ ಕಡೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಬಂದವರನ್ನು ಒಳ್ಳೇ ಸನ್ಮಾನ ದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವರ ಅಂಬೋಣವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಅವರೊಡನೆ ಮನಬಿಟ್ಟು ಮಾತಾಡಿ, ಅವರ ಗರಜುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾದ ಗವರ್ನರನಾದ ಬಳಿಕ ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಸಹ ವಿಶ್ರಾಂತಿದೊರೆಯದಾಯಿತು. ಆ ಪ್ರಾಂತದೊಳಗೆ ಮಾಡದೇಕಾದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಗೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕೀಮಸುಂಹನು ಅವನಿಗೆ ಬಲಗೈ ಯಂತೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಸ್ವತಃ ಒಳ್ಳೇ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಯೂ, ಶಾಂತಸ್ವಭಾವದವನೂ, ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಯಾತಕಕ್ಕೂ ಅಂಜದವನೂ, ಸಂಕಟಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇಮ್ಮಡಿ ಸಾಹಸಿಗನೂ ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಆ ಪ್ರಸಂಗ ದಲ್ಲಿ ಯಾತಕಕ್ಕೂ ಅಂಜದೆ, ಅಲ್ಲಿಯು ಪ್ರಜೆಗಳ ಕಲ್ಯಾಣವು ಏತರಿಂದ ಬೇಗನೆ ಆದೀತೋ ಆ ಪ್ರಕಾರದ ಯತ್ನಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದನು. ಕೊಟಕಾಂಗ್ರಾ ಪ್ರಾಂತದ ಮುಲ್ಕೀ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಈ ವರೆಗೆ ದಂಡವರಸುಂಹನು ಯಾವ ಜನರನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದನೋ ಡಬ್ಲಿನ್ನನಾದರೂ ಅವರನ್ನೇ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡು, ಅವರಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ತಕ್ಕಂತೆ ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಇಡಿಸ ಹತ್ತಿದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕೆಲಸವಾಗುವದಕ್ಕೆಂದು ಅವನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಾಬುಗಳ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ತುಂಬುವದಕ್ಕಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನಮೂನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟನು. ವೊದವೊದಲು ಕಾರಕೂನ ಜನರಿಗೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನನಾಹೇಬನ ಆ ಕೋಷ್ಟಕಗಳ ಪದ್ಧತಿಯು ಬಹು ಕಠಿಣವಾಗಿ ತೋರಿದರೂ, ಅಲ್ಪಾವಕಾಶ ಪಲ್ಲಿಯೇ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸಾಹೇಬನ ಆ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ನುರಿತು ತತ್ತರರಾದರು. ಆ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಾಬಿನ ಜಮಾಖರ್ಚುಗಳು ಕೈಗನ್ನಡಿಯಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರಹತ್ತಿದವು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಾಬಿನ ಜಮಾ ಖರ್ಚು ಸಿಲ್ಕುಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೊರಡಹತ್ತಿದವು.

ಹೀಗೆ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಮುಲ್ಕೀಖಾತೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕೈ ಪ್ರದರ್ಶಿಯೇ

ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಅವನು ಆ ಪ್ರಾಂತ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಚರಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಭೂಗೋಲಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ನೈತಿಕ ವಿಷಯದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದನು. ಆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಅವನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡ್ರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಆ ಸಂಗತಿಯೆಲ್ಲ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಒಡೆದುಕಾಣುವಂತಹ ಒಂದು ನಕಾಶವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದನು. ಕೇವಲ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪೈರನ್ನು ಮಾಡಿರಲಿ ಅಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಜಿನ್ನಾಗಿ ಉಭದಾಯಕವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೂ ಆದಾಯವಾದೀತೆಂಬದನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಿ, ಆದರಂತೆ ಯೋಚಿಸಿದನು.

ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ತಕ್ಕಂತೆ ಆ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ನಕಾಶವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಆ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಹಾಗೂ ಆ ಮೂರೂ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಏಳೇಳು ಪೋಟ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಅಂದರೆ ಅವನು ಆ ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ೩ ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನೂ ೨೧ ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದನು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಸುಭೇದಾರನೂ, ತಾಲೂಕಿಗೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಘೌಜದಾರನೂ ಹೀಗೆ ಅಮಲ್ದಾರರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದನು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಾಮದ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಕಾಯಮವಾಗಿಟ್ಟು, ಅಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯತಿ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಅವನು ಆಗ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯತಿಯವರು ಊರಿನಲ್ಲಿನ ಜಗಳ-ತಂಟೆಗಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನಕಾರವಾಗಿ ತೀರಿಸಬೇಕು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅವು ಬಗೆ ಹರಿಯದಿದ್ದರೆ, ತಾಲೂಕಿನ ಘೌಜದಾರನು ಅವುಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಬೇಕು. ಘೌಜದಾರನಿಂದಲೂ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ನಿಕಾಲಿಯಾಗದ ನ್ಯಾಯಗಳು ಸುಭೇದಾರನ ಕಡೆಗೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ನಿರ್ಣಯವಾಗದ ನ್ಯಾಯಗಳು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಬರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ಕಳ್ಳರ-ಕಾಕರ ಉಪದ್ರವವು ಗ್ರಾಮನಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ತಗಲಬಾರದೆಂದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಸೇವಕರ ಸೈನ್ಯವು ಸಜ್ಜಾಗಿರುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿರಿಸಿದನು. ಯಾವ ಅಧಿಕಾರಿಯೂ ಲಂಚ-ರುಸುವತ್ತುಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದೂ, ಯಾವ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಲಂಚ-ರುಸುವತ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಾರದೆಂದೂ ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು; ಹಾಗೂ ಹಾಗೆ ಕೊಡ-ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವವರ ಹೆಸರು ತಿಳಿಸಿದವರಿಗೆ ಇಂತಿಷ್ಟು ಇನಾಮು ಸಿಗುವದೆಂದು ಜಾಹೀರ ಪಡಿಸಿದನು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಈ ಕಠಿಣತರವಾದ ತಿಸ್ತಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಕೋಟಿ..

ಕಾಂಗ್ರಾ ಪ್ರಾಂತ್ಯವು ಒಂದು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಸುಧಾರಿಸಿತು. ಪ್ರಜೆಗಳು ಡಬ್ಲಿನ್ ನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಹತ್ತಿದರು. ಡಬ್ಲಿನ್ ನನ್ನು ಪ್ರತಿ ಮೂರು ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರದೊಳಗಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಊರಿಗೆ ಸ್ವತಃ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವರ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ, ಅವರ ಅನಾನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಸಾಹೇಬನ ಆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಅತ್ತಣ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ದಿರಗಾಗಿ ಡಬ್ಲಿನ್ ನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೇಮ-ಆದರಭಾವಗಳುಳ್ಳವರಾಗಹತ್ತಿದರು. ಡಬ್ಲಿನ್ ನನ್ನು ತಾನು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ತಿರಗಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಸರಬರಾಯಿಗೆ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ಒಂದು ಹುಚ್ಚು ಕಡ್ಡಿಯನ್ನಾಗಲಿ, ಒಂದಿಷ್ಟು ಹಾಲು-ತುಪ್ಪವನ್ನಾಗಲಿ ಪುಕ್ಕಟೆಯಾಗಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಅವನ ಕೈಕೆಳಗಿನ ಸುಭೇದಾರ-ಘೌಜದಾರರ ಸರಬರಾಯಿಯು ಭಾರವು ಅದಾರ ಮೇಲೆ ದೀಳದೇಕಾಗಿದೆ?

ಈ ವೊದಲು ಗುಲಾಬಸಿಂಹನು ಆ ಪ್ರಾಂತ್ಯದವರನ್ನು ಮನಬಂದಂತೆ ಸುಲಿದು ಸೂರಿಗೆಂದಿದ್ದರಿಂದ, ಅಲ್ಲಿಯು ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಅನ್ನಾನ್ನಗತಿಕರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಡಬ್ಲಿನ್ ನ ಕಡೆಗೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆ-ಬಟ್ಟೆಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡದೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದರು. ಅಂಥ ಜನರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಅಲ್ಪವಿತ್ತೆಂದರೆ ಆ ಸಾವಿರಗಟ್ಟಿ ಜನರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡದೇಕೆಂಬದು ವೊದವೊದಲು ಡಬ್ಲಿನ್ ನಿಗೆ ತೋಚದಾಯಿತು. ಕಡೆಗೆ ಅವನು ಆ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಶ್ರೀಮಂತ ಜನರೊಂದು ದರ್ಬಾರವನ್ನು ನೆರೆಸಿ, ಈ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ ಕೆಲ ನದಿ-ನದಗಳಿಗೆ ಒಡ್ಡುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ತಂದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಭೂಮಿಗಳಿಗೆ ನೀರನ ಪೂರೈಕೆಯಾಗುವದಲ್ಲದೆ, ಈ ಬಡ ಜನರಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಕೊಟ್ಟು ದುಡಿಸಿದ ಹಾಗೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮ ಆ ದುಡ್ಡನ್ನು ೧೦-೮ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರೀ ಬಜಾನಿಯಿಂದ ನಿಮಗೆ ಮರಳಿ ಕೊಡಿಸುತ್ತೇನೆ, ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು.

ಹೀಗೆ ಡಬ್ಲಿನ್ ನ ಕಾರ್ಯತತ್ಪರತೆ, ಬುದ್ಧಿ ಕೌಶಲ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಆ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಯು ಒಂದು ಬೇಗನೆ ಸುಧಾರಿಸಿತು. ಅಲ್ಲಿಯ ಬಡ ಜನರಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆಯುವ ಉದ್ಯೋಗಗಳು ದೊರೆಯಹತ್ತಿದವು. ಅರಾಜಕತೆಯು ಹೇಳಹೆಸರಿಲ್ಲದಾಯಿತು. ವ್ಯಾವಾರೋದ್ಯೋಗಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದವು. ಸ್ವಲ್ಪ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ನ್ಯಾಯವು ಸಿಗಹತ್ತಿತು. ಜನರಲ್ಲಿ ಸದಾಚರಣ

ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಮನೆಮಾಡಿತ್ತು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ಷಾತ್ರತೇಜವು ಮಿನುಗಿ ಹತ್ತಿತ್ತು. ಗುಲಾಬಸಿಂಹನ ಜನರು ಬರಬರುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಹೆದರಿ ನಡೆಯಹತ್ತಿದರು. ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳುವದೇನೆಂದರೆ, ಆಗಿನ ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾ ಪ್ರಾಂತವು ಈಗಿನ ಜರ್ಮನಿ-ಜಪಾನಗಳೇವಾದಿಯಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ನಿರರ್ಥವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಕೀರ್ತಿಯು ಆ ದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹಬ್ಬಿ ಆದು ರಣಜಿತಸಿಂಹ ಮಹಾರಾಜರ ಕಿವಿಯು 'ವರೆಗೂ ತಲುಪಿತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರಿಗೆ ಆನಂದವು-ಕಲ್ಪನಾತೀತವಾದ ಆನಂದವು-ಆಯಿತು. ಮಹಾರಾಜ ರಂತೆ ಆ ಆನಂದದ ಭಾಗಿದಾರರು ಆ ಲಾಹೋರದಲ್ಲಿ ಹಲ-ಕೆಲವರಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಚಾಂದಖಾನ, ಫಕೀರ ಅಜೇಬುದ್ದೀನ ಇವರು ಪ್ರಮುಖರಾಗಿದ್ದರು.

೧೬ನೇ ಪ್ರಕರಣ:—ತಾಯಿನಾಡಿಗಾಗಿ!

ಲಾಹೋರದಿಂದ ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಗುಪ್ತಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಂದಸಿಂಹನ ಅಂಗವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ದೆಂಬದು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗೆ ಅಂದೇ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ, ಅದನ್ನು ಪುರಾವೆಯಿಂದ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡದ ಹೊರತು ಅವನು ನಂದಸಿಂಹನ ಮೇಲೆ ಕೈಮಾಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದ ರಿಂದ ಆ ದುಷ್ಟಕಾರ್ಯಾಸಕ್ತರಾದ ಜನರ ಪತ್ತೆಹಚ್ಚು, ಬಳಿಕ ಅವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಾಸನ ಮಾಡದೇಕೆಂದು ಬಗೆದು, ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನು ಆ ಜನರ ಪತ್ತೆಹಚ್ಚುಲಿಕ್ಕೆ ಅಲಿ ವರ್ದಿಖಾನನನ್ನು ನೇಮಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯು ನಮ್ಮ ವಾಚಕರಿಗೆ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ಅಲಿವರ್ದಿಖಾನನು ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪ್ರವೃತ್ತನಾಗಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳಾದರೂ ಅವನು ಹಿಂದಿರುಗಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನಿಗೆ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಚಿಂತೆ ಯುಂಟಾಯಿತು. ಅವನ ಶೋಧಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲ ಜನರನ್ನು ಕಳಿಸದೇಕೋ ಹೋಗಿಂದು ಅವನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರಲಿಕ್ಕೆ ಅಲಿವರ್ದಿಖಾನನ ತೀಕ್ಷ್ಣಬುದ್ಧಿ, ಕಾರ್ಯ ಕತ್ತರತೆ, ಶೌರ್ಯ, ಸಾಹಸಾದಿ ಗುಣಗಳು ಅವನ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತು ಅವನನ್ನು ನಿಶ್ಚಿಂತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಲಿವರ್ದಿಖಾ ನನು ಒಂದು ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬಂದನು. ಅವನು ತನ್ನೊಡನೆ ೬-೮ ಜನ ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ತಂದಿದ್ದನು.

ಅಲಿವದಿಫಖಾನನು ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನ ಅಪ್ಪಣಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಆ ಜನರನ್ನು ಕಚ್ಚಾ ಕೈದಿನಲ್ಲಿರಿಸಿ, ಡಬ್ಲಿನ್ನಿನನ್ನು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಆ ನೀಚರ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು:—ಹುಜೂರ, ಈ ಎಲ್ಲ ಜನರು ಸದಾ ಖೂನಿನಂಥ ಭಯಂಕರ ಕಾರ್ಯಾಸಕ್ತರೇ ಸರಿ. ಈ ಜನರ ಗುಂಪು ದೊಡ್ಡದಿದ್ದು, ಯಾವ ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷವಿರುತ್ತದೆಂಬದರ ಪಾಳತಿಯನ್ನೇ ಇವರು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಪತ್ತೆಯಾಯಿತೆಂದರೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ತಮಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಡನೆ ಬೆರೆತು, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಪಕ್ಷದವರನ್ನು ಕೊಲೆಮಾಡುವರು. ನಾವು ಲಾಹೋರದಿಂದ ಹೊರಟಾಗಿನಿಂದಲೂ ಇವರು ನಂದಸಿಂಹನ ದಂಡಿನಲ್ಲಿ ನೇರ್ಪಡೆಹೊಂದಿದ್ದರು. ಈ ಜನರು ಧರ್ಮಾಧರ್ಮ ಜ್ಞಾನವಿಹೀನರು. ತಾವು ಹಿಂದುಗಳೋ ಮುಸಲ್ಮಾನರೋ ಎಂಬುದು ಕೂಡ ಇವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ! ಇವರು ನಂದಸಿಂಹನ ಕೇವಲ ಹಸ್ತಕನಾದ ಮಹಮ್ಮದತಹನ ಸಲಹೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಹುಜೂರರ ಪ್ರಾಣಹೀರಲಿಕ್ಕೆ ಅಂದು ಆ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ತತ್ತರರಾಗಿದ್ದರು; ಆದರೆ ದೈವವಶಾತ್ ಅಂದು ನಮ್ಮ ಹುಜೂರರು ಇವರ ಕೈಯಿಂದ ಪಾರಾಗಿಬಂದರು! ತಮ್ಮ ಸ್ವೀಕೃತಕಾರ್ಯವು ಸಾಧಿಸದ್ದರಿಂದ ಇವರು ತಮ್ಮ ಒಡೆಯನಾದ ನಂದಸಿಂಹನಿಗೆ ಮೇರೆ ತೋರಿಸಲಾರದೆ, ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಗಚ್ಚುಹೇಳಿಸಿದರು; ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಕಡೆಯ ಪೈರಾತಲಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಬಯಾಬಲಲ್ಲಿಯವರು ಕಳ್ಳರ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಕಲಿಯಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತರು. ಅಂಥವರಿಗೆ ಈಗ ತಿಂಗಳಗಟ್ಟಿ ಇವರು ಮಂಕುಬೂದಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿರುವರೆಂದ ಬಳಿಕ ಇವರೆಷ್ಟು ನಿಷ್ಣಾತ ಕಳ್ಳರಿರಬಹುದೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ಹುಜೂರರಿಗೆ ಬೇರೆ ತಿಳಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ.

ಹುಜೂರ, ನಾವು ಇವರ ಪದಚಿಹ್ನೆಗಳ ಸುಳುವಿನಿಂದ ಬಿನ್ನಟ್ಟಿ ನಡೆದವೆನ್ನೇ? ತುಸ ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ನಾವು ಇವರನ್ನು ಬಿನ್ನಟ್ಟಿ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಇವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಇವರು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಧೂಳನೆತ್ತಿದಾಗಿನ ಸುಳುವಿಲ್ಲದಂತಾದರು. ಅದರೂ ನಾವು ಇವರ ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಿ ಇವರ ಸನಿಸನಿಯಕ್ಕೆ ಹೋದೆವು. ಇವರು ಮೂಲತಃ ಈ ನಾಡಿನ ಕಾಡಿನಲ್ಲೇ ಸಂಚರಿಸತಕ್ಕವರು; ಮೇಲಾಗಿ ಇವರಿಗೆ ಪ್ರಾಣಭಯ! ಅಂದಮೇಲೆ ಇವರು ಒಮ್ಮೆಲೆ ನಮಗೆ ಸಿಗುವರೇ? ನಡುವೆ ನಾನು ಬಹು ನಿರಾಶೆಗೊಂಡಿದ್ದೆನು. ಪೈರಾತಲಲ್ಲಿ-ಬಯಾಬಲಲ್ಲಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕ್ರೋಧಸಂತಪ್ತನಾಗಿದ್ದೆನು. ಈ ಅಭಿವಿಧ್ಯೆಯರು ಸುಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆ

ನನ್ನನ್ನು ಎಡತಾಕಿಸುತ್ತಿರುವರೆಂದು ಬಗೆದು, ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಸಿಟ್ಟು ಸಹ ಮಾಡಿದೆನು; ಆದರೆ ಬೈರಾತಲ್ಲೆಯು ಕಡೆಗೆ ಆ ಜನರನ್ನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಿ ಕೊಟ್ಟನು.

ನಂದಸಿಂಹನು ಮಹಮ್ಮದಶಹನ ಮುಖಾಂತರ ಇವರಿಗೆ ೫೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಇವರು ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪ್ರವೃತ್ತರಾದರಂತೆ; ಬರಬರುತ್ತ ಇವರ ಹೆಜ್ಜೆಗಳ ಸುಳುವು ನಮಗಾರಿಗೂ ಹತ್ತದಾಯಿತು. ಆಗ ಈ ಬದಮಾಪರು ತಮ್ಮ ಹೆಜ್ಜೆಗಳ ಗುರುತು ನಮಗೆ ಹತ್ತಬಾರದೆಂದು ಆ ಅಡವಿಯೊಳಗಿನ ಈ ಗಿಡದಿಂದ ಆ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಆ ಗಿಡದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಗಿಡಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಗಿಡ-ಗಿಡಗಳನ್ನು ಹಾರುತ್ತಲೆ ಆ ಕಠಿಣವಾದ, ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಪಾರಾದರು! ಹೀಗೆ ಇವರು ಒಂದೇಸವನೆ ಓಡಹತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಇವರ ಊಟ ಉಪಚಾರಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಯಿತು, ಇವರು ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಉಪವಾಸದಿಂದ ಕಂಗಾಲರಾದ ಈ ಜನರು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಕೂಳನ್ನು ಎತ್ತಿಹಾಕುವ ಸಂಭ್ರಮ ನಡಿಸಿರಲಿಕ್ಕೆ ನಾವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದೆವು. ಕೂಡಲೆ ನಾವು ಆ ಊರವರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಇವರ ಸುತ್ತಲೂ ಮುತ್ತಿ ಇವರನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಂದಿರುವೆವು.

ಅಲಿವರ್ದಿಖಾನನ ಆ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಕೆಲಕಾಲ ಸಚಿಂ ತನಾಗಿ ಕುಳಿತನು. ಬಳಿಕ ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬದನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿ, ಅವನು:—ಅಲಿವರ್ದಿಖಾನ, ಈ ನೀಡರ ವಿಚಾರವನ್ನು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ಇವರ ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ನಂದಸಿಂಹನ ಮೇಲೆ ಆರೋಪಹೊರುವದು ಸಹಜವು. ಅವನು ಜಾತಿಯಿಂದ ತೀಖನು. ಮೇಲಾಗಿ ನಂದಸಿಂಹನ ಪಕ್ಕದ ಪ್ರಮುಖರು ಲಾಹೋರದ ದರ್ಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಕೆಲ ಪ್ರಮುಖರನ್ನು ನಾಳಿನ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ, ಅವರೆದುರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಕರಣದ ವಿಚಾರವನ್ನು ನಡಿಸುವದು ತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಮರುದಿನ ಕೋಟಕಾಂಗ್ರಾದುರ್ಗದೊಳಗಿನ ಭವ್ಯವಾದ ದಿವಾನಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಆ ನೀಡರ ವಿಚಾರಣೆಯು ನಡೆಯಿತು. ಹತ್ತಿಪುತ್ತು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಜನರು ಡಬ್ಲಿನ್ನನ ಎಡಬಲಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು; ಸುತ್ತಲಿನ ಎಷ್ಟೋ ಗ್ರಾಮಗಳ ಜನರು ಆ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಅಂದಿನ ದರ್ಬಾರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಹತ್ತಕವೇ

ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಡಬ್ಲಿನ್ನನ್ನು ತಿಸ್ತಿನಿಂದ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದನು. ಒಳಕ ಆ ಏಳು ಜನ ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನೂ ಆ ನ್ಯಾಯಾಸನದ ಎದುರಿಗೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಸಭಿಕರಿಗೂ ನೆರೆದ ಜನರಿಗೂ ಆ ಬದವಾಪಕರ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ನಂತರ ಅವನು ಆ ಗುಹ್ಯೇಗಾರರನ್ನು ಕುರಿತು:—ನೀವು ಅಪರಾಧಿಗಳೋ, ನಿರಪರಾಧಿಗಳೋ? ಎಂಬದನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಹೇಳಿರಿ, ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರಲ್ಲಿಯ ಬಹು ಜನರು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ತಲೆ ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿದರು. ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು “ಅಪರಾಧಿಗಳು” ಎಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ನುಡಿದರು. ನಿಮ್ಮ ಸಂಗತಿಯೇನೆಂದು ಸಭಿಕರಲ್ಲಿಯ ಒಬ್ಬ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಗೃಹಸ್ಥನು ಆ ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು, ಅವರು ಅಳುವೋರೆಯಿಂದ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಹತ್ತಿದರು. ಆ ನೀಚರ ಆ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದಶಹ, ನಂದಸಿಂಹ ಮುಂತಾದವರ ಆಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ತಾವು ಹುಜೂರರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಆ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಪ್ರವೃತ್ತರಾದೆವೆಂಬ ವಿಷಯವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ಆಗ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ನಂದಸಿಂಹಾದಿಗಳಿಗೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ಅಂದೋದವೇನೆಂದು ಕೇಳಲು, ಅವರು ಯಾವುದನ್ನೂ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳದೆ, ನಮಗೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಗೊತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ; ನಾವು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರಪರಾಧಿಗಳಾಗಿರುತ್ತೇವೆ, ಎಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು!

ನಂದಸಿಂಹನು ಇಷ್ಟೇಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾಗಲಿಲ್ಲ; ನನ್ನ ನಿಮ್ಮ ಪೂರ್ವದ ದ್ವೇಷಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಈ ನೀಚರ ಮುಖಾಂತರ ಪೀಗೆ ಬೀಕಂತ ನುಡಿಸಿ, ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಪಮಾನಮಾಡುವದಕ್ಕೆಂದೇ ನೀವು ಈ ಆಟವನ್ನು ಹೊಡೆದಿರುತ್ತೀರೆಂದು ಡಬ್ಲಿನ್ನನಿಗೆ ದೋಷಕೊಡಹತ್ತಿದನು.

ಆದರೆ ನಂದಸಿಂಹನ ಆ ಆರೋಪವನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲ ಸಭಿಕರೂ ದಂಡಾಳುಗಳೂ “ನಂದಸಿಂಹನ ಆರೋಪವು ಯಥಾರ್ಥವಾದದ್ದಲ್ಲ. ಈತನೇ ನಿಜವಾದ ಅಪರಾಧಿಯು” ಎಂದು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕೂಗಿದರು. ಆದರೂ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ದುಡುಕದೆ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ತಾಂತಗೊಳಿಸಿ, ಸಭಿಕರಲ್ಲಿಯ ಐದುಜನ ವಯೋವೃದ್ಧ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧರಾದ ಜನರನ್ನು ಕುರಿತು ಒಳ್ಳೇ ವಿನಯದಿಂದ:—ಸರದಾರರೇ, ಇದು ನ್ಯಾಯಾಸನವು. ಇಲ್ಲಿ ಯಾರ ಭಿಡೆ-ಮುರವತ್ತುಗಳಿಗೂ ನಿಮ್ಮ ವಿವೇಕವನ್ನು ಮಾರಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿರಿ. ಈ ವರೆಗೆ ನಡೆದ ವಿಚಾರಣೆಯಿಂದ ಅಪರಾಧಿಗಳು ಯಾರು? ನಿರಪರಾಧಿಗಳು ಯಾರು? ಎಂಬದನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸಹಸದ್ವಿವೇಕಬುದ್ಧಿಗೆ ತೋರುವಂತೆ ತಟ್ಟನೆ ಹೇಳಿಬಿಡಿರಿ, ಎಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಕೂಡಲೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಏಕೈಕವಾದಿಂದ ನಂದಸಿಂಹನೇ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಪರಾಧಿಯಾಗಿದ್ದು, ಉಳಿದವರು ಇವನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಸ್ಪಷ್ಟ ಮತವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಆಗ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಎದ್ದುನಿಂತು:—ಸಭೆ ಕಠಿಣ, ದಂಡಾಳುಗಳೇ, ಪ್ರಜೆಗಳೇ, ನಾನು ಈ ವರೆಗೆ ಜೀವಿಸಿದ್ದು ನನ್ನ ತಾಯಿ ನಾಡಿಗಾಗಿ; ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ಈ ಅಧಿಕಾರಸೂತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದು ತಾಯಿ ನಾಡಿಗಾಗಿ; ಹಾಗೂ ಈ ಬದ್‌ಮಾಪ ಜನರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವುದಾದರೂ ತಾಯಿನಾಡಿಗಾಗಿಯೇ! ಸರದಾರರೇ, ನಾನು ಇವರನ್ನು ಈಗ ಕ್ಷಮಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರೂ ಬಿಡಬಹುದು; ಆದರೆ ಈ ಕಂಟಕಸದೃಶಜನರಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ಎಂದಿಗೂ ಕೊಂಚವೂ ಹಿತವಾಗದು; ಅಲ್ಲದೆ ಇವರಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಕಟಗಳೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಸಂಭವವಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಈಗಲೇ ವಿಧಿಸುವೆನು. ಆದರೂ ನಂದಸಿಂಹ, ನೀವು ರಣಜಿತರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಸರದಾರರು; ಆದದ್ದು ಆಗಿ ಹೋಯಿತು. ಇಂಥ ಕೃತ್ಯವು ಮುಂದೆ ಆಗದಂತೆ ಜಾವೊನು ಕೊಡುವುದಾದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಲಾಗುವದು, ಎಂದು ಹೇಳಿ, ನಂದಸಿಂಹನ ಉತ್ತರಕ್ಕಾಗಿ ತುಸು ತಡೆದನು.

ಆಗ ನಂದಸಿಂಹನು ಕೆರಳಿದ ಹುಲಿಯಂತೆ ಒಳ್ಳೇ ದರ್ಪದಿಂದ:—
 “ಹೋಗೋ, ಫಿರಂಗೀ-ನಾಯಿ, ನಿನ್ನಂತಹ ದಂದ್ರನೆದುರಿಗೆ ನಾನು ಕ್ಷಮೆ ದೇಡದೇಕೇ? ಹೋಗು, ನೀನು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾಡು! ನಿನ್ನ ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದಷ್ಟು ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡು; ಆದರೆ ಈ ನಂದಸಿಂಹನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಡೆಗಾಣಿಸುವ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಟ್ಟೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವನೆಂಬದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಕ್ಷದಲ್ಲಿದ್ದು ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಮಾಡು” ಎಂದು ನುಡಿದನು. ನಂದಸಿಂಹನ ಆ ದರ್ಪೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ನೆರೆದ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಏಕಸಮಯಾವಚ್ಛೇದವಾಗಿ “ಈ ನೀಚ ನಂದಸಿಂಹನನನ್ನು ಗಲ್ಲಿಗೆರಿಸಿ! ಈ ಹರಾಮಖೋರನನ್ನು ಜೀವಂತ ಹುಗಿಸಿ! ಈ ಪ್ರಾಣಘಾತಕನನ್ನು ಗುಂಡು ಹಾಕಿ ಕೊಲ್ಲಿಸಿ!!!” ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡರು.

ಬಳಿಕ ಡಬ್ಲಿನ್ನನು ಮತ್ತೆ ಎದ್ದು ನಿಂತು, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಶಾಂತಗೊಳಿಸಿ:—
 ಅಂದಿನ ವಿಚಾರಣೆಯ ಫಲವನ್ನೋದಿಸಿದನು. ಅವನು ತನ್ನ ಆ ಕರಾವಿ ನಲ್ಲಿ ನೊಡಲು ರಣಜಿತಸಿಂಹನ ರಾಜ್ಯದ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ, ನ್ಯಾಯನಿಷ್ಠುರತೆಯನ್ನೂ ಜನರಿಗೆ ಮನದಟ್ಟಾಗುವಂತೆ ತಿಳಿಸಿ, ನಂತರ ಅಂದಿನ ಆ ಪ್ರಕರಣದ

